

ପାରେଙ୍ଗା
PARENGA

ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡେମୀ
ଆଦିବାସୀ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ
ଓଡ଼ିଶା ସରକାର

ACADEMY OF TRIBAL DIALECTS & CULTURE
TRIBAL WELFARE DEPARTMENT
Government of Orissa

ପାରେଈ

(ବ୍ୟାକରଣ, ରଚନାବଳୀ ଓ ଶବ୍ଦକୋଷ)

ସହସ୍ର ଓ ସଂକଳନ :

କୃମାରୀ ସହିତା ମହାପାତ୍ର

ପୁଚକ :

ଶ୍ରୀ ବଳରାମ ମୁଦୁଲି

ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା :

ଖଗେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକ :

କୃଷ୍ଣ କୁମାର ମହାନ୍ତି

ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତ ଏକାଡେମୀ

ଭୁବନେଶ୍ୱର

୧୯୯୪

ACKNOWLEDGEMENT

The study was carried out with financial assistance from the Ministry of Welfare (T. D.), Govt. of India in 1992-93

PARENKA

Compilation : Kumari Sasmita Mahapatra

Informant : Balarama Muduli

Supervisor : Khageswar Mahapatra

Academy of Tribal Dialects & Culture
Tribal Welfare Department, Government of Orissa

Adivasi Exhibition Ground, Bhubaneswar - 751 009
1994

Price : Rupees Fifty Eight Only

Printed at : Laxmi Art Printers, Bhubaneswar

ପ୍ରାକ-କଥନ

ଜନର ମାତୃଭାଷା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟଏକ ଭାଷା ଶିକ୍ଷା କରିବା ମୂଳରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବା ସ୍ୱେଚ୍ଛା ଚାହଁ କରାଯାଏ । ପ୍ରଥମତଃ, ଜନର ସମାଜ ସହଜ ଅନ୍ୟ ସମାଜକୁ ମିଶାଇ ସଂସ୍କୃତ ପୃଷ୍ଠି କରିବା ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ଭାଷା ମାଧ୍ୟମରେ ଅନ୍ୟ ସମାଜ ତଥା ସଂସ୍କୃତ ପଢ଼ାଇବା କରାଯାଏ । ଆମ ଦେଶର ଚିତ୍ତକୁ ପ୍ରଦେଶରେ ମୁଖ୍ୟ ଭାଷାଭାଷୀ ଲୋକଙ୍କ ସହଜ ଅନ୍ୟ ଦେଶ ସହ ସଂଖ୍ୟାଲବ୍ଧ ଭାଷାଭାଷୀ ଦେଖାଯାଇଥାଏ, ସେମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟା ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ପ୍ରଥମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ । ଓଡ଼ିଶା ଏକ ଆଦିବାସୀ ବିହୀନ ପ୍ରଦେଶ । ଏଠାରେ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟା ପ୍ରତି ସଚେତନ ହେବା ଜମନ୍ତେ ତାଙ୍କ ଭାଷା ଜାଣିବା ଜଡ଼ାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ମନେହୁଏ । ଅଧିକନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଭାଷା-ସଂସ୍କୃତ ଜାଣିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଭାଷାଶିକ୍ଷାକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରକାର ସ୍ୱେଚ୍ଛାର ଉଦାହରଣ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରେ । ଭାଷା ଅଧ୍ୟୟନରୁ ଗୋଟାରି ସାମାଜିକ ତଥା ସଂସ୍କୃତର ସଂକେତ ବା ପ୍ରତୀକ, ଶାବ୍ଦିକତା, ସ୍ୱରାକାର, ପ୍ରଥା, ଆୟତ୍ତ ବ୍ୟବହାର, ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାପୂର୍ଣ୍ଣତା, ମୂଲ୍ୟବୋଧ, ଜନତ୍ୱ, କଳା, ଜାତି ସଂପର୍କ, ଜନନ ଧାରଣର ପରିବେଶ ଓ ସଂସ୍କୃତ, ଲୋକ-ସଂସ୍କୃତ, ପରମ୍ପରା ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନଲାଭ କରାଯାଇଥାଏ । ଭାଷା କେବଳ ସଂସ୍କୃତର ଅଂଶ ବିଶେଷ ନୁହେଁ ; ଭାଷା, ସମାଜ ଓ ସଂସ୍କୃତ ପରସ୍ପର ସହଜ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ସମ୍ପର୍କ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଧାରାବାହିକତା ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟାରି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିବା ଜମନ୍ତେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ଭାଷା ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ବ୍ୟାକରଣର ପ୍ରୟୋଜନ ଜଡ଼ାନ୍ତ କରୁଣା ମନେହୁଏ । କେତେକଙ୍କ ମତରେ ବ୍ୟାକରଣ ଭାଷାର ମୂଳ ବା ଜନ୍ମ ସମ୍ପର୍କରେ ସୂଚନା ଦେଇ ନିଜ୍ଞ ଲୋକ ଓ ବାସ୍ତବ ତଥା ଜମନ୍ତେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ଅନ୍ୟ କେତେକଙ୍କ ମତରେ, ବସ୍ତୁ ଭାଷାରେ ବ୍ୟାକରଣର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ଭାଷାର ଭାଷାରେ ହିଁ ବ୍ୟାକରଣର ଆବଶ୍ୟକତା ଦେଖାଯାଏ । ଅନ୍ୟମତରେ ଆଦିବାସୀ-ମାନଙ୍କର ଭାଷା ନଥାଇ କେବଳ 'ବୋଲି' ବା କଥକ ଭାଷା ଥାଏ, ତେଣୁ ସେମାନେ 'ବୋଲି' ବା କଥକ ଭାଷାର ବ୍ୟାକରଣ ଅଧିକ ସମ୍ପର୍କ ନୁହେଁ । ବ୍ୟାକରଣ ଲୋକାଦେବୀ ନ ଦେବା ବା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଜାରିକ, ବିକଳ, କାଳ, ବଚନ ଆଦି ସମ୍ପର୍କୀୟ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବା ନ ଦେବା ଉପରେ ଏ ବ୍ୟାକରଣ ଜ୍ଞାନ ନିର୍ଭରଶୀଳ ନୁହେଁ । ଭାଷା-ବିଜ୍ଞାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟାକରଣ ତତ୍ତ୍ୱର ଶବ୍ଦ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଥାଏ । ଏକ ପକ୍ଷରେ ଧୂଳି ଓ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଅର୍ଥ ସହଜ ସମ୍ପର୍କ ଭାଷାର ବିଶ୍ୱସ୍ତରଣ ବ୍ୟାକରଣ କୁହାଯାଇପାରେ । ଭାଷା କପରି ହେବା ଉଚିତ ଏହା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ବ୍ୟାକରଣର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନୁହେଁ । ଭାଷାର ସ୍ୱରୂପ ବିଶ୍ୱସ୍ତରଣ ହିଁ ବ୍ୟାକରଣର ଚାହଁ ଅଟେ । ଭାଷା ବଂଶ ହେବା ଉଚିତ ଏହା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ବିଦ୍ୟାକରଣିକ ନିୟମର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନୁହେଁ ।

“ପ୍ରୟୋଗ ସରଣାଃ ବ୍ୟାକରଣାଃ ।” ବ୍ୟାକରଣ ପ୍ରୟୋଗକୁ ହିଁ ଅନୁସରଣ କରିବୁ ।

ଭାଷା ଶିକ୍ଷା ପଛତ ଆଲୋଚନା କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସମାଜ ଗଢ଼ାଣିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଏହାର ସମ୍ପର୍କ ଆଲୋଚନା ଆବଶ୍ୟକ ମନେହୁଏ । ସାଧାରଣ ଧାରଣା ଅନୁଯାୟୀ ଭାଷାଶିକ୍ଷାର ଅର୍ଥ ବ୍ୟାକରଣିକ ସାମ୍ପର୍କ ନାହିଁ ବା ରଚନାଶିକ୍ଷା । ଏହାକୁ ଭାଷାଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶେଷ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଭାଷାର ପାଠ୍ୟରୂପେ ସମିକ୍ତ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥାଏ । ମାତ୍ର ଭାଷାଶିକ୍ଷା ପ୍ରକ୍ଷେତ୍ରରେ ଏପରି ଏକ ଦକ୍ଷତା ସାହା ହାସଲ କଲେ ମନୁଷ୍ୟ ବ୍ୟାକରଣ ଅର୍ଥରେ ଏକ ବା ବିଭିନ୍ନ ସାମାଜିକ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ଜନକୁ ସମ୍ପର୍କ କରିପାରେ ।

ଭାଷାଶିକ୍ଷା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପାଠ୍ୟର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଲକ୍ଷଣ ଭାଷା ଆଲୋଚନା ସମ୍ପର୍କରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରୁଥିବା ମନକୁ ଅଧିକାରୀ । କେବେ ଗ୍ରହ ପ୍ରଦେଶ ପୂର୍ବରୁ ପାଠ୍ୟର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଲକ୍ଷଣ ଭାଷା ଆଲୋଚନା କଲେ ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଧାରଣା ଦେବା ମନେହୁଏ ।

ଅଧିକନ୍ତୁ ଲୋଗୁଟି ଲକ୍ଷ୍ୟ ବହୁ ଭାଷା-ପରିବାରକୁ ଗ୍ରହଣ କୋଳି ସମ୍ପର୍କ ଏକ ଭାଷା-କ୍ଷେତ୍ର (Linguistic area) ଅଟେ । ୧୯୧୯ ଜନଗଣନା ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ଅଧିକନ୍ତୁ ଲୋଗୁଟିର ସମୁଦାୟ ଜନସଂଖ୍ୟା (୩,୦୯୨,୫୨୭) ର ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା ୫୫ ଭାଗ (୧,୬୩୭,୦୭୯) ଜନଗଣନା ଗୋଟାରି ଅନୁପାତ । ୫୯ ଜନଗଣନା ଓ ୨୫୯ ଉପସ୍ଥାପନ କୋଳି ଦେଶ ସହ ଲୋଗୁଟିର ଜନ-ସମୁଦାୟ ହିଁ ବିଧି ଭାଷା ଗୋଟାରି ସମାହାର ; ଯଥା :- ଅର୍ଯ୍ୟ, ଦ୍ରାବିଡ଼ ଓ ଅନ୍ଧିକ । ସୁଦୂର ଏଠିକାର ଭାଷା-ସଂସ୍କୃତରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ହିଁ ବିଧି ଗୋଟାରି ଏକ ମିଶ୍ରିତ ପ୍ରଦେଶର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ ।

ପାରେକୀ ଜନଜାତି ସ୍ତ୍ରୀଦୁଷ୍ଟିରୁ ପ୍ରତି-ମୁକ୍ତା (ଅକ୍ତିକ) ପରିବାରର କୋରାପୁଟ ମୁକ୍ତା ବା ଦକ୍ଷିଣ ମୁକ୍ତାଗୋଷ୍ଠୀ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ସେମାନଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ମୁକ୍ତାଗୋଷ୍ଠୀର ଗାଦବା ଓ ସନ୍ତାନ ସ୍ତ୍ରୀ ସହ ସମ୍ବନ୍ଧିତ । ଏମାନେ ଆନ୍ତଃଗୋଷ୍ଠୀ ସ୍ତରରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜନଜାତିଙ୍କ ସହ ସ୍ଥାନୀୟ ଓଷ୍ଠୀ ବା ଦେଶୀୟ ଭାଷା ଚେଲୁଗୁଣେ ସ୍ତରର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ କରିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀରେ ନିଜସ୍ୱ ସ୍ତ୍ରୀ ସହ ଆଦାନ ଓ ପ୍ରାକୃକ ସ୍ତ୍ରୀ-ଗୋଷ୍ଠୀର ମିଶ୍ରିତ ପରିଣତ ସୃଷ୍ଟି ଅଟେ ।

ପାରେକୀମାନଙ୍କ ଉତ୍ପତ୍ତି ସଂଗନ୍ଧ ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବେ କୌଣସି ପ୍ରାମାଣିକ ତଥ୍ୟ ମିଳି ନ ଥିଲେ ମୁକ୍ତା ଗାଦବାମାନଙ୍କ ସହ ଏମାନଙ୍କର ସାମାଜିକ-ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂପର୍କ ରହି ଆସିଛି । ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ସନ୍ତାନ ସ୍ତ୍ରୀ ନିବନ୍ଧକର୍ତ୍ତା ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏମାନେ ଏକତା ଗାଦବାମାନଙ୍କର ଏକ ଶାଖା ହୁଏତରେ ପରିଚିତ ଥିଲେ । ଭେଗସର ଏକର୍ତ୍ତ୍ୱିକଙ୍କ "Tribal Myths of Orissa"ରେ ଗାଦବା ଏବଂ ପାରେକୀ ମୂଳ ଭିନ୍ନ ମାତାଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ଜାତ ହୋଇଥିଲେ ମୁକ୍ତା ଏକ ପିତାଙ୍କ ଉତ୍ପତ୍ତିକାଳ ହୁଏତରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ତେବେ ପାରେକୀ ଓ ଗାଦବା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀର, ଏହା ତାଙ୍କ ସାମାଜିକ ଚଳଣିରୁ ଅନୁମେୟ । ଉଦାହରଣରୂପେ ଯଦି ନିଶେ ପାରେକୀ ଏକ ଗାଦବା ସିଅରୁ ବିବାହ କରେ ତେବେ ସେ ହେଲି, କୁକୁଡ଼ା ମାଣି ନିଜ ଜାତି ସ୍ତ୍ରୀକୁ ହେଲି ଦେବା ସହ ଜାତିରେ ସାମିଲ ହେବାପାଇଁ ପଞ୍ଚାୟତର ଅଣା ନେଇଥାଏ । ମାତ୍ର ଏହାର ବିପକ୍ଷରେ କୌଣସି ଦାବି ଉଠି ନ ଥାଏ ।

ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳର ଗୋଷ୍ଠୀଗୁଡ଼ିକର ସାମାଜିକ-ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିବେଶର ଅବଶ୍ୟତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆଦବାସୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ସଂସ୍କୃତ ଏକାଡେମୀ, ଆଦବାସୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଧ୍ୟୟନମାଳା କ୍ରମ ପ୍ରକାଶ କରୁଅଛନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳର ଗୋଷ୍ଠୀର ସ୍ତ୍ରୀ ଅଧ୍ୟୟନ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ବ୍ୟାକରଣ, ଉଚ୍ଚନାବଳୀ ଓ ଶବ୍ଦକୋଷ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରସ୍ତୁତକରଣ ଆଦବାସୀ ଓ ଅଣ-ଆଦବାସୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ସଂଯୋଗକ ହେବୁ ବୁଝେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ଏହି ପୁସ୍ତିକାଗୁଡ଼ିକ ବିଭିନ୍ନ ସଂଗଠନୀ ପ୍ରଦାନୀ, ରବିକେଶର, ଆଦବାସୀ ଅଞ୍ଚଳର ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନାରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣକାରୀ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କର ଅବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବାରେ ସହାୟକ ହେବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଏ ।

ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ୧୯୫୫

କୃଷ୍ଣ କୁମାର ମହାନ୍ତି
କର୍ତ୍ତୃକ

ଭୂମିକା

ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଆଦିବାସୀ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ପ୍ରଚ୍ଛଦିତ ଆଦିବାସୀ ଶିକ୍ଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡେମୀ ପକ୍ଷରୁ ଆଦିବାସୀ ଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ସହାୟକ ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାବାରୁ ଏକ ପ୍ରବନ୍ଧ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇଛି । ତତନୁସାରେ ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଜପାନ, ଓଷ୍ଟ୍ରାଲିଆ, ଇଟାଲୀ, ଚୀନ ଓ ସାମାନ୍ୟତା ଶିକ୍ଷା ଉପରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଗାନ୍ଧୀ, ନିଆନ୍, ଶତ୍ରୁଘ୍ନ, କୋସ୍ତା ଓ ନିଜିଆ ସଭ୍ୟ ଉପରେ ଏକ ତୃତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ହୋ, ବାସୁଡ଼ି, ବଣ୍ଡା, ମୁଣ୍ଡାଲି ଓ କୁଲ (ତତ୍ତ୍ୱଗଣ୍ୟ କର) ଶିକ୍ଷା ବିଷୟରେ ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି ।

ପ୍ରବନ୍ଧର ଚତୁର୍ଥ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପରଜା, ପାରେଜା, ଗଣ୍ଡି, ସାଦ୍ରୀ, ଭୂମିକ ଶିକ୍ଷା ବିଷୟରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଧରଣର ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ ପାଇଁ ଉପାଦାନ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଛି ।

- ୧ । ବ୍ୟାକରଣ
- ୨ । ରଚନା (ଗଳ୍ପ, ଗୀତ, ଉପନ୍ୟାସ ଆଦି) ।
- ୩ । ଶବ୍ଦକୋଷ : (କ) ଆଦିବାସୀ ଶିକ୍ଷା-ଓଡ଼ିଆ / ଇଂରାଜୀ ।
(ଖ) ଓଡ଼ିଆ-ଆଦିବାସୀ ଶିକ୍ଷା ।

ଏହି ପୁସ୍ତିକା ଗୁଡ଼ିକ ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାରୀ ଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ, ସରଳ ଭାଷାରେ ଲେଖାଯାଇଛି । ଏହା ଉଭୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଅଣ-ଆଦିବାସୀ ଲୋକଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।

ପ୍ରସ୍ତୁତ 'ପାରେଜା' ଶିକ୍ଷା ପୁସ୍ତିକାର ଉପାଦାନ ସଂଗ୍ରହ ଓ ଉପକ୍ରମ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇ କୁମାରୀ ସମ୍ପାଦନା ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ଓ ତା' ଅନୁମତି କୁମାରୀ ଦାସଦାସ । ଏ ବିଷୟରେ ତାଙ୍କର ଆଦିବାସୀ ଶିକ୍ଷା-ସହାୟକ ଦେଉଛନ୍ତି ବଲରାମ ମୁକୁନ୍ଦ, ସେମ୍ବିକା, ନନ୍ଦସର (କୋରାପୁଟ) ଏସପାଇଁ ଏମାନେ ଆମର ଧନ୍ୟବାଦାର୍ଥ । ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରକାଶନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏକାଡେମୀର ସହକାରୀ ଗବେଷକ ଡା. ପରମାନନ୍ଦ ପଟ୍ଟନାୟକର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ସାହ ନିମନ୍ତେ ସେ ଆମର ପ୍ରଣୀତ୍ୟାୟ । ଶିକ୍ଷା କରାଯାଏ ଯେ, ଏହା ଆଗ୍ରହୀ ଲୋକଙ୍କର ସହାୟତାରେ ନିମ୍ନ ଏକ ପ୍ରବନ୍ଧର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧିତ ହେବ ।

ଏସକ ଏକ ଉପଯୋଗୀ ପ୍ରବନ୍ଧର ପୁସ୍ତିକାଗୁଡ଼ିକ କଣ୍ଠସାଧାରଣ ଭାବେ ସରକାରଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ଏବଂ ଏକାଡେମୀ ପକ୍ଷରୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଉପ-ସଭାପତି ଓ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଆମେ କୁହୁଛୁ ।

ସୂଚନା

ଏହି ପୁସ୍ତିକାରେ ପାରେଇା ବଙ୍ଗର କଥାଗୁଡ଼ିକ ରୋମାନ ଲିପି ଭିତ୍ତିକ ଆନ୍ତର୍ଜାତକ ଧ୍ବନ୍ନତାତ୍ତ୍ବିକ ଲିପି (I. P. A.) ମାଧ୍ୟମରେ ଉଲେଖ କରାଯାଉଛି । ପାରେଇା ବଙ୍ଗର ଉଚ୍ଚାରଣ ଦୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଧରପାରିବା ନିମନ୍ତେ 'ବ୍ୟାକରଣ' ଅନ୍ତର୍ଗତ 'ଧ୍ବନ୍ନତତ୍ତ୍ବ' ଅନୁଲେଖି ଅନୁସରଣୀୟ । ଅବଶ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରଣଗତ ଦୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ପୂର୍ତ୍ତାଇ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିରେ ମଧ୍ୟ ଏଇ କଥା ଗୁଡ଼ିକ ଉଲେଖ କରାଯିବାର ପ୍ରସନ୍ନ କରାଯାଇପାରେ । ତେଦେ ବଙ୍ଗ ସିଦ୍ଧା ନିମନ୍ତେ ଧ୍ବନ୍ନ ତାତ୍ତ୍ବିକ ଲିପି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନୁକୂଳ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେଉଥିବାରୁ ଏଇଲ ଏକ ବଙ୍ଗ ସିଦ୍ଧା ସହାୟକ ପୁସ୍ତିକାରେ ଓଡ଼ିଆ ଲିପି ପରିବର୍ତ୍ତେ ରୋମାନ ଲିପି ଗ୍ରହଣ କରାଯିବାର ଉପାଦେୟତା ସ୍ବାକାଶ୍ୟ ।

ସଂକେତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା :

- (ମସିରେ ଥିଲେ) ଶବ୍ଦ ସୀମା

(ପୂର୍ବରେ ଥିଲେ) ଉପସର୍ଗ

(ପରେ ଥିଲେ) ପର ପ୍ରତ୍ୟୟ

< ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ସୂତ୍ର

୨ ଓ

d ଓ

r ଓ

t ଓ

o ଅ

/ ବିକଳ

- ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ

ସୂଚୀପତ୍ର

ପ୍ରଥମ ଭାଗ : ବ୍ୟାକରଣ

୦ । ଉପସମ୍ପର୍କ

୧ । ଧ୍ରୁବଚ୍ଚ

୨ । ରୂପଚ୍ଚ

୩ । କ୍ରିୟା

୪ । ବାକ୍ୟ ରଚନା

ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ

ରଚନା, ଗପ, କଥାପତ୍ର

ତୃତୀୟ ଭାଗ : ଶବ୍ଦକୋଷ

(କ) ପାରେଜୀ—ଓଡ଼ିଆ—ଇଂରାଜୀ

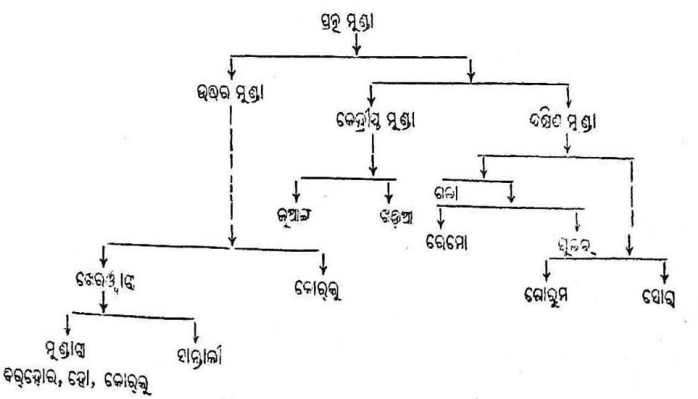
(ଖ) ଓଡ଼ିଆ—ପାରେଜୀ—ଇଂରାଜୀ

ଉପକ୍ରମଣିକା

ଓଡ଼ିଶାର ୭୫ଟି ଅଧିକାରୀଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ସଂପ୍ରଦାୟ କୋଭାସୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ବସବାସ କରନ୍ତି । ୧୯୮୯ ଜନଗଣନା ଅନୁସାରେ ଏଠାରେ ୫୯ଟି ଜନଜାତିର ଏବଂ ୭୩ଟି ଚତୁର୍ଥୀକୃତ ଜାତିର ଲୋକେ ବାସକରନ୍ତି ଏବଂ ଏଠାକାର ଜନସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ଏମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଯଥାକ୍ରମେ ଶତକୋଟି ୫୫.୮୯ ଓ ୧୪.୭ ; ପୁଣି ଅବଶିଷ୍ଟ ଜନସଂଖ୍ୟା ମଧ୍ୟରେ ଶତକୋଟି ୧୦ ହେଉଥିବାରୁ ଅନୁମତ ଜାତିର ଲୋକ । ସେଥିପାଇଁ ଅଧିକାରୀଗୋଷ୍ଠୀର ଅଞ୍ଚଳ ଭାବେ ଓଡ଼ିଶାରେ କୋଭାସୁର ଗ୍ରାମ ସୂଚକ । ଗୋରୁମ ବା ପାରେଙ୍ଗା କୋଭାସୁ ଅଞ୍ଚଳର ଏକ ପୁରୁଦୃଷ୍ଟି ଓ ପୁସ୍ତକାଳ ଜନଜାତି । ଏମାନଙ୍କର ଉଦ୍‌ଗମନ କେବଳ ଓଡ଼ିଶାର କୋଭାସୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ହିଁ ହାମିତ । ମୁଖ୍ୟତଃ କୋଭାସୁର ସବ-ଡ଼ିଭିଜନର ପାଡ଼ାଣ୍ଡି ଓ ନନ୍ଦପୁର ଅଞ୍ଚଳରେ ଗୋରୁମ ବା ପାରେଙ୍ଗାମାନେ ବସବାସ କରନ୍ଥାନ୍ତି । ଅନ୍ୟତମ ଆଦମ ଜନଜାତି 'ଗାଢ଼ବା' ସଂପ୍ରଦାୟର ଏକ ଉପ-ବିଭାଗ ରୂପେ ପାରେଙ୍ଗାମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଇଛି । ଗାଢ଼ବାମାନେ ପାଞ୍ଚ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ଯଥା :- ୧ । ନଡ଼ ଗାଢ଼ବା ୨ । ପାରେଙ୍ଗା ଗାଢ଼ବା ୩ । ସାଧ ଗାଢ଼ବା ୪ । ଓଁନରୁ ଗାଢ଼ବା ୫ । କାପୁ ଗାଢ଼ବା । ସାଧ ଗାଢ଼ବାମାନଙ୍କୁ ପାରେଙ୍ଗା କୋଭାସୁର ପୂର୍ବ କରାଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଏମାନଙ୍କର ଏତାଦୃଶ ନାମକରଣ ଓ ଉତ୍ପତ୍ତି ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ଉତ୍ତର ପ୍ରମାଣପୂର୍ବକ ତଥ୍ୟ ନା କିମ୍ପୁରୁଣା ମିଳେନାହିଁ । ଗାଢ଼ବା ସଂପ୍ରଦାୟର ଏକ ଉପ-ବିଭାଗ ରୂପେ ଚିହ୍ନିତ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ପାରେଙ୍ଗାମାନଙ୍କର ଆସୁର ବ୍ୟବହାର, ଗୁଡ଼ନାଥ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟତଃ ସେମାନଙ୍କର ଭାଷାରେ ଯେଉଁ ସ୍ତୋତ୍ର ପାଶନାପାଠ ହାତୀ ସେମାନଙ୍କୁ ଏକ ଭାନ୍ନ ତଥା ସ୍ତବ୍ଧ ଉପକାନ୍ତ ସ୍ତବ୍ଧରେ ପରିଚିତ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ । କିନ୍ତୁକାଳୁ ଗଲେ ସେମାନଙ୍କର ଉପକାନ୍ତସ୍ତବ୍ଧର କେଉଁପ୍ରକାର ଭାଷାର ଏକ ଭାନ୍ନକା ହିଁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ।

ଜନସଂଖ୍ୟା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପାରେଙ୍ଗା ସଂପ୍ରଦାୟ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ସଂପ୍ରଦାୟ । ୧୯୮୯ ମସିହାର ଜନଗଣନା ଅନୁସାରେ ଏମାନଙ୍କର ଜନସଂଖ୍ୟା ୧୭୨୧ ।

କେତେକ ଭାଷାବିତ୍ ପାରେଙ୍ଗା ଭାଷାକୁ ଗାଢ଼ବା ଉତ୍ତର ସମାନ କୋଭାସୁର କରୁଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଏମାନଙ୍କର ଉତ୍ତର ଭାଷା ଅଥବା ସେମାନଙ୍କୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉପ-ଜାତିର ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର କରାଯାଉଛି । ଓଡ଼ିଶାର ଅଧିକାରୀଗୋଷ୍ଠୀ ଅର୍ଥାଁ, ଦ୍ରାବିଡ଼ ଓ ମୁଣ୍ଡା-ହିନ୍ଦି ଗୋଷ୍ଠୀରେ ବିଭବକୁତ କରାଯାଇଛି । ପାରେଙ୍ଗା ବା ଗୋରୁମ ମୁଣ୍ଡା ଗୋଷ୍ଠୀ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଭାଷା । ମୁଣ୍ଡା ଗୋଷ୍ଠୀର ଭାଷା ମଧ୍ୟରେ ପାରେଙ୍ଗା ଭାଷାର ସ୍ଥିତି ନିମ୍ନ ନିକ୍ତାରେ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ।

ଏଥିରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଦକ୍ଷିଣ ମୁଗ୍ଧାର ଦୁଇଟି ଶାଖା ଯଥାକ୍ରମେ ଯୋରା ଓ ଗୋରୁମ ବା ପାରେଙ୍ଗା । ତେଣୁ ପାରେଙ୍ଗା ଭାଷା ସହ ଗାଦ୍‌ବା ଏବଂ ଯୋରା ବା ସଞ୍ଜୁ ଭାଷାର ଅନେକ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରହିବା ସ୍ୱାଭାବିକ ।

କୋଲକାତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଗୋଟିଏ ସୀମାନ୍ତ । ଏହଠାରେ ଓଡ଼ିଆର ଦକ୍ଷିଣ-ପଶ୍ଚିମ ଦିଗରେ ହସ୍ତୁତି ଆନ୍ଧ୍ର ଓ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର କୋଲୋଲନ ସୀମା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରଣ ଏବଂ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଆର୍ଯ୍ୟ, ଦ୍ରାବିଡ଼ ଓ ମୁଗ୍ଧା ଭାଷାର ମହାସମ୍ମିଳନରେ ମିଳିତ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆଦିବାସୀ ଦେଖିଆ ଭାଷାକୁ ଆର୍ଯ୍ୟ ସଂପ୍ରଦାୟିକ ପ୍ରଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । କହୁବାକୁ ଗଲେ ଦେଖିଆ ହେଉଛି କୋଲକାତର ଏକ ପ୍ରକାର ସଂଯୋଜକ ଭାଷା ବା (Lingua Franca) । ସେଇ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପାରେଙ୍ଗାରେ ଦେଖିଆ ଭାଷାର କିଛି ପ୍ରଭାବ ଲକ୍ଷଣୀୟ ।

ପାରେଙ୍ଗା ଭାଷାର ନିଜସ୍ୱ ଲକ୍ଷଣ ନାହିଁ କି ଲିଖିତ ସାହିତ୍ୟ ନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଏକ ଶ୍ରୁତିସୂତ୍ରକର, ଭବପ୍ରକାଶନୀୟ ଭାଷା । ଶବ୍ଦ ଓ ଗଠନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହା ଯେପରି ସମୃଦ୍ଧ ସେପରି ବିଚିତ୍ର । ଏଥିରେ ପ୍ରଚୁର ମୌଖିକ ସାହିତ୍ୟ ଗଲ୍ଲ ଇତ୍ୟାଦିରେ ଉପଲବ୍ଧ ।

ପ୍ରଥମ ଭାଗ

(ବ୍ୟାକରଣ)

୧ : ଧ୍ୱନିତତ୍ତ୍ୱ (Phonology) :

ପାଠକଙ୍କୁ ସ୍ପଷ୍ଟତା ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ଓ ଉତ୍ତରକୁ ଦେଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।

୧.୧: ସ୍ୱର : (Vowel)

	ଅଗ୍ର/ବର୍ତ୍ତୁଳ	କେନ୍ଦ୍ର/ଅବର୍ତ୍ତୁଳ	ପଶ୍ଚିମ/ବର୍ତ୍ତୁଳ
ଉଚ୍ଚ	ଇ		ଉ
ମଧ୍ୟ	ଏ		ଓ
ନିମ୍ନ		ଆ	ଅ

୧.୨: ବ୍ୟଞ୍ଜନ : (Consonant)

	ଉଚ୍ଚ	ମଧ୍ୟ	ନିମ୍ନ	ତାଳବ୍ୟ	କଣ୍ଠ୍ୟ	କଣ୍ଠମୂଳୀୟ
ସ୍ପର୍ଶ	ଅପ୍ପୋଷ	ପ୍	ତ୍	କ୍	ଚ୍	ଟ୍
	ସପ୍ପୋଷ	ବ୍	ଦ୍	ଜ୍	ଝ୍	ଞ୍
ସ୍ପର୍ଶହୀନ	ସଂଘର୍ଷୀ	ଫ୍				
	ନାସିକ୍ୟ	ମ୍	ନ୍	ଞ୍	ଞ୍	ଞ୍
	ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ		ଲ୍			
	ତାଡ଼ିତ			ୱ୍		
	କମ୍ପିତ		ୱ୍			
	ଅର୍ଦ୍ଧସ୍ପର୍ଶ		ର୍	ୱ୍		

୧.୩: ସ୍ୱରଧ୍ୱନିଗୁଣର ଧ୍ୱନିଗୁଣ ଅଭିଲକ୍ଷଣ (Phonetic features of the vowel) :

ସ୍ଥାନ (Position) ଅନୁସାରେ ଅଗ୍ର (Front) ଓ ପଶ୍ଚିମ (Back)

ଅଗ୍ର - ଇ (i), ଏ (e)

ପଶ୍ଚିମ - ଉ (u), ଅ (o), ଓ (o)

କେନ୍ଦ୍ର - ଆ (a)

ହୃଦ୍ୱାଜ ଉଚ୍ଚତା (Height) ଅନୁଯାୟୀ ତନୋଟି ଭାବରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ ।

ଘଟୁତ୍ୱ (Close) — ଇ (i), ଉ (u)

ଅର୍ଦ୍ଧ-ଘଟୁତ୍ୱ (Half-open) — ଏ (e), ଅ (a)

ଢ଼କ୍ୱତ (Open) — ଆ (a)

ଅର୍ଦ୍ଧ-ଢ଼କ୍ୱତ (Half-open) — ଓ (o)

ଓଷ୍ଠ ଦୁଗୁଣ ସ୍ଥିତି (Position) କୁ ନେଇ ମଧ୍ୟ ତନୋଟି ଅବସ୍ଥା ଲକ୍ଷଣୀୟ :-

ବିସ୍ତୃତ (Spreading) — ଇ (i), ଏ (e)

ଉଦାତ୍ତ (Neutral) — ଅ (o), ଆ (a)

ବର୍ତ୍ତୁଳାକାର (Round) — ଉ (u), ଓ (o)

ଏହି ସମସ୍ତ ଧ୍ୱନିମାନଙ୍କ ଲକ୍ଷଣଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ସ୍ୱରଧ୍ୱନିଗୁଡ଼ିକ ଦୁଇଟି ପ୍ରକାରରେ ବିଭକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ।

୧୪: ଘୂରଧ୍ୱନିଗୁଡ଼ିକର ଧ୍ୱନିମାନଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନା . (Phonetic description of the vowels)

/ ଇ (i) / — ଅଳ୍ପ ଘଟୁତ୍ୱ ସଂସ୍ପର୍ଶ ସ୍ୱର ।

/ ଏ (e) / — ଅଳ୍ପ ଅର୍ଦ୍ଧ-ଘଟୁତ୍ୱ ସଂସ୍ପର୍ଶ ସ୍ୱର ।

/ ଆ (a) / — ଉଚ୍ଚ ଢ଼କ୍ୱତ ସଂସ୍ପର୍ଶ ସ୍ୱର ।

/ ଅ (o) / — ଉଚ୍ଚ ଅର୍ଦ୍ଧ-ଢ଼କ୍ୱତ ସଂସ୍ପର୍ଶ ସ୍ୱର ।

/ ଓ (o) / — ଉଚ୍ଚ ଅର୍ଦ୍ଧ-ଢ଼କ୍ୱତ ସଂସ୍ପର୍ଶ ସ୍ୱର ।

/ ଉ (u) / — ଉଚ୍ଚ ବର୍ତ୍ତୁଳାକାର ଢ଼କ୍ୱତ ସଂସ୍ପର୍ଶ ସ୍ୱର ।

୧:୫: ବ୍ୟଞ୍ଜନଧ୍ୱନିଗୁଡ଼ିକର ଧ୍ୱନୀମୂଳକ ବର୍ଣ୍ଣନା : (Phonetic description of the consonants)

/ ପ (p) /	— ଅସୋଷ	ଅଲଗା	ଓଷ୍ଣ	ସ୍ପର୍ଶ	ବ୍ୟଞ୍ଜନ	ଧ୍ୱନି ।
/ ବ (b) /	— ସୋଷ	"	"	"	"	"
/ ତ୍ (t) /	— ଅସୋଷ	"	ଦନ୍ତ	"	"	"
/ ଦ୍ (d) /	— ସୋଷ	"	"	"	"	"
/ ଟ୍ (ṭ) /	— ଅସୋଷ	"	ମୂର୍ଦ୍ଧନ	"	"	"
/ ଡ୍ (ḍ) /	— ସୋଷ	"	"	"	"	"
/ ଚ (c) /	— ଅସୋଷ	"	ତାଳବ୍ୟ	"	"	"
/ ଜ (j) /	— ସୋଷ	"	"	"	"	"
/ କ୍ (k) /	— ଅସୋଷ	ଅଲଗା	କଣ୍ଠ	ସ୍ପର୍ଶ	ବ୍ୟଞ୍ଜନ	।
/ ଗ୍ (g) /	— ସୋଷ	"	"	"	"	"
/ ? (?) /	— ଅସୋଷ	"	କଣ୍ଠମୂଳ	ସ୍ପର୍ଶ	"	"
/ ସ୍ (ś) /	— ସୋଷ	ଅଲଗା	ଦନ୍ତ	ସଂଘର୍ଷ	ବ୍ୟଞ୍ଜନ	ଧ୍ୱନି ।
/ ମ୍ (m) /	— ..	"	ଓଷ୍ଣ	ନାସିକ	"	" ।
/ ନ୍ (n) /	— ..	"	ଦନ୍ତ	"	"	" ।
/ ଣ୍ (ṅ) /	— ..	"	ମୂର୍ଦ୍ଧନ	"	"	" ।
/ ଙ୍ (ṅ) /	— ..	"	ତାଳବ୍ୟ	"	"	" ।
/ ଞ୍ (ṅ) /	— ..	"	କଣ୍ଠ	"	"	" ।
/ ଲ୍ (l) /	— ..	"	ଦନ୍ତ	ପାର୍ଶ୍ୱିକ	ବ୍ୟଞ୍ଜନ	ଧ୍ୱନି ।
/ ଠ୍ (ṭ) /	— ..	ଅଲଗା	ମୂର୍ଦ୍ଧନ	ତାଳବ୍ୟ	"	" ।
/ ଡ୍ (ḍ) /	— ..	"	ଦନ୍ତ	କର୍ମିତ	"	" ।
/ ସ୍ (y) /	— ..	"	ମୂର୍ଦ୍ଧନ	ଅର୍ଦ୍ଧସ୍ପର୍ଶ	ଧ୍ୱନି	।
/ ଓ (w) /	— ..	"	ଦନ୍ତ	"	"	।

ଦୀର୍ଘ ଧ୍ୱନିଗୁଡ଼ିକ ଦୁଇଟି ନିୟମ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଭାଜିତ କରାଯାଇଛି ।

୧ । ଭିତ୍ତିଭାଗ ସ୍ଥାନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ (Place of articulation) :

ଦ୍ୱିସ୍ୱର (Bilabial), ଦନ୍ତ (Dental), ମୁଣ୍ଡ (Retroflex), ଲାଟାଲ (Palatal),
ଭେର (Velar), ଲେଖ୍ୟାସ୍ତ୍ର ଧ୍ୱନି (Glottal stop) ।

୨ । ଭିତ୍ତିଭାଗ ବିଧି ଦୃଷ୍ଟିରୁ (Manner of articulation) :

ଶ୍ୱ (Stop), ସ୍ୱରୀ (Fricatives), ନାସାଲ (Nasal), ଲାଟରାଲ (Lateral),
ଫ୍ଲପ (Flap), ଟ୍ରିଲ (Trill), ଅର୍ଦ୍ଧ-ସ୍ୱର (Semi-vowel) ।

୧:୭: ପାରେଙ୍ଗାର ମୂଳ ଧ୍ୱନି ସମୂହ ନିମ୍ନଲିଖିତ ସ୍ୱନମ ରୂପରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିଣୀୟ ।

ସ୍ୱନମ	ସମତୁଲ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଧ୍ୱନି	ଉଦାହରଣ
i	ଇ	ଇଗ୍ଗର (igger) - ଗୁରୁଣ
u	ଉ	ଉତୁର (ūtur) - ଚଢ଼େଇମୁଠା
e	ଏ	ଏନିଗ୍ (enig) - ମତେ
o	ଓ	ଓସାକି (osaki) - ଚାନ୍ଦି
ɔ	ଅ	ଅକି (ɔki?) - ପତ୍ର
a	ଆ	ଆସି (asoy) - ବାଘ
p	ପ	ପିକାସି (pi?kasi) - ଶେଢ଼ି
b	ବ	ବୁଲୁ (bulu) - କଢ଼
t	ଡ	ତୁମା (tuma) - ଚନ୍ଦ୍ର
d	ଢ	ଦୁମା (duma) - ସରଳ
ʈ	ଟ	ଟୁରା (tura) - ଅନାପ
ɖ	ଡ	ଡୁକ୍ (duɖk) - ଲମ୍ବା
c	ଚ	

j	କ	ଜନା (jana) - ବାଡ଼ୁ
k	କ୍	କୀକ (ki?ki) - ବାଆ
g	ଗ୍	ଗମ୍ରା (gomra) - ବାଜ
ʔ	ଉଚ୍ଚେତ ଚ୍ଚେ ଦ୍ଵାବ ଚ୍ଚେଚ	ଗୁ?ର (gu?ur) - ପାଲେ
s	ସ୍	ସରା (sora) - ଶର
m	ମ୍	ମାଢ଼ି (mādi) - ଅଣ୍ଟା
n	ନ	ନିନି (nini) - ଖୁଡ଼ି
ŋ	ଙ	—
ɳ	ଣ	—
ɟ	ଜ୍	ଉଚ୍ଚ (uɟɟ) - ବାରି
l	ଲ୍	ଲାଦି (ladi) - କାହାଣୀ
r	ଡ଼	ଟୋଡ଼ି (tori) - ଓଠ
r	ର	ରୁକ୍ (rugk) - ଚାଉଳ
w	ଉ	ଡାଉ (daw) - ଗାଈ
y	ସ୍ଵ	ବୋ (boɣ) - ଏକ, ଗୋଟି

୧:୭: ସ୍ଵନମଗ୍ନତ୍ଵକର ବିତରଣ (Phonetic distribution of the Phonemes) :

୧:୭:୧: ସ୍ଵର :

ସ୍ଵଳମ	ଆଦ୍ୟ	ମଧ୍ୟ	ଅନ୍ତ୍ୟ
ଇ	— ଇନ୍ଦି (in̄di) - ଏହା	କିକି (ki?ki) - ଶଙ୍ଖ	ଆକି (aki) - ଚଳ
ଉ	— ଉମାଲ୍ (umal) - କୁହା	କାକୁ (kaɳuɟ) - ଖୁର	କୁକୁ (ku?ku) - କଲର
ଏ	— ଏନମ୍ (enam) - ଚକେ	କୁଣ୍ଡେମ୍ (kuṇdem) - ଧାନ	—
ଓ	— ଓସାକି (osaki) - ଚକ୍ର ମାସ	ମୋନା (mona) - ମୁଣ୍ଡ	—
ଅ	— ଅରେଲ୍ (orel) - ଜଳ	କଣ୍ଡି (konti) - ବାହୁ	—
ଆ	— ଆସୁ (asug) - ପର	ମାମା (mama) - ମାମୁଁ	ଆ'ଆ (a'a) ମା'ଇ

୧:୭:୨ : ବ୍ୟଞ୍ଜନ :

ପ — ପିସାପ୍ (pisap)-କୁଳୁଡ଼ାକୁଆ	ସିପନା (sipna)-ମୁଣ୍ଡକଣ୍ଠା	ତରେପ୍ (tirep)-କରକୁଲୁ
ବ — ବିଡୁର୍ (bitur)-ଛେପ	ବର୍ଡ଼ା (bobra)-ପାକୁଆ	ଇର୍ଡୁର୍ (irtub)-ଲଙ୍ଗଳ
ଜ — ଜନାଗା (tinagga)-ଛତା	ତଡୁଲ (totla)-ଝନା	ସର୍ (sat)-ବିଶ୍ୱାସ, ସତ
ଢ — ଦୁନମ୍ (dunom)-ଗାଈ	ସର୍ଡ଼ାର୍ (sardar)-ସଦୀର	ବେଡ୍ (bed)-ମଠ
ଟ — ଟିପନି (tipni)-ଟୋକେଇ	ବୁଟ୍ଟା (butka)-କୋଡ଼ା	—
ଡ — ଡାଣ୍ଡା (daṅḍa)-ଅଣ୍ଟ	ଡୁମ୍ପା (dumḍa)-ଉଲଟୁ	—
ଡ — ...	....	...
ନ — ନାମକଲି (jamkoli)-ନାମକୋଳ	ଲକା?ଜପ୍ (laka?jap)-ପିନ୍ଧୁଳ	ସାଜ୍ (saj)-ସାହାଡ଼ା
ଦ — କାଡୁ (karu)-ବିଷ	ଆକାଟ୍ (akag) - ଅଇ	ଆନିସାକ୍ (anisak)-ଅନା
ର — ଗୁସି? (gusi?)-କୁଡ	ଗାଗର୍ (gaggar)-ଶରୀର	...
? —	ଡା?ମୁ (da?mu)-ଢାକୁଣୀ	ଡା? (da?)-ଗଣି
ସ — ସିସି (sisi)-ମାଂସ	ସୁସ୍ରା (susra)-ଦେହର	ବସ୍ (basyas)-ବସ୍ତ୍ର
ମ — ମାରୁ? (marra?)-ସାମା	କାନମ୍ (kanm) -ସୁସ୍ରା	କୁଲମ୍ (kulom)-କୁଣିଆ
ନ — ନ? (na?)-ସେ	ରିନାଗ୍ (rinag)-ରୁଲି ଉପର ଢେଉ	କୁନକୁନ୍ (kunkun)-ଢାଁତ
ଟ —	ଆଗାରମ୍ (aggarom)-ମଙ୍ଗଳବାର	ସାଗ୍, ସାଟ୍ (sagsag)-ହଳଦିଆ
ଲ — ଲରୁଟ୍ (lorug)-କେଇ	ତେଲାନି (telani)-କରେଇ	ଆଗାଲ୍ (agal)-ଘୋ
ଡ —	ବର୍ଡ଼ା (bogr) -ମାଣି ଅ ଚୁନା	ସିର୍ଡ୍ (sṛ) -ଷଣ୍ଠ
ର — ରିଡାଟ୍ (rirag)-ମଶାଣି	ତାର୍ବୁ (tarbu)-ପୁଲ	ସାଉକାର୍ (saukar)-ଗୁଣ୍ଡାତା
ଓଁ — ...	ଆଉଁଲା (awala) - ଅଁନା	ଡାଉଁ (daw)-ଗାଁଆ
ସ — ସେ?ସେକ (ye?yeki)-ସୂର୍ଯ୍ୟ	ଆୟୁ (ayu)-ମାଝ	ଆସାସ୍ (asay)-କନା

ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ :

ଉପରୋକ୍ତ ଆନ୍ଦେଶନା, ବିଭାଗୀକରଣ ତଥା ବିଚାରଣ ଅନୁଭାଷୀ ପାରେଣୀ ଭାଷାର ସ୍ତମ୍ଭଗୁଡ଼ିକର ନିମ୍ନଲିଖିତ ଧ୍ବନୀସୂଚକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ।

ସ୍ଵର :

(କ) ନାସିକ୍ୟ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ସ୍ଵରା ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକରେ ଅନୁନାସିକତା ପଶ୍ୟମାନ । କିନ୍ତୁ ନାସିକତା ଅର୍ଥରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଏ ନାହିଁ ।

(ଖ) ଦୀର୍ଘତା ସ୍ତମ୍ଭମିତ ଅର୍ଥାତ୍ ଅର୍ଥରେ ପ୍ରଭେଦ ଦର୍ଶାଏ କିନ୍ତୁ ଏ ଭଳି ଉଦାହରଣ ଆନୁପାତକ ଭାବେ ଅଲ୍ପ ।

ଲୁପ୍ (lup) - ବଡ଼

ଲୁପ୍ (luup) - ଗିଳିବା

(ଗ) ଓ (ଠ) ଧ୍ବନିଟି କେବଳ ଓଡ଼ିଆରୁ ଆପତ ଅଲ୍ପ କେତୋଟି ଶବ୍ଦରେ ପଶ୍ୟମୁଖ୍ୟ ।

(ଘ) ଉ, ଆ ଧ୍ବନିର ବିକରଣ ପଦର ଆଦ୍ୟ, ମଧ୍ୟ, ଅନ୍ତ୍ୟରେ ଲକ୍ଷଣୀୟ । ଏ, ଓ ଧ୍ବନିର ବିକରଣ କେବଳ ମଧ୍ୟରେ ପଶ୍ୟମ । ପଦର ଆଦ୍ୟରେ 'ଏ' ର ଛିଦି କେବଳ ଅଲ୍ପ କେତୋଟି ପ୍ରତ୍ୟୟସୂତ୍ର ଶବ୍ଦରେ ଦେଖାଯାଏ । 'ଅ' ଧ୍ବନିର ଅନ୍ତ୍ୟ ଛିଦି ନାହିଁ ।

ବ୍ୟଞ୍ଜନ :

(କ) ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଧ୍ବନିର ମହାପ୍ରାଣିତ ରୂପ (ଧ, ଘ, ଢ) ନାହିଁ ।

(ଖ) ଅସୋପ ପୁର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟଞ୍ଜନଗୁଡ଼ିକର ବଳାବାଦସୂତ୍ର ଶବ୍ଦର ଆଦ୍ୟ ଓ ମଧ୍ୟରେ ମହାପ୍ରାଣ ଉପସ୍ଥାନ ଲକ୍ଷଣୀୟ ।

/ ଫ / ... [ଫ] ଫାଟ୍‌ସାଲ (phatsala) - ବିଦ୍ୟାଳୟ

ଫେଟୁ (phetu) - ଡକ୍ଟିରୀ

ଫାଲ୍‌ଫ (salphog) - ଶଲପ

/ ଥ / ... [ଥ] ଥାଡ୍ (thar) - ଡାକ୍ତର

ଥାକ୍ (thagk) - ମାଣ୍ଡିଆ ଜାଉ ମିଶା ଖୁଅ

/ କ୍ଷ / ... [କ୍ଷ] କ୍ଷେଷୁଆ (khesūa) - କେଷୁଆ

/ ଥକ୍ / ... [ଠ] ଠାକ୍‌ରାନିୟା (thakraniya) - ବସନ୍ତ ଉତ୍ସବ ।

(ଗ) / ଚ, ଚ, ଛ, ଚ, ଷ, ଲ, ସ୍, ସ୍, ଝ, ଢ, ବ / ସଦର ସମସ୍ତ ହିତରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇପାରିବ ।

(ଘ) / ଚ, ଚ, ଛ, ଚ / ର ଉଦାହରଣ କେବଳ ଅଦ୍ୟ ଓ ମଧ୍ୟରେ ଘଟୁଏ ।

(ଙ) କି ଓ କଣ୍ଠମୂଳୀୟ ଧ୍ବନି ? ର ହିତ ଶବ୍ଦର ଅନ୍ତରେ ନାହିଁ । କେବଳ ମଧ୍ୟ ଓ ଅନ୍ତରେ ଏ ଦୁଇଟି ଧ୍ବନିର ବ୍ୟବହାର ପରିଦୃଷ୍ଟ ।

(ଚ) ଅର୍ଦ୍ଧର ଓ ଧ୍ବ ମଧ୍ୟରୁ ଓ ଧ୍ବ ର ଉଦାହରଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନୁହେଁ । ଅନୁପାତକ ଭବନ ସ୍ବଳ୍ପ ଶବ୍ଦରେ ଏହାର ଉଦାହରଣ ଓ କେବଳ ମଧ୍ୟ ଓ ଅନ୍ତରେ ଏହାର ହିତ ବ୍ୟବହାର । 'ସ୍' ଧ୍ବନିଟି ସମସ୍ତ ହିତରେ ଉଦାହରଣ ହୋଇପାରେ ।

(ଛ) ପାରେଙ୍ଗା ଭାଷାରେ 'ର' (c) ବାଳ୍ୟା ଧ୍ବନିଟି ଉତ୍ପାଦକ ହୋଇ 'ସ୍' ରେ ରୂପାନ୍ତରଣ ହୋଇଛି । ତେଣୁ 'ର' ଧ୍ବନି ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଶବ୍ଦର ଉଦାହରଣ ନାହିଁ ।

ରୂପା — ସିରା (sura)

ନମ — ସାମ୍ (sam)

(ଜ) ନାସିକା ବ୍ୟତୀତ ଶ୍ ଓ ଷ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଦନ୍ତ୍ୟ ନାସିକା ବ୍ୟତୀତ ନ ର [ଶ] ଓ [ଷ] ଉପସ୍ଥାନ ରହୁଛି ।

/ ନ / - [ଶ] / ମାନଡ / - [ମାଣ୍ଡ] - ଅଣ୍ଣ

/ ଚନ୍ଦ୍ର / - [ଚନ୍ଦ୍ର] - ପୋଷକ

/ ନ / - [ଷ] / ମନ / - [ମନ୍ତ] - ଚନ୍ଦ୍ର

/ ମନ / - [ମନ୍ତ] - କବଳୀ ମନ୍ତ

(ଝ) ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ (j) ଧ୍ବନି ନାହିଁ ।

୧୮: ସ୍ବଳ୍ପମାନଙ୍କର ଆନୁକ୍ରମିକ ହିତ :

୧୮:୧ ସ୍ବର

ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ବର ଅନ୍ୟ ସ୍ବର ଅନୁକ୍ରମରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇପାରେ । ପାରେଙ୍ଗାରେ ଦ୍ଵିସ୍ବର ବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁକ୍ରମ ଲକ୍ଷଣୀୟ । ଦ୍ଵିସ୍ବର ଅନୁକ୍ରମ ସଂଖ୍ୟା ଅନୁପାତକ ଭାବେ ଅଛି । ଦ୍ଵିସ୍ବର ଅନୁକ୍ରମର ସୂଚନା ନିମ୍ନଲିଖିତ ନିୟମରେ ଅନୁଷ୍ଠାୟ ।

(ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସହାବୃତ୍ତି ଓ ଚିହ୍ନିତ)

	ଅ	ଆ	ଏ	ଇ	ଉ	ଓ
ଅ				√	√	
ଆ		√		√	√	
ଏ			√	√	√	
ଇ	√	√	√	√	√	
ଉ		√		√	√	
ଓ						

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ

ଅ ଇ (oi) - ବଇର (boira) - ବାଇ

ଅ ଉ (ou) - ସେରା (scuta) - ସରୁରୀ

ଅ ଆ (aa) - ଗାଅ (gaad) - ଗଠା

ଆ ଇ (ai) - ଦେରାଇ (derai) - ମାଣ୍ଡିଆ

ଆ ଉ (au) - ଅଞ୍ଜୁରୁ (augkuso?) - ଭୃତ

ଇ ଇ (ii) - ଇଇକ୍ (iik) - ନାହିଁ

ଇ ଥ (io) - ସିଅଁ (siṭ) - ସିନ୍ଧ

ଇ ଅ (ia) - ପେଟିଆ (peṭia) - ବାଦାମ

ଇ ଉ (iu) - ଗିଉ (giu) - ଗିଅ

ଉ ଇ (ui) - ସୁଇମା? (suima) - କଣାଅଣି

ଉ ଉ (uu) - ସୁଉରୁ (suuru) - ଶିକାର

ଉ ଅ (ua) - ପରୁଆ (porua) - ପାଠ

ଏ ଇ (ei) - ସିରେଇ (sirei) - ରୁଚୁନା

ଏ ଉ (eu) - ନେଉଲ (neul) - ନେଉଲ

ଏ ଏ (ee) - ସେଏଲ୍ (seel) - ବର୍ଣ୍ଣା

ଦ୍ଵିସଂସ୍କୃତ ସ୍ଵର :

ଇ ଉ ଅ (iua) - ନିଉଆଲ୍ (niual) - ଓଳ

ଇ ଉ ଇ (iui) - ଲିଉଇ (liui) - ବଜେଇବା

୧:୮:୨ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଅନୁକ୍ରମ :

ପଞ୍ଚାମ୍ର ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଅନୁକ୍ରମ କେବଳ ପଦର ମଧ୍ୟରେ ପଦୁଣ୍ଠ । କଣ୍ଠମୂଳୀୟ ଧ୍ଵନି ? ସହ ଅଲ୍ଲ କେତେକ ବ୍ୟଞ୍ଜନର ଅନୁକ୍ରମ ଅନ୍ୟ ଓ ମଧ୍ୟରେ ପଦୁଣ୍ଠ ।

ପ୍ରବାହ କର୍ମିତ / ର / ପାଣ୍ଡିକ / ଲ / ଏବଂ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦନ୍ତ୍ୟ ନାସିକ / ନ / ର ସମରୂପ ପ୍ରକମ ଅନୁକ୍ରମ ଲକ୍ଷଣୀୟ । ତା'ଛଡ଼ା ଅଲ୍ଲ କେତେକ ପ୍ରାଚୀୟୁକ୍ତ ଦ୍ଵିସଂସ୍କୃତରେ ସମରୂପ ପ୍ରକମ ଅନୁକ୍ରମର ଉଦାହରଣ ମିଳେ ।

ଦନ୍ତ୍ୟ ନାସିକ୍ୟ / ନ / ଶ୍ଵେ ନାସିକ / ଟ / ଏବଂ ଦ୍ରୁସ୍ଵୋଷ୍ଠ / ମ / ର ସମରୂପ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ସହ ଅନୁକ୍ରମିକତା ପ୍ରାବରତ ହେବ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ ।

ଦ୍ଵିସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଅନୁକ୍ରମ ଅଲ୍ଲ କେତେକ ଶବ୍ଦରେ ଦେଖାଯାଏ ।

ପର ପୁଷ୍ପାଳ ନଦୀରେ ଦ୍ଵିବ୍ୟଞ୍ଜନର ଅନୁକ୍ରମର ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ :

ପ, + ନ, ସ, ଡ (p + n, s, r)

ଟିପ୍ପଣ (tipni) - ବେତା

ସିପ୍ସିପ୍ (sipsip) - କଣି

ସିପ୍ରା (sipra) - ଲେଖେଇ

ବ, + ବ, କ, ଚ, ଛ (b + r, r, k, g)

ବବ୍ରା (bobra) - ପାବୁଆ

କାବ୍ରା (kabra) - ଛତା

ଉବକା (ubka) - କାଗଜ

ରାବଗା (rabga) - ପାଖରେ

ତ + ଲ, ର (t + l, r)

ସାତ୍ରା (satra) - ଶୁଣ୍ଠ

ତୋତ୍ରା (totla) - ଖଳା

ଦ + ଜ, ଲ, ର (d + j, l, r)

ପାଦ୍ଜି (padji) - କଳପାଦ

ବୋଦ୍ଲି (bodli) - ପଲ୍ଲୀ

ଦୁଦ୍ରା (dudra) - ଦୁହର

ଟ + କ, ନ, ର (t + k, n, r)

ଟିଟ୍ଟକା (sitka) - ଟିଟ୍ଟିକା

ସାଟ୍ଟି (saṭṭi) - ଗାଣ୍ଡୁଆ

କୁଟ୍ଟୁଗା (kuṭṭugga) - କାଠୁଣ୍ଡା ବରଫ

ଡ + ଗ (d + g)

ଅଡ୍‌ଗୋ (adgai) - କୁଆଳା

ଜ + ନ (j + n)

ମନ୍‌ଜା (manja) - ଦେଲୀ ମଞ୍ଜା

କ + ଡ, ଶ, ନ, ଲ (k + ṛ, ṛ, n, l)

ପାଟ୍‌ମାକଡ଼ି (paṭmakṛi) - ବୁଢ଼ିଆଣୀ

ଟାକରି (ṭakri) - ଶନ୍ଧୁ

ରକନି (rokni) - ବୋରଣ

ମୁକଲଡ଼ାଡ଼ି (mukladāḍi) - ଝର

ଗ + ନ, ଶ, ଡ (g + n, ṛ, ṛ)

ଜାଗନିକୃମ୍ (jagnikṛom) - ଉଦ୍‌ବୃକ୍

ନାଗରି (nagri) - ସାବର ମା'

ବଗଡ଼ି (bagṛi) ମାଣ୍ଡିଆଡ଼ି

ଠ + ଶ, ଶ, ମ୍ (ṭ + ṛ, ṛ, m)

ଗୁଠି (guṭṛi) - ପାଗଳ

ଗାଠା (gaṭṛa) - ଶୁକ

ଡାଠିମ୍ (ḍaṭṛim) - ବୋଡ଼ଣୀ

ସ + ଶ, ଲ, (s + ṛ, l)

ସୁସ୍ରା (susra) - ଦେଉଣି

ସିସିଲି (sisili) - ସିଝି

ମ୍, + ପ, ବ, ଟ, ଡ, ଢ, କ, ନ, ଶ, ଡ, ସ, ଲ (m + p, b, ṭ, ḍ, ṛ, k, n, ṛ, s, l)

କମପର (kompar) - କଡ଼ୁଣୀ

ସିମ୍‌ବା (simba) - ପୋଲ

ସିମ୍‌ଟା (simṭa) - ଚମୁଟା

ଡୁମ୍‌ଡା (ḍumḍa) - ଉଲଗ୍ନ

ସାମ୍‌ଡା (samṭa) - ଗୁମ୍‌ଡିଆ

କୁଲମ୍‌କାର (kulomkar) - କୁଣ୍ଡିଆ

ଆମ୍‌ନାୟ୍ (amnay)	-	କେମିତି
ଗମ୍‌ରା (gomra)	-	କାଳ
ଡେମ୍‌ସା (demsā)	-	ଡେମେସା କାଳ
ବମ୍‌ଲୟ୍ (bomlay)	-	ବସନ୍ତ

ନ, ଡ, ତ, ଡ, କ, ମ, ଲ, ର, ସ (n + n, t, d, k, m, l, g, s)

ଆନନ୍‌ୟ୍ (annum)	-	ବର୍ଷ
ତିନ୍‌ତିନ୍ (tintin)	-	ଡେମ୍‌କା
କେନ୍‌ଡି (kendi)	-	ରଜ୍‌ ଶାଖା
କୁନ୍‌କୁନ୍ (kunkun)	-	ଗାଢ଼
କାନ୍‌ମୁନ୍ (kanmun)	-	ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ
ଉନ୍‌ଲୁ (unlu)	-	ଠେକୁଆ
ଉନ୍‌ଗି (ungi)	-	ଗୁଣ

ଝ, ଛ, ଗ, ଘ, ଙ, ଟ, ଠ, ଡ, ଢ, ଟ, ଠ, ଡ, ନ, ର, ସ (g + k, g, t, t, d, n, r, s)

ରୁଗ୍‌ (rugk)	-	ଗୁଣ
ଇଗ୍‌ଗର୍ (igger)	-	ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ
ବଗ୍‌ ଟେଲ୍ (bogtel)	-	ମଝି
ଅଗ୍‌ଟି (agti)	-	ଆଇଁ
ସିଗ୍‌ଡା (sigda)	-	କେନ୍‌ଡି
ମୁଗ୍‌ନା (mugna)	-	ସକଳ
ପଗ୍‌ରେ (pogre)	-	ପହୁଁ
ସାଗ୍‌ସାଗ୍ (sagsag)	-	ହଳଦ

କୁ, ଲ, ଡ, ଟ, ପ, ଗ, ବ (l + l, t, p, s, g, b)

କୁଇଲ୍‌ୟ୍ (kuilla)	-	କୁଇଁ
ସାଲ୍‌ତା (salta)	-	କଳତା

ସାଲ୍‌ପାଡ଼	(salpari)	-	କପାଳର ବୁଲପାଖ
ଆଲ୍‌ସି	(alsi)	-	ରାଣି
ଅଲ୍‌ଗୁନା	(olguna)	-	ଅଳଗୁଣା
ଗିନାଲ୍‌ବା	(ginalba)	-	ଗାମୁଛା

ର + ର, ପ, ବ, ଝ, ଞ, ଡ, ଢ, କ, ଘ, ଘ, ମ, ଣ, ଲ (r+r, p, b, t, d, t, d, k, s, m, l)

ମାର୍‌ରା	(marra)	-	ସାମା
କର୍‌ପୁର	(korpor)	-	କର୍ପୁର
ତାର୍‌ଭୁ	(tarbu)	-	ଫୁଲ
ମା'କରୁଣା	(ma'korṇa)	-	ଆସିତୋରୁଣ
ଅର୍‌ଡ଼ା	(arḍa)	-	ନରୁଣା
ଇର୍‌ତୁବ୍	(irtub)	-	ଲଇଲ
ମର୍‌ଡ଼ଲ	(mordol)	-	ମାଦଳ
ସୁର୍‌କି	(surki)	-	ସେଟୋର
ସାର୍‌ମାନିକ	(sarmanik)	-	ଅପରତେ
ମେର୍‌ସା	(mersa)	-	ଲକ୍ଷ୍ମୀମଣ୍ଡ
ସାର୍‌ଲୟ	(sarlay)	-	କାବୁଡ଼ି

ର + ମ, ନ (r + m, n)

କାର୍‌ମା	(karma)	-	ଝା
ଅର୍‌ନା	(arṇa)	-	ଓଡ଼ଣା

ଡିନ ବ୍ୟକ୍ତ ଅନୁକ୍ରମର ଦୁଷ୍ଟାନ୍ତ, କେବଳ ଦନ୍ତ୍ୟ ନାସିକା, /ନ/ ସହଜ ମୂର୍ଦ୍ଧାନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତ/ତ/, କଣ୍ଠୀ ବ୍ୟକ୍ତ
/କ/, ପ୍ରବାହ /ର/ ଓ /ଲ/ ର ଅନୁକ୍ରମ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ।

ନିର୍‌ନ୍ଦ୍ର	(ndr)	-	ଇନ୍‌ଡ୍ରାନ୍	(indrān)	ଉଷଧ
ନିର୍‌ନ୍ଦଲ	(ndl)	-	ମନ୍‌ଡ୍ରଲୟ	(mondloy)	ପାଞ୍ଚ
ନିର୍‌ନ୍ଦକ	(ndk)	-	ମେନ୍‌ଡ୍ରକା	(mendka)	ବେନ

୧.୯ : ଅକ୍ଷର (Syllable)

ଏକ ଶ୍ଵାସାବାତରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହେଉଥିବା ଧ୍ଵନିକୁ ଅକ୍ଷର କୁହାଯାଏ । ସ୍ଵରଧ୍ଵନି ଗୁଡ଼ିକ ଅକ୍ଷରସୂକ । ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାରେଜା ଶବ୍ଦରେ ଏକ ବା ଏକାଧିକ ଅକ୍ଷର ରହିପାରେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅକ୍ଷରର କେନ୍ଦ୍ରରେ ଥାଏ ଘୋଷିଏ ସ୍ଵର କିମ୍ବା ଅନାକ୍ଷରସୂକ ସ୍ଵରଧ୍ଵନି ସମନ୍ୱିତ ଘୋଷିଏ ସ୍ଵର ଏବଂ ଦୈର୍ଘ୍ୟାଦି ଭେଦ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ବା ପ୍ରାନ୍ତକ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ।

- (ଅ - ଯେ କୌଣସି ସ୍ଵର
- କ - ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟଞ୍ଜନ)

ସମସ୍ତ ସଂଯୋଗରେ ଯେଉଁ ଅକ୍ଷର ଘଟିତ ହୁଏ ଅକ୍ଷରର ସଂଯୋଗରେ ସେହିପରି ଶବ୍ଦ ଘଟିତ ହୁଏ ।

୧.୯.୧ ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟରେ ଅକ୍ଷରର ବିତରଣ :

ପାରେଜାରେ ଏକ, ଦୁଇ ଓ ତିନି ଅକ୍ଷର ବିଶିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଉଦାହରଣ ରହିଛି । ଲୁଣ ଅକ୍ଷର ବିଶିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦର ସଂଖ୍ୟା ଅନୁପାତକ ଭେଦ ସ୍ଵଲ୍ପ । ପାଞ୍ଚ ଓ ଛଅ ଅକ୍ଷର ବିଶିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦର ଉଦାହରଣ କେବଳ ଯୁଗ୍ମ ଶବ୍ଦରେ ପଶ୍ଚିଷ୍ଟ ।

ଏକାକ୍ଷରକ ଶବ୍ଦ :

- କ ଅ କ - ମା? (ma?) - ଅଖି
- କ ଅ କ - ଲୁ? (lu?) - କାନ
- କ ଅ କ - ସି? (si?) - ହାତ

(ଏକାକ୍ଷରକ ଶବ୍ଦର ଉଦାହରଣ ପ୍ରାୟତଃ ଶିକ୍ଷାର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶ ସୂଚକ ଶବ୍ଦରେ ପଶ୍ଚିଷ୍ଟ)

ଦ୍ଵିଅକ୍ଷରାକ୍ଷରକ :

- କ ଅ କ ଅ - ସିସି (sisi) - ମାଂସ
- କ ଅ କ ଅ - ସାମା (sama) - ଲୁଣ
- କ ଅ ଅ - କୁଇ (kui) - ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ
- ଅ କ ଅ - ଅବା (aba) - ବାପା

ତିନିଅକ୍ଷରାକ୍ଷରକ :

- କ ଅ କ ଅ ଅ - କଲିଆ (kolia) - ବିଲୁଆ
- କ ଅ କ କ ଅ ଅ ଅ - ପିନ୍ଦୋଲି (pindoli) - ପିଣ୍ଡା
- କ ଅ ଅ କ ଅ - ସିଉରା (siura) - ରୁଡ଼ା

ଗୃହଅକ୍ଷର ବିଶିଷ୍ଟ :

କ ଥ କ ଥ କ ଥ କ ଥ - ବିଷମୁଇ (bismumui) - ଷ୍ଟମ୍ଭ

କ ଥ କ ଥ କ ଥ କ ଥ - ଜାତିମେରୁଆ (jatimersa) - ଗୋଲମରୁ

ପାଞ୍ଚଅକ୍ଷର ବିଶିଷ୍ଟ :

କ ଥ କ ଥ କ ଥ କ ଥ କ ଥ - ବାନ୍ଦାପାନାକି (bandapanaki) - ଶ୍ରୀକଣ୍ଠ ମାସ

କ ଥ କ ଥ କ ଥ କ ଥ କ ଥ - ଠାକ୍ରାନିୟୁରା (thakraniura) - ବସନ୍ତ ଗୁରୁ

୨ : ରୂପତତ୍ତ୍ୱ (Morphology) :

ରୂପ ରଚନା ପ୍ରକିୟାର ପ୍ରଧାନ ଉପାଦାନ ରୂପିମ (morpheme) ।

ଏହା ଦ୍ୱି-ବିଧ - ମୁକ୍ତ ରୂପିମ (Free morpheme)

ବନ୍ଧ ରୂପିମ (Bound morpheme)

୨:୦:୧: ମୁକ୍ତ ରୂପିମ :

ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରୂପ ସହଜ ସଂଯୁକ୍ତ ହେଇଥିବା ରୂପିମକୁ ବନ୍ଧ ରୂପିମ କୁହାଯାଏ ।

୨:୦:୨: ବନ୍ଧ ରୂପିମ :

ଯେଉଁ ବନ୍ଧ ରୂପିମ ନୂତନ ଶବ୍ଦ ରୂପାନ୍ତରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କଲେ, ତାହା ରୂପାନ୍ତକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ରୂପେ ଗ୍ରହଣୀୟ । ବାକ୍ୟ ରଚନା ପ୍ରକିୟାରେ ପଦସମୂହ ବିଭକ୍ତ ହେଉଥିବା ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟାକରଣିକ ସମ୍ପର୍କ ରଖି ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ଯେଉଁ ବନ୍ଧ ରୂପିମ ବିଭକ୍ତି ଭେଦ ଓ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ, ତାହା ବିଭକ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟୟ ରୂପେ ଗ୍ରହଣୀୟ ।

୨:୦:୩: ପ୍ରାତିପଦିକ (Stem) :

ରୂପ ରଚନାସୂତ୍ର ଓ ବାକ୍ୟ ରଚନାସୂତ୍ର ପଦ୍ଧତି ଅନୁକ୍ରମେ ପଦସମୂହ ହିଁ ବ୍ୟ - ସଂଜ୍ଞା, ବିଶ୍ୱା ଓ ନିପାତ ।

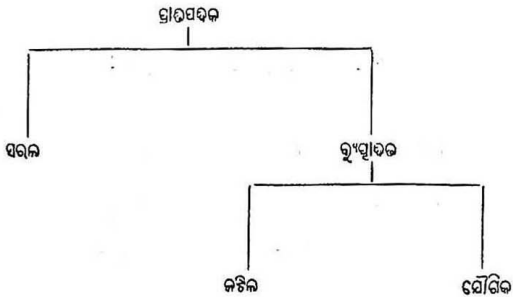
ସଂଜ୍ଞା ଓ ବିଶ୍ୱା ବିଭକ୍ତିଯୁକ୍ତ ହୋଇପାରନ୍ତି ଏବଂ ଉଦେଶ୍ୟ ଓ ବିଧେୟ ଭେଦ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୋଇପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ନିପାତ ଅବିଭକ୍ତ । ନିପାତ ଭେଦକ ବାକ୍ୟରେ ଅଦୃଶ୍ୟ ଅନୁସାରେ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରକାରୀ ସାଧନ କରନ୍ତି ।

ସଂସାର ଚାରିପଟେ ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମର ଅନୁପ୍ରାଣ, ରଚନାତ୍ମକ ଅଂଶ ବିଶେଷ ମଧ୍ୟରେ ସଂଯୋଜକ ଓ ହିନ୍ଦୁ-ବିଶେଷଣ ଭାବେ ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇପାରେ ।

ସଂଜ୍ଞା ଚଳନାଟି ଉପବର୍ଣ୍ଣରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଶେଷ୍ୟ (Noun), ସଂଜ୍ଞାମ (Pronoun) ଓ ବିଶେଷଣ (Adjective) । ଏଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ମୁଖ୍ୟତଃ ପ୍ରକାରିଗତ । କିନ୍ତୁ କିଛି ବା ଭାବ ଲିଙ୍ଗାଦି ଯାହା ନାମିତ କରେ, ତାହା ବିଶେଷ୍ୟ । ଯାହା ବିଶେଷ୍ୟର ପ୍ରତିକ୍ଷେପ କରେ, ତାହା ସଂଜ୍ଞାମ ଏବଂ ଯାହା ବିଶେଷ୍ୟର ବସ୍ତୁତା, ଗୁଣ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଓ ଅନନ୍ୟତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରେ ତାହା ବିଶେଷଣ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାତିପଦକ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରୂପ - ବର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅର୍ଥ ପରିବହନ କରୁଥିଲେ ହେଁ ରଚନାତ୍ମକ ପଦରେ ରୂପାନ୍ତନ ବା ସଂଯୋଜନାଦିଦ୍ୱାରା ବା ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥାନ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟବର୍ଣ୍ଣକୁ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇପାରେ ତଥା ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶ କରିପାରେ ।

୨.୧ ସରଳ ପ୍ରାତିପଦକ

ସରଳ ବା ସାଧାରଣ ପ୍ରାତିପଦକ କେବଳ ଗୋଟିଏ ରୂପିମକୁ ନେଇ ଚଳିତ ହୋଇଥାଏ । ଏଗୁଡ଼ିକୁ ବିଭିନ୍ନ କର୍ତ୍ତା ପାରିବ ନାହିଁ । ବରଂ ଏମିତି ପ୍ରାତିପଦକ ସହଜ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ଯୋଡ଼ି ନୂଆ ଶବ୍ଦ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଇ ପାରିବ ।

ଆୟା	(aya)	-	ମା
ଗୁନ	(guni)	-	ଝିଅ
ତାରୁ	(tarbu)	-	ଫୁଲ
ଉଲି	(uli)	-	ପିଆଜ

୨.୨ ରୂପାନ୍ତକ ପ୍ରାତିପଦକ

ପ୍ରାତିପଦକ ସହ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଜନାରେ ରୂପାନ୍ତକ ପ୍ରାତିପଦକ ଚଳିତ ହୁଏ । ଏହା ନିଶ୍ଚଳ ଓ ସୌଚିକ ଭାବରେ ବିଭିନ୍ନ ।

୨.୨.୧ ଜଟିଳ ପ୍ରାଚୀନପଦକ :

ପ୍ରାଚୀନପଦ ପଦ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗ କରାଯାଇ ଦ୍ୱାରା ଜଟିଳ ପ୍ରାଚୀନପଦ ରଚିତ ହୋଇଥାଏ ।

ପ୍ରତ୍ୟୟ :

ପାରେକାରେ ପୁଂଲିଙ୍ଗସ୍ତୁ କେବଳ ନିସ୍ୱା ପ୍ରାଚୀନପଦ ନନ୍ନ ସ୍ୱରାଜ ହୋଇ ନିସ୍ୱାର ନାମ୍ନୀୟକ (negative) ଓ ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ (causative) ଭାବ ପ୍ରକାଶ କରେ

/ ଅର୍- / ନାମ୍ନୀୟକ

ଅର୍ଗି? (argi?) - ଅବେଶ

ଅର୍ଗନ୍ (argon) - ଅଶୁଭ

ଅର୍ଜମ୍ (arjum) - ଅସିଦ୍ଧ

/ ଅବ୍- /

ଅବ୍‌ଗି? (abgi?) - ଦେଖାଇବା

ଅବ୍‌ଗନ୍ (abganu) - ଶୁଭାଇବା

ଅବ୍‌ସାର (absar) - ଶୁଖାଇବା

୨.୨.୨ ପରପ୍ରତ୍ୟୟ

ଏଗୁଡ଼ିକ ସଂଜ୍ଞା ଶବ୍ଦର ପ୍ରତ୍ୱଚ୍ଚ ହୋଇଥାଏ ।

/ -ଲ /

ସ୍ୱାର୍ଥିକ ସ୍ତ୍ରୀ ବାଚକ

ବର୍ତ୍ତ > ବର୍ତ୍ତଲ - (bortli) ବର୍ତ୍ତ ସ୍ତ୍ରୀ

ସାନ > ସାନଲ - (sanli) ସାନ ସ୍ତ୍ରୀ

/ -ଲ /

ସ୍ୱାର୍ଥିକ ପୁରୁଷବାଚକ

ରଣ୍ଡ > ରଣ୍ଡଲ (randola)-ସ୍ତ୍ରୀ ମନସ୍କଳା ପୁରୁଷ

/ -ଡି /

ସ୍ୱାର୍ଥିକ ଜର୍ବୀନକ ବ୍ୟୁତ୍ପାଦକ

ବୁବୁଡ଼ି > (bubu?di) - ସାତକ

ଗୁନି > ଗୁନିଡ଼ି (guni?di) ବିକ୍ଷିପି

/ -ରୁ /

ସ୍ୱାର୍ଥିକ ବିଶେଷଣାଦିକ ବ୍ୟୁତ୍ପାଦକ

ବସୁ? > ବସୁ?ରୁ (bosu?ru) କୁଣ୍ଡିଆ

ଡା? > ଡା?ରୁ (da?ru) ପାଣିଆ

/ - କାର / ପ୍ରାସିଦ୍ଧ ନିର୍ଦ୍ଦାରକ

ଡଙ୍ଗା > ଡଙ୍ଗାକାର୍ (doggakar) - ସ୍ୱେର

ଅରେଲ୍ > ଅରେଲ୍‌କାର୍ (orelkar) - ହଳଅ

ତାଡ଼ଙ୍ଗ୍ > ତାଡ଼ଙ୍ଗ୍‌କାର୍ (tarigkar) - ବାଦକ

/ - ଆଇ / ପ୍ରାସିଦ୍ଧ ନିର୍ଦ୍ଦାରକ

ରଗ୍ > ରଗାଇ (rogai) - ରୋଗୀ

/ - ଏଇ / ବିଶେଷ୍ୟରୁ ବିଦ୍ୱା ବ୍ୟୁତ୍ପାଦକ

ବାଢ଼ା > ବାଢ଼େଇ (ban̄tei) - ବାଢ଼ିବା

ଉଲ୍‌ସେ > ଉଲ୍‌ସେଇ (ulsei) - ଚମଡ଼ିବା

୨:୩: ଯୌଗିକ ପ୍ରାତପଦକ :

ଦୁଇଟି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପଦ ସଂଯୋଗରେ ଯୌଗିକ ଶବ୍ଦ ଉଦ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଦୁଇଟିକୁ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରାଯାଇପାରେ । ସାରେକାରେ ନମ୍ନୋକ୍ତ ପ୍ରକାର ଯୌଗିକ ପ୍ରାତପଦକ ଉପଲବ୍ଧ ।

(କ) ବିଶେଷ୍ୟ + ବିଶେଷ୍ୟ

ଅସୁ? (ସାନ) + ବୁଫାଇ (ଆଇ) - ଆଇଅ

ତାଙ୍ଗ୍ (ମାଣ୍ଡିଅ ବଡ଼ ଖାଇବା) + ସି? (ହାତ) - ତାହାଣ ହାତ

ସାମ୍ (ଚମ) + କଇ (ବୋଲ) - ବୁଢ଼ୁ

ଅସଙ୍ଗ୍ (ବାଡ଼ା) + କୁ? (କାନ) - କାନଗଇ

ଅସଙ୍ଗ୍ (ବାଡ଼ା) + ବୁଢ଼ୁ (ବୁଢ଼) - ନର୍ଦ୍ଧ

ସିନେଲ୍ (ଅଦୁଆଁ) + ସି? (ହାତ) - ବାମ ହାତ

ବୁ?ରୁ (ପାଲେ) + ତା? (ପାଣି) - ପୂଜ

(ଖ) ବିଶେଷ୍ୟ + କ୍ରିୟା + ବିଶେଷ୍ୟ

ଡା? (ପାଖି) + ଶବ୍ଦ୍ (ଗଢ଼ବା) + ମା? (ଆଖି) - ଲୁହ

ଆଜାଲ୍ (କାଠ) + ସେମ୍ (କାଟିବା) + ଲକ୍ (ଲେକ) - କାଠଖିଆ

ଡାଲ୍ (ପିଠା) + ଡମ୍ (କଣ୍ଠା) + ଲକ୍ (ଲେକ) - ଶୁଖିଆ

(ଗ) ବିଶେଷ୍ୟ + କ୍ରିୟା

ଡା? (ପାଖି) + ରୁଡ଼ା (ପକେଇ ଦେବା) - ବାହାଘର

କ୍ରିୟା + ବିଶେଷ୍ୟ

ବାଇବାଉ (ଲେଖିବା) + କାଡ଼ (କାଠ) - କଲମ

(ଘ) ବିଶେଷ୍ୟ + କ୍ରିୟା + ବିଶେଷ୍ୟ

ଆବ୍ (ବହୁତ) + ପା? (ଖାଇବା) + ଲକ୍ (ଲେକ) - ପେଟୁ

ଦନ୍ (ଶର) + ପଡ଼ (ମାଡ଼ବା) + ବୁବୁ? (ସାପ) - କାଣ୍ଡନଳ ସାପ

(ଙ) ବିଶେଷ୍ୟ + କ୍ରିୟା + ପ୍ରତ୍ୟୟ

ଆଲ୍ (ମଦ) + ଡାମ୍ (କରେ) + କ୍ (କ୍ରିୟା) - ଶୁଣି

ବାବା? (ମୁଣ୍ଡରେ) + ଡ଼ (ବୁଝେ) + କାବ୍ (କ୍ରିୟା) - ବୋହିଆ

(ଚ) ସ୍ତମ୍ଭ ଶବ୍ଦ -

ସମାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ — ନେ-ଗଳଡ଼ରେ - ଶୁଆଣ୍ଡା

ଜେମ୍, ଜେମ୍ - କୁହାକୁହୁ

ଡ଼ିଡ଼ି ଡ଼ିଡ଼ି - ଫେଲ୍‌ଫେଲ୍

ଲେବାଲେବ - ଛଟାଛଟି

(ଛ) ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ -

ଆକ୍ ଆକ୍ - ଲେ ଉପର

ଆସୁଟ୍ ପାତାନ୍ - ଘର କାନ୍ଦାର

ଦେନ ଦେବ୍ - ଏପଟ୍ ଦେପଟ୍

(କ) ସହସମ୍ବନ୍ଧାନ୍ୱୟ ଶବ୍ଦ -

- କୁହୁଡ଼ାଟ୍ - ଭେଦ ଶୋଷ
- ଜନନକଲୁ - ଜନ୍ମ ମରଣ
- କୁକଟ୍ ଗୁଡ଼ୁ - କୁଆପିଲା
- ଲଇ ଲଘାଟ୍ - ପେଲ ଷଡ଼

(ଖ) ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ ଶବ୍ଦ

- ସାର୍ - ସାର୍ - ସାପର ସୁ ସୁ ପୁଲାର
- ଗାରୁଟ୍, ଚାରୁଟ୍ - ବାସ ହେୟାଳ
- ଗୁରୁ ଗୁଡ଼ୁ - ପାଠପୁସ୍ତକବା
- ସାକଡ଼ୀଇ ସାକଡ଼ୀଇ - ଡାଉ ଡାଉ (ତୋଳଣର)
- ଭୁଁ ଭୁଁ - ଭୁଁ ଭୁଁ (ଭଅଁର ଗୁଣ୍ଡଗଣେଇବା)

୨.୪ ବିଶେଷ୍ୟପଦର ରୂପ ବିଚିନା

ବିଶେଷ୍ୟର ବ୍ୟାକରଣିକ ସଂକର୍ଷ ଯି ବିଧି ଯଥା - ଲିଙ୍ଗ (gender) ବଚନ (number) ଓ କାରକ (case)

୨.୪.୧ ଲିଙ୍ଗ

ପାରେଈା ବ୍ୟାକରଣ ଲିଙ୍ଗ ବ୍ୟାକରଣିକ ନୁହେଁ । ରୂପ ବିଚିନା ବେଳେ ବିଶେଷ୍ୟ ସହ ବିଶେଷଣ ଓ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣତା ଲିଙ୍ଗର ଅନ୍ୱୟ ନୁହେଁ ।

ସାଧାରଣତଃ ନମ୍ବରାନ୍ତ ଉପାଧିରେ ଲିଙ୍ଗ ବିଭେଦ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରାଯାଇଥାଏ ।

(କ) ସ୍ତ୍ରୀ ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗରେ

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲିଙ୍ଗ ସଂକର୍ଷ ପାଇଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗ ।

ଯଥା -

ଅବା (aba) - ବାପା	ଆୟା (aya) - ମା
ମାମା (mama)- ମାଉଁ	ଆତା (ata) - ମାଉଁ
ମାଉସୁ (marra)- ସ୍ତ୍ରୀ	କାର୍ମା (karma) - ସ୍ତ୍ରୀ
ଆପୁ (apu) - ପୁଅ	ଗୁନି (guni) - ଝିଅ
ତିଲ୍ଲେ (tille) - ଭଉଁ	କୁଇଲା (kuilla) - ଭଉଁ

ଏକବଚନ ଦେହେନ ଯନରେ ସଂଖ୍ୟା ଶେ / ବସ୍ / - ଏକ ବା ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ / ତି / ସଂସ୍କୃତ କଳି ପ୍ରକାଶ କରାଯାଏ ।

ଯଥା -

ବସ୍ କଲି (basykali) - ଗୋଟେ ଗୋଳ

ବସ୍ ଅୟୁ (basyaru) - ଗୋଟେ ସଂସ

ଗୁଣି (guniḍi) - ବିଷି

ବୁବୁଡ଼ି (bubuḍi) - ସାପଟି

୨.୪.୩ କାରକ :

କିଛି କାରକ ଅର୍ଥରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଓ ଅନୁସର୍ଗ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକ ଏକବଚନ, ଦ୍ୱିବଚନ ଓ ବହୁବଚନ ପାଇଁ ସମାନ ।

କର୍ତ୍ତା - ଷ (କୌଣସି ପ୍ରତ୍ୟୟ ନାହିଁ)

କର୍ମ - ଏତୁର (etur)

କରଣ - ବାତୁର (batur) (ଅପ୍ରାଣୀକାରକ)

ଲଗି (lagi) (ସଙ୍ଗୀତ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ)

ସଂପ୍ରଦାନ - କେ, (ke), ଏତୁର (etur)

ଅପାଦାନ - ଅତୁର (otur)

ସମ୍ପର୍କ - ନୁ (nu)

ଅଧିକରଣ - ବା (ba), ବାତୁର (batur) - ସଙ୍ଗୀତମୟ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ :

କର୍ମ - ଅତୁରି ଆସାତି ଏତୁର କେନ୍ଦୁ - ସଂସି ମା'କୁ କବଳ

କରଣେ କୁରାତି ଏତୁର ଗୁଳିତୁରୁ - ଗୁଡ଼ା ବାପକୁ ଡାକଲ

କରଣ - ନ? କେଟିଆ ବାତୁର ଆସିବେନୁ - ସେ ଖାଇ ଅରେ ଗଲ ଚାଟିଲ ।

ମିତ୍ରୁ ଲଗି ଲଗି ପାଳଟି ଅରୁତାନ୍ତୁ - ମୋ ଦ୍ରାବ ଏ କାମ ହେବନ ।

ସଂପ୍ରଦାନ - କେଲେଟୁ କୁରୁଟି ଗିନିକେ ଅଲି ଲେ ତାସୁ - ଅମେ ବଡ଼ମାନଙ୍କୁ ମଦ ଦେଲୁ ।

ମାତ୍ରୁ କବଳ ଏତୁରୁ ଏକେଟୁ ଗାସୁ - ତୋ ବିଷକୁ ମତେ ଦେ ।

ଅଧିକରଣୁ ବାତୁମା ଅସୁଟୁ ଏତୁରୁ ଖାଇ ଲେତାସୁ - ଅମର ସ୍ତ୍ରୀ ପରକୁ ଟଙ୍କା ଦସୁ ।

ଅପାଦାନ — ନୀଳୁ କାନ୍ଥମା କଣ୍ଠାନ୍ ଅରୁରୁ ତା? ଦରୁ, - ତା'ର ପୁା ନଦୀରୁ ପାଣି ଅପେ ।

ରମ୍ଭନ — ମିଟ୍-ରୁ ଅରୁ - ମୋର ପୁଅ ସରଦତ୍ତବାକୁ - ମାଠିଆରୁ

ଅଧିକରଣ — ପୁନତ୍ତ ତକାଡ଼ବା ତାୟୁ - ବିଅଟି ତକାରେ ତଡ଼ିମ୍

ମିତା ଅପୁଟ୍ଟବା ନାକଟା ଗାହଡ଼ା କରକ୍ - ଅଜ ସରେ ତରୁ ଖାଦବାକୁ ନାହିଁ ।

ମିଟ୍-ବାଉରୁ - ମୋ ଶାଟରେ

୨:୫ ସଙ୍ଗନାମ :

ସଙ୍ଗନାମ ପ୍ରାଚ୍ଛଦକ :

୨:୫:୧ ପୁରୁଷବାଚକ :

ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୁଣି ସଙ୍ଗନାମ ପଦର ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପଦ ରହୁଥା । ଯାହା କିପାରେ ପୁରୁଷ-ବଚନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଭବରେ ପ୍ରୟୁକ୍ତ ହୁଏ ।

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ — ମୁଁ	ପୁଣିରୂପ	ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ରୂପ
ଏକବଚନ —	ମିଟ୍ (mig)	ନେ (ne)
ଦ୍ଵିବଚନ —	ବିଲେଟ୍ ବାଗ୍ (bilegbag)	ଲେ (le)
ବହୁବଚନ —	ବିଲେଟ୍ ଡିଗିନ (bilegdigin)	ଲେ (le)
ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁରୁଷ — ତୁ		
ଏକବଚନ —	ମାଟ୍ / ମାକ୍ଟ (mag / maig)	ମ୍ (m)
ଦ୍ଵିବଚନ —	ମାକ୍ଟ ବାଗ୍ (maigbag)	ତ (ba)
ବହୁବଚନ —	ମାକ୍ଟ ଡିଗିନ (maigdigin)	ତ (ba)
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ — ସେ		
ଏକବଚନ —	ନା? (na?)	ଠ
ଦ୍ଵିବଚନ —	ନା?ଗିବାଗ୍ (na?gibag)	ଠ
ବହୁବଚନ —	ନା?ଗିଡ଼ିଗିନ (na?gidigin)	ଠ

୨:୫:୨ ଅପୁରୁଷ ବାଚକ (ବସୁ, ବସୁ ସ୍ଥାନ ଇତ୍ୟାଦି) :

ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ :

- ଇନ୍ଦି - ଇନ୍ଦି (inḍi) - ଏହା, ଏହି
- ଇନ୍ଦିନ (inḍino) - ଏଇଟା
- ଆୟିନେ (ayine) - ଏମିତି
- ଫୁର - ଅଡ଼ି (ari) - ତାହା
- ଅଡ଼ିନ୍ (arīn) - ସେଇଟା
- ଆୟିତେ (ayite) - ସେମିତି

ପ୍ରଶ୍ନ, ଅନିଶ୍ଚିତତା ଓ ସମ୍ବନ୍ଧସୂଚକ :

- ମୟ (moy) - କିଏ
- ମୟ ଡିଗିନ୍ (moyḍigin) - କେଉଁମାନେ
- ଏମୟ (emoy) - କାହାକୁ
- ଉଗାୟିଟା (uggaiṭa) - କିଏ, ଯିଏ
- ନାୟି (nai) - କ'ଣ
- ନାୟିଟା (naiṭa) - କୋଉଟା, କ'ଣଟା
- ଆମ୍ନୟ (amnay) - କେମିତି
- ଆୟ (iay) - କେତେ
- ତୁଗାୟ (tugay) - କୋଉଠୁ
- ତୁଗାୟ ଅତୁର (tugayotur) - କୋଉଠାରୁ
- ଉଗାୟିଟାସୁନ୍‌ଜି (uggaiṭasunji) - ସେ କେହି

୨:୫:୩ ସ୍ୱକାମୀୟ ପଦର ବିଭକ୍ତି :

ସ୍ୱକାମୀୟ ପଦର କ୍ଷମା ରେଖା ନାହିଁ ।

କାରକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସମାନ । କେବଳ କରଣ କାରକ ଶ୍ରେଣୀରେ ସ୍ୱକାମୀୟ ପଦ ସାଙ୍ଗରେ ଲାଗି (lagi) ଯୁକ୍ତ ହୁଏ । ଅଧିକରଣ କାରକ ଶାଂରେ ସ୍ୱକାମୀୟ ପଦ ସହଜ କାରୁରୁ (batur) ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୁଏ ।

ସର୍ବନାମପଦର ରୂପରଚନା :

୨:୫:୪ ଦୁଷ୍ଟାନ୍ତମୂଳକ ରୂପାବଳୀ :

ପ୍ରଥମ ସୂଚ୍ୟ (ମୂ - mig)

	ଏକବଚନ	ଦ୍ୱିବଚନ	ବହୁବଚନ
କର୍ତ୍ତା	- ମିତ୍	ମିତ୍‌ବା	ବଲେତ୍‌ତ୍‌ଗିନ୍
କର୍ମ	- ଏଲ୍‌ତ୍‌ଏତ୍ତ୍	ଏଲ୍‌ଲେତ୍‌ବାଏତ୍ତ୍	ଏଲ୍‌ଲେତ୍‌ତ୍‌ଗିନ୍‌ଏତ୍ତ୍
କରଣ	- ମିତ୍‌ଲ୍‌ଗି	ବଲେତ୍‌ବାଲ୍‌ଲ୍‌ଗି	ବଲେତ୍‌ତ୍‌ଗିନ୍‌ଲ୍‌ଗି
ସମ୍ପ୍ରଦାନ	- ଏଲ୍‌ତ୍‌ଏତ୍ତ୍	ଏଲ୍‌ଲେତ୍‌ତ୍‌ବାଏତ୍ତ୍	ଏଲ୍‌ଲେତ୍‌ତ୍‌ଗିନ୍‌ଏତ୍ତ୍
ସପାଦାନ	- ମିତ୍‌ନୁଅତ୍ତ୍	ବଲେତ୍‌ବାଦେଅତ୍ତ୍	ବଲେତ୍‌ତ୍‌ଗିନ୍‌ଅତ୍ତ୍
ସମ୍ବନ୍ଧ	- ମିତ୍‌ନୁ	ବଲେତ୍‌ବାନ୍‌ନୁ	ବଲେତ୍‌ତ୍‌ଗିନ୍‌ନୁ
ଅଧିକରଣ	- ମିତ୍‌ବାତ୍ତ୍	ବଲେତ୍‌ବାତ୍‌ବାତ୍ତ୍	ବଲେତ୍‌ତ୍‌ଗିନ୍‌ବାତ୍ତ୍

ଦ୍ୱିତୀୟ ସୂଚ୍ୟ - (ମାତ୍ - ୧)

	ଏକବଚନ	ଦ୍ୱିବଚନ	ବହୁବଚନ
କର୍ତ୍ତା	- ମାତ୍	ମାତ୍‌ବା	ମାତ୍‌ତ୍‌ଗିନ୍
କର୍ମ	- ଏଲ୍‌ମଏତ୍ତ୍	ଏଲ୍‌ମ୍‌ବାଏତ୍ତ୍	ଏଲ୍‌ମ୍‌ତ୍‌ଗିନ୍‌ଏତ୍ତ୍
କରଣ	- ମାତ୍‌ଲ୍‌ଗି	ମାତ୍‌ବାଲ୍‌ଲ୍‌ଗି	ମାତ୍‌ତ୍‌ଗିନ୍‌ଲ୍‌ଗି
ସମ୍ପ୍ରଦାନ	- ଏଲ୍‌ମ୍‌ଏତ୍ତ୍	ଏଲ୍‌ମ୍‌ବାଏତ୍ତ୍	ଏଲ୍‌ମ୍‌ତ୍‌ଗିନ୍‌ଏତ୍ତ୍
ସପାଦାନ	- ମାତ୍‌ନୁଅତ୍ତ୍	ମାତ୍‌ବାଦେଅତ୍ତ୍	ମାତ୍‌ତ୍‌ଗିନ୍‌ଅତ୍ତ୍
ସମ୍ବନ୍ଧ	- ମାତ୍‌ନୁ	ମାତ୍‌ବାନ୍‌ନୁ	ମାତ୍‌ତ୍‌ଗିନ୍‌ନୁ
ଅଧିକରଣ	- ମାତ୍‌ବାତ୍ତ୍	ମାତ୍‌ବାତ୍‌ବାତ୍ତ୍	ମାତ୍‌ତ୍‌ଗିନ୍‌ବାତ୍ତ୍

ଚୃତ୍ୟ ସ୍ୱରୂପ — (ସେ - ନ ?)

	ଏକବଚନ	ଦ୍ୱିବଚନ	ବହୁବଚନ
କର୍ତ୍ତା -	ନ?	ନ?ଗିବାଗ୍	ନ?ଗିଡ଼ିଗିନ୍
କର୍ମ -	ଏନ?ଏରୁରୁ	ଏନ?ବାଗ୍‌ଏରୁରୁ	ଏନ?ଡ଼ିଗିନ୍‌ଏରୁରୁ
କରଣ -	ନ?ରୁଲଗି	ନ?ଗିରୁ ଲଗି	ନ?ଡ଼ିଗିନ୍‌ରୁଲଗି
ସଂପ୍ରଦାନ -	ଏନ?ଏରୁରୁ	ଏନ?ବାଗ୍‌ଏରୁରୁ	ଏନ?ଡ଼ିଗିନ୍‌ଏରୁରୁ
ଅପାଦାନ -	ନ?ଅରୁ	ନ?ବାଅରୁରୁ	ନ?ଗିଡ଼ିଗିନ୍‌ଅରୁରୁ
ସମ୍ବନ୍ଧ -	ନ?ରୁ	ନ?ଗିବାଗ୍‌ରୁ	ନ?ଗିଡ଼ିଗିନ୍‌ରୁ
ଅଧିକରଣ -	ନ?ନୁବାରୁରୁ	ନ?ଗିରୁବାରୁରୁ	ନ?ଗିଡ଼ିଗିନ୍‌ବାରୁରୁ

ପ୍ରଶ୍ନ ବାଚକ — (କଏ - ମସ୍)

	ଏକବଚନ	ଦ୍ୱିବଚନ	ବହୁବଚନ
କର୍ତ୍ତା -	ମସ୍	ମସ୍ ବାଗ	ମସ୍ ଡ଼ିଗିନ୍
କର୍ମ -	ଏମସ୍‌ଏରୁରୁ	ଏମସ୍ ବାଗ୍‌ଏରୁରୁ	ଏମସ୍ ଡ଼ିଗିନ୍‌ଏରୁରୁ
କରଣ -	ମସ୍ ଲଗି	ମସ୍ ବାଗ୍ ଲଗି	ମସ୍ ଡ଼ିଗିନ୍ ଲଗି
ସଂପ୍ରଦାନ -	ଏମସ୍‌ଏରୁରୁ	ଏମସ୍ ବାଗ୍‌ଏରୁରୁ	ଏମସ୍ ଡ଼ିଗିନ୍‌ଏରୁରୁ
ଅପାଦାନ -	ମସ୍ ଅରୁରୁ	ମସ୍ ବାଗ୍ ଅରୁରୁ	ମସ୍ ଡ଼ିଗିନ୍ ଅରୁରୁ
ସମ୍ବନ୍ଧ -	ମନାଇନୁ	ମନାଇନୁ ବାଗ୍‌ନୁ	ମନାଇନୁ ଡ଼ିଗିନ୍‌ନୁ
ଅଧିକରଣ -	ମସ୍ ବାରୁରୁ	ମସ୍ ବାଗ୍‌ବାରୁରୁ	ମସ୍ ଡ଼ିଗିନ୍‌ବାରୁରୁ

୨:୭ ବିଶେଷଣ :

ପାରେକ୍ୟରେ ନିରାଶ୍ରୟ ବିଶେଷଣ ଶବ୍ଦ ଅନୁପାତକ ହେବ ଛାନ୍ଦ । ଅଧିକାଂଶ ବିଶେଷ୍ୟ ଓ ସଦନାମରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ବିଶେଷଣ ଦୁଇଟି ବସ୍ତୁର ଅନୁଗତ । ଯଥା :- ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ବିଶେଷଣ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ବିଶେଷଣ ବିଶେଷ୍ୟ ଛାନ୍ଦସ୍ୱ ପଦରୁ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ହୋଇଥାଏ । ଯେଉଁ ବିଶେଷଣ ଚତୁର୍ଥୀ ନ ଚଳି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁ ସ୍ୱରୂପ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରେ, ତାହା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଶେଷଣ ।

ପ୍ରାଧାରଣ ବିଶେଷଣ ପଦ :

ଲେ (le)	-	ସୁନ୍ଦର, ଭଲ
ଆବୁ (abu)	-	ବଡ଼ଜ
ଉନା (una)	-	ଅଳ୍ପ
ଲୁପ୍ (lup)	-	ବଡ଼
ଆସୁ (asu?)	-	ପାଳ
ଡୁଙ୍ଗ୍ (dugk)	-	ଲମ୍ବା

ରଙ୍ଗବାଚକ :

ଆସେଲ୍ (asel)	-	ଧଳା
ଆସାସ୍ (asay)	-	କଳା
କିସ୍ (kis)	-	ନୀଳ
ସାଗ୍-ସାଗ୍ (sagsag)	-	ହଳଦିଆ
ଡୁଆଗ୍ (duag)	-	ସବୁଜ

ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରକୃତିବାଚକ :

ଆଫାନ୍ (afan)	-	ଖଟା
ଆସାନ୍ (asan)	-	ପିତା
ବାଲ୍ ବାଲ୍ (balbal)	-	ଗରମ୍
କାକର୍ (kakar)	-	ଅଗ୍ରା
ମିମେ? (mime?)	-	କଞ୍ଚା
ଗୁ?ର୍ (gu?r)	-	ପାଣେଲ

ଚରିତ୍ର ବାଚକ :

ବାଜି (bagi)	-	ଅଳ୍ପସୁଆ
ଗିଡ୍ରି (gidri)	-	ଡେହେଡ଼ା
ଗୁରୁଇ (guroi)	-	ଲଜ
ଟୁରା (tura)	-	ଅନାଥ
ପାଣ୍ଡ୍ରି (paṅdri)	-	ଗୋଷ୍ଠ
ମେରେମା? (merema?)	-	ଟେର

ସାବ୍‌ନାମିକ :

- ଇଣ୍ଡିନ (indino) - ଏହାର
- ମନାଇନୁ (monainu) - କାହାର

ସାବ୍‌ନାମିକ ବ୍ୟୁତ୍ପାଦିତ :

- ଆୟିନେ (ayine) - ଏମିତ
- ଆୟିତେ (ayite) - ଦେମିତ
- କିଶେଷ୍ୟ + କିଶେଷ୍ୟା
- ଆସେଲ୍ (asel) - ଚକ୍ରପୁ (tikuy) - ପାଶଲବାଳ
- ଡୁଙ୍ଗ୍ (dugk) - ବୁବୁ? (bubu?) - ଲମ୍ବାପାପ
- ବାଲ୍‌ବାଲ୍ (balbal) - ଡା? (da?) - ଗରମପାଣି
- ଗୁ?ର୍ (gu?r) - ଡା? (da?) - ପୁଳ

୨:୭ ସଂଖ୍ୟାଶବ୍ଦ (Numerals) :

ପାରେକାରେ ଗଣନାପୁରକ ସଂଖ୍ୟାବାଚକ ଶବ୍ଦ ଅଛି, କ୍ରମପୁରକ (ordinals) ଶବ୍ଦ ନାହିଁ । ଗଣନାପୁରକ ସଂଖ୍ୟା ଦଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ ।

- ପୁଅ :- ବୟ (boy) - ଏକ
- ବାଗ୍ (bag) - ଦୁଇ
- ସାଗ୍ (yag) - ତିନି
- ଊଙ୍ଗି (ungi) - ଚାରି
- ମଣ୍ଡଲୟ (mondloy) - ପାଞ୍ଚ
- ତୁର୍ଗି (turgi) - ଛଅ
- ଗାଲ୍‌ଗି (galgi) - ସାତ
- ଗାଲ୍‌ଗା (galga) - ଅଠ
- ଗାଲ୍‌ବା (galba) - ନବ
- ଆଲ୍‌ଗା (alga) - ଦଶ
- କୋଡ୍‌ବ - ମିତା

ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆର ଗଣନା ପରି । ଦଶରୁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟା ଆଲ୍‌ଗା ବୟ୍, (୧୧) ଆଲ୍‌ଗା ବାଗ୍, (୧୨) ଏହୁପରି ଗଣନା କରାଯାଏ ।

ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟା ଗଣନା ପାଇଁ ମିତା (୨୦)ରୁ ମୁଖ୍ୟ ଏକକ ରୂପେ ଧରାଯାଇ ଗଣନା କରାଯାଏ ।

କ୍ରମପୁରକ ଶବ୍ଦ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦ ଅନୁସାରେ ଗଣନା କରାଯାଏ ।

୩: କ୍ରିୟା :

କ୍ରିୟା ରଚନାର ଭିତ୍ତି ଧାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଏହା ସହଜ କ୍ରିୟାରୂପ ନିଷ୍କାସନ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ଭିତ୍ତି ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରବାର ସହଜ ହେଉଥିବ ଏହା ଅନୁକଳ ଗ୍ରହଣ ଯୁକ୍ତ ସ୍ୱରୂପ ଏକବଚନ ଅନୁକଳା ପଦରେ ପ୍ରୟୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

କ୍ରିୟାଧାରୁ ମୌଳିକ ରୂପ ହୋଇପାରେ କିମ୍ବା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗରେ ବ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ ହୋଇପାରେ । ପାରେଜୀ କ୍ରିୟା ଧାରୁର ନିମ୍ନଲିଖିତ କ୍ରିୟା ପ୍ରକୃତ ଲକ୍ଷଣୀୟ ।

୩:୧ ସରଳପ୍ରକୃତି :

ଗୋଟିଏ ଧାରୁ ଉପରେ ଆଧାରତ ହୋଇଥିଲେ ତାକୁ ସରଳ ପ୍ରକୃତ ବୋଲି ଚିହ୍ନିବାକୁ ହେବ ।

ସ୍ୱନିମିତ୍ତ ରୂପ

- (ଅ - ଯେ କୌଣସି ପୁର
- କ - ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି)

ଏକସ୍ୱରପୁର	—	କ ଅ କ	-	ପାଟ୍-	(pag-)	-	କାନ୍ଦେଇବା
		କ ଅ	-	ଡା-	(da-)	-	କରିବା
		ଅ କ	-	ଇର-	(ir-)	-	ଚୋରିବା

ଦ୍ୱିସ୍ୱରପୁର	—	ଅ କ ଅ	-	ଉନୁ-	(unu)	-	ପିଇବା
		କ ଅ କ ଅ	-	କିଜା-	(kija)	-	ଖେଳେଇବା
		ଅ କ କ ଅ	-	ଆଣ୍ଡି-	(aṇḍi-)	-	ଖେଳିବା

ତ୍ରିସ୍ୱରପୁର	-	କ ଅ କ ଅ କ ଅ	-	ମାଗ୍ଟାନା	- (magtana)	-	ଓହେଇବା
		ଅ କ ଅ ଅ	-	ଆଲାଇ	- (alai)	-	ଗୋଲେଇବା
		କ ଅ ଅ କ ଅ	-	ପୋଇନା	- (poina)	-	ପୁରୁବା

ପାରେଜୀରେ ଅଧିକାଂଶ ସରଳ ପ୍ରକୃତ ଏକ ଓ ଦୁଇ ଭାଗରେ । ତ୍ରିସ୍ୱରପୁର ମୌଳିକ ଧାରୁ ଅନୁପାତନ ଗ୍ରହଣ ଅଟେ ।

୩:୨ ରୂପସୂଚିତ ପ୍ରକୃତି

ଏହା ନାମ୍ୟ ପ୍ରାପତ୍ୟକ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଟେ ।

ପାରେଜୀରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ ପ୍ରକୃତ ପ୍ରକୃତି ।

- / ନୁ (nu) / ଅସଗ୍ (asog) ଶାଗ > ଅସଗ୍‌ନୁ (asognu) ହସିବା
- ଦାନ୍ତ (danto) > ଦାନ୍ତନୁ (dantonu) - ଦାନ୍ତ ବସିବା
- ଆସାର (asar) ଶୁଣିବା > ଆସାର୍‌ନୁ (asarnu) - ଶୁଣିବା
- : ରୁ (ru) / ଆସିନ (asin) ସିନା > ଆସିନରୁ (asinru) - ପିଇିବା
- ଗୁର୍ (gu'r) ଗାଈ > ଗୁର୍‌ରୁ (gu'rru) - ପାଠିବା

- / ନା (na) / ଗିଡ଼ରି (gidri) ଚଢ଼ଚଢ଼ା > ଗିଡ଼ରୀନା (gidrina) - ଚଢ଼େଇକା
- / ଅଇ (ai) / ରଘଡ଼ା (ragra) > ରଘଡ଼ାଇ (ragrai) - ରଘଡ଼କା
- / ଏଇ (ei) / ବାଞ୍ଜା (banja) > ବାଞ୍ଜେଇ (banjei) - ବାଞ୍ଜିକା
- ଉଲ୍‌ସେ (ulse) > ଉଲ୍‌ସେଇ (ulsei) - ଚମକକା
- ସୁଲ୍‌ବୁଲ୍ (sulbul) > ସୁଲ୍‌ବୁଲ୍‌ଲେଇ (sulbulei) - କାଝିକା

୩:୩ ଯୌଗିକ ପ୍ରକୃତି :

ଦୁଇଟି ପ୍ରାପପଦକର ସନ୍ନିଧି ଦ୍ୱାରା ଯୌଗିକ ପ୍ରାପପଦକ ରୂପାଦିତ ହୁଏ । ଏଥିରେ ପ୍ରଥମଟି ସଂଜ୍ଞା ବା ନିସ୍ତା ଦେଇପାରେ କିନ୍ତୁ ଦ୍ୱିତୀୟଟି ନିଷ୍ପତ୍ତି ହିସା । ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାପପଦକ ଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅର୍ଥରେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିନା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ ସେଇଠି ସହାୟକ ପ୍ରାପପଦକର ଆବଶ୍ୟକତା ରହେ ।

ପାରେଙ୍ଗାରେ ନମ୍ମୁଲ୍‌ସିତ ଯୌଗିକ ପ୍ରାପପଦକ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୁଏ ।

ଡା (da-) - କରକା

- ଫରମାନ୍-ଡା (phorman-da) - ନିୟମ କରକା
- ପାଇଟି-ଡା (paiṭi-da) - କାମ କରକା
- ଅନମାନ୍-ଡା (onman-da) - ଅନୁମାନ କରକା
- ସିନ୍ତା - ଡା (sinta-da) - ଚିନ୍ତା କରକା
- ବିରୁ-ଡା (biru-da) - ପୁଜା କରକା
- ଜନମ୍-ଡା (jonom-da) - ଜନ୍ମ କରକା
- କାକର-ଡା (kakor-da) - ଧନ୍ୟ କରକା
- ଆଗୁପ୍-ଡା (agup-da) - ହାଇ ମାରିକା

ତାୟ୍- (tay-) - ଦେବା

- ଜେଲ୍-ତାୟ୍ (jell-tay) - କୁହୁଦେବା
- କବର୍-ତାୟ୍ (kobar-tay) - ଶବର ଦେବା

ଲା? (la?) - ମାରିକା

- ତାପ୍ପି-ଲା? (tappi-la?) - ଚାଲିମାରିକା
- ସାପର୍-ଲା? (sapar-la?) - ସ୍ୱପ୍ନା ମାରିକା
- ମା? -ଲା? (ma?-la?) - ଆଖି ମାରିକା

ଗାଢ଼ି-(gagi-) - ଶାଶ୍ୱତ

ଜେଲ୍-ଗାଢ଼ି (jell-gagi) - କହୁପାଶକା

କୁନ୍-ଗାଢ଼ି (kun-gagi) - ଗାଢ଼ପାଶକା

ଉଆୟ୍-(uay) - ଆସିବା

ଡା଼ିଉଆୟ୍ (da-uay) - ବସିବା

ୟ ଉଆୟ୍ (yo-uay) - ପଲେଇ ଆସିବା

୩:୪ କ୍ରିୟା-ରୂପ :

୩:୪:୧ ଅସମାପିତା କ୍ରିୟାରୂପ :

ଅସମାପିତା କ୍ରିୟା ସଂରଚନାର ଦୁଇଟି ପ୍ରଭେଦ କ୍ରିୟାପ୍ରାପ୍ତପଦ+ପ୍ରତ୍ୟୟ । ଏହି ଜାଗାୟ କ୍ରିୟା, ପଦବନ୍ଧ ସଂଚଳନରେ ଏକ ଜଟିଳକାଳରେ ଉପବାକ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ସଂଯୋଜନରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରେ ।

ଜମ୍ଭୁଲ୍ଲିଖିତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗେ ଅସମାପିତା କ୍ରିୟା ଚଳିଚଳୁଏ ।

(କ) ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣା ସୂଚକ (ଧାତୁର ସୂଚକରୂପ)

ଉଇନ୍ତୁ ଉଇନ୍ତୁ - ଯାଉଥାଉ

ଚଢ଼େଇଡ଼ି ବଦଳ, ଉଇନ୍ତୁ ଉଇନ୍ତୁ କୁରଟ୍, କୁରଟ୍‌ବନ୍ତୁର, ଗି଼ି

(ବୃତ୍ତା ଜମିକୁ ଯାଉ ଯାଉ ବାଟରେ ବାପକୁ ଦେଖିଲା ।)

କସେ? କସେ? - କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ

ଗୁଲୁ କସେ? କସେ?ରୁ କଣ୍ଠା ଉଠାଇ ଉଇ - ବିଅଟି କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ନଦୀକୁ ଗଲା ।

ତତାଟ ତତାଟ - ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁ

ନୀ ତାଟ୍, ତତାଟ୍ ନୁ ଅଁୟୁ - ନେ ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁ ସମେତଲ ।

(ଖ) କ୍ରିୟାର୍ଥ କ୍ରିୟା - ଟା, (ta), ଡା (da)

ମିତା? ଆସୁଟ ନା ନାକଟା ଗା଼ଡ଼ା ଲଇଲ୍ - ଅଳ୍ପ ସରେ କହୁ ଖାଉବାକୁ ନାହିଁ ।

ମିଟ୍ ଉଇନ୍ତୁଟା ଡାଉ - ମୁଁ ଡିବାକୁ ଚାହେଁ

ନୀ ପାଇଟି ଡାଉଟା ମନଡାକୁ ଚୁଲୁ - ସେ କାମ କେବାକୁ ମନ କରୁଛି ।

(ଗ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ମୂଳକ - ସୁନ୍ (sun), ସୁନ୍ଡେନ୍ (sunden), ଡେନ୍ (den)

କେ? ସୁଇନ୍ ସୁନ୍ ନାଟ୍ ସୁଇନ୍ - ଉଲ୍ଲ ଡି଼ିଟିଲ୍ ସି଼ି଼ି଼ି଼ି ।

ଡା? ଉନ୍ଡେଲ୍‌ମୁନ୍‌ ଅଡ଼ି ବକଡ଼ି ଡା? ଡିବା କେ ଲୁଟ୍ - ପାଣି ଖଟିଗଲେ ସେଇ ଦୁନାକୁ ପାଣିରେ ପକେଇକୁ ।

(ଘ) ସୁଣ୍ଢେନ୍ (Sunḍen)

ଅଗାସ୍, ମାଗୁର୍ ଅସୁଟ୍, ଉଇନ୍ ସୁଣ୍ଢେନ୍ ଅର୍ ଲେବାଇର୍ ।
କେକେ ଗ୍ରାମୀ ଦର ଯିବାକୁ ହେଲେ ସେଦନ ପଠେଇର୍ ।

(ଙ) ଡେନ୍ (den) :

ଇଣ୍ଟି ଶାନ୍ନସ୍, ଡି ମସ୍, କୁମ୍ପେନ୍, ଏନ? ଏରୁର୍ ମିଟ୍, ତାରୁଡାତାସ୍ ।
ଏହୁ କାକୁଡ଼ିଟି ଯିଏ ଖାଇବ ତାକୁ ମୁଁ ବାହାହେବି ।
ଗୁଡ଼ ଜନମତେନ ଏନଲେଟ୍, ଲେ? - ଝିଅ ଜନ୍ମ ହେଲେ ଆମକୁ ଭଲ ।

୩:୫ ସମାପ୍ତିକା କ୍ରିୟା-ରୂପ :

୩:୫:୧ ସମାପ୍ତିକା କ୍ରିୟା ସଂରଚନାର ପୁନଃ :

ପ୍ରାଚୀନସଦକ + କାଳ + ଅଇମୁଖ୍ୟ + ସୁରୁଷ-ବଚନ
ଏଥରୁ ପ୍ରଥମେ ହୁଏ ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ରିୟା ପଦରେ ୪ଟି ଉପାଦାନ ରହିପାରେ ।

ଏହୁ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକର ଉପସ୍ଥିତି ଅନୁସାରେ କ୍ରିୟାପଦ ସମୂହ କିଛି ସଂରଚନାଗୁଡ଼ିକ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ ।

(କ) ସରଳ (ଧାତୁ + କାଳ)

ନେ-କମ୍-ତାସ୍ - ମୁଁ ଶାଏ ।
ଲେ-ଅଣ୍ଟି-ତାସ୍ - ସେମାନେ ଖେଳନ୍ତୁ ।

(ଖ) ଜଟିଳ (ଅଇମୁଖ୍ୟସ୍ତୁତ)

ଧାତୁ + କାଳ + ଅଇମୁଖ୍ୟ
ନେ-କମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ - ମୁଁ ଖାଇଥିଲି ।
ଲେ-ଅଣ୍ଟି-ରୁ-ଅଲ୍-କୁ - ସେମାନେ ଖେଳୁଥିଲେ ।

(ଗ) ଯୌଗିକ ଧାତୁ (ସଂଯୁକ୍ତ କ୍ରିୟା) + କାଳ + ଅଇମୁଖ୍ୟ

ନେ କେଲ୍-ଗାଟି-ତାସ୍ - ମୁଁ କହି ପାରିବି ।

ନାମ:୨ ବିସ୍ତାରପ:

(କ) କାଳ :

ଏହା କର୍ମର ସମସ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରେ । ପାରେକାରେ ବିଦ୍ୟ କାଳ ଲକ୍ଷଣୀୟ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ — ତାସ୍, ରୁ (ନିତ୍ୟପ୍ରକୃତ ଭବ ସହ)

ରୁ (ଉତ୍ତର ସମ୍ପନ୍ନ ଓ ଅସମ୍ପନ୍ନ ଭବ ସହ)

ଅଗତ — ରୁ

ଭବସ୍ୟତ — ତାସ୍, ରୁ

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ :

- ବର୍ତ୍ତମାନ— ନ-କୃମ୍-ରୁ - ମୁଁ ଖାଏ ।
- ନେ-ଲତା-ତାସ୍ - ମୁଁ ହସେ ।
- ନେ-କୃମ୍-ନ - ମୁଁ ଖାଉଛି ।
- ନେ-ଲତା-ରୁ-ନ - ମୁଁ ହସୁଛି ।
- ଅଗତ— ନେ-ଲତା-ରୁ - ମୁଁ ହସିଲ ।
- ନେ-ଅଶ୍ରୁ-ରୁ - ମୁଁ ଖେଳଲ ।
- ନେ-ତା-ରୁ - ମୁଁ କଲ ।
- ଭବସ୍ୟତ— ନେ-କୃମ୍-ତାସ୍ - ମୁଁ ଖାଇବ ।
- ନେ-ଅଶ୍ରୁ-ତାସ୍ - ମୁଁ ଖେଳବ ।
- ନେ-କୃମ୍-ରୁ - ଅମେ ଗାଇବୁ ।

(ଖ) ଆଭିମୁଖ୍ୟ :

ଏହା ଦ୍ୱାରା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାଳ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ କର୍ମର ଛିଡ଼ି ସୁଚିତ ହୁଏ । ଏହା ନ ସଲେ କର୍ମର ବଦଳଣୀ ମାତ୍ର ମିଳେ, ଛିଡ଼ିକାଳ ଜାଣିହୁଏ ନାହିଁ ।

ନିତ୍ୟପ୍ରକୃତ — ଷ (କୌଣସି ପ୍ରତ୍ୟୟ ନାହିଁ)

ଜମ୍ପନ୍ନ — ଏକ

ଅସମ୍ପନ୍ନ — ଅଲ୍, ରୁ (ଅଗତ ଓ ଭବସ୍ୟତ କାଳର ଅସମ୍ପନ୍ନ ଭବ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ)

ନ (ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳର ଅସମ୍ପନ୍ନ ଭବ ସହ)

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ :

ବିସ୍ତାର ନିତ୍ୟପ୍ରକୃତ ଭବ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ କୌଣସି ପ୍ରତ୍ୟୟ ନାହିଁ । ଏହି ଭବ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ କେବଳ ଧାତୁ + କାଳ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ :

- ନେ-କୃମ୍-ଉ-ନେ-କୃ-ରୁ - ଖାଇବୁ ।
- ନେ-କୃମ୍-ଉ-ନେ-କୃ-ରୁ - ଖାଇଥିଲ ।
- ନେ-କୃମ୍-ଉ-ନେ-କୃ-ତୁ - ଖାଇଥିବ ।

ଅସଂଖ୍ୟ :

କର୍ତ୍ତୃମାନ କାଳ :

- ନେ-ନୁମ୍-ଉ-ନ - ମୁଁ ଖାଉଛି
- ନେ-ଅଣ୍ଡି-ରୁ-ନ - ମୁଁ ଖେଳୁଛି
- ଲେ-ଲତା-ରୁ-ନ - ଆମେ ହସୁଛୁ

ଅତୀତ :

- ନେ-ନୁମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ - ମୁଁ ଖାଉଥିଲି
- ନେ-ଅଣ୍ଡି-ରୁ-ଅଲ୍-କୁ - ମୁଁ ଖେଳୁଥିଲି

ଭବିଷ୍ୟତ :

- ନେ-ନୁମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ - ଖାଉଥିବ
- ନେ-ଅଣ୍ଡି-ରୁ-ଅଲ୍-କୁ - ଖେଳୁଥିବ

(ଗ) ପୁରୁଷ-ବଚନ :

ହିସାବ କରା କେହି ପୁରୁଷ ଓ ବଚନକୁ ନେଇ ବ୍ୟବହୃତ ତାହାର ସଙ୍କେତ ହିସାବର ପୂର୍ବରୁ ଯୋଗ କରାଯାଏ ।

(ପୂର୍ବରେ ସଂକ୍ରମ ଅଲୋଚନା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କେହି ପୁରୁଷ ଓ ବଚନ ପାଇଁ କି ଚିହ୍ନ ଲିଖେ ତାହା ଅଲୋଚିତ ହେଉଛି)

ପାରେଇା ହିସାବେ ନମ୍ନ ଲିଖିତ ସାଂକ୍ରମିକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗ କରାଯାଏ ।

	ଏକବଚନ		ଦ୍ୱି-ବଚନ		ବହୁବଚନ
ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	ନେ		ଲେ		ଲେ
ଦ୍ୱି-ତୀର୍ଥ ପୁରୁଷ	ମ		ବ		ବ
ଚତୁର୍ଥ ପୁରୁଷ	ତ		ତ		ତ

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ :

- ନେ-ନୁମ୍-ଉ - ମୁଁ ଖାଇବି
- ଲେ-ନୁମ୍-ଉ - ଆମେ ଦୁହେଁ / ଆମେମାନେ ଖାଇବୁ
- ମ-ନୁମ୍-ଉ - ତୁ ଖାଇବୁ
- ବ-ନୁମ୍-ଉ - ତୁମେ (ଦୁହେଁ)/ତମେମାନେ ଖାଇବ
- ନା-ତ୍ତ-ନୁମ୍-ଉ - ସେମାନେ ଖାଇବେ ।

୩:୭ ହିନ୍ଦୀର ରୂପାନ୍ତରଣ :

୩:୭:୧ ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ରୂପାନ୍ତରଣ :

ହିନ୍ଦୀ ସ୍ୱରୁ ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ରୂପମ / ଅର୍ / ର ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା

- ଲିଭା - (ହସିବା) > ଆବଲିତା - ହସେଲିବା
- ନୁମ୍ - (ଖାଇବା) > ଆବନୁମ୍ - ଖୁଆଇବା
- ଅଆ? - (ନାଟିବା) > ଆବଅଆ? - ନଚେଇବା
- ଆଣ୍ଟି ନୁ - (ଖେଳିବା) > ଆନ୍ ଆଣ୍ଟି ନୁ - ଖେଳେଇବା
- ଲେଲମ୍ - (ଖୋଜିବା) > ଆବଲେ ଲମ୍ - ଖୋଜେଇବା

୩:୭:୨ ନାମ୍ନାୟକ ରୂପାନ୍ତରଣ :

ଅନ୍ତ୍ରୀବାଚକ ହିନ୍ଦୀ ସ୍ୱରୁ ନାମ୍ନାୟକ ପ୍ରତ୍ୟୟ / ଅର୍ / ସୁଚ୍ଛେଦ ଦ୍ୱାରା

- ଆରୁକୁମ୍ - ଅସିଆ
- ଆରୁଗନ୍ - ଅଶୁଆ
- ଆରୁରି? - ଅଦେଖା

ନାହିଁ ବା ନଥିବା ଗୁଣେଇଲେ ହିନ୍ଦୀ ଶେଷରେ ନାନ୍ତ୍ରୀବାଚକ ରୂପମ / ଲକ / ପ୍ରୟୁକ୍ତ ହୁଏ ।

ମିଟ୍ଟୁ ନୁ କଚନ୍ ଲକ୍ - ମୋର ସିଅ ନାହିଁ

ବଲେଟ ଚିରିନ୍ ଡାଞ୍ଜୁ ଡା? ଲେ? ଲକ୍ - ଅମ ଗାଥାରେ ପାଣି ପୁରୁଆ ନାହିଁ ।

୩:୭:୩ ହିନ୍ଦୀର ଭାବ :

ହିନ୍ଦୀର ଆଦେଶାସ୍ତକ ଭବ ପାଇଁ ଦୁଇଟି ପ୍ରତ୍ୟୟ ରହିଛି । ଯଥା—/ ଅର୍ / ଏଲୁ / ଏବ୍ / ଏଲତେ / ପ୍ରଥମ ସ୍ୱରୁଷ୍ଟର ଆଦେଶାସ୍ତକ ଭବ ପାଇଁ କୌଣସି ପ୍ରତ୍ୟୟ ନାହିଁ । ଏଥପାଇଁ ଖାଲି କାଳ ସ୍ୱରକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗହୁଏ ।

- ଯଥା—ନେ-କୁମ୍-ତାୟ - ମୁଁ ଖାଏ
- ଲେ-କୁମ୍-ତାୟ - ଅମେ ଦୁହେଁ / ଅମେମାନେ ଖାଉ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ୱରୁଷ୍ଟ ଦ୍ୱି-ବଚନ ଓ ବହୁବଚନରେ ଯଥାକ୍ରମେ / ଅର୍, ଲଗେ—

କୁମ୍-ଅର୍ - ତମେ (ଦୁହେଁ), ତମେମାନେ ଖାଅ

ତୃତୀୟ ସ୍ୱରୁଷ୍ଟ ଏକବଚନରେ / ଏର୍ / ଏବ୍ ଦ୍ୱି-ବଚନ ଓ ବହୁବଚନରେ / ଏତେ / ସୁଚ୍ଛେଦ ଦ୍ୱାରା

କୁମ୍ - ଏଲତୁ - ସେ ଖାଉ

କୁମ୍ - ଏଲତେ - ସେ (ଦୁହେଁ)/ସେମାନେ ଖାଅନ୍ତୁ

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତମୂଳକ ରୂପାବଳୀ :

ଧାତୁ - କ୍ରମ, - ଖାଲିବା (ପଲ ଓ ଇତର ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଖାଲିବା)

ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ :

ବର୍ତ୍ତମାନ ସାମାନ୍ୟ

	ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ
ଏକବଚନ —	ନେ-କ୍ରମ୍ ଉ	ମ-କ୍ରମ୍-ଉ	କ୍ରମ୍-ଉ
ଦ୍ୱିବଚନ —	ଲେ-କ୍ରମ୍‌ଉ	ବ-କ୍ରମ୍‌ଉ	କ୍ରମ୍-ତେ
ବହୁବଚନ —	ଲେ-କ୍ରମ୍‌ଉ	ବ-କ୍ରମ୍‌ଉ	କ୍ରମ୍-ତେ

ବର୍ତ୍ତମାନ ଅସଂଜ୍ଞ

	ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ
ଏକବଚନ —	ନେ-କ୍ରମ୍-ଉ-ନ	ମ-କ୍ରମ୍-ଉ-ନ	କ୍ରମ୍-ଉ-ନ
ଦ୍ୱିବଚନ —	ଲେ-କ୍ରମ୍-ଉ-ନ	ବ-କ୍ରମ୍-ଉ-ନ	କ୍ରମ୍-ଉ-ନ
ବହୁବଚନ —	ଲେ-କ୍ରମ୍-ଉ-ନ	ବ-କ୍ରମ୍-ଉ-ନ	କ୍ରମ୍-ଉ-ନ

ବର୍ତ୍ତମାନ ସଂଜ୍ଞ

	ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ
ଏକବଚନ —	ନେ-କ୍ରମ୍-ନେକ୍ତୁ	ମ-କ୍ରମ୍-ଉ-ମକ୍ତୁ	କ୍ରମ୍-ଉ-ତୁକ୍ତୁ
ଦ୍ୱିବଚନ —	ଲେ-କ୍ରମ୍-ଉ-ଲେକ୍ତୁ	ବ-କ୍ରମ୍-ଉ-ବକ୍ତୁ	କ୍ରମ୍-ଉ-ତୁକ୍ତୁ
ବହୁବଚନ —	ଲେ-କ୍ରମ୍-ଉ-ଲେକ୍ତୁ	ବ-କ୍ରମ୍-ଉ-ବକ୍ତୁ	କ୍ରମ୍-ଉ-ତୁକ୍ତୁ

ଅଗତ କାଳ :

ଅଗତ ସାମାନ୍ୟ

	ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ
ଏକବଚନ —	ନେ-କ୍ରମ୍-ଉ	ମ-କ୍ରମ୍-ଉ	କ୍ରମ୍-ଉ
ଦ୍ୱିବଚନ —	ଲେ-କ୍ରମ୍-ଉ	ବ-କ୍ରମ୍-ଉ	କ୍ରମ୍-ଉ
ବହୁବଚନ —	ଲେ-କ୍ରମ୍-ଉ	ବ-କ୍ରମ୍-ଉ	କ୍ରମ୍-ଉ

ଅତୀତ ଅସଂଜ୍ଞା

	ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ
ଏକବଚନ —	ନେ-ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ	ମ-ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ	ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ
ଦ୍ୱିବଚନ —	ଲେ-ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ	ବ-ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ	ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ
ବହୁବଚନ —	ଲେ-ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ	ବ-ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ	ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ

ଅତୀତ ସଂଜ୍ଞା

ଏକବଚନ —	ନେ-ଜମ୍-ଉ-ନେକ୍-ରୁ	ମ-ଜମ୍-ଉ-ମକ୍-ରୁ	ଜମ୍-ଉ-ଜୁକ୍-ରୁ
ଦ୍ୱିବଚନ —	ଲେ-ଜମ୍-ଉ-ଲେକ୍-ରୁ	ବ-ଜମ୍-ଉ-ବକ୍-ରୁ	ଜମ୍-ଉ-ଜୁକ୍-ରୁ
ବହୁବଚନ —	ଲେ-ଜମ୍-ଉ-ଲେକ୍-ରୁ	ବ-ଜମ୍-ଉ-ବକ୍-ରୁ	ଜମ୍-ଉ-ଜୁକ୍-ରୁ

ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ :

ଭବିଷ୍ୟତ ସାମାନ୍ୟ

	ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ
ଏକବଚନ —	ନେ-ଜମ୍-ଠାସ୍	ମ-ଜମ୍-ଉ	ଜମ୍-ଠାସ୍
ଦ୍ୱିବଚନ —	ଲେ-ଜମ୍-ଉ	ବ-ଜମ୍-ଉ	ଜମ୍-ଉ
ବହୁବଚନ —	ଲେ-ଜମ୍-ଉ	ବ-ଜମ୍-ଉ	ଜମ୍-ଉ

ଭବିଷ୍ୟତ ଅସଂଜ୍ଞା

	ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ
ଏକବଚନ —	ନେ-ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ	ମ-ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ	ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ
ଦ୍ୱିବଚନ —	ଲେ-ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ	ବ-ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ	ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ
ବହୁବଚନ —	ଲେ-ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ	ବ-ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ	ଜମ୍-ଉ-ଅଲ୍-କୁ

ଭବିଷ୍ୟତ ସଂଜ୍ଞା

	ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ
ଏକବଚନ —	ନେ-ଜମ୍-ଉ-ନେକ୍-ରୁ	ମ-ଜମ୍-ଉ-ମକ୍-ରୁ	ଜମ୍-ଉ-ଜୁକ୍-ରୁ
ଦ୍ୱିବଚନ —	ଲେ-ଜମ୍-ଉ-ନେକ୍-ରୁ	ବ-ଜମ୍-ଉ-ବକ୍-ରୁ	ଜମ୍-ଉ-ଜୁକ୍-ରୁ
ବହୁବଚନ —	ଲେ-ଜମ୍-ଉ-ନେକ୍-ରୁ	ବ-ଜମ୍-ଉ-ବକ୍-ରୁ	ଜମ୍-ଉ-ଜୁକ୍-ରୁ

୩୨ ନିପାତ :

ନିପାତରୂପ ରଚନାବୁଦ୍ଧିରୁ ଅବକାଶ ବା ଅବ୍ୟୟ । ଏଗୁଡ଼ିକ ମୁକ୍ତ ରୂପିମ । ମାତ୍ର ଏମାନଙ୍କ ବିଭବଣ ବାକ୍ୟ ରଚନାସ୍ତ୍ର କୋଟିରେ ଅବଳ । ବାକ୍ୟରେ ଅବ୍ୟୟ ଥିବା ଅନୁସାରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରକାରୀ ସାଧନ କରୁଥିବାରୁ ଏଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକାରୀୟ ଶବ୍ଦ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣୀୟ । ଏହି ନାମାୟ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେତୋଟି ଦର୍ଶରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ ।

(୧) ପ୍ରଶ୍ନସୂଚକ :

ନାହିଁ (naī) - ଚ'ଣ

ମୟ (may) - କଏ

କି (ki) - କ'ଣ

(ମାତ୍ରକୁ ବିଏଲ ଉକ୍ତ କି ? - ତମର କମି ଅଛି କି ?)

ଅମ୍ଭାୟ (amnay) - କେମିତି

(୨) ସ୍ଥାନସୂଚକ :

ଆତୁ (atu) - ଉପରେ

ଆକି (aki) - ତଳେ

ଆଲୁଟ୍ (alug) - ଭିତରେ

ପାଠାନ୍ (paṭan) - ବାହାର

ରାବଗା (rabga) - ପାଖରେ

ସାଗାଇ (sagai) - ଦୂରରେ

ଅଡୁପ୍ (adup) - ପଛରେ

ଆମାଗ୍ (amag) - ଆଗରେ

ଆଲିଗ୍ (alig) - ଉପରେ

ଡାଣ୍ଡ୍ରାନ୍ (ḍanḍran) - ମଝିରେ

ସେଟ୍ (set) - ସେପଟେ

ସେନ୍ (sen) - ଏପଟେ

(୩) ପରିମାଣାସୂଚକ :

ଆବୁ (abu) - ବହୁତ

ଉନା (una) - ଅଳ୍ପ

ମାନ୍ଦା (manda)	-	ଏକାଠି
ସରୁତେ (sarte)	-	ସରୁ
ଗୁଡ଼ିକ୍ (gurik)	-	ଝିକଏ, ଅଳ୍ପ

(୪) ହିନ୍ଦୀ ବିଶେଷଣାତ୍ମକ :

ଦିନକେ (dinke)	-	ସରୁଦିନ
ମିତା (mita)	-	ଅଳ୍ପ
ବିଅଂଗି (biaᅇgi)	-	ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ
ଏରଂଗି (eromgi)	-	ଗତକାଳ

(୫) ସଂଯୋଜକ :

ସୁରୁ (suru)	-	ପୁଣି, ପୁନଃସ୍ୱ
ବାର୍ (bar)	-	ଅଉ, ଏବଂ, ମଧ୍ୟ

(୬) ନିର୍ଦ୍ଦାରିକ :

ଡି (di)	-	(ନିକଡ଼ - ଦେଖି)
ଟା (ta)	-	(ନାହିଁ - କୋହଣା)

(୭) ସମ୍ବୋଧକ :

ଆଲେ (ale)	-	ହେ (ଆଲେ ଦିଆଣ - ହେ ଦିଆଣ)
ଓ (o)	-	ଏ (ଓ ଗୁଡ଼ି - ଏ ଝିଅ)

(୮) ନାସ୍ତିବାଚକ :

ଇକ୍ (iik)	-	ନାହିଁ
-----------	---	-------

(୯) ଅସ୍ତିବାଚକ :

ଡୁକ୍ (duku)	-	ଅଛି
ଅ ଅ (o a)	-	ହୁଁ ହୁଁ

(୧୦) ବିସ୍ତୃତବାଚକ :

ଅ-ହ (o-ho)	-	ଓହୋ !
------------	---	-------

୪. ବାକ୍ୟବିନ୍ୟାସ ପ୍ରକ୍ରିୟା

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାଷାର ଶେଷ ଭାଗରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଉପରେ ବାକ୍ୟ ରହିବା । ଧୂଳି ଦ୍ୱାରା ଶବ୍ଦ ଗଢାଯାଏ । ଶବ୍ଦକୁ ବ୍ୟବହାର ଅନୁସାରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଏ ଏବଂ ଶେଷରେ ପଦ ସାହାଯ୍ୟରେ ବାକ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାଷାର ବାକ୍ୟ ଢେଙ୍କାର ପଦର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ । ବାକ୍ୟ ବ୍ୟାପକ ଭାବେ ବୁଝାନ୍ତି ବର୍ଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇପାରେ ।

- ୧) ପୂର୍ଣ୍ଣଗଠିତ ବାକ୍ୟ
- ୨) ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବାକ୍ୟ

ପୂର୍ଣ୍ଣଗଠିତ ବାକ୍ୟ :

୪:୧:୧ ସରଳ ବାକ୍ୟ :

ସରଳ ବାକ୍ୟର ରଚନାଙ୍କ ଏକମାତ୍ର ଉପବାକ୍ୟ । ଏହାର ସର୍ବାଧିକ ଅଦୃତ ରଚନା ପ୍ରକାର ହେଉଛି ଉଦେଶ୍ୟ-କ୍ଷେପ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ।

ସରଳ ବାକ୍ୟରେ ଉଦେଶ୍ୟ ଯଦି କ୍ରିୟାପଦ ହୋଇଥାଏ ତେବେ କର୍ତ୍ତାର ପ୍ରୟୋଗ ବୈକଲ୍ପିକ ; କାରଣ କ୍ରିୟାପଦରେ କର୍ତ୍ତା ନିହିତଥାଏ ।

- କେନ୍ଦ୍ର ନେରୁ ଗାଡ଼ି - କହୁ ପାରିବନି ।
- କେତାରୁ ଅଲ୍ପ - ଆମେ କରୁଥିଲୁ ।

କ୍ଷେପ୍ୟ ସ୍ଥାନୀୟ କ୍ରିୟା ରୂପାନ୍ତର ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଏହା ପରମ୍ପରା କମ୍ପା ଅବର୍ଜନ ହୋଇପାରେ । କ୍ରିୟା ଅବର୍ଜନ ହୋଇଥିଲେ କର୍ମ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ପରମ୍ପରା ହୋଇଥିଲେ ବୈକଲ୍ପିକ ଭାବେ ଏକ ବା ଏକାଧିକ କର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ ।

୪:୧:୨ ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟ :

ଏ ପ୍ରକାର ବାକ୍ୟ ଏକାଧିକ ମୁଖ୍ୟ ଉପବାକ୍ୟ ସମନ୍ୱୟ ଏବଂ ସେତେକ ଏକାଧିକ ସମାପିତା କ୍ରିୟାକୁ ହୋଇପାରେ । ସାଧାରଣତଃ ସଂଯୋଜକ ପଦଦ୍ୱାରା ଉପବାକ୍ୟ ସମୂହ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି । କେତେକ ସ୍ଥଳରେ ସଂଯୋଜକ ଶବ୍ଦ ରହିପାରେ, ନ ରହିପାରେ ।

(କ) ସଂଯୋଜକ ଶବ୍ଦବିହୀନ ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟ

କଲେଟ୍ ଉଠିବି, କେହି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସର୍ବତ୍ର ବିଲେଟ୍ ନୁଁ ଅଜାନ୍ କୁକୁ ।
(ସେମାନେ କହଲେ ପର ପାଖରେ ଅମର କହିଲୁ ଅହ) ।

ଅସ୍ୱାଭାବ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱ, ଅ! ଅହ ଡେରି, ମିଳାନେନ୍ ଡା? ରୁଆସ୍ ।
(ମାଆଟି ପାଳକ ଏ! ସୁମାନେ ଅଳ୍ପ କର୍ତ୍ତା ହେବ) ।

(ଖ) ସଂଯୋଜକ ଶବ୍ଦଯୁକ୍ତ ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟ

ଗଅର ସାକ୍ କୁଣ୍ଡାନ୍ ଉତ୍ସେ ତୁନୁରେ ବାବ୍ ଲକ୍ ଉତ୍ସୟି ସୁରୁ ଆସୁଟ୍ ।

(ଉନ୍ନ ଉତ୍ତ ବଦଳୁ ଯାଏଲେ ଆଉ ତାପରେ ଖେଳିଲେ ପୁଣି ପରକୁ ।)

ବୟୁ ତଜାଡ଼ିବା ତାମ୍ବୁ ସୁରୁ ଲସେ? ଲସେ?ରୁତୁ ନେଲୁ ।

(ଗୋଟେ ତଜାରେ ତେଲ ପୁଣି କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ କରୁଲୁ ।)

୪:୨:୨ ଜଟିଳ ବାକ୍ୟ :

ଜଟିଳ ବାକ୍ୟ ଗୋଟିଏ ମୂଖ୍ୟ ଉପବାକ୍ୟ, ଏବଂ ଏକ ବା ଏକାଧିକ ଆନ୍ତରିକ ଉପବାକ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ହୁଏ । ଆନ୍ତରିକ ଉପବାକ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧ ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପର ସହଜ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇପାରେ ।

(କ) ସିଂହମୂଲ୍ ବାବୁ ରୁଜ୍ ଆସୁଲେଇତୁ ଗୁଲି ଗୁଲି ଡାଡେ ଲକ୍ ଅପ ସାଗୁଡେ ବାବୁ ଅପାଗୁମ୍ ବରୁଡ଼ିବା ଲାଡେ ।
(ତେର ମୂଲ ଆଉ ଗୁଡ଼ଲ କୁଟିବେ ଗୁଲି ଗୁଲି କଗଦେ ତାପରେ ଶୁଖେଲବେ ଆଉ ଶୁଖିଲେ ମାଣ୍ଡିଆ ରୁନାରେ ପକେଇବେ ।

(ଖ) ପୁଟାଆଲୁଟ୍ ବୁବଟ୍ ତୁନୁରୁକୁ କୁଲିଅଲ୍ କନ୍ତେ ସୁଗୁଗୁଡ଼ ଡାଡେ ବାବୁ ଲସାବ୍ ଅନୁମ୍ ଅଗୁରା? ଅଗୁମ୍ ମୁରୁ ଡିଲେଇତାନ୍ଦେଗୁକ କୁଲିକାତାନ୍ଦେଗୁ କରେଇ ପୁଣେକ୍ ଲୁପ ଗୁପି? ଡାଡେ ।
(ପେଟ ଭିତରେ ପିଲଆଇ ସ୍ତ୍ରୀଲେକ ମଲେ ଚରୁଗୁଣୀ ହୁଏ । ଆଉ ଉନ୍ନ ବର୍ଷ ଅସିଆ ଅସିଆ ରୁଡ଼ା ହେଉକ ବୁଡ଼ିହେଉ ମଶରଲେ ବଡ଼ରୁତ ହୁଏ ।)

୪:୩ ଅପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍କ ବାକ୍ୟ :

ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପବାକ୍ୟର ସମସ୍ତ ରଚନାଙ୍ଗ ନ ଥିଲେ, ସେହି ପ୍ରକାର ଲୁପ୍ତାଂଶକୁ ଅପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍କ ବାକ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

ଉକ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନର ଅଂଶବିଶେଷ :

ମାଟୁ ନୁ ବଏଲ୍ ତୁରୁ କି? - ତମର କମି ଅରୁ କି ?

ପ ଅ - ହୁଁ ହୁଁ

କେସି ତାସ୍ କି ? - ହେତୁ କି ?

ଲିକ୍ - ନାହିଁ

ସମ୍ପୋଷନାମ୍ଭକ :

ଅଲେ ବାବୁ - ହେ ବାବୁ !

ଅ ଅସ୍ତା - ଏ ମା

ଦ୍ଵିତୀୟ ଭାଗ

(ରଚନା, ଗପ, କଥାପତ୍ର)

ଗରୁମ୍ଭିଗିନି ଡା?ରୁନୁ ସାମା

- ୧ । ବିଲେଙ୍ଗୁ ଗରୁମ କାତୁ ଦନାୟ, ସାମା ।
- ୨ । ବିଲେଙ୍ଗୁ ବୟ, ଅତୁ ଉକତେ କାତୁ ଲେଲମ୍ଭୁ କାତୁ ଲୁଗୁସୁ ଅତ, ଲେଲମ୍ଭୁ ।
- ୩ । ଉଦାୟ, ଡାଓଁ ଉକତେ ଲେଲିଓ ବାବୁ ଆୟା ଅବାତବୁଗିବରୁ ଲେଲେଙ୍ଗୁ ଅ ସମ୍ପଦ ଗୁଦାୟ, ଗୁନଡ଼ିଏରୁ ବତାବୁକିକି ।
- ୪ । ଗୁନଡ଼ିଏରୁ ଆୟା ଆବା ନେଲେ ଲତ, ସମ୍ପଦ ତାୟୁ ଅରୁଲଟ, ମିନୁମନେନ, ଉଦାୟ, ସୁଦଳ ଉଲତୁତମ୍ ।
- ୫ । ଲତ, ସମ୍ପଦ ବିଲେଙ୍ଗୁ ବାଗୁ, ବୟ, ଅତୁ ଉକୁ ବିଲେଙ୍ଗୁ, ବଲବାଡ଼ ଲବାୟୁ, ଡାୟୁ ।
- ୬ । ମାଲଟ, ନାଲମୁକୁ ବରୁ ? ଅ? ଅତୁ ଡ଼ିଏରୁ ଅବାୟ, ଅଲରୁ । ଗୁନଡ଼ି ଅତୁ ଗି? ଲେଲତେ ମକୁ ଲେଲରୁ ।
- ୭ । ଲଳ ବଲବାଡ଼ ଆବାୟ, ଅଲରୁ ।
- ୮ । ବାବୁ ଅତୁ ଡ଼ିଏରୁ ବୟ, ସଟ୍ ଲଳ ଗୁଲଟୁ ଦରୁ ବାବୁ ଅତୁ ଆୟୁଟ୍ ।
- ୯ । ଅତୁ ଉଟ ଅଟ ଗି? ଲି? ସେ । ଗୁନଡ଼ି ଅମ୍ ନାୟ ଅତୁ ସୁରୁତୁ ସଟ୍ ତୟ କେଲୁ ।
- ୧୦ । ଅତୁ କେଲୁ ଲଳ, ଏଡ଼ଟ୍, ମନଡ଼ୁକି । ଲଳ ଆୟୁଟ୍, ଉଆୟୁ ଗିତୁ ।
- ୧୧ । ଡାଓଁକୁ ବାଗଲକ ବେ ତେଣ୍ଡମ୍, ଅଲ ଡାଗେଲତୁ ଅଲ ଡାଗବତୁ ନରେ ।
- ୧୨ । ଆତୁ ସମ୍ପଦ ଆୟୁଟ୍ ଲଳ, ଗାଆ?ରେ । ଲଳ ଆତୁ ଆୟୁଟ୍, ଲଳ, କେଲେଲସୁରୁ ଡାଗାୟୁ, ଲେ? ବିନ, ତାତେ ଦିବାଗଡ଼ିଏ-ରୁରୁ ସାଲି?ଲ ଅବତୁ ଦନାୟ ।
- ୧୩ । ଲଳ ଦିବାଗଡ଼ିଏ ଉଲସେ କେଲେ ଲଳ ସୁରୁ ଅ ଦିବାଗି ବୟ, ଡାଓଁକୁ ଗୁନଡ଼ିଏ, ତୁକୁ ଅଗାୟୁ କେତନତାୟ ।
- ୧୪ । ଦିବାଗଡ଼ି କେଲୁ ଅଟରମ୍ ସୟ, ତୁଦାରମ୍, ଗୁଲଟାୟୁ, ଦନାୟୁ ରୁ । ଗୁରୁଦାନ, କୁଲମ୍, ଡାଗାଟ୍, ଲଳ ରୁଡ଼େଲନେତେ ସୁଦରୁନ, ଡାଆ?ଲେରୁ?ତା କେତାୟୁ ରୁ ।
- ୧୫ । ଲଳ ଆତୁ ଆୟୁଟ୍ ଲଳ, ଅଲତାରେ ତେଣ୍ଡମ୍ ଡାଗେ ବାବୁ ଗୁନଡ଼ିଏ, ଆତୁ ଗିଦିନ, ଗୁରୁଦାନ ଡ଼ିଦିନ, ତା?ତେ ଆୟୁଟ୍ ଗୁଲଟୁ, ଡାଗା ନାୟୁ ଏଲ ବାବୁ ପାନେରୁ ପାଡ଼ିତାଏ ସିରୁଲ ଡାବୁ ନାୟ ଏଲ ।
- ୧୬ । ବାବୁ କାତୁ ଡ଼ିଏ ଲଳେରୁ ଡ଼ିଏ ମିଲେ? ମିଲେ? ତାରେ ସୁରୁ ତା?ଗେତ, ଅତୁ ସମ୍ପଦ ଆୟୁଟ୍ ।
- ୧୭ । ଅତୁ ଲଳ ଅଟ୍ ଅଟ୍ ସ, ବାବୁଲେ ବାବୁ ତେଣ୍ଡମ୍, ତାରେ ।
- ୧୮ । ଲଳ ପାଟଲୟା ବାବୁ ଅୟ କ?କ?ରେ କୁରୁପଡ଼ିଏନେ କା?ରେ ପଲ ତା?ଏ ବାବୁ ତେଣ୍ଡମ୍, ତା?ଏ ବାବୁ ଡାଗା ତା?ଡ଼େତୁ ।
- ୧୯ । ଲଳ କରୁଥାୟା ସୁଡ଼େତମ୍, ସୁଡ଼େଲ କେବେ ବାବୁ ଲଳ କୁରୁପ ଅୟୁ? ଗାଆ?ରେ କ?ମେ ବାବୁ କାତୁ ଡ଼ିଏରୁ ଗୁଲଟୁ ଆୟୁ ଡ଼ିଏ ସୁଗି । ଉଦାୟ ଅତୁ ଡ଼ିଏ ଡା?ଗେରୁ ତା?ଗେରୁ ।

- ୧୦ । ନିଜ ଅଳ୍ପ ଡାକ୍ତରୀକୁ ଗୁଣିତ୍ରିନିଏରୁରୁ କାଉଁଡ଼ିନିଏରୁରୁ ଏମୟ ଟାଙ୍କା ଏମୟ ଅଧିକା ଏମୟ ସାଗଞ୍ଜା ନାସିଏ ପୁରୁ ବକରେକସ୍ତେ ଉଜାଲଟା ଲବ ଲେବାକସ୍ତେ ଉଜାଲଟା ସାଙ୍ଗସାଙ୍ଗ ତାଆ'ରୁ'ରେ ବାବୁ ସୁମାବେତମ୍ ତାରେଇଡ଼ ।
- ୧୧ । ଅବୟୁମିରୁ ପାଠାନ୍ତପାମତା ତାରେଇଡ଼ ଅପକ'କ'ରେ କାଉଁଡ଼ିଏରୁରୁ ଇଙ୍ଗେରଡ଼ିଏରୁରୁ ।
- ୧୨ । କାଉଁଡ଼ିଏରୁରୁ କା' ମାଲଟ, ତାମମେ ଲକ ଦସାଗଡ଼ି ବେଦ, ପଡ଼େନ୍ତୁ ବାବୁ ଏନଏରୁରୁ ତାଆ' ରୁ'ରୁ ତାମୁ ।
- ୧୩ । ନିଜ ଅପାନ୍ତ ଦସାୟୁରୁ ସାଗରେ ଇଟ, ଡିନା ସିଟ ତାରେ ରୁ କାଉଁଡ଼ି ସୁରୁ ଇଙ୍ଗେରଡ଼ିଏରୁରୁ ଟିକା ତା'ମୁଡ଼ି । ଇଙ୍ଗେରଡ଼ି ସୁରୁ କାଉଁଡ଼ିଏରୁରୁ ଟିକା ତା'ମୁ ।
- ୧୪ । ବୁଣି'ସାଙ୍ଗ' ରୁ'ରେ ବାବୁ ନ'ନି'ରୁ କା'ଆୟୁଲକ ତୁନ'ରେ ଇଡେ'ଲକ' ନ'କ'ରେରୁ ଗା'ରେ ।
- ୧୫ । କାଉଁ ଇଙ୍ଗେରୁ ଲକ ତାଲ' ତାସ୍ତେ । କାଉଁଡ଼ିରୁ ଅଙ୍ଗ'ଡ଼ି ଇଙ୍ଗେରୁଡ଼ିଏରୁରୁ ତାମୁ । ଇଙ୍ଗେରୁଡ଼ିରୁ ଉଙ୍ଗ'ଡ଼ି କାଉଁଡ଼ିଏରୁରୁ ତାମୁ ।
- ୧୬ । କାଉଁଡ଼ି ସୁରୁ ଇଙ୍ଗେରୁଡ଼ିଏରୁରୁ ଅଦ'ଗା'ରୁ । ଇଙ୍ଗେରଡ଼ି ସୁରୁ କାଉଁଡ଼ିଏରୁରୁ ଅଦ'ଗା'ରୁ ବାବୁ ସୁମା ବେତମ୍ ତାରେ ।
- ୧୭ । ତାଉଁ'ରୁଲକ' ଉଆୟୁ'ରୁ କୁଲମ, କାବୁ ତ୍ରିନି, ବଳ ଗା'ରେ ବାବୁ ଅଗୁସିତ୍ରିନି' ତାଉଁଡ଼ି ତାରେ ତେମ'ଗା ଅ'ଥରେ ।
- ୧୮ । ଅଥ ଉଡ଼ଅଙ୍ଗ, ଇଙ୍ଗେରୁ କାଉଁ ବକ'ରେ ବକ'ରେଇଡ଼ି ଅଆ'ରେ ଉଜାଲଟା ତା'ରୁରେ ଉଜାଲଟା ରୁଦ ଲଗାସ୍ତେ ଅସ୍ତ୍ର'ତେ ବକ'ରେଇଏ ।
- ୧୯ । ବାବୁ ମନୁ ରୁରୁ କାଉଁ ଇଙ୍ଗେରୁ ଉଦ'କ୍ଷୟା ଉଙ୍ଗ'ତେଇଡେ ।
- ୨୦ । ଅବୟୁମିରୁ କୁଲମ'କାଗଡ଼ିନି' ସୁମାତେ ବାବୁ ନ'ନି'ରୁ ଡାକ୍ତ, ତୁଜାତେ ଉଇଡେ ।
- ୨୧ । ବକ କାଉଁ ଇଙ୍ଗେରୁ ଅସ୍ତ୍ର'ତେ ଅସୁତପାରେ ମେଙ୍ଗ'ତେ ମାଙ୍ଗ'ତେ ।

ପାରେଜୀମାନଙ୍କର ବାହାଘର କଥା

- ୧ । ଅମମାନଙ୍କର ପାରେଜୀ ସିଂହ ଅଣିବା କଥା ।
- ୨ । ଅମର ଗୋଟେ ପୁଅସଲେ ସିଂହ ଖୋଟକୁ ସିଂହ ବଡ଼ହେଲେ ସୁଅ ଖୋଜବ ।
- ୩ । କୋରୁ ଗାଁସଲେ ଦେଖିବୁ ଅଇ ମା ବାପାକୁ କହୁବୁ ହେ ସମୁଧ୍ର ତମ ସିଂହ ଦେଇଛ କି ନାହିଁ ।
- ୪ । ସିଂହର ମା ବାପା କହୁବେ ନାହିଁ ସମୁଧ୍ର ଦେଇନୁ ଏଇବର୍ତ୍ତ କୋଟି ହେଲେ ଯିବ ।
- ୫ । ନାହିଁ ସମୁଧ୍ର ଅମର ଗୋଟେ ପୁଅ ଅଇ ଶୁଭବାଡ଼ି (ସୁଅଘର ମଦ, ବୁଝିଲ ସିଂହ ଘରକୁ ବସନ୍ତ) ପଠେଇବୁ ।

- ୨ । ଜମେ କ'ଣ କହୁଛ ? ହଁ ହଁ ପୁଅଟିକୁ ପଠାଅ । ବିଅଟି ପୁଅଟି ଦେଖାଦେଖି ହୋଇ ମନାମନ ହୁଅନ୍ତୁ ।
- ୩ । ଚା'ପରେ ଗୁରବାଡ଼ି ପଠାଅ ।
- ୪ । ଆଉ ପୁଅଟି ଗୋଟିଏ ସାଙ୍ଗ ଲୋକ ନେଇ ଦିବେ ସେଇ ସରକୁ ।
- ୫ । ସେ ସରରେ ଦେଖାଦେଖି ହେଲେ । ବିଅଟି କେମିତି ବୋଲି ପୁଅକୁ ସାଙ୍ଗଟି ପଢ଼ାବେ ।
- ୬ । ପୁଅ କହେ ନାହିଁ ମୋର ମନ ହରୁଡ଼ି, ଚା'ପରେ ପଢ଼ାବୁ ଯାଅନ୍ତୁ ।
- ୭ । ଗାଆଁର ଦଳକଲେକକୁ ଯାଣିଆ ଅଛ ମଦ ଚିଆରି କରି ଦେଲେ ।
- ୮ । ସେଇ ସମୟ ସର ଲୋକ ଖାଇଲେ । ଚା'ପରେ ସେ ସର ଲୋକ କହଲେ ପୁଣି କେବେ ଭଲଦନ ହେଲେ ଦିଆଗଲୁ ପସୁରକି ନେଇଯାଅ ।
- ୯ । ଚା'ପରେ ଦିଆଗି ପାଖକୁ ଆସି କହଲେ ପୁଣି ହେ ଦିଆଗ ! ଗୋଟିଏ ଗାଆଁରେ ବିଅଟିଏ ଅଛୁ କେବେ ଆସିବୁ ।
- ୧୦ । ଦିଆଗ କହଲେ ମଙ୍ଗଳଦାର ଯାଉ ବୁଧଦାର ଭିତ ଡାକ ନେଇ ଆସ । ଗୁରୁଦାରଦନ ଦଳକଲେକ ଲୋକ ରୁଣ୍ଡ ହୁଅନ୍ତୁ । ଶୁକ୍ରଦାର ଭିତ ଦାହାପର କରିଦେବା ।
- ୧୧ । ପରେ ସେଇ ସର ଲୋକ ମଦ କଲେ ଯାଣିଆ କଲେ ଆଉ ବିଅମାନେ ପୁଅମାନେ ଗୁରବାଡ଼ିଆମାନଙ୍କୁ ନେଇ ସେଇ ଦଳକଲେକକୁ ଟଙ୍କା ଦେଲେ ଆଉ ପାଞ୍ଚେରୁପାଠ ଦିଆବରେ ରେଳାପସରା ଦେଲେ ।
- ୧୨ । ଆଉ ବିଅମାନେ ପୁଅମାନେ ଶରଧା କଲେ ଆଉ ଦାହାଗଲେ ସେହି ସମୟ ସରକୁ ।
- ୧୩ । ସେ ସରରେ କୁକୁଡ଼ା ଖୋଜିଲେ ଆଉ ହାଣ୍ଡିଆ ହେଲେ ।
- ୧୪ । ପର ସକାଳେ ଆଉ ବସାଇଲେ ବଡ଼ମାନଙ୍କୁ ଆଉ ବୋଝଲେ ମଦ ଦେଲେ ଆଉ ଯାଣିଆ ଦେଲେ, ଆଉ ଟଙ୍କା ଦେଲେ ।
- ୧୫ । ପରେ ଯୋଡ଼ିଲେ ଚୁଟିଲେ ବୋଲି କହଲେ ପରେ ବଡ଼ ସାନ ଖାଇଲେ ପିଇଲେ ଆଉ ବିଅକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସିଲେ ।
- ୧୬ । ଚା'ପରେ ସେଇ ଗାଆଁର ବିଅମାନଙ୍କୁ ପୁଅମାନଙ୍କୁ କାହାକୁ ଟଙ୍କା କାହାକୁ ଅଠା କାହାକୁ ଗୁରବା ଦେଲେ ପୁଣି ଧରୁପୁର ହୋଇ କିଏ କାହୁଁ ଗୁଣ୍ଡିନି ଅଛ କିଏ ଦଳଦିଆରି ପକାଇଲେ ଆଉ ତୁମ୍ଭାତୁମ୍ଭ ହେଲେ ।
- ୧୭ । ଚା'ପର ତନ ପୁଅରେ ଗ୍ରହଣିଆ କଲେ । ଦସେଇଲେ ପୁଅକୁ ବିଅକୁ ।
- ୧୮ । ବିଅର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଡାକିଲେ ଆଉ ଦିଆଗ ମଧୁ ଚଢ଼ିଲେ ଦେମାନଙ୍କୁ ପାରି ପକାଇଲେ ।
- ୧୯ । ଚା'ପରେ ବାଟପାଠ ଦିଆଗକୁ ନେଇଯାଇ ଶାନ୍ତପୁର ଗ୍ରାମରେ ବିଅଟି ପୁଣି ପୁଅକୁ ଟିକା ଦେଲେ । ପୁଅଟି ପୁଣି ବିଅଟିକୁ ଟିକା ଦେଲେ ।
- ୨୦ । ନଆ ଦାହାଗଲେ ଆଉ ଦେମାନେ ଯେତେକ ଦେବପଣେ ଯେତେକ ଦେବ ଦସିକ ଖାଇଲେ ।
- ୨୧ । ବିଅ କର ଚା'ପରେ ବନ୍ଦାଦଣ୍ଡି ହେଲେ । ବିଅର ଅର୍ଘ୍ୟା ପୁଅକୁ ଦେଲେ । ଦୁଅର ଅର୍ଘ୍ୟା ବିଅକୁ ଦେଲେ ।
- ୨୨ । ବିଅଟି ପୁଣି ପୁଅକୁ ଶୁଆଇଲେ । ପୁଅଟି ପୁଣି ବିଅଟିକୁ ଶୁଆଇଲେ ଆଉ ତୁମ୍ଭାତୁମ୍ଭ ହେଲେ ।

- ୨୭ । ଘୋଷଣା କେବେ ଅପୂର୍ବତା କୁଣ୍ଡଳମାନେ ଦେଖି ଖାଇଲେ ଅଳ୍ପ ଉପମାନେ ବାଣୀ କେବେଲେ ତେମୁଁ ଯା ନାଲେ ।
- ୨୮ । ସେଇ ବରରେ ପୁଅଦିଅ କୁଣ୍ଡଳୀ ଚେନେ କିଏ ପାଣି ଛୁଟିଲ କିଏ ପାଣିଶ ଲଗେଇଲ ସେମିତି ଧରପର ହେଲେ ।
- ୨୯ । ଅଳ୍ପ ମନେଇ ଦିଅ ପୁଅ ବିକା ବକାତ କର ପଲେଇବେ ।
- ୩୦ । ତାପରଦନ କୁଣ୍ଡଳମାନେ ତୁମାଦେଇ ପୁଣି ଯିଏ ଯାହାର ଗାଁକୁ ପଲେଇଯିବେ ।
- ୩୧ । ତାପରେ ଦିଅପୁଅ ସେମିତି ସରକର କହୁ ରହବେ ।

ସଲଭକିନ୍ଦୁ ପରୁ ବୁ

- ୧ । ବସୁ ଦନ ଦିପାଶିବା କେଇରୁ ବାଅରୁ ଦିପାଶିବରୁ କେକେଲୁ ଅଲେ ଦିପାଶ ! ଅରାସୁ, ସଲଭକିନ୍ଦୁ ପରୁ କେଡ଼ାରୁ ।
- ୨ । ଦିପାଶିକି କେଲୁ ଅଜାରମ, ନାହୁଁ ତାହାବ ରୁଦାଗମ, ପରୁ ତାହାବ, ସୁକୁରୁ କିନ୍ତୁ ତାହାବ ସୁରୁ କେଲୁ ।
- ୩ । ରୁଡ଼ ଅରୁର ଦିପାଶିବରୁ ତାହୁଁ କେଲୁଅସୁ, ବାଅର ଅଜାରମ, ନାହୁଁ କେଡ଼ାରୁ ।
- ୪ । ରୁଦାଗମ, ପରୁ କେଡ଼ାରୁ ବାଅରୁ ଉଡ଼ା ଅଳ କେଦନ୍ତାସୁ, ତରନ୍ କେକେଲୁ ସୁରୁ ଅଜସୁ କେରା?ରୁ ।
- ୫ । ବାଅରୁ କେକେଲୁ-ରୁ ସେଣ୍ଡମବାରୁରୁ ସାକନା କେଡ଼ାରୁ ତେମୁଁ ଯା ରାସାନ୍ କେଇରୁ ତାଡ଼ୁଟ, କେଡ଼ାରୁ ।
- ୬ । ରୁଡ଼ ଅରୁ କେ ଅ?ଅରୁ କୁଲଣା ଚକେ କି? ମିଲକେ କେଡ଼ାରୁ ।
- ୭ । ରୁଦାଗମ କିନ୍ତୁ ବେଶ କେଡ଼ାରୁ । ସୁକୁରୁ ବଅଡ଼ ବେଶ କେଡ଼ାରୁ । ସିନାଗମୁ ଇତାଙ୍ଗ, ବାହୁରୁ ଗୁଡ଼ିକିନ୍ଦୁ ପୁ?ରୁ ଉଲକୁ ଅଡ଼ିକିନ୍ଦୁ, ଏରୁରୁ ସାନ୍ତେଇ ସାନ୍ତେଇ ଇତାଙ୍ଗ, ବାହୁରୁ ଲଅଡ଼େ ।
- ୮ । ଅରୁଡ଼ିକିନ୍ଦୁ ପୁ?ଡ଼ିକିନ୍ଦୁସେ ଅଲ୍ପ ବସୁ ତା?କରୁଏ ଦରୁଏ ରାସାନ୍ ଦରୁଏ ମିଲେସୁ, ତାରେ ବାଅରୁ ଗୁଡ଼ିକିନ୍ଦୁ ତାଅ? ଗୁଡ଼ିକିନ୍ଦୁ ପୁ?ରୁର ଉଲକୁ ଅଡ଼ିକିନ୍ଦୁ ଅଅଇଏ ।
- ୯ । ଅଡ଼ିକିନ୍ଦୁ ଚିଡ଼ାଅ?ରେ । ଅବସୁ ମିଲରୁ ଅଲ୍ପୁଡ଼ି ଏରୁରୁ ଠା?ରେ ଅସୁଡ଼ି, ଅସୁଡ଼ି ବାଶେଇସେ ।
- ୧୦ । ଗୁଡ଼ିକିନ୍ଦୁଏରୁରୁ ବସୁ ପାଞ୍ଚସୁ ତାଇସେ । ଅବସୁମିଲରୁ ମାଣ୍ଡୁରୁ ତାଗରୁରେ ବାଅରୁ ଗୁଡ଼ିକିନ୍ଦୁ ଅଡ଼ି ଅଲ୍ପୁ ସିମି ତେଇସେ ବାଶେଇସେ କୁମେ ରାଅରେସେ ।

ଚୈତ୍ର ପବ

- ୧ । ଗୋଟେଦନ ଦିପାଶି ପାଖକୁ ଯିବୁ ଅଳ୍ପ ଦିପାଶକୁ କହୁ ହେ ଦିପାଶ ! କେବେ ଚୈତ୍ର ପବ କରୁ ।
- ୨ । ଦିପାଶି କହୁବ ମନକବାର ଦନ ଯାଣ କର, ରୁଧୁବାର ପବ କର ଶୁକ୍ରବାର ଦନ ଧନୁକର ଅନୁକୁଳ ପୁଜାକର ।
- ୩ । ସେତୁ ଦିପାଶି ପାଖକୁ ଘାଁକୁ ଅସିକ ଅଳ୍ପ ମନକବାର ଦନ ଯାଣ କରୁ ।

- ୪ । ବୁଧବାର ଦିନ ପଦ୍ମ କରନ୍ତୁ ଆଉ ଆତ୍ମପତ୍ନୀ ଆଖି ସୁଗନ୍ଧକେ ବାନ୍ଧନ୍ତୁ ଆଉ କୁକୁଡ଼ା କାଟନ୍ତୁ ।
- ୫ । ଆଉ ସୁଗନ୍ଧ ଦାଣ୍ଡିଆ ଘାଟରେ ସୁଖି ସୁଖି ଖାଇନ୍ତୁ ନୀଳ ଜାଘାକୁ ଯିବୁ ବାଳା ବଜେଇବୁ ।
- ୬ । ସିଂହ ପୁଅ ଗୁଡ଼ା ଗୁଡ଼ା ନାଶକୁ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରନ୍ତୁ ।
- ୭ । ଗୁରୁବାର ଦିନ ଧନୁଶର ଅନୁକୂଳ କଲୁ । ଶୁକ୍ରବାର ଦିନ ସବୁ ଦାତବ୍ୟର ଆଉ ଏକାଠି ଦଣ୍ଡ ପୂଜା କଲୁ । ଶନିବାର ଦିନ ଗୋବରରେ ସିକାରକୁ ଯିବା ପୁଅମାନଙ୍କୁ ଗୋଡ଼େଇ ଗୋଡ଼େଇ ଗୁଡ଼ିଲେ ।
- ୮ । ପୁଅମାନେ ସିକାରକୁ ଗଲେ । କୁଟା ଗୋଟେ ମାଛକି ଆଣିଲେ ଆଉ ଦାଣ୍ଡରେ ଗୁଲେଇଲେ ପୁଣି ଡ୍ରାକା ବଜେ ଆଉ ସୁଖପାଣି ସିଂହମାନେ ସିକାରକୁ ଫେରସଦା ପୁଅମାନଙ୍କୁ ଦେଲେ ।
- ୯ । ପୁଅମାନେ ସିକାରଲେ । ପରଦିନ କୁଟାକୁ କାଟିଲେ । ପର ପର ବାଣ୍ଟିଲେ ।
- ୧୦ । ସିଂହମାନଙ୍କୁ ଗୋଟେ ଫୁଲ ଆ ଦେଲେ । ଗା'ପର ଦିନ ସିଂହମାନେ ମାଣ୍ଡିଆ ତୁନା ସିଂହାଇଲେ ଆଉ ସେଇ କୁଟା ମା'ସ ଗୁଲେ ଖାଇଲେ ସିକାରଲେ ।

କୁରୁ? ଡିନିଙ୍ଗାମ୍

- ୧ । ବସୁ, ବୁରୁ?ଲକ, ଡୁରୁ । ନ? ନାଦିଟା ଗାଉଡ଼ା ଇନ୍ ।
- ୨ । ବସୁ, ଉନ୍, ନା?ର ତାରୁ ବାଆରୁ କିନା?ରୁ ଅଡ଼ଟ, ନୁ । ସୁରୁ କୁଣ୍ଡେମ୍, ନା?ରୁ ଡେରାଇ ନା?ରୁ ଉଆସୁ, ଅଲୁକୁ ।
- ୩ । ବସୁ, ବୁରୁ? ସୁରୁ କୁରୁଟ, ଡୁରୁ । ଆଡ଼ ବୁରୁ?ଡି କେନ୍ସୁ ଅ ଲକ, ! ଏକଟ, ଡା?ଡ଼ିବା ସନେକ୍ ଦକଟ, ମିଟ, ଡାଆ? ଗିରୁଡାସୁ ।
- ୪ । ଲକଡ଼ି କେନ୍ସୁ ମିଟ, ଆମ୍ବନାସୁ, ନେଡ଼ାତନ୍ ନେଦଟ, ତମ, କୁଣ୍ଡେମ୍, ଡୁକୁ ଡେରାଇ ଡୁକୁ ।
- ୫ । ବୁରୁଡ଼ି କେନ୍ସୁ ଇକ, କୁଣ୍ଡେମ୍ ଡେରାଇଡ଼ି ଉଦ୍ଦନ୍, ବୁଡୁରୁନା । ଏକଟ ସନେକ, ମୋନାଡ଼ିବା ଅରକଟ, ଦକଟ, ଡାଆ?ଗିରା? ଡାସୁ, ।
- ୬ । ଲକଡ଼ି ବୁରୁ?ଡ଼ି ମୋନାଡ଼ିବା ଅରକଟ ସୁରୁ କିଣ୍ଡାଡ଼ିବା ଦରୁ ।
- ୭ । ବୁରୁ?ଡ଼ି ଡାଆ?ଗିରା?ରୁ ବାଆରୁ କେନ୍ସୁ ଲକ, ଡାଆ?ଡ଼ିଟ, ଡିକା?ରୁ ସନାଡ଼େଇ ଏକଟ, ନେ କୁମ୍-ତମ୍ ।
- ୮ । ଲକଡ଼ି କେଲୁ ଅ ନ? ! ଏନମ୍, କିଣ୍ଡା ଦସୁ ଡାଆ? ନାଦ୍-ଡିଗାବମ୍, ଏକଟ, ଆମ୍ବନାସୁ, ନକମ୍-ତ ।
- ୯ । ବୁରୁ? କେଲୁ କୁ ଏନମ୍ ନେ କୁମ୍-ତମ୍ ।
- ୧୦ । ଲକଡ଼ି କେଲୁ କୁ କୁମ୍-ତେକ, କୁମ୍-ବସୁ, ଉଡ଼ା ଆସୁ? ଏଡ଼ୁକୁ କେକେଲୁ ।
- ୧୧ । ବୁରୁ? କେଲୁ କୁ ଉଡ଼ା ଆସୁ? ଏଡ଼ୁକୁ ଅ ! ଉଡ଼ା ଆସୁ? ଲକ୍ଷି କକନେ ଏଡ଼ୁକୁ କୁମ୍-ଡାସୁ, କ ।

- ୧୮ । ଉଡ଼ା ଆସି ନେଲିକୁ କମ୍ପାଣୀ । ହୃଦୟ ଅନୁର ମିତ୍ରକୁ ହୃଦୟ ଗୁଡ଼ିକକେ କମ୍ପଣେ ଅଲକ୍ଷ୍ମ । ଲକ୍ଷ୍ମଣେରୁ କମ୍ପାଣୀ ।
- ୧୯ । ବୁଦ୍ଧି ନେଲିକୁ ଏକମ୍, ନେ କମ୍ପ-କମ୍, କମ୍ ।
- ୨୦ । ଲକ୍ଷ୍ମଣ ନେଲିକୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣେ କମ୍ପିତ୍ ସିନା ବସ୍ତୁ, ତାଙ୍କଲି ତରଳେ ସାଲକ୍ଷ୍ମ ଏକତ୍, କମ୍ପେତ୍ ।
- ୨୧ । ଗାଠକ୍ଷ୍ମ ନେଲିକୁ କମ୍ପାଣୀ । ଲକ୍ଷ୍ମଣେନି ଏକତ୍, ଦକ୍ଷିଣକ୍ଷ୍ମ ବସଲ୍, ଅନୁରକ୍ଷ୍ମ । ନକ୍ଷ୍ମଣେନିଏରୁକ୍ଷ୍ମ ନାସ୍, ସନ୍ କ୍ଷ୍ମ କମ୍ପାଣୀ ।
- ୨୨ । ଲକ୍ଷ୍ମଣେ ପୁରୁ ସିନ୍ଧାତାରୁ ବୁଦ୍ଧି? ନେନିନା ଏକତ୍, କମ୍ପକ୍ଷ୍ମ ଅମ୍ନାସ୍, ତାଣାସ୍ତ ବାଅବ୍, ଲକ୍ଷ୍ମଣେରୁ ଅଲକ୍ଷ୍ମ ।
- ୨୩ । ବସ୍ତୁ କରୁକ୍ଷ୍ମ, କରୁକ୍ଷ୍ମ ଉଆସ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମଣେରୁକ୍ଷ୍ମ ନେଲିକୁ ଅନ୍ଧା ! ନାଲକ୍ଷ୍ମ ଲକ୍ଷ୍ମଣେରୁ ମରୁ !
- ୨୪ । ଲକ୍ଷ୍ମଣେ ଲକ୍ଷ୍ମଣେରୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣେରୁ କମ୍ପାଣୀ, ଏକତ୍, କମ୍ପକ୍ଷ୍ମେ ମେ ପୁରୁ ନେଲିକୁ ।
- ୨୫ । ଅନ୍ଧା? ଲକ୍ଷ୍ମଣେ ଏକତ୍, ଦନାକ୍ଷ୍ମ ନାଆ? ଗୁଣକ ଅବ୍, ଲକ୍ଷ୍ମଣେ, ପୁରୁ ନେଲିକୁ ।
- ୨୬ । ନେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ? ନାଆ? ଲକ୍ଷ୍ମଣେ ଏକତ୍, ଏକତ୍ ନେଲିକୁ ଏକମ୍, ନେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମେ ମେ ପୁରୁ ନେଲିକୁ, ଅନ୍ଧାକ୍ଷ୍ମ ଲକ୍ଷ୍ମଣେରୁ ।
- ୨୭ । କରୁକ୍ଷ୍ମ ନେଲିକୁ ଅମ୍ନାସ୍ ମତାରୁ ?
- ୨୮ । ଲକ୍ଷ୍ମଣେ ନେଲିକୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣେ ମୋନାକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ନେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ନେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ନେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ନେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ।
- ୨୯ । କରୁକ୍ଷ୍ମ ନେଲିକୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣେ ଅମ୍ନାସ୍ ମତାରୁ ।
- ୩୦ । ଲକ୍ଷ୍ମଣେ ନେଲିକୁ କୁଣ୍ଡେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ବେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ କୁଣ୍ଡେ, ନେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ନେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ବାଅବ୍ ଏକତ୍, ଏକତ୍ ମୋନାକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ନେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ବାଅବ୍ କ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ନେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ।
- ୩୧ । କରୁକ୍ଷ୍ମ ନେଲିକୁ ଅମ୍ନାସ୍ ମତାରୁ ମରୁ ।
- ୩୨ । ଲକ୍ଷ୍ମଣେରୁ ଅବ୍, ଅବ୍, ଅବ୍ ବାଅବ୍ କୁଣ୍ଡେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ, କୁଣ୍ଡେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ।
- ୩୩ । କରୁକ୍ଷ୍ମ, କରୁକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ଲକ୍ଷ୍ମଣେରୁ ନେଲିକୁ ଏକତ୍, ଗୁଣକ୍ଷ୍ମ ।
- ୩୪ । ଲକ୍ଷ୍ମଣେ କ୍ଷ୍ମା? କୁଣ୍ଡେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ କରୁକ୍ଷ୍ମ ଏକତ୍, ତରୁ କୁଣ୍ଡେକ୍ଷ୍ମ ବାଅବ୍ କୁଣ୍ଡେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ କୁଣ୍ଡେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ କୁଣ୍ଡେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ମେ ନାକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ଏକତ୍, ବାଅବ୍ ଅବ୍, କୁଣ୍ଡେକ୍ଷ୍ମ ।

ପାପ ଗପ

- ୧ । ଗୋଟେ ଗଣବ୍ କେନିନା । ତାର କରୁ କାଲକାକ୍ଷ୍ମ ନେକ୍ଷ୍ମ ।
- ୨ । ତଦେ ବାହାକ୍ଷ୍ମ ଅଲ୍ କିମ୍ ମାଟି କୁଣ୍ଡେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ କୁଣ୍ଡେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ମାଟି ମାଟି ମାଟି ମାଟି କେକ୍ଷ୍ମକ୍ଷ୍ମ ।

- ୩ । ଗୋଟେ ସାପ ପୁଣି ବାଟରେ ଥିଲା । ସେଇ ସାପଟି କହୁଲା ହେ ଲୋକ ! ମତେ ପାଣିକୁ ଟିକେ ନେଇଯାଅ ମୁଁ ପାଣି ପିଇବ ।
- ୪ । ଲୋକଟି କହୁଲା ମୁଁ କେମିତି କରି ନେବି ଧାନ ଅଛି ମାଣ୍ଡିଆ ଅଛି ।
- ୫ । ସାପ କହୁଲା ନାହିଁ ଧାନ ମାଣ୍ଡିଆ ଏଇଠି ପକେଇ ଦିଅ । ମତେଟିକେ ମୁଣ୍ଡାରେ ଭର୍ତ୍ତି କରି ନିଅ ପାଣି ପିଇବ ।
- ୬ । ଲୋକଟି ସାପକୁ ମୁଣ୍ଡାରେ ପୁରେଇଲା ପୁଣି ନଦୀକୁ ନେଲା ।
- ୭ । ସାପଟି ପାଣି ପିଇଲା ଆଉ କହୁଲା ନାହିଁ, ପାଣି ପିଇଲା ସିନା ଏବେ ତତେ ଖାଇବ ।
- ୮ । ଲୋକଟି କହୁଲା ଓହ୍ଲା ! ତତେ ନଦୀକୁ ଆଣିଲି ପାଣି ପିଆଇଲି ମତେ କେମିତି ଖାଇବୁ ।
- ୯ । ସାପ କହୁଲା ତତେ ଖାଇବି ।
- ୧୦ । ଲୋକଟି କହୁଲା ଖାଇଲେ ଖା ଗୋଟେ ଅମ୍ଳ ଚରକୁ ପସୁଣିବା ।
- ୧୧ । ସାପ ଅମ୍ଳ ଚରକୁ ପସୁଣିଲା ଏ ଅମ୍ଳଚର ! ଏଇ ଲୋକକୁ ଖାଇବ କି ?
- ୧୨ । ଅମ୍ଳଚର କହୁଲା ଖାଇଦେ । ସିଲବେଲଠାରୁ ମୋର ଗ୍ରେଟ ସିଲରୁଆଳୁ ଖାଇଦିଅନ୍ତୁ । ଲୋକକୁ ଖାଇଦେ ।
- ୧୩ । ସାପ କହୁଲା ତତେ ଖାଇ ଶେଷ କରିବି ।
- ୧୪ । ଲୋକଟି କହୁଲା ନାହିଁ ଖାଇଲେ ଖା ସିନା ଗୋଟେ ବଳଦ ଅଛି ତା'କୁ ପସୁଣି ମତେ ଖା ।
- ୧୫ । ବଳଦଟି କହୁଲା ଖାଇଦେ । ଲୋକମାନେ ମତେ ନେଇକରି ଚାଲି କରନ୍ତୁ । ମଣିଷମାନଙ୍କୁ କଣ ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି ଖାଇଦେ ।
- ୧୬ । ଲୋକଟି ପୁଣି ଡ୍ରାକଲ ସାପତ ମତେ ଖାଇଦେବ କଣ କରିବ ଆଉ କାନ୍ଦୁ ଥିଲା ।
- ୧୭ । ଜଣେ ଦେବତା ସେତେବେଳେ ଆସିଲେ ଲୋକଟିକୁ ପସୁଣିଲେ ଆହା କାହିଁକି କାନ୍ଦୁଛୁ ।
- ୧୮ । ଲୋକଟି କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କହୁଲା ନାହିଁ ସାପ ମତେ ଖାଇଦେବ ବୋଲି କହୁଛୁ ।
- ୧୯ । ଶେଷ ଲଗୁଛି ମନେ ନେଇକି ପାଣିଟିକେ ପିଆଅ ବୋଲି କହୁଲା ।
- ୨୦ । ପାଣିକୁ ନେଇ ପାଣି ପିଆଇଲି ସେ ମତେ କହୁଲା ତତେ ଖାଇବ ସେଥିପାଇଁ କାନ୍ଦୁଛି ।
- ୨୧ । ଦେବତା ପସୁଣିଲେ କେମିତି ଆଣିଲୁ ?
- ୨୨ । ଲୋକ କହୁଲା ନାହିଁ ଧାନ ମାଣ୍ଡିଆ ମୁଣ୍ଡାରେ ଭର୍ତ୍ତି କରି ନେଇଥିଲି ମାରିକଣ ।
- ୨୩ । ଦେବତା ପସୁଣିଲେ ତା'ପରେ କେମିତି କଲ ।
- ୨୪ । ଲୋକଟି କହୁଲା ଧାନ ମାଣ୍ଡିଆ ଏଇଠି ତାକୁ ଦେଇ ଆଉ ତାକୁ ମୁଣ୍ଡାରେ ପୁରେଇଲା ଆଉ ନଦୀକୁ ନେଇଲେ ।
- ୨୫ । ଦେବତା ପସୁଣିଲେ କେମିତି କରି ପଶେଇଲା ।
- ୨୬ । ନାହିଁ ସାପଟି ଦେବେଲେ ଏମିତି ଆଉ ସାପଟି ମୁଣ୍ଡା ତଳେ ପଶି ପଶି ଲେ ।

- ୨୭ । ସେତେନେନେ ଦେବତା ଲୋକକୁ ବହୁଲେ ତାକୁ ମାର ।
- ୨୮ । ଲୋକଟି ବାହେଇ ଦାହେଇ ପାପକୁ ମାରଣ ତାକୁ ଫିଙ୍ଗିଦେଇ ଆଉ ଧାନ ମାଣ୍ଡିଆ ଚଳୁ ଗୋଟେଇଲି ସୁଖି ମୁଖରେ ଭଣ୍ଡିତଲ ଆଉ ଘରକୁ ଲେ ।

କୁଇଲ୍ଲା ତିଲ୍ଲେ ତିନିଙ୍ଗାମ୍

- ୧ । ବାବ୍ କୁଇଲ୍ଲା ତିଲ୍ଲେ ତୁଲ୍ଲେ ।
- ୨ । ବସ୍ ତନ ଉସ୍ତାବ୍ ତାରଲ୍ ବାଲେ ଦାଆର୍ ମକୁ? ଆଲ୍ତ ତମେ ବାଆର୍ ଗଣ୍ଡରେ ତାର ।
- ୩ । ତିଲ୍ଲେତୁ ସୁରୁ ନେଲ୍ଲୁ ଅ କୁଇଲ୍ଲା ନ? ଆମାଟ୍ ଉତ୍ତଡେ ବସ୍ ତାରଲ୍ କୁମରୁ ନ? ଲକ ଉତ୍ତେ ନ? ବାବ୍ ତାରଲ୍ ନୁମୁ ।
- ୪ । ଆସ୍ତେ ନେଲ୍ଲେ ସୁରୁ ଅ ଅ ତା । ନେଲ୍ଲୁ ଗଣ୍ଡରେ ତାସ୍ତ ।
- ୫ । ତିଲ୍ଲେ ତିଲ୍ଲେ ସୁରୁ କୁଇଲ୍ଲାତି ଆସୁରୁରୁ ସୁଣ୍ଡେନ ମିଟ୍ ବାବ୍ ତାରଲ୍ ନେଇଲ୍ଲୁମ୍ ।
- ୬ । କୁଇଲ୍ଲାତି ତିଲ୍ଲେସୁରୁ ତିଲ୍ଲେତି ଆସୁରୁରୁ ସୁଣ୍ଡେନ ମିଟ୍ ବାବ୍ ତାରଲ୍ ନେଇଲ୍ଲୁମ୍ ।
- ୭ । ସୁବେଇତୁ କୁଇଲ୍ଲାତି ତିଲ୍ଲେ? ତିଲ୍ଲେତିଏତୁରୁ । ତିଲ୍ଲେତି ତିଲ୍ଲେ? କୁଇଲ୍ଲାତିଏତୁରୁ ।
- ୮ । ଲକ କୁଇଲ୍ଲାତି ଉରୁ ଆମାଟ୍ ତିଲ୍ଲେତି ଉରୁ ।
- ୯ । ତିଲ୍ଲେତି ନୁମୁ ବସ୍ ତାରଲ୍ କୁଇଲ୍ଲାତି ନୁମୁ ବାବ୍ ତାରଲ୍ ।

ବୁଡ଼ି ବୁଡ଼ା କାହାଣୀ

- ୧ । ବୁଡ଼ି ବୁଡ଼ା ବହୁଧଲେ ।
- ୨ । ତନେ ତନେଟା ପିଠା ପୋଡ଼ିଲେ ଆଉ ତନ ଉପରେ ରଖିଲେ ଆଉ ଶୋଇଲେ ।
- ୩ । ବୁଡ଼ି ସୁଖି ବହୁଲ ଏ ବୁଡ଼ା ଘିଏ ଆଇ ଉଠିବ ଗୋଟେ ପିଠା ଖାଇବ ଘିଏ ପଛେ ଉଠିବ ବୁଡ଼ାଟା ପିଠା ଖାଇବ ।
- ୪ । ସେମିତ ବସାହେଇ ହିଁହିଁ ବହୁ ଶୋଇଲେ ।
- ୫ । ବୁଡ଼ା ଦେଖିଲ ବୁଡ଼ି ଆଉ ଉଠିଲକ ମୁଁ ଦଟା ପିଠା ଖାଆନ୍ତୁ ।
- ୬ । ବୁଡ଼ି ଦେଖୁଆଏ ବୁଡ଼ା ଆଉ ଉଠିଲକ ମୁଁ ଦଟା ପିଠା ଖାଆନ୍ତୁ ।
- ୭ । ସୁଖି ବୁଡ଼ି ଦେଖିଲ ବୁଡ଼ାକୁ । ବୁଡ଼ା ଦେଖିଲ ବୁଡ଼ିକୁ ।
- ୮ । ପଛରେ ବୁଡ଼ି ଉଠିଲ ଆରେ ବୁଡ଼ା ଉଠିଲ ।
- ୯ । ବୁଡ଼ା ଖାଇଲ ଗୋଟେ ପିଠା ବୁଡ଼ି ଖାଇଲ ବୁଡ଼ାଟା ପିଠା ।

ଗୁପ୍ତି ତନିଜାମ୍

- ୧ । ବସ୍ କାତୁ ଉଦୁ । ମାର୍ଗା? ଅସୁଟ୍, ଭଲ ତୁନୁ ।
- ୨ । ଅଗାୟ୍ ଅଗୁରୁ ମାର୍ଗା? ଭଲବା । ଦନକେସେରୁ ଆକାତକବା ଅସୁଟ୍, ଭଲନୁପୁରୁ ।
- ୩ । ବାଅରୁ ବସ୍ ବିନ୍ କୁରଟ୍, ଗୁପ୍ତି ଅସୁଟ୍ ବା ଭଟଭଟ୍ ।
- ୪ । ଆନାୟ୍, ତାତାୟ୍, ପୁରୁ ନେଷ୍ । ଲକ୍ ନୁମତେନ୍ କମ୍ପିଟ୍, ତକେଗୁପ୍ତି? ଗୁନେ ତୁନୁ, ତାୟ୍, ସୁରୁତୁ କେଷ୍ ।
- ୫ । କନାୟ୍ ତା ବସ୍, ଆକାୟ୍ ସୁଟ୍ ତାମ୍ ।
- ୬ । ଅଡ଼ ଗୁପ୍ତି? ଉଦିନ୍ ଓଁ, ଇନ୍ କେନେ ନାକାଟା ବାଦା ନା ଲ୍ୟୁ, ତୁରୁ ।
- ୭ । ଇନ୍ତି ନସ୍, ନରୁ ନରୁ ଲକ୍ତୁନ୍ ବାଦାନାଲସ୍, ଅସ୍, ଲକ୍ତୁ ଲେଏକେ ଲେଲମ୍ ଲେନ୍ତି? ଗୁରେଇତୁ ଲମେ ।
- ୮ । ଗୁପ୍ତି? ଉଦିନ୍, ରିସେ ସୁଟ୍ ନୁ ବସ୍, କାତୁ ତୁରୁ । କେଲ୍, ଲେ ଅହ୍ । ଇନ୍ତି ନ ବସ୍, ମରୁଦଲ୍, ଲେତା? ଗୁ ।
- ୯ । ଲକ୍ ବାଦ୍ ଉକା ବାଅରୁ କତାକ୍ ଉକା ତାରେ । ତାତେନ୍ ଅଲ୍, କାତୁ ଉକ୍ତୁ ଉକେନ୍ ଅସୁଟ୍, ତାମ୍ ।
- ୧୦ । ଗୁପ୍ତି? ଉଦିନ୍ କେଲ୍, ଲେ ଅ! ଅ! ଇନ୍ତି ନ ଗାଦ ସୁରେଇତୁ ସୁରୁ ଅଦରୁନେ ତା?ରେ ।
- ୧୧ । ଲକ୍ ତଗାରୁତା ଗୁପ୍ତି? ଉଦିନ୍, ନ? ନିନ୍, ଅସୁଟ୍, ତୁଣା ନେଲ୍ ଉକାସେ ।
- ୧୨ । କାତୁ ଉ ଲକ୍ ମାକ୍ ତାତୁ ଉକ୍ତୁ ଅତୁ ମାର୍ଗା? ଅସୁଟ୍, ନେ ତୁଣା ଇଉଅସ୍, ।
- ୧୩ । ତରୁଅରୁ ଅଗାୟ୍, ଆକାଡ଼ିବା ଆସୁଟ୍, ଅଲ୍, ଉକ୍ତୁ ଅକାସେ ।

ଭୂତ ଗପ

- ୧ । ଗୋଟିଏ ବିଷ ଥଲ୍ । ସ୍ତାମା ଦରକୁ ଯାଇଥିଲ୍ ।
- ୨ । କେବେ ରହୁନଥିଲ୍ ସ୍ତାମା ଦରେ । ସବୁଦିନ ବାପା ଦରକୁ ପଳଉଥିଲ୍ ।
- ୩ । ଆଉ ଗୋଟିଏଦିନ ଅଧାକାଟିରେ ଭୂତ ଦରପାଟିରେ ଅଛାଉ ହେଲ୍ ।
- ୪ । ମେଁଦି ପିଠି ପୁଠି କହୁଲ୍ । ନାହିଁ ଖାଇଲେ ଖାଉ କୁଡ଼, ଏକଠି ରହୁଥିବ ବୋଲି କହୁଲ୍ ।
- ୫ । ପଲ୍ଲୁଅଡ଼େ ଗୋଟେ ଗବରେ ତହିଁ ଡାଳକୁ ଧରି ରହୁଲ୍ ।
- ୬ । ସେ ଭୂତମାନେ ଅସିଲେ କହୁଲେ କଡ଼ଟା ବାସ୍ତା ହେଉଛି ।
- ୭ । ଏଲିଟା ମଣିଷ ମଣିଷ ପଲ୍ ବାସ୍ତା ହେଉଛି ଯିବା ଖୋଜିବା । ପୁଠି ଖୋଜିଲେ ।
- ୮ । ଭୂତମାନେ ଦେଖିଲେ ଗୋଟେ ବିଷ ଟୁଲ୍ ରହୁଛି । କହୁଲେ ଓଁକା! ଏକଟା ଗୋଟେ ଡୋଳ ଅହ୍ କନେଇବା ।

- ୧ । ଚା'ପରେ ସୁଖରେ ଆଉ ସିନ୍ଧୁରେ ବଜାଇଲେ । ବନାଉଥିବାବେଳେ ପୁଣି ଝିଅଟି ହେପି ଝାଡ଼ା କଲ ।
- ୧୦ । ଭୁତମାନେ କହୁଲେ ଓ ବୋ ! ଏଇଟା ଅଠା ଅଛୁ ପୁଣି ଅଧିକା ବଜାଇଲେ ।
- ୧୧ । ଚା'ପରେ ହବାକ ହେଲ ଭୁତମାନେ ଯିଏ ଯାଏ ସରକୁ ପଲେଇଲେ ।
- ୧୨ । ଝିଅଟି ଚା'ପରେ ଓଁହେଇଲ ସେଇଠୁ ସ୍ତ୍ରୀମା' ସରକୁ ପଲେଇ କଲ ।
- ୧୩ । ଚାପର ଠାରୁ ଅଧ ଦେବେ ମଧ୍ୟ ଦାପା ସରକୁ ଲେନାହିଁ ।

କୁଣ୍ଡାଲୀର ଚିନ୍ତାମାଳା

- ୧ । ବାଲ୍ ବୁଲାଇଲ ଠଲ୍‌ଲେ ଚଳୁଛଇ । ନଗିନୁ ବସୁ, ଗୁଡ଼ ବସୁ, ଆଉ ଚଳୁଛଇ ।
- ୨ । ଆସୁନେ ମେଟେ ମା'ଅଟେ ଅଲ କୁ ।
- ୩ । ଚିଲ୍‌ଲେଇଡ଼ି ଜେଲ୍‌ଲୁ କବନକସୁ ଏଗୁରୁ ଅ ! ଗୁଡ଼ ମିଟ୍, ଉଟ୍ ଅଟ୍, ଉଟ୍ ଅଟ୍, କୁଣ୍ଡା ଲି'ଇ ନେଇଉ ମାଟ୍, ବଡ଼ି ବରୁ ଗାଟ୍, ଚାଇଅସେ ଦକାସୁ ।
- ୪ । ଅ ! ଅ ! କା ଅବା ଦନ୍ତାସୁ, ସୁରୁ ଗୁଡ଼ି ଜେଲ୍‌ଲୁ ।
- ୫ । ଠଲ୍‌ଲେଇଡ଼ି ସୁରୁ ଚଗାବୁଡ଼ା କବକ ବସୁ, ଦାରୁ ବାରୁ ଝେଇ'ଆ ବସୁ, ଦାରୁ ସୁରମ୍, ବସୁ, ଦାରୁ ବାରୁ କୁଣ୍ଡା ଉଲଟୁ ।
- ୬ । ଠଲ୍‌ଲେଇଡ଼ି ଜେଲ୍‌ଲୁ ଅ ! କୁଣ୍ଡା ମାଟ୍, ଦେରି ଲି'ଇ? ଚାନା ଲକଗୁଡ଼ଲ୍, ମିଟ୍‌ଲୁ କବନ ଏଗୁରୁ ଚାଇସୁ ।
- ୭ । ଠଲ୍‌ଲେଇଡ଼ି ଜେଲ୍‌ଲୁଡ଼ା ବସୁ, ଭୁଲ ଦାରୁ ଅଲ୍‌ଗୁଡ଼ି ଉଷେଇଡ଼ିବା ଅସସୁ, ଜେଲ୍‌ଲୁ ଅ ମାମା ! ମାଟ୍, ନାଇଡ଼ା ମଲ'ରୁ ମିଟ୍‌ଲି'ଅବା ।
- ୮ । ମାଟ୍‌ରୁ କବନ ଏଗୁରୁ ଏଡ଼ି'ନାସୁ ସୁରୁ ବୁଲଡ଼ି ଜେଲ୍‌ଲୁ ।
- ୯ । ବୁଲଡ଼ି ସୁରୁ ଲି'ରୁ ।
- ୧୦ । କଗୁଟ୍, ଗୁଡ଼ି ସୁରୁ ଚାଇ, ଦଗଇ ଠଲ୍‌ଲେଇଡ଼ି ଏଗୁରୁ ଚା'ସୁ ।
- ୧୧ । ଠଲ୍‌ଲେଇଡ଼ି ଗା'ରୁ ସୁରୁ ଗୁଡ଼ି ଅସୁଟ୍, ଚୁଟାଇଡ଼ି'ସୁ ।
- ୧୨ । ଲକ ବୁଲଡ଼ି ସୁରୁ ଜେଲ୍‌ଲୁ ଅ ମାମା ! ମାଟ୍, ଅନାସୁ, ମଚାସୁ ଓ କବନ ଏଗୁରୁ ।
- ୧୩ । ଠଲ୍‌ଲେଇଡ଼ି ଜେଲ୍‌ଲୁ ଲଟ୍, ଗାଜନା ବସ'ରି ସିଅଟି ଅଲ୍ ଅଲ୍‌ଟ୍, ଗନା? ଚୁକନା । ମିଟ୍, ଗୁଡ଼ିଏଗୁରୁ ଅଲ ଚା'କୁଡ଼ା ନେଅବସୁରୁ ।
- ୧୪ । ଅ? ଅ? ଚା ମାମା ! ସୁରୁ ବୁଲଡ଼ି ଜେଲ୍‌ଲୁ ବା'ଅର ଲକ ଠଲ୍‌ଲେଇଡ଼ି ଅସୁଟ୍, ଚୁଟାଇଡ଼ି'ସୁ ।
- ୧୫ । ଗୁଡ଼ିଏଗୁରୁ ଜେଲ୍‌ଲୁ ଅ ଗୁଡ଼ ! ବସ'ରି ବଟି'ବରୁ ଚାଇ, ଦନ୍ତାସୁ ।
- ୧୬ । ଅ? ଅ? ଚା ଅବା ଦନ୍ତାସୁ, ସୁରୁ ଗୁଡ଼ି ଜେଲ୍‌ଲୁ ।

- ୧୭ । ସାକ୍ଷରୀ ଚକ୍ଷେପଣ କୁଣ୍ଡଳ ଲୀଢ଼ି ଉଦତ୍ତ ସୁରୁ ନେଷୁ ଅ ! କୁଣ୍ଡା ବେଗି ଲୀଢ଼ି?ତାନା । ମିତାନେନ୍ ମିତ୍ତୁ କଡ଼ନ୍-ଏରୁରୁ କୁଲିଡ଼ିଏରୁରୁ ନେଗାସୁରୁ ।
- ୧୮ । ଡାକୁଲଡ଼ି ସୁରୁତା ଉଦୟ୍ ବାରୁ ଲୀଢ଼ି ଲକ୍ଷି ପିଆଡ଼ ଅଲ ଆଲଡ଼ ଉଦି ରଣରୁ ଉଦରୁ ।
- ୧୯ । ଲକ୍ଷି ଗୁଡ଼ି ଡାକ୍ ଦଗ୍ରାସୁ, କରୁଡ଼ି ଅଡ଼ିଡ଼ି ନେଷୁ ମିତ୍ତୁ ବାରୁ ବାତାସୁ ବବ । ବବଡ଼ି ନେଷୁ ଅ ବବ ।
- ୨୦ । ବାଗ ବବର ତନାନ୍ ଉଦ୍ୟାଗି ।
- ୨୧ । ଆଗଡ଼ସୁ, ନେଷୁ ସୋ ; ଗୁଣି ଅଲବସୁ, ଗା?ନାସୁ ଦନାସୁ । ନେଷୁ?ସୁ? ନେ ଲୀଢ଼ି କୁଆର ସୁରୁ ।
- ୨୨ । ଗୁଡ଼ି ଅଲ ଗା?ନୁବା ଉଦଅଲ କୁ । ଅଡ଼ିଡ଼ିବା ଅଡ଼ି ଅଡ଼ି ଅଡ଼ି ଅଲ ।
- ୨୩ । ବବଡ଼ି ସୁରୁ ଅଡ଼ି ଅଲ ଉଦତେ ଗିୟୁ ଅଲ ଆଲଡ଼ି, କୁଲିଡ଼ି ଗଣ୍ଡୁ ରୁ ଡ଼ିକୁ ।
- ୨୪ । କାଡ଼ିଡ଼ିଏରୁରୁ ଗି?ଉଗି?ଉ କୁଲିଡ଼ି ଶାଣ୍ଡୁ ସୁଏ ଦସସୁ ସନେକ ସୁଣ୍ଡେନ୍ ଆଦି ଦାବୁଦମ୍ ।
- ୨୫ । ଆଡ଼ିଡ଼ି ସୁରୁ ବସୁ, ସକରୁବାରୁରୁ କୁଲିଡ଼ିଏରୁରୁ ଲରୁତାସୁ । କୁଲିଡ଼ି ଉଦ୍ଗି କବି ଲଗା?ରୁରୁ ।
- ୨୬ । ବବଡ଼ି ନେଷୁ ଅ! ଆଡ଼ି ମାଡ଼ି ଇଜାତେ ଏଡ଼ିଡ଼ି, କୁଲିଡ଼ି ଆଦି କୁମିତ୍ତୁ ତମ୍ ବଲସୁ ନେ ଅ ଆସୁ ।
- ୨୭ । ଆଡ଼ି ଡ଼ି ନେଷୁ ଆମ୍ ନାସୁ ନେଡ଼ା?ବା ବବ । ଲକ୍ଷି ବସୁ, ସକାସକ ଡ଼ିଡ଼ି ଉଦସେ ।
- ୨୮ । ଲକ୍ଷି ବସୁ, ଡା଼ି ଉଦସେ ବାର, ମେଏଡ଼ି, ମାଡ଼ି ଅଲ କୁ ।
- ୨୯ । ଆଡ଼ି ଡ଼ି ବସୁ, ଗରୁମ୍ କାଡ଼ି ଦସସୁ ରୁ?ତାଆ?ରୁ ।
- ୩୦ । ଗୁଣି ବସୁ ଗୁଡ଼ି ଆଡ଼ି ଆଡ଼ି, ଉଦ ରୁ?ତାଆ?ରୁ ।

ପଦ୍ମତୟୋଲୀ ଗପ

- ୧ । ଦୁଲ ବୁଡ଼ି ବୁଡ଼ା ଉଡ଼ିଏଲେ । ଡେମାନକର ଗୋଡ଼େ ବିଅ ଗୋଡ଼େ ପୁଅ ଥଲ ।
- ୨ । ସେମିତ ଉଡ଼ି ବସୁ ଥଲେ ।
- ୩ । ବୁଡ଼ା କହଲ ବିଅକୁ ଏ ବିଅ ! ମୁଁ ଅଛାରୁ ଅଛାରୁ ପଦ୍ମତ ଗୋକବାକୁ ଡିବ ରୁ ବଡ଼ି ସେରୁ ମାଣି ଆଦାଉ କର ନେଇବିକୁ ।
- ୪ । ହିଁ ହିଁ ଗାଗା ! ନେବ ବୋଲ ବିଅଟି କହଲ ।
- ୫ । ବୁଡ଼ା ଦୁଗି ପାହାନ୍ତୁଆରୁ ବୋଡ଼ି ଗୋଡ଼େ ନେଲ ଖାନ୍ଦିଆ ଗୋଡ଼େ ନେଲ କରୁରା ଗୋଡ଼େ ନେଲ ଆଉ ପଦ୍ମତକୁରୁ ।
- ୬ । ବୁଡ଼ାଟି କହଲ ହେ ପଦ୍ମତ ! ବେଗି ବେଗି କଟିଆ ପରଦନ ମୋ ବିଅକୁ ଦେବ ।
- ୭ । ବୁଡ଼ା କହଲବେଲେ ଗୋଡ଼େ ବାଦ ଶୁଣିଦେଲ । ବୁଡ଼ା ପାଦକୁ ଅସି କହଲ ହେ ମାମୁଁ ! ରୁ ବାହିକ ହାଣିକୁ ମୁଁ ହାଣିବ ।

- ୮ । ଚୋ'ର ସିଂହକୁ ମତେ ଦେ ବୋଲି ବାଦଟି କହୁଲ ।
- ୯ । ବାଦଟି ପୁଣି ଖୋଲିଲ ।
- ୧୦ । ସିଂହଟି ଯେତକଦେଲେ ମାଣ୍ଡି ଅ ଲାଉ ଅଣି ବୁଢ଼ାକୁ ଦେଲ ।
- ୧୧ । ବୁଢ଼ା ଖାଇଲ ଅଉ ସିଂହଟି ଦରକୁ ପଲେଇଲେ ।
- ୧୨ । ଚା'ପରେ ବାଦ ପୁଣି କହୁଲ ହେ ମାମୁଁ ! ତୁ କେବେ ଦେବୁ ତୋ ସିଂହକୁ ।
- ୧୩ । ବୁଢ଼ା କହୁଲ ନାହିଁ ଭଦ୍ରା ଅଧନ୍ୟା କାଲି ଶିଆଳ ଲତା ଭଦରେ ଶୋଇଥିବୁ । ମୁଁ ସିଂହକୁ ପଞ୍ଚମୋଳିକାକୁ ପଠେଇବି ।
- ୧୪ । ହଁ ହଁ ମାମୁଁ ! ବୋଲି ବାଦ କହୁଲ ଅଉ ଚା'ପରେ ବୁଢ଼ା ଦରକୁ ପଲେଇଲେ ।
- ୧୫ । ସିଂହକୁ କହୁଲ ଏ ସିଂହ ! ଅଧନ୍ୟା କାଲି ବଞ୍ଚେବୁରୁ ମାଣ୍ଡି ଅଳାଉ ନେବୁ ।
- ୧୬ । ହଁ ହଁ ବାପା ନେବି ବୋଲି ସିଂହ କହୁଲ ।
- ୧୭ । ପକାଳୁ ବୁଢ଼ା ପଦତ ଖୋଲିବାକୁ ଭଲ ପୁଣି କହୁଲ ହେ ପଦତ ! ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଖୋଳ ହୋଇ ଯା । ଅଜ ମୋ ସିଂହକୁ ବାଦ ନେଇଯିବ ।
- ୧୮ । ସେଇ ବାଦଟି ପୁଣି ଅପିଲ ଅଉ ଖୋଲିଲ ଚାପରେ ଶିଆଳ ପଞ୍ଚ ଭିତରକୁ ଯାଇ ଶୋଇ ରହୁଲ ।
- ୧୯ । ଚା'ପରେ ସିଂହଟି ମାଣ୍ଡି ଅଥାଇ ଅଣିଲଦେଲକୁ ପୁଅ କହୁଲ ମୁଁ ବି ଯିବି ଭଉଣୀ । ଭଉଣୀ କହୁଲ ହଁ ଭଲ ।
- ୨୦ । ଏ ଭଲ ଭଉଣୀ ଅପିଲେ ।
- ୨୧ । ବାପା କହୁଲ ହେ ସିଂହ ! ପଞ୍ଚ ଗୋଟେ ତୋଳ ଅଣ । ପଞ୍ଚରେ ଟିକେ ଟିକେ ପୁକା ଦେବା ପୁଣି ।
- ୨୨ । ସିଂହଟି ପଞ୍ଚ ତୋଳିବାକୁ ଯାଉଥିଲ । ଭଲଟି ପରେ ପଛେ ଉଲ ।
- ୨୩ । ଭଉଣୀ ପଛରେ ଗଲ ଯାଇ ଦେଖିଲ ପଞ୍ଚ ଭିତରେ ବାଦ ଶୋଇ କହୁଲ ।
- ୨୪ । ସିଂହକୁ ଦେଖି ଦେଖି ବାଦ ଗୋଡ଼େଇ ଗୋଡ଼େଇ ଅଉ ଟିକେ ହେଲେ ଧରାଅ'ନ୍ତା ।
- ୨୫ । ଭଲଟି ପୁଣି ଗୋଟେ ଚକରେ ବାଦକୁ ମାରିଦେଲ । ବାପର ଶୁଣ ଗୋଡ଼ ହାତ ଭଲ ଉଲ ।
- ୨୬ । ଭଉଣୀଟି କହୁଲ ଓ ହୋ ! ଭଲ ତୁ ନି ଆ'ନ୍ତୁ ଯଦ ମତେ ବାଦ ବାଲଦେଇଆ'ନ୍ତା । ଭଲକଲୁ ଅପିଲୁ ।
- ୨୭ । ଭଲ କହୁଲ ଦେଖିତ ଭଉଣୀ ଭଉଣୀ । ଚା'ପରେ ଗୋଟେ ଭଲକୁ ପଲେଇଲେ ।
- ୨୮ । ଚା'ପରେ ଗୋଟେ ଗାଁକୁ ପଲେଇଲେ ଅଉ ସେମିତ ଭଉଣୀପଲେ ।
- ୨୯ । ପୁଅଟି ଗୋଟେ ପାରେଇ । ସିଂହ ଅଣି ବାହାହେଲ ।
- ୩୦ । ସିଂହଟି ଗୋଟେ ଭଦ୍ରା ପୁଅ ଦରକୁ ଯାଇ ବାହାହେଲ ।

କୃତ୍ତିମମାଲି

- ୧ । ବାରି ବର୍ଷେ ନୋନ ଚୁକ୍ରେ ।
- ୨ । ବସୁ ବନ୍ଦ ବାରିଲକ୍ଷ୍ମୀ କେଶେ ସୁରୁ ଅମ୍ଭାସୁ ଲେଡ଼ା ।
- ୩ । ବଦଡ଼ କେଶୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବସୁ ପାଆରୁ ଲେଡ଼ା ।
- ୪ । ଅଡ଼ୁଡ଼ୁ କେଶୁରୁ ତନାନ୍ତସୁବରୁ ମାଟ୍ଟୁ ଚୁନ୍ ଚୁକ୍ନା ମିଟ୍ଟୁ ଉଇବାସା ।
- ୫ । ଅଡ଼ୁଡ଼ୁ କେଶୁ ଲୁଇସୁ କୁଣ୍ଡାଡ଼ି ବା?ବା? ଉଜ୍ଜାସୁ, କାଉଡ଼ି କୁଣ୍ଡାଡ଼ିବରୁ ଗନ୍ଧାତାସୁ, ପୁଡ଼ୁ ଲା କୁଣ୍ଡାଡ଼ିବରୁ ଲୁ?ତାସୁ ଦନ୍ତାସୁ ।
- ୬ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅଡ଼ୁଡ଼ୁ ଲୁଇସୁ କୁଣ୍ଡାଡ଼ିବରୁ ବା?ବା? ଉଜ୍ଜା କାଉଡ଼ି କୁଣ୍ଡାଡ଼ି କାଉଡ଼ିତାରୁ ସୁରୁ ଲାକୁଣ୍ଡାଡ଼ି ସି?ବାଲୁରୁ ।
- ୭ । ଦରୁ ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ ତନାନ୍ତସୁ ଚୁମ୍ପା ଚାଉଡ଼ିବୁ କୁଣ୍ଡେମ୍ ତାଟ୍ଟୁ ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ ।
- ୮ । ବଦ୍ରେଡ଼ୁ କୁଣ୍ଡାଡ଼ିବିନ୍ ଦରୁଅଲକ୍ଷ୍ମୀ ତନାନ୍ତସୁବରୁ ଚୁମ୍ପା ଚାଉଡ଼ି ସୁରୁ କେଶୁ ଅହ ! ତନାନ୍ତତା ଚୁମ୍ପା ଚାଉଡ଼ିବୁ କୁଣ୍ଡେମ୍ ତାଟ୍ଟୁ ଲୁରୁ ।
- ୯ । ଅ?ନରୁ ବଦ୍ରେ ବସୁ ଅନା ଉଜ୍ଜାସୁ ।
- ୧୦ । କରୁଡ଼ୁ ତନାନ୍ତସୁ ଚାଉଡ଼ି ଅହ ! ବଦ୍ରେଡ଼ୁ ଚାଉଡ଼ି ଅମ୍ଭାସୁ ତାତାସୁ ।
- ୧୧ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ କୁଣ୍ଡା ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚୁମ୍ପା ଚାଉଡ଼ି କନ୍ଦାସୁ ସୁରୁ ଚୁମ୍ପା ବା? ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ ବଣା ଦେସୁନ୍ ଉଇ ବା? ବଣାଲୁଇ ପାସୁଲେଇ ।
- ୧୨ । ଅଡ଼ି ଅନାଡ଼ି ସୁରୁ ପାସୁଲେଇ ସୁରୁ ବା? ବସୁ ନିସାନ୍ କରୁଡ଼ୁ ବା? ଗାଜାକରୁଡ଼ୁ ଚାଉଡ଼ିବୁ ।
- ୧୩ । ଏ?ଏତେ ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲାଡ଼ା କୃତ୍ତିମମାଲି କରୁଡ଼ୁ ଚୁକ୍ରେ ।

କୃତ୍ତିମମାଲି

- ୧ । ବନଶ ଚୁଇ ଉଡ଼ିଣୀ ଗଡ଼ୁଡ଼ିଲେ ।
- ୨ । ବନଶ ବନଶ କଥାହେଲେ ପୁଣି କେମିତି ରହିବା ।
- ୩ । ବନଶି ବନଶ ନାହିଁ ଉଡ଼ିଣୀ ଗୋଟେ ପୁଣି କଣବା ।
- ୪ । ବନ ବନଶ ଉଡ଼ିଣୀକୁ ରୁ ଏକଟି ବହୁ ମୁଁ ସିଦ୍ଧ ।
- ୫ । ବନ ବନଶ ବହୁବନଶୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଅଣିବ, ଖାଉଡ଼ି ପଦ୍ମକୁ କାନ୍ଧରେ ଅଣିବ ପଦ୍ମତା ପଦ୍ମକୁ ହାନ୍ଧରେ ଅଣିବ ।
- ୬ । ଗାଧରେ ବନ ବହୁ ପଦ୍ମକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଅଣିବ, ଖାଉଡ଼ି ପଦ୍ମକୁ କାନ୍ଧରେ ଅଣିବ ପଦ୍ମ ଲା ପଦ୍ମକୁ ହାନ୍ଧରେ ଅଣିବ ।

- ୨ । ଅଗ୍ନିଦେବନକୁ ତା'ର ଭଉଣୀ ଭଲମ୍ମ ହୋଇ ଧାନ ବୁଝୁଥିଲା ।
- ୩ । ସ୍ୱଇ ପଦ୍ମବୃକ୍ଷକୁ ଅଗ୍ନିଦେବନକୁ ଭଉଣୀ ଭଲମ୍ମ ହୋଇ ଧାନ ବୁଝିବାର ଦେଖିକି ପୁଣି କହିଲା ଓ ହୋ ! ଭଉଣୀ ତ ଭଲମ୍ମ ହୋଇ ଧାନ ବୁଝୁଛି ।
- ୪ । ସେଠୁ ସ୍ୱଇ ଗୋଟେ ଶର ମାଗିଦେଲା ।
- ୫ । ସେତକଦେଲେ ଭଉଣୀ ଦେଖିଲା ଓ ହୋ ! ସ୍ୱଇତ ମତେ ଦେଖିବ କେମିତି ରହୁକି ।
- ୬ । ଏଇ ନଦୀ ଭୈରବୀ ପଶିଯାଇ ମରଣିକ ପୁଣି ସେ ପଶିଲା ଆଜି ଭୈରବୀ ଭୈରବୀ ବଣ୍ଡା ଦେଖକୁ ଯାଇ ବଣ୍ଡାଅ ହୋଇଗଲା ।
- ୭ । ସେଇ ଶରଟି ପଥର ପାଲଟି ଗଲା ପୁଣି ଆଜି ଗୋଟେ ଜଗାଜ ଦେବତା ଆଜି ଗଦା ଦେବତା ହୋଇ ରହଲେ ।
- ୮ । ସେ ଜାଗାରେ ବୁଝୁମାନ ଠାକୁର ରହଲେ ।

ସାର୍ଲସ୍ ଚଳିଙ୍ଗାମ୍

- ୧ । ଇସ୍ୱାଭ ସାତ୍ ଦସ୍, ଗୁନ୍ ଉତ୍ତରେ ସୁରୁ । ଇନ୍ଦ୍ର କେଶକ ଜନା ଗୁଠିଆ ତାରେ ।
- ୨ । ଗୁନ୍ଦକୁ ଅସ୍ୱାତସ୍, କେନ୍ଦୁ ସୁରୁ ଅ ! ଅତୁଡ଼ିନି ମିତା?ନେନ, ତା? ଓ, ସ୍ୱେ । ତଥା?ଗି ଜନା କୁନ୍ତା ସାଗ୍ନସ୍, ଗୁଠିସ୍ୱାତ୍ ତାସ୍ୱାତ୍ ।
- ୩ । ଅ? ଅ? ତା ଅସ୍ୱା ତଥା?ଗି କେଗୁଠିତାସ୍ ସୁରୁ କେନ୍ଦୁ ଅତୁଡ଼ିନି ।
- ୪ । ଅତସ୍ ମିତା? ଗୁଠିରେ । ଗୁନ୍ଦ କେନ୍ଦୁ ଅସ୍ୱାତସ୍, ଏଗୁରୁ ଅ ! ଅସ୍ୱା ମିନ୍ ଦସ୍, ସାଗ୍ନସ୍ ଗୁଠିତାସ୍ ଉତ୍ତାସ୍ ।
- ୫ । ଇନ୍ଦ୍ର ସାଗ୍ନସ୍, ନେନ, କି?ରୁସ୍ ମସ୍, କୁନ୍ଦେନ, ଏନ?ଏଗୁରୁ ମିତ୍, ତା?ରୁଡ଼ାତା ।
- ୬ । ଅ? ଅ? ତା ଗୁନ୍ ଗୁଠିତୁତ୍, ନା ସୁରୁଡ଼ା ଅସ୍ୱା କେନ୍ଦୁ ।
- ୭ । ଗୁନ୍ଦ ସାଗ୍ନସ୍, ଦସ୍, ଗୁଠିରୁ ତାସୁ ।
- ୮ । ଇନ୍ଦ୍ର ଜନାତାରୁ କୁମ୍, ତାତାରୁ ସାଗ୍ନସ୍, କି କି?ରୁ ।
- ୯ । ଇସ୍ୱାତ ସାତ୍ କୁ ଶ୍ରୀତ ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ ଉତ୍ତରେ ବାଅରୁ ଓ, ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୱରୁ ଅସ୍ୱତ୍ ।
- ୧୦ । ଅସ୍ୱ ସାତ୍, ଦସ୍ ସୁରୁ ଅତାନ, ଇନ୍ଦ୍ର ଅ ! ଅ ଇନ୍ଦ୍ର ସାଗ୍ନସ୍, ନେନ୍ଦସ୍, ନାଦେନ ତାରୁ ଉରୁ ।
- ୧୧ । ଇନ୍ଦ୍ର ସାଗ୍ନସ୍, ନେନ ଦସ୍, ମିତ୍, କୁମ୍, ତାସ୍ ।
- ୧୨ । ସୁରୁଡ଼ୁ ଅସ୍ୱ ଇନ୍ଦେରୁଡ଼ୁ ଚତରୁ ବାଅରୁ କୁମ୍, ସୁ ।
- ୧୩ । ଇନ୍ଦ୍ର ଗୁନ୍ଦ ଇନ୍ଦ୍ର ମି ସୁରୁ କି?ରୁ ଅସ୍ୱାତସ୍, ଏଗୁରୁ କେନ୍ଦୁ ।
- ୧୪ । ଅ ! ଅସ୍ୱା କୁନେରୁ ସାଗ୍ନସ୍, କି ଇନ୍ଦ୍ରାକ୍ତା କୁମ୍, ସୁ ।
- ୧୫ । ଅସ୍ୱାତସ୍, କେନ୍ଦୁ ଇନ୍ଦ୍ର ଗୁନ୍, ଇନ୍ଦ୍ରାକ୍ତା ଅରୁଡ଼ୁ, ଇନ୍ଦ୍ର ମାତ୍, କୁ ଅସ୍ୱ ଅକୁନମ୍, ଓ, ଇନ୍ଦ୍ରରୁ ନ? କୁମ୍, ସୁ !

- ୧୭ । ଅ ! ଅ ! ମିତ୍ର ତା ନାରେୟନେକୁ ଉଦ୍ଦାମିତା ସାବୁଲସୁନେନ କୁମ୍ଭେନ ଏନ ? ଏତୁରୁ ଉଦ୍ଦାମସୁ, ନେୟୁରୁ ନେନେରୁ ନେକୁ ।
- ୧୮ । ମିତ୍ର, ଅନାୟ, ନେତାତୁ ପୁରୁତୁ ଗୁନିତୁ ଇସେ ? ସେୟୁରୁ କଣା ତୁଟୁ ଉଦ ।
- ୧୯ । ବସୁ, ତଜାଗାତ୍ତବା ତଜାଡ଼ିବା ପୁରୁ ତାସୁ ଇସେ ? ଇସେ ? ରୁତୁ ନେରୁ ଅସାତସୁ ଏତୁରୁ ଉଦ୍ଦାମିତାଜ ଅଇନୁମ ଅଇକୁନେ ସୁଣେନ ଅଇତାକୁ ଇଣ୍ଡିନସୁ, ଅନୁନିଟ୍ କୁମ୍ଭମୁ ।
- ୨୦ । ମିତ୍ର, ଅସୁଟ, ନେରୁଉଅସୁ, ପୁରୁ ଅସାତସୁ, ନେରୁ ଇକ୍ ଅସା ମିତ୍ର, ନେରୁଉଅସୁ ।
- ୨୧ । ଏନଟ, ଗୁରସୁ, ପୁରୁତୁ ଗୁନିତୁ ନେରୁ ବାଆରୁ କଣା ତଜାଡ଼ିବାତୁରୁ ତୁଟୁ କରୁରୁ ।
- ୨୨ । ଅସାତସୁ ଇସେ ? ଇସେ ? ରୁତୁ ଅସୁଟ, ତୁଟାସୁ, ଉଅସୁ ।

କାକୁଡ଼ି ଗପ

- ୧ । ଉନକ୍ଷଳ ଗୋଟେ ଉଦ୍ଦାମିତା ରହୁଥିଲେ । ନେୟୁନାସୁର ମକା ସେପିବାକୁ ଠିକ୍‌କଲେ ।
- ୨ । ସିଂହର ମା କହୁଲ ପୁଣି ଏ । ପୁଅମାନେ ଆଜ ବର୍ଷା ହେଲ । ଅସନ୍ନାକାଲ ମକା ତଖାରୁ କାକୁଡ଼ି ସେପିବଥ ।
- ୩ । ହୁଁ ହୁଁ ମା ! ଅସନ୍ନାକାଲ ସେପିବୁ ବୋଲ କହୁଲେ ପୁଅମାନେ ।
- ୪ । ଅସନ୍ନାକାଲର ପରବନ ସେପିବେ । ସିଂହ କହୁଲ ମାଆକୁ ଏ । ମା ମୁଁ ଗୋଟେ କାକୁଡ଼ି ସେପିଦେଲଥକ ।
- ୫ । ଏହୁ କାକୁଡ଼ିଟି ବଡ଼ହେଲେ କିଏ ଖାଇବ ତାକୁ ମୁଁ ବାହାହେବ ।
- ୬ । ହୁଁ ହୁଁ ସିଂହ ସେପି ଦେଇଥା ବୋଲ ମା କହୁଲ ।
- ୭ । ସିଂହଟି କାକୁଡ଼ି ଗୋଟେ ସେପିଲ ।
- ୮ । ପରେ ମକା ଦେଲ କଖାରୁ ହେଲ କାକୁଡ଼ି ବଢ଼ିଲ ।
- ୯ । ନେକ୍ଷଳ ବଣରୁ ଯାଇଥିଲେ ଆଉ ସରକୁ ଫେରିଲେ ।
- ୧୦ । ସାନକ୍ଷଳ ପୁଣି ବରିସୁକୁ ଗଲ । ଏ ହେ ! ଏଇ କାକୁଡ଼ି ଗୋଟିକ କି ବଢ଼ିଆ ହେଇଛି ।
- ୧୧ । ଏଇ କାକୁଡ଼ି ଗୋଟିକୁ ମୁଁ ଖାଇବି ।
- ୧୨ । ପୁଣି ସାନପୁଅ ତୋଳଲ ଆଉ ଖାଇଲ ।
- ୧୩ । ପରେ ସିଂହଟି ଯାଇ ଦେଖିଲ ପୁଣି ଦେଖିଲ ମାଆକୁ କହୁଲ ।
- ୧୪ । ଏ ! ମା ଏଇଠାର କାକୁଡ଼ିଟି କିଏ ଖାଇଛି ।
- ୧୫ । ମା କହୁଲ ନାହିଁ ସିଂହ ଏଠିକ କିଏ ଅସିଥିଲ ତୋର ସାନକ୍ଷଳ ଅସିଥିଲ ସେ ଖାଇଲ ।

- ୧୭ । ଓହ୍ଲୋ । ମୁଁ ତ କହୁଥିଲି କିଏ ଏଇ ନାକଡ଼ି ଖାଇଲେ ତା ସାଥରେ ଯିବି ବୋଲି ମୁଁ କହି ଦେଇଥିଲି ।
- ୧୮ । ମୁଁ ନେମିତ କଣ୍ଠକ ଦୋଳି ବିଧିଟି କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ନଦକୁ ଗଲି ।
- ୧୯ । ଗୋଟିଏ ଚଟାପାଟକୁ ଯାଇ ତଥାଗେ ପୁଣି ଚଢ଼ିଲି କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ କହିଲି ମାଆକୁ କିଏ ହେଲେ ଖାଇଦେଇଥାନ୍ତା ହେଲେ ତୁଅନ୍ତା ଏଇଟା ମୋର ସ୍ତନ ଖାଇଲି ।
- ୨୦ । ମୁଁ ପରକୁ ଯିବନ ବୋଲି ମାଆକୁ କହିଲି ନାହିଁ ମାଆ ମୁଁ ଯିବନ ।
- ୨୧ । ମନେ ଲାଗି ବୋଲି ବିଧିଟି କହିଲି ଅର୍ଥ ନଦରେ ତଥା ସହନ ଗୁଡ଼ିମନ ।
- ୨୨ । ମା' କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ପରକୁ ଫେର ଆସିଲି ।

ବିଲେଟ୍ ନୁ ଗାଙ୍ଗାକିରୁଙ୍ଗ ଚିନ୍ତାମ୍

- ୧ । ପୁଅକାନ୍ଦ, ପରୁକୁ ନେତାକୁ ବାଆର କରୁଅ, ନେମାଟାତା ।
- ୨ । ବିଲେଟ୍ ନୁ ଗାଙ୍ଗାକିରୁଙ୍ଗ । ବାଆର ଚାଉଁ ଅଲଟ, କରୁଟ, ବା ନେଦମ୍ବା, ଅସୁଟ, ଅସୁଟ, କେ? ଅଦ୍ୱଞ୍ଜାତ ।
- ୩ । ବାଆର କୁଣ୍ଡେମ୍ ବା ନେଆସ, କରୁ । ଅଟସ, କେଗା? ରୁ ବାଆର କାନ୍ଦୁନ, କେଗା? ରୁ କନମେ ନେଦେ? ରୁ ।
- ୪ । ଅସୁଟ, ବା କରୁଙ୍ଗ, ବା ବସ, ଅଟସ, କେଗା? ରୁ ବାଆର କୁଣ୍ଡେମ୍, କେ? ରୁ ।
- ୫ । ଅଟସ, କେବାଲ୍ ରୁ କାନ୍ଦୁନ, କେବାଲ୍ ରୁ ବାଆର କନମେ କେବାଲ୍ ରୁ ବାଆର କେଡେକରୁ । ବାଆର ଇଆସୁଲି, ତୁଡେ ଇଡେ? ଲିକ, କେଗା? ରୁ ।
- ୬ । ପେଣ୍ଡମ୍, ଅଲି କେଗା? ରୁ ବାଆର ମରୁଦଲ୍ ବାଆର କେଅ? ଅରୁ । ଅଦେଲ୍, ଲିକ? ଅ ମକଟ, ବା କେବାଲ୍ ପୁଅ ।
- ୭ । ଅସୁଟ, ଅସୁଟ, ଦେ ରୁଙ୍ଗ, କେଗା? ରୁ ବାଆର କେଦଲ୍, ପୁରୁ କେରୁରୁ କେଗା? ରୁ ।
- ୮ । ବିଲେଟ୍ ଚିନ୍ତାମ୍ ଆମାଟ ପରୁରୁ ଗାଙ୍ଗାକିରୁଙ୍ଗ, ବା ନେମାଟ, ତାରୁଡ ।
- ୯ । ଅଚଳକରୁଙ୍ଗ ଛୁ ଇଦ୍ୱଞ୍ଜେ ଧନେଟ, ଗା? ରୁଡ଼ା କେଳକରୁ ।
କୁଣ୍ଡେମ୍, ଅରୁଟାକୁ ଡେରୁରୁ ଅରୁଟାକୁ । କାଡୁ, ଇକ, ଗୁମ ଲିକ, ଗୁରୁ ଲିକ, ଇଡେରୁ ଲିକ, ନାଲିଟାତ ଅରୁଟାକୁ ।
- ୧୦ । ଅଚଳକରୁ ବିଲେଟ୍ ଚିନ୍ତାମ୍, ଗାଙ୍ଗାକିରୁଙ୍ଗ, ବା ନୁ ଅର ବାଦ୍ କେରୁ ।

ଆମ ଗଙ୍ଗା ଦେବତାର କାହାଣୀ

- ୧ । ପୋଷିଆମରେ ପଟ ଚକରୁ ଅରୁ ଦେବତାକୁ ଅଟନ୍ତୁ ।
- ୨ । ଆମର ଗଙ୍ଗା ଦେବତା । ଅର ଧୈରତରୁ ଠାକୁରାଣୀ ଅଟିରୁ ଅଲ୍ ଦର ପର ବୁଲିରୁ ।
- ୩ । ପୁଣି ଧାନ ରୂପରେ ବଦାଲରୁ । ଗୁରୁଡ଼ା କାଟିରୁ ଅର ପୁଷ୍ପୁ କାଟିରୁ ଅର ଡେଲ ଡାଣିରୁ ।
- ୪ । ଦର ଇଡେର ଦେବତାକୁ ଗୋଟିଏ ଗୁରୁଡ଼ା କାଟିରୁ ଅର ନୁ ଅ ଖାଣିରେ ବସରୁ ।

- * । କୁକୁଡ଼ା ପୋଡ଼ିବୁ, ସୁସୁରା ପୋଡ଼ିବୁ ଆଉ ହେଲି ପୋଡ଼ିବୁ ଅଉ ରାଗିବୁ । ଅଉ ଯେତକ ଲେକଥବେ ସେତକ ଲେକ ଖାଇବେ ।
- ୭ । ହାଣ୍ଡି ଆ, ମଦ ଖାଇବେ ଅଉ ମାଦଳ ପାଥରେ ନାବବେ । ଧଳାମାଟି ମୁହଁରେ ଲଗେଇବେ ।
- ୭ । ପର ପରକୁ ଶୁଦ୍ଧଳ ମାଗିବୁ ଅଉ ନେଇଯିବୁ ଅଉ ରାଗକ ଖାଇବୁ ।
- ୮ । ଅମେମାନେ ଅଉରୁ ଗଙ୍ଗା ଦେବତାକୁ ଅଣ୍ଡୁକୁ ।
- ୯ । ହେଲ ଦେବତା ନ ଥିଲେ ଅମେମାନେ ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇ ମରିଯିବୁ । ଧାନ ହେବନ । ମାଣ୍ଡିଆ ହେବନ । ପୁଅ ନାହିଁ, ଝିଅ ନାହିଁ, ପିଲା ନାହିଁ, ଯୁବକ ନାହିଁ କହୁହେଲେ ହେବ ନାହିଁ ।
- ୧୦ । ସେଥିପାଇଁ ଅମେମାନେ ସମସ୍ତେ ଗଙ୍ଗାଦେବତାକୁ ପୂଜା କରୁଛୁ ।

- ୧ । ମାଟ୍ଟୁ ନୁ ନାଲନାଡ଼ ?
ମିଟ୍ଟୁ ନାଡ଼ି ବଲ୍ଲଭମ୍ ମୁଦ୍ଲ ।
- ୨ । ମାଟ୍ଟୁ ଡାଡ଼ୁ ନୁ ନାଲନାଡ଼ ?
ବିଲେଟ୍ଟୁ ଡାଡ଼ୁ ସେମ୍ଲ ।
- ୩ । ମାଟ୍ଟୁ ବସୁସ୍ ଇ?ଆସ୍ତେ ?
ମିଟ୍ଟୁ ବସୁସ୍ ବାବୁକୃତ ଅନନୁମ୍ ।
- ୪ । ମାଟ୍ଟୁ ଗୁବଟ୍ଟୁ ଗୁବଟ୍ଟୁ ଇ?ଆସ୍ତେ ତୁକେ ?
ମିଟ୍ଟୁ ଗୁବଟ୍ଟୁ ଗୁବଟ୍ଟୁ ବାଗ୍ ଅଡୁ ବସୁ ଗୁଟ୍ । ଗୁନଡ଼କରୁ । ବସୁ ଲୁଉପ୍ ଅଡୁ କରୁ । ବସୁ ଆସୁ?ଆଡୁ ତୁକୁ । ନ ଜଲସ୍ ସୟୁ?ନ ।
- * । ଅଡୁ ଗୁଟ୍ ଇ?ଆସ୍ତେ ଇ?ଆସ୍ତେ ଡାରେ ତୁକରେ ?
ଗୁନଡ଼ ଉନ୍ ଗି ଅନ୍ନୁମ ଡାରୁ ତୁକରୁ କରୁ । ଅଡୁ ଗାର୍ଗି ଅନ୍ନୁମ୍ ଡାରୁ ତୁକରୁ କରୁ ।
- ୭ । ଅସୁ ଅସୁରେ ତୁକରେ ?
ପୁନଡ଼ି ଅସୁରୁତୁ ଅମାଟ୍ଟୁ କରୁ । ଅଡୁ ଡି ପୁ?ଆବୁକା ଡାଗୁଡୁ କରୁ । ବିଲେଟ୍ଟୁ ଡାଉଡ଼ା ଲେପୀସେଇ ଲେକରୁ ଅମାଟ୍ଟୁ କରୁ ।
- ୭ । ନାକ୍ଷା ଲେପୀସେଇ ଲେକରୁ ?
ଇଣ୍ଡି ଗୁନ୍ ଅବ କୁମୁଡ଼ା ଲେପୀସେଇ ଲେକରୁ ।
- ୮ । ଇଣ୍ଡି ଗୁନ୍ ତୁଗାଲ ବାମ୍ ନୁ ବଇଗା?ମିଟ୍ଟୁ ?
ବିଲେଟ୍ଟୁ ଇଣ୍ଡି ଗୁନ୍ ବାମ୍ ନୁ ଉପାଗୁଡ଼ା ।
- ୯ । ପସାଗୁଡ଼ ନାଲ ଇଣ୍ଡି ଗୁନ୍ ଡା?ଉଲେନ୍ ?
ପସାଗୁଡ଼ ଡେରୁ ବାଗ୍ ଡେରୁ ଇଣ୍ଡି ଗୁନ୍ ଡା?ରୁ ।

୧୦ । ଅନୁ? ଅତନ୍ ନାଥ ନାଲଟା ?

ମିତ୍ର ନୁ ଅତନ୍ ଏହିରୁ ମାଧବ୍ ମୁରୁଲ ନେସେମୁ ନେଗୁଲିଟ୍ କି ।

୧୧ । ମାତ୍ର ନୁ ବାଡ଼ମାକୁ ନାଲ ନାଥ ?

ନ? ନାଥ ମୁରୁତା ମୁରୁଲ ।

୧୨ । ମୁରୁତା ନାଲଟା ନେକ୍ ।

ମିତ୍ର ନୁ ନେଗୁଲିମ । ନେକ୍ ନେଗୁଗାଟ୍ କି ।

୧୩ । ନ? ନୁ ନାଥ ମୁରୁତା ସୁବେଲତ୍ତୁ ଉଦାଲଟା ଗାଲ?ତୁକୁ ?

ଉଦାତ୍ତ ଏନ?ଏହିରୁ ନାଥ ଗାଲ?ତୁକୁ ।

୧୪ । ମାତ୍ର, ଅମନାସ୍, ବମେଟ୍ ନୁ କି ?

ବଲେଟ୍, ଅବେଲ୍, ଗା? ଗା? ତା ମେଟ୍ ନୁ ଲେରୁ ।

୧୫ । ତିଅଟ୍, ତୁକୁ କି ସରୁକାରୁ ଗାଲ?ବେଟ୍, ତୁଦେ ?

ବଲେଟ୍ ନୁ ତିଅଟ୍, ତୁକୁ । ବଏଲ୍, ତୁକୁ । ସରୁକାରୁ ଅରୁଗାଲ?ଲେଟ୍ ।

୧୬ । ମାତ୍ର, ବାରୁ ଅନୁମ୍, ନାକ ଲେ?ମେ ଏନାପ ?

ଅ? ବଲେଟ୍, ଅନୁମ୍, ନାକ ଅଧି?ତେ ଲେ?ମେରୁ ।

୧୭ । ମାତ୍ର ନୁ ଇ?ଆସ୍, ସାବ୍, ଇ?ଆସ୍, ଜନାନ୍, ?

ବଲେଟ୍, ବାରୁ, ବସ୍ରେ ଇଆବ୍, ଜନାନ୍ । ବାବ୍, ଜନାନ୍, ବୁଡା?ରେତୁକେ । ବାରୁ ବସ୍, ଆସୁ? ଜନାନ୍, ଆସୁ? ସାବ୍ ବା ତୁକୁ । ବଲେଟ୍, ବାରୁ ସାବ୍, ନ?କୁ ଲବ୍ ବୁଡା?ରୁ ଲେଗାସ୍, ତୁ ।

୧୮ । ବାରୁ ବସ୍, ସାବ୍, ନାଲଟା ତାରୁରୁ ?

ମିତ୍ର ନୁ ବସ୍, ସାବ୍, ଅବେଲ୍, ଉକ୍ତୁ ତୁକୁ । ବଲେଟ୍, ଗାଥ୍, ତୁକୁ । ବଲେଟ୍ ନୁ ଆସୁଟ୍, ବସ୍ ବା ତୁକୁ । ନ?କୁ ବଏଲ୍, ଇଅଟ୍, ଉକ୍ତୁ ।

୧୯ । ମାତ୍ର, ଅତ୍ତୁଏହିରୁ ସାଟ୍, ବାସ୍ ସୟ?ତାକ ?

ଅ? ମିତ୍ର, ଅବସ୍ ସୟ? ତେକ୍, ନେ ଅବସ୍ ସୟ?ରୁ ଇକ୍, ଅଡେଲକ୍, ଲେ? ସୟ?ନୁସୁନ୍, ନାବସୟ?ରୁ । ଅବସୟ?ନୁସୁନ୍ । ଅବେଲ୍, ନା?ବିସ୍ ତୁକୁ ।

୨୦ । ମାତ୍ର ନୁ ସାମାବାହିରୁ ଆମାଟ୍, ମସ୍, ବାରୁରୁ ପାଲଟି ବଡ଼ାରୁ ଅଲ୍ କି ?

ଅ? ଆବାନଟ୍, ନେଡ଼ାରୁ ଅଲ୍ କି । ମିତ୍ର, ନେଡ଼ାରୁ ଅଲ୍ କି ।

୨୧ । ମନାଲବାହିରୁ ? ନ? ନୁ ନାଥ୍ ଏହିତୁକୁ କି ?

ଆବାନଟ୍, ସାନ୍, ବକେକେକ୍ ଦେବପରୁସ୍ ସାଟ୍ ନାଲକବାହିରୁ ବଲେଟ୍ ନୁ ସାମା ଅବସୟ? ଅଲ୍ କି । ମିତ୍ର, ଅଡ଼ିଅମ୍ ଆସୁ? ନେକର ବାରୁ ଲିକ୍ ନେକ୍ତୁସ୍, ବାରୁ ବସ୍, ସାଲକ୍ କୁକ୍ତୁବାହିରୁ ସାମା ଲେଗାରୁ ଅଲ୍ କି । ଅଡ଼ିଅମ୍ ଅଟ୍ ଇକ୍ ନୁସୁନ୍, ଗାଣ୍ ତୁକୁ । ମିତ୍ରାଦେ ମିତ୍ରାଦେ ମିତ୍ରା? ବାବ୍, ଅକ୍ ନୁ ଆମାଟ୍, ।

୧୬ । ସାଇବ କୁଇଡ଼ି ନାଲ ନାଉଁ ? ନ?ବାଉରୁ ବାର ମସ୍, ଡ଼କ୍, ଡେ ? ମାଟ୍, ନୁ ଏଉ ଡୁକ୍ କ ?

ଅଁ ସୁରୁ ଏଉ ଡୁକ୍ । ସାଇବକୁଇଡ଼ି ନୁ ନାଉଁ ଆରୁକିନ୍, ନାଲଡ଼ି । ବସ୍, ବାଉଡ଼ି ନୁ ନାଉଁ ଦାସ ବାର୍ ବସ୍, ବାଉଡ଼ି ନୁ ନାଉଁ
ଝେଦେବରୁ ମାହାପାତ୍ର । ସାଇବକୁଇଡ଼ି ବିଲେଟ୍ ନୁ ସାମା ଆରୁଗୁଲମ୍ ଆରୁ । ବିଲେଟ୍, ସାମା ଜେକ୍‌ଡେନ୍, ଡାକଡେନ୍
ଦାସବାଉଡ଼ି ସାଇବକୁଇଡ଼ିଏଉରୁ ଜେକ୍ ଓ । ସାଇବକୁଇଡ଼ି ବିଲେଟ୍, ସାମା ସମୁଁଭଲ ।

୧୭ । ସାଇବକୁଇଡ଼ି ବରୁ ବାଉନକ୍‌ଡ଼ିଗିନ୍, ମାଟ୍, ଡାଉଁ, ଡୁକ୍‌ରେ କି ?

ଇକ୍ । ବିଲେଟ୍, ଡାଉଁ, ଇକ୍ । ଗାଡ଼ାନ ଡୁକ୍‌ରେ । ମିଟ୍, ନ?ଗିବା ନେଅଲକୁ ଉଡ଼ୁ? ଆସୁଟ୍, ନେଇଅଡାସ୍, ବାର୍
ସାଇକ୍‌ସା ନ?ଗିବା ନେଇଲୁ ।

୧୮ । ମାଇଟ୍, ନନ୍, ସୁରୁଡ଼ିଏଉରୁ ନାଲଟା ଗାଡ଼ାନ, ଜେକ୍, ବରୁ ?

ଆମାଟ୍, ନୁ କୁଇକ୍ସା ଚଷି ଜେକ୍‌ଡେଡାନ, ଅଡ଼ିକ୍ସା ବିଲେଟ୍, ଲେ ଜେକ୍ ଓ ।

୧୯ । ସାଇବ କୁଇଡ଼ି ମାଇଟ୍, ନୁ ଡାଉଁ, ନାଲ ନାଲଟା ଗିକ୍?ଡ଼ିକ୍ କ ?

ଅଁ କୁଉସ୍ କୁକ୍ସାନ୍, ସେବଟ୍, କୁକ୍‌କ୍, ଗିକ୍?ସୁ ବାର୍ ଡାଉଁ, ଆଲ୍‌ଡ଼ି ନୁ ଗୁଜ୍‌ଗୁଜ୍‌କେ ଗିକ୍?ସୁ । ଗୁଜ୍‌ଗୁଜ୍‌ନୁ ଅଥା?
ଗିକ୍?ସୁ । ଆରୁକିନ୍‌ଡ଼ିଏଉରୁ କୁଉସ୍, କୁକ୍ସାନ୍, ନେପାନୁ ନେଡ଼ରୁ ସେବଟ୍‌କିଉକ୍, ନାବ୍‌ଗିକ୍? ଇଆସେ ନେବସ୍, ।

୨୦ । ଗମ୍‌ଗୁବା ବସାନୁ ନାଲଟା ? ନ? ଡାଲସୁ ଗାନେଇ? ଉକ୍ ?

ଡାଲସୁ ଆରୁଗାଜ ନ?କୁ ଜିକ୍, ବୁନାରୁ । ବାଉଡ଼ିଗିନ୍, ଡାଲସେ ନରୁମେନ୍, ନାଲଡ଼ି ଡାଲସୁ ।

୨୧ । ନରୁମାନୁ ନାଲଡ଼ି ଉଆସ୍, ଡୁକ୍‌କ୍ କ ?

ଅଁ ନ? ଆରୁକିନ୍‌ଡ଼ିକ୍ ମାଗାବା ।

୨୨ । ନ?ଗିବାଉରୁ ଇଆସ୍, ?ଏନ୍, ପାଲଟି ବଡ଼ାରୁ ?

ସାଇବ ବାଉଡ଼ିଗିନ୍, ଇଆସ୍‌ମାସ୍, ଗାଡ଼ାନ, ଡୁକ୍‌ରେ । ଗାଡ଼ାନଉରୁ ପୁରନ୍, ଉଇସେ । ନ?ଗିବାଉରୁ ଏକଟ୍, ଦସ୍‌ଗି ।
ବାଉମାସ୍, ଡୁକ୍‌ରେ । ଉଡ଼ିଅଉରୁ କାଲକାଡାନ ପନ୍, ରଦନ ଲେକରୁ । ଅଡ଼ିଗମ ମିଟ୍, ନେରୁଡ଼ା?ନୁ ନେରୁକ୍ ।

୨୩ । ସୁଗ୍‌ ନାଲ ନାଲଟା ମଗିକ୍?ସୁ ।

କାଗାନାଡ଼ିକିଉକ୍, ବାର୍ ପମ୍, ଡା? ନେଗିକ୍?ସୁ । ବାର୍ ସମ୍‌ଡ଼ା?ଡ଼ିକା ନେପଟ୍, ରେଉ ଡ଼ାକା ନେଡାଲସୁ ନେକ୍‌ରୁ
ବାର୍ ସାଇବକୁଇଡ଼ିଏଉରୁ ନେଅପଟ୍, ଗୁସୁ ନସ୍, ମିଲେସୁ ।

୨୪ । ଡ଼ାନ୍, ବସ୍, ଲକ୍, ମକ୍‌କ?ରୁ ମକ୍‌ରୁକ୍ ?

ଆସୁ?ବାରୁ ଲକ୍, ଡ଼ିକାଉରୁ ଲେ କ?କ?ରୁ ଲେକ୍‌ରୁ ।

୨୫ । ଅଗାସ୍, ସମ୍‌ସ୍ ମଗିକ୍?ନକ୍‌ରୁ ? ଅମ୍‌ନାସ୍ ଡ଼ରମ୍, ?

ଲକ୍, ମିଟ୍, ନେକ୍‌ଗିକ୍‌ନେକ୍‌ରୁ । ନେଡ଼ଗଟ୍, । ଦିନକେ ସମ୍‌ରୁଡ଼ିକା ଲେକ୍‌ରୁ ଅକ୍‌ଅକ୍ ।

- ୪୩ । ମାତ୍ର, ମାତ୍ର ନେମାତ୍ର, ମଦସ୍ତ, ମରୁତା?ରୁ କି ?
ଅଁ ମିତ୍ର, ନେ ନେଦସ୍ତ, ନେରୁତା?ରୁ ।
- ୪୪ । ଅମ୍ଭ ନାୟ ଜେଲ୍ ।
ଶୀତ୍ରାନ୍, ମିତ୍ର ନୁ ମାମାନ୍ତ, ଆତାନ୍ତ, ତୁଳେ । ନ?ନୁ ବସ୍, କଡ଼ନ୍, ତୁଳେ, । ନେମି?ସୁ ଏକତ୍ର, ନେ?ତା
କାତୁଡ଼ି ନଳି ଏକତ୍ର, ମନୁ । କଳି ଆଲି ନେଦରୁ ଡେଣ୍ଡମ୍, ନେଦରୁ ବାର, ଆମାନ୍ତ ଏକତ୍ରୁ ମାମାନ୍ତ ଏକତ୍ରୁ,
ଲବ୍‌ରା?ରୁ । ନା?ନି ଗୁଲିଲେ । ଗୁଲିଲେତୁ ନେକେ କଡ଼ନକଡ଼, ଏକତ୍ରୁ ଗୁଲିତା, ଦନାମ୍ ।
- ୪୫ । ମାତ୍ର, ଅସ୍ତିତେ ବଦଲ
ଅଁ କଳି କାତୁଡ଼ିଏକତ୍ରୁ, ବଳିଆ ବଳିଆ ନେସ୍ତ୍ର, ନାୟ, ନେଦସ୍ତ, ।
- ୪୬ । ମାତ୍ର, ବସ୍, କଳ, ବଦସ୍ତ, କି ଅସ୍ତ? କଳ ବଦସ୍ତ, ?
ଗୁରତ୍ର, ଲଅର, କଳ, କେନୁ । କଡ଼ନ, ତୁଏକତ୍ରୁ, ମିତ୍ର, ବାତ୍ରୁ, ନେସ୍ତ୍ର ଅସ୍ତ, ନେଦସ୍ତ, ବାର, ଅସ୍ତ୍ର, ନେଦସ୍ତ, ।
- ୪୭ । ଅଡ଼ି ଲଅର, କଳ, ମସ୍, ମସ୍, ?
ମିତ୍ର, ନୁ ବାର, ଅଗମ, ବସ୍, ଗାନ୍, ।
- ୪୮ । ତାତ୍ର, କଳ, ଆର, କରାନ୍, ନେ
ତାତ୍ର, ନୁ କଳ, ନାକାଟା କରାନ୍, ତେ । ବିନେତ୍ର, ନୁ ନାକାଟା ଅସ୍ତି ନେ ଉଦ୍‌ଲିଆ ଉଦ୍‌ଲେ । ତାତ୍ର, ନୁ କଳ, ତାରେତ୍ର,
ତା?ରୁରେତାସ୍ତ ।
- ୪୯ । ମମାନ୍ତ, ଆତାନ୍ତ, ଆର, କରାନ୍, ନେ
କଳି ଆତାନ୍ତ ଏକତ୍ରୁ, ମାମାନ୍ତ ଏକତ୍ରୁ ଗୁଲିଲି, ରେତ୍ର, ତା କଳି କରାରେ । କରାରେତ୍ରୁ ବିନେତ୍ର ଅସ୍ତ୍ର, ଉଅସ୍ତି
ନେକେ ନାକାଟା ବସ୍ତ୍ରାୟ ବଦସ୍ତ, । ବିନେତ୍ର ଅସ୍ତ୍ର, କଳ, ନେକେ ଅସ୍ତ୍ର ଏକତ୍ର ଏକତ୍ରୁ, ଆଲି ଡେଣ୍ଡମ୍,
ଲଗା?ରିବେତ୍ର, ବିନେତ୍ର, ନାକାଟା କେନୁ, ଦନାୟ, । ଆତାନ୍ତ, ମାମାନ୍ତ, ନେକେ ବାର, ଅକିତାକତ୍ରୁ ଡେଣ୍ଡମ୍,
ତାକତ୍ରୁ ବାର, ଟାକା ତାକତ୍ରୁ ଗୁଏରେ ନେକେ । ମିତ୍ର ନେକେକ୍, କି ଅସ୍ତ୍ର? ଟାକା କଳାନ୍ତ୍ର ମାମା ? ମାମାନ୍ତ,
କେକ୍, ମଣ୍ଡ, କିୟ କି ତାକତ୍ରୁ କଳି ବିନେତ୍ର, କେତାୟ ଉନଗିତେ ।
- ୫୦ । ମାତ୍ର, ନୁ ମାମାନ୍ତ କଡ଼ନ, କରୁତା?ରୁ ?
ଅଁ ବିନେତ୍ର, ନେରୁତା?ରୁ ।
- ୫୧ । ମାତ୍ର, ନୁ ନାକାଟାଏକତ୍ରୁ କଡ଼ନ ଅସ୍ତ୍ର, ଏକତ୍ରୁ ଟାକା ବତାସ୍ତ୍ରୁ କି ?
ଅଁ ବିନେତ୍ର, କେତାୟ ? ।
- ୫୨ । କଳି ମାତ୍ର, ନାକାଟା ବତାସ୍ତ୍ର ?
କଳି ଅରେଲ, ଗା? ଗା? କେତାୟ କୁଣ୍ଡେମ୍ ଡେବଲି କେବୁଲୁ କେମେମ୍ ଅଲକ୍ତ । କଳି ଅରକିନ୍ତ୍ର ନରମାନ୍ତ୍ର
ଅସ୍ତ୍ରୁ, ବାର ଗୁଲିତ୍ର ବିନେତ୍ର, ଦସ୍ତ୍ର, କେତ୍ର, । କଳି ବସ୍, ମାୟ, ନେକେକ୍ତ୍ରୁ କଳି ଅସ୍ତ୍ର, ନେଦସ୍ତ୍ର, । ମିତ୍ର, ନୁ
କାତ୍ର ମାତ୍ରୁ ଅତ୍ରୁ ବସ୍, ମିତ୍ର, ନୁ ତନାନ୍ ବାତ୍ରୁ ଶିଳିତ୍ର, କେଲ । ଉଦ୍‌ଲି ମାୟ କେକ୍, ବାର ଅସ୍ତ୍ର, ନେକ୍ତ୍ରାୟ,
କେଦସ୍ତ୍ର, ।

୫୩ । ମାଇଟ୍‌ରୁ କାହାମା କାର୍ କନାନ୍ ଚିଲିଟ୍ ଅନ୍ନାୟ୍, ହବୁ ?

ଅଁ କାହୁଡିଟ୍ କନାମନିଟ୍, ହବୁ ନାଦିଟ୍ ନେଦୟ୍, । ଆମାଟ୍, ଲେଟିସ୍ତୁ ଲକ୍ କଲ ଲକ୍ କୁଡ଼ିସ୍ମିନାକ୍ ବାବୁ ବଲ୍, ବାହାକ୍ ଲେଟିସ୍ତୁ । ମିକା? ଅନୁକୁ ଡାବୁ ନେବାନାବୁ ।

୫୪ । ମିକା? ଅନୁମ୍ ଅଲଟ୍, ବାବୁ ମୟ୍, ବାହୁକ୍ ମାଇଟ୍, ସାମା ବଜେଲ୍ ବଲ୍ କ ?

ଲକ୍ । ମିକା? ଅନୁମ୍ ଅଲଟ୍, ମୟ୍, ବାହୁକ୍ ମିଟ୍, ସାମା ପାଇଟି ନେରୁଡା । ମାଟ୍, ଜେଲ୍, ମରୁଡା ମିଟ୍, ବେଲ୍ ନେରୁ ।

୫୫ । ମାଇଟ୍ ବଗୁଲମ୍ କେ କ ?

ଅଁ ମିଟ୍, ନେଗୁଲମ୍ ନେକ୍ ରୁ । ମିଟ୍, ମଣ୍ କାୟ୍, କକ୍ ବ୍ ନେଗୁଲମ୍ ନେକ୍ ରୁ ।

୫୬ । ବାବୁ ନାଇକା ମରୁସୟ୍?କୁ ?

ଆମାଟ୍ ବଜେଟ୍, ଚାଡ଼ି ପାଠ୍ୟାଲକ୍, ଚାଲେରୁସ୍ତୁ ।

୫୭ । ମାଇଟ୍ ଅନ୍ନାୟ୍, ବହୁ? ?

ବାବୁଲହୁଡିନି, ବାହୁକ୍ ନେଅଡିଟ୍ ରୁ ନେଅଡିଟ୍ ରୁ ନେଦୟ୍ ? । ନାଦିଏଡିଟ୍, ଅନ୍ନୟ୍?ଲକ୍ । ଖେସେକ୍ ସାବୁ ପରୁନଡିକକ ଏଡିଟ୍, ମଣ୍ କାୟ୍, କକ୍ ବ୍ ନୁ ପରଅକ୍ ଅନ୍ନୟ୍?ଲକ୍ ।

୫୮ । ପରୁନଡିକକ ରୁକାକାକା ?

ନା? ବୟ୍, ପାଠ୍ୟକା ନାବୁକ୍ । ନା? କ୍ଲକ୍, କ୍ଲକ୍ ରୁ । ସାକବବାଗୁରୁ କ୍ଲକ୍ ରୁ ନୁକା ଏଡିଟ୍, ପାଠ୍ୟକାଏକ୍ ଅନ୍ନୟ୍?ଲକ୍ ବାବୁ ଖେସେକ୍ ସାବୁକ୍ ଏଡିଟ୍, ପାଠ୍ୟ ଅନ୍ନୟ୍?ଲକ୍ । ଏକାଏକ୍ ରୁ ମିକା? ଅନୁମ୍ ଆମାଟ୍, ନେଗୁଲମ୍, ନେକ୍ ।

୫୯ । ମାଇଟ୍ ଉଡିନି ଚାଡ଼ି ନୁ ଶୁନିଡିନି, ପାଠ୍ୟ ବୟ୍? କେ କ ?

ଲକ୍ । ଅନ୍ନୟ୍?ନେ ।

୬୦ । ନାଇକା ?

ନାଇକା ଶୁନିଡିନି ଅବୁକ୍ ନେ କ୍ଲକ୍ କେ । ଖେସେକ୍ କ୍ଲକ୍ କେସିନା ସୟ୍?କେ । ଅବୁକ୍ ନେ କ୍ଲକ୍ କେ ଅନ୍ନାୟ୍, ସୟ୍?କେ । ବଜେଟ୍, ଅନ୍ନାୟ୍, ଶୁନିଡିନି ଏକ୍ଲକ୍ ଖେସେକ୍ ଲେକ୍ କେ, ରୁ । ମୟ୍, ଅବୁକ୍ ନେ କିକାଟ୍ କେ । ଅମନାୟ୍, ମାଗୁକ୍ ଅବୁକ୍ ଚାକେ । ମୟ୍, ଅଚାକ୍, ଦକ୍ଲାୟ୍, ମୟ୍, ଚିକାଟ୍ କେକ୍ ମୟ୍, ଚା? ଦକ୍ଲାୟ୍, ଚାକ୍ କେ । ଅକ୍ଲକ୍ ଚାକ୍ କାୟ୍, କେବବାୟ୍ ।

୬୧ । ଶୁନିଡିନି ଅଚାକ୍, ଦକ୍ଲାୟ୍ କ କ ?

ଅଁ ଦକ୍ଲାୟ୍, ।

୭୧ । ଅନୁକ୍ରମିତ ଅଞ୍ଚାଳ୍ ଅରଦନାଭିଳି ?

ଅଁ ଅନୁକ୍ରମିତ ଦନ୍ତାୟ ଗୁଣକ୍ରମିତ ଦନ୍ତାୟ୍ ।

୭୨ । ଗୁଣକ୍ରମିତ ବାର୍ ନାଭିକା ପାଇଁ ତାତେ ?

ଉଦୟକାଳେ ଆସ୍ତେ ଉଦୟେ କ୍ରମାତ୍ ଉଦୟେ ଅଞ୍ଚାଳ୍ ତାତେ । ସୁନ୍ଦରୀ ଗାଭରେ ଅଳଗାରେ ଉଦାକଳ ଗୀତେ ବାର୍ ଅସୁତ୍ ଦନ୍ତାୟ୍ ଗି ବାର୍ ଉଦୟେ ଉଦୟେ ଅପ୍ ସିନ୍ଦେ ଅଳକ୍ତ ଏଗୁର୍ ଦୂଃ ପାତେ ଉଦାୟ୍ ଉଦୟେ ସୁନ୍ଦରୀ ଆକ୍ ପାଇଁ ତାତେ ।

୭୩ । ଅନୁକ୍ରମିତ ନାଭି ନାଭିକା ତାତେ ?

ଅନୁକ୍ରମିତ୍ ଆନାଦା ଅଭେଳ୍ରେ ବାର୍ ଅଳ୍ ଦନ୍ତାୟ୍ ପାନତା ପାତ୍ରେ ବାର୍ ସୁତ୍ ପୁତାତେ ବାର୍ ଇର୍ ଉପ୍ ଉଦୟତାତେ ବାର୍ ଅତ୍ ଉଦୟତାତେ ସୁଗେର୍ ତାତେ ।

୭୪ । ଅ ବଲ୍ ସମ୍ ! ମାଭଙ୍ଗ୍ ଅନୁ ଜନମ୍ ତେନ୍ ଲେକ୍ ଗୁଣ ଜନମ୍ ତେନ୍ ଲେକ୍ ?

ଗୁଣ ଜନମ୍ ତେନ୍ ଏନ୍ ଲେକ୍ ଲେକ୍ ? ଲେଅମ୍ ତୁ ଲେକ୍ ମୁତ୍ ।

୭୫ । ନାଭିକା ବସତ୍ ତୁ ?

କେତ୍ ଏଗୁର୍ ଲେଅତ୍ ତୁ ।

୭୬ । ଆମ୍ ନାୟ୍ ?

ଗୁଣକ୍ରମିତ୍ ଇଆୟ୍ ଲେକ୍ ତୁକ୍ରେ ଅଗ୍ ଟାଜା ଲେକାତ୍ । କଣ୍ଠେକ୍ ଲେକ୍ ଇଆକ୍ରେ ଉନାଟାଜା ଲେକାତ୍ ଇକେର୍ ଆସୁତ୍ ।

୭୭ । ମାଭଙ୍ଗ୍ ଗରୁମ୍ କାତବା ଗୁଣକ୍ରମିତ୍ ଅମ୍ ନାୟ୍ ନାତ୍ ତାୟ୍ ତେ ?

ମୟ୍ ନାତ୍ ଲାୟ୍ ତୁ ଦିପାଶକ୍ ନାତ୍ ତାୟ୍ ତୁ ନାଭିକାତ୍ ତାୟ୍ ତୁ ? ଦିପାଶକ୍ କେନ୍ ସାମ୍ ସୁନ୍ଦରୀ ନାତ୍ ସୁନ୍ଦରୀ ତୁ । ଗୁଣକ୍ରମିତ୍ ଗୁଣକ୍ରମିତ୍ ନାଭିକାତ୍ ତାୟ୍ ତେ । ଇନ୍ ଦିପାଶକ୍ କେନ୍ ଗୁଣକ୍ରମିତ୍ ସୁନ୍ଦରୀ ନାତ୍ ତାୟ୍ ତୁ ? ସୁନ୍ଦରୀ କେନ୍ ।

୭୮ । ଅ ବଲ୍ ସମ୍ ! ମାଭଙ୍ଗ୍ କାତବା ଗୁଣକ୍ରମିତ୍ ଅମ୍ ନାୟ୍ ବୃଥାମେତ୍ ତୁ ।

ଗୁଣକ୍ରମିତ୍ ଜନମ୍ ତେନ୍ ଗୁଣକ୍ରମିତ୍ ମଣ୍ଡଲୟ୍ ତେନ୍ ତୁକ୍ରେ । ଏନ୍ ଉଦୟେ ଉଦୟେ ଅଳ୍ ଅଭମେ । ଲକ୍ ଅତ୍ ଅୟ୍ ପିକ୍ କେତ୍ ଗୁଣକ୍ରମିତ୍ ଅୟାକ୍ ଆକାକ୍ ବାର୍ ପାତ୍ରେ ଗୁଣକ୍ରମିତ୍ ଅଳକ୍ ପିକ୍ କାତେ ଗୁଣକ୍ରମିତ୍ ଅୟାକ୍ ଏତ୍ ଅଭମ୍ ତେ ଲକ୍ ବାର୍ ଇଆକ୍ ଉନ୍ ଉଦୟେ ତାତେ ଦେଉକାତ୍ ତୁ ।

୭୯ । ଅୟ୍ ଆତ୍ କଣ୍ଠେ ନାଭିକା ବଜାତ୍ ?

ଗୁଣକ୍ରମିତ୍ କେତ୍ ଲକ୍ ଲକ୍ ଲେକାୟ୍ ତୁ ।

୮୦ । ଲୁପ୍ତ ଲକ୍ କଣ୍ଠେ ନାଭିକା ବଜାତ୍ ?

ଲୁପ୍ତ ଲକ୍ କଣ୍ଠେ ଶକାକ୍ ବା ଲେକ୍ ତୁ ଲେକ୍ ତୁ ଲେକାୟ୍ ତୁ । ଶକାକ୍ ଅଗୁର୍ ଅଭମେ ଦୟ୍ ଲୁକ୍ ଅଳ୍

କେନ୍ଦ୍ରନାମ୍ ତା? ଗୁଡ଼କ ଗୁଡ଼କ ଅର୍ଥରୁ ଚାୟୁରୁ । ଆୟୁସ୍ତେନେ ବଡ଼ାଟ୍ ଉଦନୁନକ୍ ଅସୁଟ୍ ବା ଉଦାତାୟୁରୁ
କାରୁ ତା? ମୁଖା?ନେ ବାରୁ କେମିତା? ଦନ୍ତାୟୁରୁ ଚତାଟ୍ ତେ ବାରୁ ତା? ନୁମୁଖାତେ ନକ୍ ଶିକାଟ୍ ଲଗାଟ୍ ଉଦତେ ।

୨୧ । ମାନଟ୍ ଉଦିନ ଗୁପି? ଗୁମାଟ୍ ଏରୁରୁ ସରୁ ବଡ଼ାତୁଳ ?
ଅଁ ବଲେଟ୍ ସରୁ ନେଡ଼ାତୁ ।

୨୩ । ଅମନାୟୁ କଣ୍ଠେ ଧୁପି? ତାତେ ?
ସୁନା ଅଲଟ୍ ଗୁନଟ୍ ଉଦରୁରୁ ରୁଇ?ଅଲ୍ କଣ୍ଠେ ସୁରୁଗୁନ ତାତୁ ବାରୁ ଉଦାତ୍ ଅନୁନୁମ୍ ଆରୁଗା? ଆରୁକମୁରୁ
ତଲେକାତେନେକ୍ କୁଲକାତାତେନେ କଲେକ ସୁଣେନେ କୁଲପ୍ ଗୁପି? ତାତେ କକ୍ ସୁଣେନେ ଅଡ଼ାଲ୍ ଗୁପି? ତାତେ ।

୨୪ । ଅ ବଲ୍ ଗୁମ୍ । ମାନଟ୍ ନାତବା କାଡ଼ୁଡ଼ି ଶୁଣିତେ ବାରୁ ଉଶ ବସ୍ ମାରୁରୁ ଉଦରୁକ୍ ଅମନାୟୁ ?
ଅଁ ଦେବରବସ୍ ଏରୁରୁ ଉଦରୁ ତା?ରୁତାତୁ । କକ୍ ସୁଣେନେ ଉଦକିସା ତୁଟ୍ ତାୟୁତେ ଦେଉରୁତସ୍ ଅରୁତଣ୍ଠେ ଏମସ୍
ସୁନକ୍ ତୁଟ୍ ଉଦରୁ ମନତାତୁରୁତୁ । ମାରୁରୁ ଆରୁମିଲେକତେ ଅର୍ଥୁତେ ତୁରୁ । ଅର୍ଥୁତେ ମାରୁରୁ କରୁସୁନ
କାତମାତସ୍ ଗୁବଟ୍ ଗୁତରୁ କକ୍ ସୁଣେନେ ସୁରୁଗତସ୍ ଏରୁରୁ ତୁନୁରୁ ।

୨୫ । ସୁରୁଗତସ୍ କାତମା ତୁରୁ କ ?
ଅଁ ତୁରୁତ ନାଲତାତୁ ଦଣ୍ଠେ ଦନୁରୁ । ଅର୍ଥୁତେ ସାନକ୍ ବଡ଼ କିତାତେ ତୁନୁତେ ।

୨୬ । କାତମା କଣ୍ଠେ କଣ୍ଠେରୁଡ଼ି ନାକାତାତୁ ?
କକ୍ ତୁଗା?କକ୍ ନମରୁ ବସ୍ କାତୁ ଦନ୍ତାୟୁତୁ ରୁତା?ରୁ ।

୨୭ । ମାନଟ୍ କୁ ଅଡ଼ା ତୁରୁ କ ? ନାଲ ନାଲ ଆରୁ ବଗରୁ ବେ ?
ଆସୁଟ୍ ସବ୍ କା ବଲେଟ୍ ଅଡ଼ା ତୁରୁ । ରେଜ୍ ନା ବେଗରୁ କେକ୍ । ସିଦ୍ଧତ୍ କେଗରୁ କେକ୍ । ବେକ୍ ବାରୁ
ସାଲ୍ ଫଟ୍ ଆରୁ ବସ୍ ତୁରୁ ବାରୁ ସାଟ୍ ସାଟ୍ ସାରୁ ତୁନୁରୁ ।

୨୮ । ସାଲ୍ ଫଟ୍ ଉଦ ନାକାତା ତାତୁ ?
ସାଲ୍ ଫଟ୍ କେତା?ରୁ । ବାରୁ ବସ୍ କୁ?କ୍ ସାଲ୍ ଫଟ୍ ଆସ୍ ବା ବେଅଲୁରୁ । ବସ୍ ତରୁପେସୁସୁନ କେକ୍?ରୁ
କାରୁ ନେମାଟ୍ ତାତାୟୁ କେତା?ରୁ ।

୨୯ । ମାନଟ୍ ଉଦିନେ ଅକ୍ ପେଣ୍ଡମ ଅମନାୟୁ ବଖାତୁ ?
କେବଲ ବକ୍ତ କେତରୁ ବାରୁ ତାତରୁ କେତାତୁ ତା? ଉନୁକେସୁସୁନେ ଅଡ଼ି ବଡ଼ତତି ତା?ଡ଼ିବା କେକ୍ । ଆସିଣ୍ଡିକ୍
ସୁନ କେତାକିସାକରୁ ବାରୁ ତାତାତା କେତୁକା?ରୁ । ନାକରୁସୁନେ କଣ୍ଠେ ବନେ ଅସ୍ କାଲୁ ବାରୁ କୁ?କିର୍ଣ
କେତରୁଟ୍ ଉଦିନେ ବାବୁସୁନେ ତା?କେତୁରୁ ବାରୁ କେତାକେତୁ କେତା?ରୁ ବାରୁ କେତୁକିରୁ । ଆଡ଼ିନେ ତା
ପେଣ୍ଡମ । ପେଣ୍ଡମ କେତାକେତୁ ବାରୁ ବସ୍ କୁ?କ୍ ବା କେତୁରୁ ବାରୁ ବସ୍ ସରକ୍ ଅଲୁଟ୍ କେତୁକ୍ ବାରୁ କେ
ଗାଣସାବା ତା? କେତାତୁ ବାରୁ କେତେକେକେକ୍ ଉଡ଼ଟ୍ କେତୁଟ୍ । ଉନୁକେସୁସୁନେ ଗୁଡ଼ମ୍ ମାନକଗୁମ୍-

ସରଳ ଆଲୁଙ୍ଗ ଉପେକରୁ ବାର୍, ଜମେଇରୁ । ଆଲିଙ୍ଗ ଡା?ଡ଼ି ବାଲ୍ ବାଲୁସୁନ୍, ବେମଙ୍ଗ ଡାରୁ ନେତାସୁ । ଆଡ଼ି ସରଳଡ଼ିବାକୁ ଡା?ଡ଼ି ଆଲି ।

୮୦ । ଫେଣ୍ଡମ୍ ଡ଼ିବା ନାଲ ଇଣ୍ଡିସନ, ବନରୁ ?

ଫିଡରୁମ୍, ବାରୁ ରୁକ୍ ଡାକ୍ ଡେଇଡ଼ୁ ରୁକ୍ ରୁକ୍ ଡାକେ ବାରୁ ଆସଠାରୁଡେ ଆସାରୁସୁନ୍, ବରୁଡ଼ିବା ଲକେ ।

୮୧ । ସାଲ୍ ଫଙ୍ଗ୍, ଆଲି ଫେଣ୍ଡମ୍, ଲଣ୍ଡି ଇଆରୁ ଉକାଈଟା ଲେ? ?

ଫେଣ୍ଡମ୍, ଲେ? । ଆଲି ଲେ? ଇକ୍ । ସାଲ୍ ଫଙ୍ଗ୍, ଲେ? ଲକ୍ । ଫେଣ୍ଡମ୍, ଲେ? ସୁଟାରୁଡାସୁ, ଲେ? ରୁକ୍ ଲକ୍, ଦାରୁଡାସୁ । ଆଲି ଗା?ରୁକୁ ଲକ୍, ଡିକ୍ ଡାକାସୁ । ସାଲଫଙ୍ଗ୍, ଗା?ରୁକୁଲକ୍, ବାଟି ଡାକାସୁ ।

୯ । ଡମ ନାଆଁ କ'ଣ ?

ମୋ ନାଁ ବଲଗମ ସୁଦୁଲି ।

୧୦ । ମେ ଗାଁର ନାଁ କ'ଣ ?

ଆମ ଗାଁ ସେମ୍ଲ ।

୧୧ । ଡମ ବସୁସ କେଡେ ?

ମୋ ବସୁସ ଦୁଲକୋଡ଼ି (ସୁଲିଶ) ବର୍ଷ ।

୧୨ । ଡମର ଫିଲୁଡୁଆ କେଡେ ଜଣ ଅଛନ୍ତି ?

ମୋର ଫିଲୁଡୁଆ ଦୁ'ଟା । ସୁଅ ଗୋଟିଏ ସିଅ । ଗୋଟିଏ ସିଅ ମଣଗଲ । ଗୋଟେ ବଡ଼ ସୁଅ ମଣଗଲ । ଗୋଟେ ସାନସୁଅ ଅଛି । ନ' ଡାସରେ ପଛୁଛି ।

୧୩ । ସୁଅ ସିଅ କେଡେ ବଡ଼ ହେଇଥିଲେ ?

ସିଅଟି ସୁଶବର୍ଷ ହେଇଥିଲ ମଲ । ସୁଅଟି ଆଠବର୍ଷ ହେଇଥିଲ ମଲ ।

୧୪ । ଦେବୁ ଡରୁପ ହେଇଥିଲ ?

ସିଅ କୁରରେ ଆପେ ମଲ । ସୁଅଟା ପେଟ ବଆ ହେଇ ମଲ । ଆମେ ଭଲ କରିବା ପାଇଁ ଦେଖା କରିଥିଲୁ ଆପେ ମଲେ ।

୧୫ । କ'ଣ ଡେଖା କରିଥିଲ ?

ଊଷଧ ଖୁଆଇବାକୁ ଡେଖା କରିଥିଲୁ ।

୧୬ । ଊଷଧ କୋଉଠୁ ପାଇଁ ଖୋଜିବାରୁ ?

ଆମେ ଊଷଧ ପାଇଆକୁ ଦିବାସ ପାଟରୁ ।

- ୧ । ଦସାରି ନ ଔପସ ଦବ ?
ଦସାରି ହୁଇଁବ ଅଉ ଦେଇ ଔପସ ଦବ ।
- ୧୦ । ସାନ ସୁଅର ନାଁ କ'ଣ ?
ମୋର ସୁଅକୁ ମାଧବ ମୁକୁଳ ବୋଲି ଡାକିଲୁ ।
- ୧୧ । ତମ ଦାଁ ନାଁ କ'ଣ ?
ତା ନାଁ ମୁଗା ମୁକୁଳ ।
- ୧୨ । ମୁଗା କ'ଣ କହୁଲ ?
ମୁଁ ନାଣିନି । କହୁପାରିବନି ।
- ୧୩ । ତା ନାଁ ମୁଗା ବୋଲି କବ ଦେଇଥିଲ ?
ଦସାରି ତାକୁ ନାଁ ଦେଇଛି ।
- ୧୪ । ତମେ କେମିତି ଚଳୁଛ ?
ଅମେ ସୁସମାପ କରି ବସୁଛି ।
- ୧୫ । କମି ଅଛୁ ନା ସରକାର ଦେଇଛନ୍ତି ?
ଅମର କଲଅଛି । ତତର ଅଛି । ସରକାର ଦେଇନାହାନ୍ତି ।
- ୧୬ । ତମେ ଜାହେଲେ ବର୍ଷସାରା ଭଲରେ ତଳ ?
ହଁ ଅମେ ବର୍ଷସାରା ଭଲରେ ତଳୁ ।
- ୧୭ । ତମର କେତେ ସ୍ତନ କେତେ ଉତ୍ପାଦି ?
ଅମେ ଦୁଇଟିର ଚଳି ଉତ୍ପାଦି । ଦୁଇ ଉତ୍ପାଦି ବାହାହେଇଛନ୍ତି । ଅଉ ଗୋଟି ସାନ ଉତ୍ପାଦି ସାନସଲ ପାଖରେ ରହେ ।
ଅମେ ଦୁଇ ଭଲ ତାର ବାହାସର କରିଦେବୁ ।
- ୧୮ । ଅଉ କଣେ ଭଲ ଦେ ବରୁଛନ୍ତି ?
ମୋର ଗୋଟି ଭଲ ସୁସ କରବାକୁ ଯାଉଛି । ଅମ ଗାଁରେ ଅଛି । ଅମର ସର ପାଖରେ ଅଛି ତାର କମି ଅଲଗା ।
- ୧୯ । ତମ ସୁଅକୁ ପାଠ ପଢ଼େଇଲ କ ?
ହଁ ମୁଁ ପଢ଼ାଇଲେ ପଢ଼ାଇଲି ନ ହେଲେ ନାହିଁ । ଭଲ ପଢ଼ିଲେ ପଢ଼ାଇବି ନ ପଢ଼ିଲେ କମିକୁ ପଢ଼େଇବି ।
- ୨୦ । ତମ ସୁଅ ବନ୍ଧିଥିଲେ ଅଛୁ ତାହା ସାଙ୍ଗରେ ବାମ କେଶିବ କ ?
ହଁ ମୋ ବାପା କରୁଥିଲ ମୁଁ କରୁଥିଲି ।

୧୯ । କାହା ସାଙ୍ଗରେ । ତାଙ୍କ ନୀଆ ମନେଅଛି ?

କାପା ଶାନ୍ତିନେତ୍ରରୁ ଦେବୀ ପ୍ରସନ୍ନ ପଟ୍ଟନାୟକ ସାଥରେ । ଅମମାନଙ୍କ ଭ୍ରମା ଶିଖାଉଥିଲ । ମୁଁ ସେତେବେଳେ ସାନଥିଲ । ପୁଣି ପରେ ଗୋଟିଏ ସାଙ୍ଗରେ ବିଧି ସାଙ୍ଗରେ ବସା କାମ କରୁଥିଲ । ସେତେବେଳକୁ ଅଠର ବର୍ଷ ହେଇଥିଲ । ଆଜକୁ କୋଡ଼ିଏ ଦୁଇବର୍ଷ ଆଗରୁ ।

୨୦ । ସାହେବ ବିଧିର ନାଆଁ କ'ଣ ? ତା ସାଙ୍ଗରେ ଆଉ କିଏ ଥିଲେ । ନମର ସବୁ ମନେ ଅଛି ।

ହଁ ସବୁ ମନେଅଛି । ସାହେବ ବିଧି ନାଆଁ ଆଲିନ୍ ନାଲକ ଗୋଟିଏ ବାବୁର ନାଆଁ ଦାସ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବାବୁର ନାଆଁ କେଶରୀ ମହାପାତ୍ର । ସାହେବ ବିଧି ଆମ ଭ୍ରମା କାଣି ନ ଥିଲ । ଆମେ ଯେ କହୁଥିଲେ ଦାସଦାସୁ ସାହେବ ବିଧିକୁ ଚୁଟାଏ । ସାହେବ ବିଧି ଆମ ଭ୍ରମା ଶିଖିଲ ।

୨୧ । ସାହେବ ବିଧି ଓ ବାବୁମାନେ ତମ ଗାଁରେ ରହୁଥିଲେ ?

ନାହିଁ । ଆମ ଗାଁରେ ନାହିଁ । ନନ୍ଦପୁରେ ରହୁଥିଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଏ ଅଉ ପଲ୍ଲେ ପଲେଲ ଅସେ । ପୁଣି ସକାଳୁ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ସାରିଥିଲ ।

୨୨ । ତମେ ନନ୍ଦପୁରକୁ କାହିଁକି ଗାଡ଼ାନ କରୁଛ ?

ଆଗରୁ ଗୁଡ଼ାଗୁଡ଼ା କରୁଥିଲେ ଯେସମାହି ଆମେ କରୁଛୁ ।

୨୩ । ସାହେବ ବିଧି ତମ ଚାରି କ'ଣ କ'ଣ ଦେଖିବୁ ?

ହଁ କହୁପକ୍ଷେ ପୋଡ଼ ଦେବତା ଦେଖିଲ ପୁଣି ଗାଁଆ ଭିତରୁ ବିଧିପୁଅକୁ ଦେଖିଲ । ବିଧିମାନଙ୍କର ନାଚ ଦେଖିଲ । ଆଲିନକୁ ବଡ଼ ପକ୍ଷରେ କାନ୍ଧରେ ନେଇଥିଲ ପୋଡ଼ ଦେବତା ଦେଖାଇ ଆଣିଲ ।

୨୪ । କାନ୍ଧରେ ବୋହୂଲ କାହିଁକି ? ସେ ଉଠିପାରିଲାନି କି ?

ଉଠି ପାରିଲାନି ତା'ର ଗୋଡ଼ କାଟିଲ । ବାବୁମାନେ ଚାଲିଲେ ନନ୍ଦମାନଙ୍କରୁ ଚାଲିଲେ ।

୨୫ । ନନ୍ଦମାନଙ୍କରୁ ଆସିଥିଲେ କି ?

ହଁ ସେ ଆଲିନର ସ୍ତ୍ରୀମା ।

୨୬ । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କେତେବଦନ କାମ କଲ ?

ସାହେବ ବାବୁମାନେ ତିନି ମାସ ନନ୍ଦପୁରରେ ରହୁଥିଲେ । ନନ୍ଦପୁରରୁ ପୁଣି ଚଳେ । ତାଙ୍କ ସାଥରେ ମତେ ନେଇପଲେ । ଦୁଇମାସ ରହୁଥିଲେ ସେଠୁ କଲକତାରେ ପନ୍ଦରବଦନ ରହୁଲୁ । ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ କାହାବଦନ ନ ଥିଲ ।

୨୭ । ପୁଣି କେ କ'ଣ ସବୁ ଦେଖିଲ ?

କବଳାସ ଦେବତା ଅଉ ସମସ୍ତ ପାଣି ଦେଖିଲ । ଅଉ ସମସ୍ତ ପାଣିରେ ପହୁଁଲେ ତଜାରେ ଚଢ଼ିଥିଲ ଓ ସାହେବ ବିଧି ସାଙ୍ଗରେ ପହୁଁଲେ ଥିଲ ।

୩୦ । ଚନ୍ଦ୍ରାରେ ଏକା ବସିଥିଲ କି ?

ମାଛଧରା ଲୋକଟି ସାଥରେ ବସିଥିଲୁ ।

୩୧ । ଅଗରୁ ସମୁଦ୍ର ଦେଖିଥିଲ ? କେମିତି ଯିଲ ?

ନାହିଁ ମୁଁ ଦେଖି ନ ଥିଲ । ଭଲ ଲାଗିଲା । ସବୁଦିନ ସମୁଦ୍ରକୁ ଯାଇ ଉପରବେଳା ।

୩୨ । ନା'ପରେ ?

ନା'ପରେ କଲିକତା ଗଲୁ । ତ ବାବୁ ଗଲେନା ।

୩୩ । ବଲ୍ଲକମାରେ କ'ଣ ଦେଖିଲ ?

ବନ୍ଧୁକ ବସ୍ତ୍ର ଦେଖିଲୁ । ନାଦାକ ଦେଖିଲୁ । ଛାମ୍ପୁ ବସ୍ତ୍ର ଦେଖିଲୁ ଅଛ ଡେଇଁଆଣା ନାଲୁ ଅଛ ବାଦ ଦେଖିଲୁ ।
ପୁଣି ଶୁଲୁ ବାଗା ଦୋଡା କର୍ମିତ ଦେଖିଲୁ ଅଛ ଶିଖ କୁଟା ଦେଖିଲୁ ।

୩୪ । ତମେ ଅଗରୁ ଏ ପଶୁମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ନ ଥିଲ ?

ହଁ ହଁ ଦେଖିଥିଲୁ । ଗୋଟେ ଗୋଟେ ଏମିତି ଏକାଠି ଦେଖି ନ ଥିଲୁ ।

୩୫ । ପୁଣି କୁଆଡ଼େ ଗଲ ?

ନା'ପରେ ଅଲକପୁ ଗଲୁ । ଅମ ସାଙ୍ଗରେ ଝରେଶ୍ୱର ସାବୁ ଅଛ ମୁରଲୀ ପଣ୍ଡା ବୋଲି ଗୋଟେ ଲୋକ ଥିଲ ।

୩୬ । ସେଠି କେତେଦିନ ରହିଲ ?

ସେଠି ଶୁଣମାସ ରହିଲୁ । ଅଛ ସେଠି କମଳା ସର୍ବସ ଦେଖିଲୁ ।

୩୭ । ସର୍ବସରେ କ'ଣ କ'ଣ ଦେଖିଲ ?

ଦୋଳ ଝୁଲିବା ଲୋକ ଅଛ ମୁଣ୍ଡ ଓଳଟେଇବାଲୋକ ଦେଖିଲୁ ଅଛ ଭାଗ ନାଲେ ଅଛ ବାଦ ନାଲେ । କେତେ
ଦେଖିଲୁ । ମୋର ମନେ ନାହିଁ ଏତେ ଦିନ ହେଲୁଣି ।

୩୮ । ନା'ପରେ ?

ତାପରେ ଦୁର୍ଗା ଗଲୁ । ଝରେଶ୍ୱର ସାବୁ ଅଛ ଦାସ ସାବୁ ଅଛ ଗୋଟେ ପ୍ରବନ୍ଧ ଉତ୍କଳୀ ସାଥରେ ଗଲୁ । ମୋ ସାଥରେ
ପାରେକାଲୋକ ଦିଶା ନେଇ ଯାଇଥିଲୁ । ଗୋଟେ ଲୋକର ନାଆଁ ସାମା ମୁକୁଳ ଅଛ ଗୋଟେ ଲୋକ ନାଆଁ ଆସି ତା
ମୁକୁଳ ।

୩୯ । ଅଲକପୁରୁ ପା'ଅକୁ ଯେଉଁଥିଲ ଦିଶା ଲୋକ ନେବାକୁ ।

ହଁ ।

୪୦ । ସେ ଦିଶା ଲୋକ କଣ ଭେଲ ?

ପାରେକା କଥା କହୁଛି ।

- ୪୧ । ସେଠି କେତେଦୂର ରହୁଲ ?
ସ୍ୱର୍ଗମାଧ୍ୟ ରହୁଲୁ ଆଉ ଗାଁଆ ପଲେଇ ଆସିଲୁ । ପୁଣି ପରେ ସାହେବ ସାହେବ ସିଏ ତାଙ୍କର ଗାଁଆ ପଲେଇରଲେ ।
- ୪୨ । ସରକୁ ଫେର କଣ କଲ ?
ଗାଁଆକୁ ଫେର ଚାଲିବା ପାଇଁ ପୁଣି ପରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଗୋଟେ ଆଖିଲି ବାହାହେଲ ।
- ୪୩ । ତମେ ନିଜେ ନିଜେ ଆଖି ବାହା ହେଲ କି ?
ହଁ ନିଜେ ଆଖି ବାହାହେଲି ।
- ୪୪ । କେମିତି କୁହ ?
ଘୋଡ଼ାପାରେ ମୋର ମାମୁଁ ମାରି ରହନ୍ତୁ । ତାଙ୍କର ଗୋଟେ ସିଆସଲ । ମୁଁ ଦେଖିଲି ମତେ ଭଲ ଲାଗିଲା । ସିଆଟି ମଧ୍ୟ ମତେ ମନକଲ । ତାପରେ ଆଲି ନେଲି ଫେଣ୍ଡମ୍ ନେଲି । ଆଉ ମାମୁଁକୁ ମାମୁଁକୁ ପିଆଲିଲି । ସେମାନଙ୍କୁ ନିଶା ହେଲ । ନିଶାରେ କହିଲେ ସିଆକୁ ମୋର ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଯା ।
- ୪୫ । ତମେ ସେମିତି ନେଇ ଆସିଲ ?
ହଁ ତାପରେ ସିଆକୁ ସାଙ୍ଗରେ ବଳାକାରରେ ଘୋଷାଣ ଆଣିଲି ।
- ୪୬ । ତମେ ଜଣେ ଲୋକ ଆଣିଲକ କେତେ ଲୋକ ଆଣିଲ ?
ଅଧାଗୁଣ୍ଡାରେ ତନକଣ ଲୋକେଲେ ସିଆକୁ ମୋ ଘାଟରେ ଘୋଷାଣ ଆଣି ପୁଣି ସରକୁ ନେଇ ଆସିଲେ ।
- ୪୭ । ସେ ତନକଣ ଲୋକ କିଏ କିଏ ?
ମୋର ବୁଢ଼ାପାଙ୍କ ଗୋଟେ ଭାଇ ।
- ୪୮ । ଗାଁର ଲୋକ ଗୁରିଲେକି ?
ଗାଁର ଲୋକ କାହିଁକି ଗୁରିବେ । ଆମ ଜାତରେ ଏମିତି ସିନା ବଦାହ ହୁଏ । ଗାଁର ଲୋକ ମିଶି ବାହାକଣ ଦେଲେ ।
- ୪୯ । ମାମୁଁ ମାରି ଗୁରିଲେକି ?
ପରେ ମାମୁଁଙ୍କର ମାମୁଁଙ୍କର ନିଶା ଗୁଣ୍ଡାରେ ତାପରେ ଗୁରିଲେ । ଗୁରିକଣ ଆମଦର ଆସିଲେ କହିଲେ କାହିଁକି ଘୋଷାଣ ଆଣିଲି । ଆମ ସର ଲୋକ କହିଲେ ଓହ୍ଲୋ ! ତମକୁ ମଦ ହାଣ୍ଡି ଆ ପିଆଲକୁ ଅମେ କାହିଁକି ଆଣିବୁକି । ମାମୁଁ ମାମୁଁ କହିଲେ ଆଉ ମଦଦିଆ ହାଣ୍ଡି ଆଦିଆ ଅଛି ଟଙ୍କା ଦିଅ ବୋଲି କହିଲେ । ମୁଁ କହିଲି କେତେ ଟଙ୍କା ମାଗୁଛ ମାମୁଁ ? ମାମୁଁ କହିଲେ ପାଞ୍ଚ କୋଡ଼ି ଦିଅ ତାପରେ ଅମେ ଦେଲୁ ଚାଲିଗୋଡ଼ି ।
- ୫୦ । ତମର ମାମୁଁ ସିଆକୁ ବାହାହେଲ ପାର କି ?
ହଁ ଆମର ବାହାଦର ହୁଏ ।
- ୫୧ । ତମ ଜାତରେ ସିଆସରକୁ ଟଙ୍କା ଦିଅନ୍ତୁ ?
ହଁ ଆମେ ଦେଲୁ ।

୫୬ । ଗାପରେ ତମେ କଣ କଲ ?

ଗାପରେ ସୁସନ୍ଦର୍ଶନ କଲ ଧାନ ମାଣ୍ଡିଆ ବୁଣିଲି ଯେମିତି ତଳୁଥିଲୁ । ଗାପରେ ଅର୍ଦ୍ଧ ନରୁମାନ୍ ଆସିଲେ ପୁଣି ଅମମାନକୁ ଦେଇଲେ । ପରେ ଗୋଟିଏ ମାସ ରହି ସର ଅସିଲୁ । ମୋ ସିଅ, ଗୋଟିଏ ପୁଅ ଓ ମୋର ଭଉଣୀ ସାଙ୍ଗରେ ବସି ଲେ । ସୁଖମାସ ରହିଲୁ ଅତି ସର ପଲେଇ ଅସିଲୁ ।

୫୭ । ମେ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଭଉଣୀକୁ ଦର୍ଶା କେମିତି କରିବ ?

ହଁ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଭଉଣୀକୁ ସବୁ ଦେଖାଇ ଅଛିଲି । ଅରେ ଦେଖିଲେ ଲଲ୍ କଲ୍ ଗା'ପରେ ବୁଢ଼ମାନାରୁ ଅତି ବରଲକନାର ଦେଖିଲେ । ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ହେଲ ବୁଲିବଲିଣି ।

୫୮ । ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ଭତରେ ଆଉ କାହାକୁ ତମ ସୁଖା କହୁଛ କ ?

ନାହିଁ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷଭିତରେ କାହା ସାଙ୍ଗରେ ମୁଁ ସୁଖା ତାମ କହନ । ସରେ ସୁସନ୍ଦର୍ଶନ କଲ । ତମେ ପସୁରୁଛ ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ କହୁଛି ।

୫୯ । ତମେ ପଢ଼ାଲେଖା ଜାଣିଛ ?

ହଁ ମୁଁ ଜାଣିଛି । ମୁଁ ପାଠ ଦାସ ପଢ଼ା ଜାଣିଛି ।

୬୦ । ଆଉ କାହିଁକି ପଢ଼ିଲନ ?

ଅରବୁ ଅମ ଗାଁରେ ପାଠଖାଳା ନ ସଲ ।

୬୧ । ତମେ କେମିତି ପଢ଼ା ପଢ଼ିଲ ?

କାକୁ ଲେକନାକର ସାଥରେ ବୁଲି ବୁଲି ପଢ଼ିଲି । ସେମାନେ ମତେ ପଢ଼ାଇଲେ । ଖେରବରସାରୁ ପ୍ରକଟ ଭଉଣୀ ମତେ ପାଠଦାସର ବହୁପକ୍ଷ ପଢ଼ା ପଢ଼ାଇଲେ ।

୬୨ । ପଢ଼ା ଭଉଣୀ କିଏ ?

ସେ ଗୋଟିଏ ପାଠପଢ଼ା ସିଅ । ସେ ସଞ୍ଜରେ ରହୁଥିଲ । ସାହେବ ସାଙ୍ଗରେ ରହୁଥିଲକେଲେ ମତେ ପାଠପଢ଼ା ପଢ଼ାଇଲ । ଅତି ଖେରବର ସାରୁ ମତେ ପାଠ ପଢ଼ାଇଲ । ତାକୁ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ଅରେ ଜାଣିଥିଲି ।

୬୩ । ତମ ଗାଁର ସିଅମାନେ ପାଠ ପଢ଼ିଲନ୍ତୁ ?

ନାହିଁ ପଢ଼ି ନାହାନ୍ତୁ ।

୬୪ । କାହିଁକି ?

କାହିଁକି ସିଅମାନେ ସରେ ରହୁଥିଲେ । ଏପକ୍ଷ ସେପକ୍ଷ ବୁଲିଲେ ସିଅ ପଢ଼ିଥିଲେ । ସରେ ରହୁଥିଲେ କେମିତି ପଢ଼ିଥିଲେ । ଅମେ କେମିତି ସିଅମାନକୁ ଏପକ୍ଷ ସେପକ୍ଷକୁ ଛାଡ଼ିଲୁ କିଏ ସରେ ବୁଝିବ । କେମିତି ସାମା ସର କହନ । କିଏ କାଠ ଅଛିବ । କିଏ ବୁଝେଇ ପାଇଁ ପାଣି ଅଛିବ । ସେଥିପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପାଠଦାସ ।

୬୫ । ସିଅମାନେ କାଠ ଅଛନ୍ତୁ ।

ହଁ ଅଛନ୍ତୁ ।

- ୨୮ । ପୁଅମାନେ ବାଠ ଅଣନ୍ତୁ ।
ହଁ ପୁଅମାନେ ଅଣନ୍ତୁ ବିଅମାନେ ଅଣନ୍ତୁ ।
- ୨୯ । ବିଅମାନେ ଆଉ କ'ଣ କାମ କରନ୍ତୁ ?
ସାସ ଓପାଡ଼ିବେ ଧାନ କାଟିବେ ପଟ୍ଟତରୁ ଯାଇ ବାଠ ଅଣିବେ । କନ୍ଦା ଖୋଳନ୍ତୁ ପତ୍ର ଚୋଳନ୍ତୁ । କଞ୍ଚେଇ ବୋଳ ଚୋଳନ୍ତୁ ଆଉ ସରକୁ ଅଣନ୍ତୁ । କନ୍ଦାକୁ ପିଟେଇବେ ପତ୍ରଦଳା କଣିବେ ଆଉ ମାଣି ଆନ୍ଦାଉ ପିଇବେ । ଯୋଡ଼ିକ ଲେଲ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ପାଇଟି କରନ୍ତୁ ।
- ୩୦ । ପୁଅମାନେ କ'ଣ କରନ୍ତୁ ।
ପୁଅମାନେ ଖାଲି ଗୁଣ କରନ୍ତୁ ଆଉ ପତ୍ର ଅଣିବେ ପତ୍ରଦଳା ଚିଆଣିବେ ଆଉ ପତ୍ରଟାପି ଚିଆଣିବେ ଆଉ ଲଜ୍ଜଳ ଚିଆଣିବେ ଆଉ ନୁଆଳି କଣିବେ ଆଉ ପାଞ୍ଚଣ କଣିବେ ।
- ୩୧ । ଆତ୍ମା ବଳରାମ ଚମର ପୁଅ ହେଲେ ଖୁସି ହୁଅ ନା ବିଅହେଲେ ।
ବିଅ ଜନ୍ମ ହେଲେ ଆମକୁ ଭଲ । ବକ କଣ ଖାଇବୁ ।
- ୩୨ । କଣ ବକବ ?
ବିଅକୁ ବକବୁ ।
- ୩୩ । କେମିତି ?
ବିଅଟି କେତେ ସୁନ୍ଦରସଲେ ବହୁତ ଟଙ୍କା ମାଗିବୁ । ଅସୁନ୍ଦର ହେଲେ ଅଳ୍ପଟଙ୍କା ମାଗିବୁ ପୁଅସରକୁ ।
- ୩୪ । ଜମ ପାରେଜା ଜାତରେ ଛୋଟ ପିଲାରେ କେମିତି ନାଆଁ ବୁଝାଯାଏ ?
କିଏ ନାଆଁ ଦେବ । ଦିଆଣି ନାଆଁ ଦେବ । କି ନାଆଁ ଦେବ । ବସାଣି କହୁବ ଶ୍ୟାମ୍ ସୁନ୍ଦର ବୋଲି ନାଆଁ ଦିଅ । ବିଅ ଜନ୍ମହେଲେ ବିଅକୁ କି ନାଆଁ ଦେବେ । ନାହିଁ, ଦିଆଣି କହେ ବୁଝିକ ସୁନ୍ଦର ନାଆଁ ଦିଅ ବୋଲି ।
- ୩୫ । ଆତ୍ମା ବଳରାମ ଛୋଟପିଲ ଜନ୍ମହେଲେ କେମିତିମାନ ?
ପିଲ ଜନ୍ମହେଲେ ସରର କଣରେ ପାଞ୍ଚଦିନ ରହେ । ତାକୁ କିଏ ହୁଇବେନ । ଗାପରେ ବୁକୁଡ଼ାପର ବାନ୍ଧବେ ପିଲ, ମା, ବାପା । ପୁଣି ଏକପ୍ରକାର କଞ୍ଚାଗର ଭିତରେ ନେବା ପରେ ପିଲକୁ ମାଆକୁ ହୁଇବେ । ଗାପରେ ଆଉ ଚିତ୍ରସୁଣ ଦିନ ପରେ ଭୋଷେଇ କରେ ।
- ୩୬ । ଛୋଟ ପିଲଟି ମଣିରଲେ କଣ କର ?
ପିଲ ମଲେ ପୋଡ଼ଦେବୁ ।
- ୩୭ । ବଡ଼ ମଣିଷ ମଲେ କଣ କର ?
ବଡ଼ଲେକ ମଲେ ମଣାଣିକୁ ନେବୁ ପୋଡ଼ଦେବୁ । ମଣାଣିକୁ ଆସିଲେ ଗୋଟିଏ ହାଲେକ ଅଧରାସ୍ତ୍ରରେ ପାଣି ଟିକେ ଟିକେ ଚୁହୁଦେବ । ଚୁହୁମପରେ ମଣାଣି ଡେଇବା ଲେକ ସରକୁ ଆସିବେ ଆଉ ପାଣିରେ ଗାଧେଇବେ ଓ ନୁଆପାଣି ଅଣି ବାନ୍ଧବେ ପୁଣି ବିଅପିଆ ହେଲ ପରେ ପୁଣି ମଣାଣିକୁ ଯିବେ ।

୨୬ । ନମେମାନେ କୁତସେବା କରାଯିବ କର ?
ହଁ ଅମେ ସତ ମାନୁ ।

୨୭ । କେମିତି ମଲେ କୁଳ ହୁଅନ୍ତୁ ?
ପେଟ ଭଲରେ ପିନ୍ଧାଇ ସ୍ତ୍ରୀ ମଲେ ଚରୁଗୁଣୀ ହୁଏ । ଆଉ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଷ ନଖାଇ ନପିନ୍ଧି ଗୁଡ଼ା ହେଉଳି ଗୁଡ଼ାହେଉଳି ମଗଗଲେ
କଳ କୁଳହୁଏ ନାହିଁ ନହେଲେ କାଠକୁ ହେବେ ।

୨୮ । ସାଧୁ ବଳରାମ, ତମ ନାମରେ ବିଧିବିଧି ବ୍ୟକ୍ତ ହେଲେ ଆଉ ଗୋଟେ ସ୍ତ୍ରୀ କରବ କି ନାହିଁ ?
ହଁ ଏଥର ପାଦରେ ଯିବ ବାଟାହେଲ ନାହିଁ ନହେଲେ ବିଜା ବଦାହ କର ପାରିବ । ଏଥର ନ ରଖିଲେ କାହାପାଇଁ
ହେଲେ ପଲେଇପିବ ମତ ପାଇଲେ । ସ୍ତ୍ରୀମାନ ମିଳିଲେ ସେମିତି ରହୁବ । ସେମିତି ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ପିଲୁକୁଆ ନାହିଁ
ବୋଲିଲେ ଦେହର ପାଖରେ ରହୁବ ।

୨୯ । ଦେହଶୁଭର ସ୍ତ୍ରୀ ଥାଏ ତ ?
ହଁ ରହୁ କହେଲେ ହେଲେ ହେବ । ସେମିତି ସାନ ସ୍ତ୍ରୀ କଳ ସ୍ତ୍ରୀ ହେଇ ରହୁବେ ।

୩୦ । ସ୍ତ୍ରୀ ମଲେ ସ୍ତ୍ରୀମାନ କହ କଲେ ?
ନାହିଁ କୋଉଠୁ ହେଲେ ଗୋଟେ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଖି ବାହାହୁଏ ।

୩୧ । ନମର ବଢ଼ିବୁ ଆଉ ? କହ କହ ଗର ଲଭେଇବ ?
ପର ପାଖରେ ଅମର ବଢ଼ିବୁଆ । ବାଳଗଣ ଲଗେଇବୁ ସିନ୍ଧୁ ଲଗେଇବୁ ଝମାଟ ଲଗେଇବୁ । ଆଉ ସଲପ ଗର ଗୋଟେ
ଆଉ ହଲପା ଆଉ ଓ ସାରୁ ଆଉ ।

୩୨ । ସଲପ ଗର କ'ଣ ହୁଏ ?
ସଲପ କାଟିବୁ ଆଉ ଗୋଟେ ମାଠିଆ ସଲପ ଗରରେ ଓରଲେଇବୁ । ରସ ଝୁପ୍ ଝୁପ୍ ହେଇ ପଡ଼ିଲେ କାଠିଦେବୁ ଓ
ଓହୁଲିବା ପରେ ପିଲକୁ ।

୩୩ । ତମେମାନେ ମତ ହାଣ୍ଡିଆ କେମିତି କର ?
ମାଣ୍ଡିଆ ତୁନା ତୁଣକୁ ଆଉ ତୁଳସେ ବସାଇବୁ ପାଣ୍ଡିଦେଇ । ପାଣ୍ଡି ଫୁଟିଲେ ସେଇ ତୁନାକୁ ପାଣ୍ଡିରେ ପକାଇବୁ ।
ସଞ୍ଜରେ ପାଣ୍ଡିଦେଇ କାରିଶ ଗୁଣରେ ଡାକଦେବୁ । ଅଣ୍ଡାହେଲେ ଔଷଧ ମିଶାଇ ମାଠିଆରେ ରଖିବୁ ଗୁଣଦମପରେ
ପାଣ୍ଡି ପକେଇ ଗୁଣିବୁ ଓ ଖାଇବୁ ଏବଂ ଶୋହେବ । ସେଇଟା ହେଲୁ ଫେଣ୍ଡମ୍ ।

ଫେଣ୍ଡମ୍ ପ୍ରାଣିକୁ ଆଉ ଗୋଟେ ମାଠିଆରେ ପକାଇବୁ । ଗୋଟେ ଗୁଡ଼ିକ ମାଠିଆ ଭିତରେ ରଖିବୁ ଆଉ ଗୋଟେ
ରସହାଣ୍ଡିରେ ପାଣ୍ଡି ରଖିବୁ ଆଉ ସେ ମାଠିଆ ଭିତରେ ଚିଆଁ ଲାଗେଇବୁ । ଫୁଟିଲେ ଧାନ ପଣ ପାଣ୍ଡି ଭିତରେ ପଡ଼ିବ
ଆଉ ନମିବ । ଭିତର ପାଣ୍ଡିଟି ଡାଉରଲେ ଓହେଇ ଅଣ୍ଡିବୁ । ସେଇ ଗୁଡ଼ିକ ମାଠିଆର ପାଣ୍ଡିଟା ଅଲ ମତ ।

୩୪ । ଫେଣ୍ଡମରେ କ'ଣ ଔଷଧ ପକାଅ ?

ଚେରୁ ମନ ଓ ସୁବନକୃଷି ଗୁଳା ଗୁଳା କେବେ ଅଧ ଶୁଖେଇବେ । ଶୁଖିଲେ ମାଣ୍ଡିଆତୁନାରେ ପକେଇବ ।

୩୫ । ସଲପ ଆଉ ଫେଣ୍ଡମ୍ ଏଇ ଦିନୋଟି ଭରୁ କୋଉଟା ଭଲ ?

ଫେଣ୍ଡମ୍ ଭଲ ଆଉ ଭଲ ହୁଏ । ସଲପ ଭଲ ହୁଏ । ଫେଣ୍ଡମ୍ ଭଲ ପେଟ ବୁଣିବ ଭଲ ଶରୀ ହେବ । ଆଉ
ଖାଇବା ଭେଦ କୃତକୃତା ହୁଏ । ସଲପ ଖାଇବା ଭେଦ ଅଲଗୁଆ ହୁଏ ।

ତୃତୀୟ ଭାଗ

(ଶବ୍ଦକୋଷ)

(କ) ପାରେଜା - ଓଡ଼ିଆ - ଇଂରାଜୀ

(ଖ) ଓଡ଼ିଆ - ପାରେଜା - ଇଂରାଜୀ

ଅ - ୭

- ଅଥା? (aʔ) - ନାଚବା to dance
 ଅଥା?କାରୁ (aʔkar) - ନାଚୁଆ dancer, actor
 ଅରାଜ (oiraj) - ଅହରାଜ ପାପ king cobra
 ଅରାବ-ଅରାବ (aub-aub) - ମାଙ୍କଡ଼ ଖେଳାଣିବା
 chatters of the monkey
 ଅଙ୍ଗ ଚୁଲକ (angulck) - ବେପାରୀ trader
 ଅଟକେଇ (otkei) - ଅଟକବା to stop
 ଅଟର (otro) - ଅଠର eighteen
 ଅଡ଼ନା (adna) - ଓଡ଼ଣୀ veil
 ଅଡ଼ (ad) - ବଡ଼ a kind of slender
 cigarette rolled in a tree leaf
 ଅଡ଼ଲ୍ (adl) - ଶିକା tobacco
 ଅଡ଼ାନ (adan) - ବରିଣ୍ଡ kitchen garden
 ଅଡ଼ି (adi) - ଚାଲିବା to walk
 ଅଡ଼ୁ (adu) - ଠେକ small earthen pot
 ଅଣ୍ଡାଲ୍ (andal) - ନାଗୁଡ଼ିବା to embrass
 ଅଟୁର (atur) - ଠାରୁ from
 ଅଡ଼େ (ode) - ଅଧ୍ୟ half
 ଅନମାନ (anman) - ଅନାମ, ଅନୁମାନ guess
 ଅନମାନିକା (anmanda) - ଅନୁମାନ କରିବା to guess
 ଅନସି (ansi) - ମୁଦ୍ରି finger ring
 ଅନୁଗ (anug) - ଶିକା hanging rope shelf
 ଅପନ (apan) - ହରଣୋରୁ balsam

- ଅମ୍ବୁରୁ (omrut) - ଅମୃତଭଣ୍ଡା papaya
 ଅରକ (orok) - ଅରକ ak plant
 ଅରଡ଼ା (orda)-ହରଡ଼ା black myrobalan fruit
 ଅରସା (orsa) - ନାଲି, ଚୂଲ ପାଖୁଡ଼ା paper, petal
 ଅରୁ (oru) - ଚଷିବା to cultivate
 ଅରେଲ୍ (orel) - ଚାଷ cultivation
 ଅରେଲ୍ ଗା?ଗା? (orelga?ga?) - ଚାଷବାସ
 cultivation etc.
 ଅରେଲ୍ ଲକ (orel lok) - ହଳିଆ, ଚାଷୀ ploughman,
 cultivator
 ଅଲା? (ala?) - ପତ୍ର leaf
 ଅଲା (ala) - ମସାଲୀ flambeau
 ଅଲଗୁନା (alguna) - ଅଲଗୁଣି hanging cloth
 rack
 ଅଲ୍‌ଜେଇ (aljei) - ଲଟକିବା cling
 ଅଲ୍‌ୟ (alay) - ଲଙ୍କାଅମ୍ଳ cashew apple
 ଅଲାଇ (alai-) - ଚାଲିବା to hang
 ଅଲୁଅରୁକ୍ (aluaruk) - ଅରୁଆ ଚାଷିରୁ arua rice
 ଅଲେଇକ (aleic) - ଅଲେଇକ cadamom
 ଅଣ୍ଡ (as) - ବଡ଼କ duck
 ଅସକାୟ (askay) - ଅଡ଼େଇବା to set aside
 ଅସୁର (asur) - ଦୁଷ୍ଟ demon

ଆ - a

- ଆ (au) - ମା' mother
 ଆଂକନିମେ (augkinme) - ମାଝିକେଇ she goat

ଅକ୍ଷୁକ୍ତ (augkibu?) - ମାଝିବନ୍ଧୁ she bear	ଅଗାରମ୍ (aggarom) - ମଙ୍ଗଳବାର tuesday
ଅକ୍ଷୁକ୍ତ (augkula) - ଚାପୁଣୀ tigress	ଅଗ୍ରପୁ (aggup) - ଭାବ yawn
ଅକ୍ଷୁକ୍ତ (augkusa?) - ବୁଢ଼ି bitch	ଅଗ୍ରପୁଡ଼ା (aggupda) - ଭାବମାତ୍ରା to yawn
ଅକ୍ଷୁକ୍ତ (aulinu) - ଚିତ୍କାର scream	ଅଞ୍ଜି- (añj-) - ଅଞ୍ଜିବା to set tightly
ଅକ୍ଷୁକ୍ତ (auligouli) - ଲୋଳମାଳ ଚିତ୍କାର set up a quarrel	ଅଞ୍ଜିଟ୍ (aṅgi) - ଶୁଭ୍ରଭାଇ husband's father's younger brother
ଅକ୍ଷୁକ୍ତ (aktai-) - ଠେଲିବା to prevent, restrain	ଅକ୍ଷୁଟ୍ (akṣuṭ) - ଲୁଗାକୁମ୍ଭା bowl made from a gourd
ଅକାଗ୍ (akag) - ଜେଜେ ମା' father's mother	ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ (akṣuṇḍ) - ବାଜି market
ଅକାନ୍ (akan) - ବଡ଼ ଭାଇ elder brother's wife	ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ (akṣuṇḍ) - ଲୁଗାକୁମ୍ଭା yoke
ଅକ (aki) - ତଳ below	ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ (akṣuṇḍ) - ଲୁଗାକୁମ୍ଭା hawk
ଅକ୍ଷୁକ୍ତ (akuyi-) - କିଣିବା to buy	ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ (akṣuṇḍ) - ଖଟା, ଅମ୍ଳ sour, pickle
ଅକା? (aga?) - ପକାଇବା sharpen	ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ (akṣuṇḍ) - ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ waist
ଅକାୟ (agay) - କେବେ when, ever	ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ (akṣuṇḍ) - ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ waist chain
ଅକାୟନେ (agayne) - କେବେକେବେ never	ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ (akṣuṇḍ) - ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ backbone
ଅକ୍ଷୁକ୍ତ (agṭi) - ଅକ୍ଷୁକ୍ତ finger	ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ (akṣuṇḍ) - ଫେରିବା to return
ଅକ୍ଷୁକ୍ତ (agay) - ଚିତ୍କାର cock	ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ (akṣuṇḍ) - ଲୁଗାକୁମ୍ଭା for that
ଅକ୍ଷୁକ୍ତ (agdom) - ଖୋଲି open	ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ (akṣuṇḍ) - ଖାଲୁକା, ପୁଅ younger brother, brother's son
ଅକାଲ (agal) - ଘାଟ wood, fuel	ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ (akṣuṇḍ) - ଉପରଦେବା afternoon
ଅକାଲ ଗୁସ୍ତ (agalgusi?) - ଘାଟୁକା a kind of ghost	ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ (akṣuṇḍ) - ଗ୍ରନ୍ଥ breast
ଅକ୍ଷୁକ୍ତ (agi) - ଚିତ୍କାର louse	ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ (akṣuṇḍ) - ଗ୍ରନ୍ଥ nipple
ଅକ୍ଷୁକ୍ତ (agitag) - ଚିତ୍କାର ମାରିବା to press to kill lice with nails	ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ (akṣuṇḍ) - ଗ୍ରନ୍ଥ suckle (a child at one's breast)
ଅକ୍ଷୁକ୍ତ (agunḡator) - ପୁଅରାଜ male child	ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ (akṣuṇḍ) - ଖେଳ to play
	ଅକ୍ଷୁଣ୍ଡ (akṣuṇḍ) - ଖେଳ game

ଅନ୍ତ୍ରିରେନ (anđireni) - ଝେଲାଇ player
 ଅତା (ata) - ମାଉଁ, ଶାଶୁ mother's brother's
 wife, mother in law
 ଅତୁ (atu) - ଉପର above
 ଅନିଆକାଟ୍ (aniakag) - ଗୋସେଇଁ ମା father's
 father's mother
 ଅନିଦାଦା (anidada) - କେକେଅନା father's
 mother's father
 ଅନିବାଇ (anibai) - ଗୋସେଇଁ ବାପା father's
 father's father
 ଅନିସାକ୍ (anisak) - କେକେବାପା father's father
 ଅନୁ (anu) - ବଡ଼ଭାଇ elder brother
 ଅନୁମ୍ (annum) - ବର୍ଷ year
 ଅପ୍ସା- (apsa-) - ଟାଙ୍ଗିବା to hang
 ଅପ୍ପାଟ୍ଟି (appaṭṭi) - ନଷ୍ଟକରା cause to extin-
 guish
 ଅପ୍ପାଇ (appa) - ଦାଣ୍ଡିବା to cleanse rice or
 grain
 ଅପୁ (apu) - ଅଫିମ୍ opium
 ଅପୁଟ୍ (apug) - ଫୁଲିବା, ଫମ୍ପିବା swell, inflate
 ଅପ୍ପୁ (appu) - ଅଟାଇବା to drive out
 ଅବିଭେଦ୍ (abiveṭ) - କନ୍ଦେଇବା cause to cry
 ଅବୁରୁ (aburu) - ଅଧିକ ହେବା to be excess
 ଅବକାଲ୍ (abkalu) - ଗୋଲେଇବା cause to stir
 ଅବୁ (abku) - ରୋକିବା check, prevent
 ଅବୁଗି? (abgiu?) - ଦେଖିବା cause to
 look at

ଅବଗୁଲଟ୍ (abgulaṅ) - ଚକାଇବା cause to call
 ଅବଗୁ? (abguṭ) - ଉଚ୍ଚେଇବା cause to ripe
 ଅବଲେଇମ୍ (ablelam) - ଝୋକେଇବା cause to
 find
 ଅବ୍ ହଲ (absola) - ଲୁଚେଇବା cause to hide
 ଅବ୍ ସ୍ତାଉ (abyau) - ହଲାଇବା shake
 ଅବା (aba) - ବାପା father
 ଅବାକା (abaka) - କେବଳ only
 ଅବାଟ୍ (abig) - ଅଇ mother's mother
 ଅବୁ (abu) - ବହୁତ many
 ଅମ୍ ନାୟ (amny) - କେମିତି how
 ଅମ୍ ତମ୍ (amtom) - ଅଁ କରିବା to open the
 mouth
 ଅମାଟ୍ (amag) - ଅଗ front
 ଅମାଟ୍ ନୁଲକ୍ (amagnulok) - ପୁତୁପୁତୁ ancestor
 ଅମାରୁ (amaru) ଶିଅର କରିବା to shave
 ଅମାରୁଲକ୍ (amarulok) - ଚଣ୍ଡାଳ barber
 ଅରୁଗମ୍ (argom) - ସାଥୀ friend
 ଅରୁଗୁଲମ୍ (argulom) - ବୋବା foolish
 ଅରୁଡ଼ିମାନୁ (arđimanu) - ଅଛୁ awake
 ଅରୁ (aroy) - ମାଡ଼ fly
 ଅରା? (ara?) - ଓଇ tree
 ଅରାଗାନୁ (araṅanu) - ନରଡ଼ିବା to saw
 ଅରାମ୍ ଲେଡ଼ାରୁ (aramledaru) ଅରମ୍ଭ କରିବା to start
 ଅରା? ସାଲି (ara?sali) - ଗଛର ବାଉ bark of the tree

ଅରି (ari) - ନିତ nit	ଅସାଫୁକ (asafuki) - ଅସାଫୁନାସ month of asar
ଅରି? (ari?) - ଅଣ୍ଡା egg	ଅସାନ୍ (asan) - ପିତା bitter
ଅରି?ଅସେଲ (ari?asel) - ଅଣ୍ଡାତାଳ eggwhite	ଅସାରୁ (asar) - ଶୁଖିଲା dry
ଅରି?କୋଲ (ari?koi) - ଅଣ୍ଡା ଖୋଲପା egg shell	ଅସାରୁକୁ (asarnu-) - ଶୁଖିବା to dry
ଅରିଲ୍ (aril) - ଚୁଆପଥର hailstone	ଅସାସ୍ (asay) - କଳା black
ଅରିବଟ୍ (aribot) - ମାଝ ମୟିଶି ବାକୁଣୀ she buffalo calf	ଅସାସ୍ ମାକଡ଼୍ (asaymakor) - ହନୁମାଙ୍କଡ଼ monkey
ଅରୁପ୍ (arup) - କଙ୍କଡ଼ା crab	ଅସିନ୍ (asin) - ସିଝା boiled
ଅରେଇ (arei) - ହାରିବା to defeat	ଅସିନରୁ- (asinru-) - ସିଝିବା to boil
ଅରେଟ୍ (areg) - ପଥର stone	ଅସୁ (asu) - ଅସୁଗ୍ sick
ଅଲ୍ଗା (alga) - ଦଣ ten	ଅସୁଟ୍ (asug) - ଘର house
ଅଲାଇ (alai) - ଗୋଳେଇବା to mix	ଅସୁଟ୍ ପାଢ଼ାନ (asugpaṛan) - ଘର ବାହାର indoor outdoor
ଅଲଗ୍ (alag) - ଛଣ straw	ଅସୁଟ୍ ନୁଆଇ (asugjuāi) - ଘରକୁଆଁ a son-in-law who stays in his father-in-law's house
ଅଲା? (ala?) - ଲୁଣ tail	ଅସୁ? (asu?) - ଛୋଟ, ସାନ little, younger
ଅଲ୍ସି (alsi) - ବାଣି til	ଅସୁ?ଅସୁଟ୍ (asu?aug) - ଖୁଡ଼ି, ସାନ ମାଉସୀ father's younger brother's wife, mother's younger sister
ଅଲମ୍ - (alam-) - ଚୁଇଁବା to touch	ଅସୁ?ଅସୁଟ୍ (asu?ayṛan) - ସାନପୁଅ younger son
ଅଲି (ali) - ମଦ wine	ଅସୁ?ଅବା (asu?aba) - କଢେଇ father's younger brother
ଅଲିଡ଼ାଉଲକ୍ (alidaulok) - ଶୁଣି wineseller	ଅସୁ?କୁପାଲ୍ (asu?kupal) - ଆଳିଆ small plate
ଅଲିଗ୍ (alig) - ଉପରେ above	ଅସୁ?ପୁଟା (asu?puṭa) - କେଶେଟ୍ abdomen
ଅଲୁ (alu) - ଅଳୁ potato	ଅସୁ?ସାକା (asu?saka) - ସାନ ଭାଇ younger brother
ଅଲୁପ୍ (alup) - ହାଣ୍ଡା hare	ଅସେଲ (asel) - ସୁନା white
ଅସଟ୍ (asot) - ମଳ feces stool	
ଅସଟ୍ ନୁ (asognu) - ମଳତ୍ୟାଗ କରିବା defecate	
ଅସଟ୍ କୁଣ୍ଡ (asogkund) - ନର୍କ hell	
ଅସଟ୍ ଗୁ? (asoglu?) - ଗାଢ଼େଇ ear wax	

ଅସେଲ୍‌ଡିକ୍‌ୟ୍ (aseltikuy)-ଘାଣେବାଳ grey hair

ଅୟୁ? (ayu?) - ମାଛ fish

ଅୟୁ?ଦାରୁଲକ୍ (ayu?darulok) - କେଉଟ

fisherman

ଅୟୁ (a?yu) - ଧାନ କଟିବା to reap

ଅଓଲା (awola) - ଅଁଳା amla

ଅଓପ୍ (awap) - ଚରକାଣ୍ଡ curry

ଇ - i

ଇୟ୍ (iay) - କେତେ how many

ଇୟ୍- (iu?) - ଘାଣ୍ଟିବା to collect

ଇକ୍, ଇକ୍ (ik, iku) - ନାହିଁ not, no

ଇଗ୍ରା (igra) - ବୋଇଲି charcoal

ଇଗ୍ଗର୍ (igger) - ଇଶୋର, ବର young boy,
bride-groom

ଇଟା (iṭa) - ଇଟା brick

ଇଡିଗିରି (iṛigiri) - ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ pieces

ଇଡିଗିରାନୁ (iṛigiriganu) - ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କଳି କାଟିବା
to chop

ଇଣ୍ଡି (iṇḍi) - ଏହା this

ଇଣ୍ଡିନ୍ (iṇḍin) - ଏଇଟା this one

ଇଣ୍ଡ୍ରନ୍ (iṇḍran) - ଔଷଧ medicine

ଇଣ୍ଡ୍ରି (iṇḍri) - ହେମବତ୍ତା iron mortar

ଇଟାଗ୍ (itag) - ଗୋବରୁ cowdung

ଇର୍ଭୁର୍ (ībur) - ସବନ air

ଇର୍- (ir-) - ଡେଇଁବା to jump

ଇର୍ଭୁର୍ (irtub) - ଲଙ୍ଗଳ plough

ଇଲି (ili) - ଲୋଚ leech

ଇ?ୟ୍- (i?ye-) - ଚାନ୍ଦିବା to cry

ଉ - u

ଉଆସ୍ (uas) - ବଡ଼ wrist watch

ଉଆସ୍ (uās) - ଅମାବାସ୍ୟା new moon day

ଉଆୟ୍ (uay-) - ଆସିବା to come

ଉକଲ୍- (ukle-) - ଫୁଟିବା to boil

ଉଗ୍ଗ୍ (ugg) - ରାତି, ଅନ୍ଧାର night, darkness

ଉଗ୍- (ugu-) - ବିକିବା to sale

ଉଜଲ୍ (ujal) - ଆଲୋକ light

ଉଜେ (uje) - କେବଳ, ଶାଲ only

ଉକ୍‌କାୟୁ (uṭkayu-) - ଉଠାରିବା to hoe

ଉଡ୍- (ud-) - ଫୋପାଡ଼ିବା to throw away

ଉଡ୍‌ପେୟୁ-ଉଡ୍‌ପେୟୁ (urpeyu-urpeyu) -

ବନ୍ଧୁ ବୁଝା ହେବା sound produced by
the bear

ଉଫା (ufa) - ଋତୁ season

ଉଫା? (ufa?) - ଅମ୍ଳ mango

ଉଫାଗ୍ (ufag) - ଲେ kite

ଉଫାୟୁ (ufayu) - ଉଡ଼ାଇବା cause to fly

ଉଡ଼େଇ- (uprei-) - ଉଡ଼ିବା to fly
 ଉଣ୍ଡୁ (undru) - ମଠୁ honey
 ଉଣ୍ଡୁରୁ ଆରସ୍ (undruaroy) - ମଠୁମାଛ bee
 ଉଣ୍ଡି (uṅḍi) - ଦେବୀ deity
 ଉଟୁରୁ (ūturu) - ଝଡ଼ିତାମୁତା broom stick
 ଉଦ୍‌ଲିୟା (udliya) - ରିଜା ବଳାନ୍ତ marriage by
 enforcement
 ଉଦାନୁ (udanu) - ଖୋଲିବା open
 ଉଦାରୁ (udar) - ଉଧାର loan
 ଉଦେ (ude) - ଦ୍ୱିତୀୟା second lunar day
 ଉଦ୍‌ଗି (ungī) - ଚାରି four
 ଉନ୍‌ଲପ୍ (unlop) - କନମୂଳ sweet potato
 ଉନ୍‌ଲୁ (unlu) - ଠେକୁଆ hare
 ଉନା (una) - ଅଳ୍ପ little, few
 ଉନୁ- (unu-) - ଚିଙ୍ଗିବା to throw
 ଉପଡ଼େଇ- (uprei-) - ଝୁଟିକିବା splash cut
 ଉପହରପୁଣ୍ଡା (uphorpuṅḍa) - ଅଧିକାରୀଙ୍କ ପାଣ୍ଟ
 illegitimate child
 ଉବ୍‌କେୟୁ- (ubkeyu-) - ଭାସିବା to float
 ଉବ୍‌ରେୟୁ (ubreyu) - ବେକା surplus
 ଉବା? (uba?) - ଝୋ thorn
 ଉବା?କୋୟ (uba?koy) - ରିଜା percupine
 ଉମ୍‌ବ-ଉମ୍‌ (umbo-umbo) - ଘାଣ୍ଟି ଚମୁଡ଼ା
 lows of the cow
 ଉମାଲ (umal) - ଲୁହା iron

ଉମାଲକୁଟି (umalkūṭi) - ଲୁହାଲୁହା iron nail
 ଉମାଲପେଟିଆ (umalpetia) - ଲୁହାସିନ୍ଦୂର
 iron chest
 ଉରା- (urna-) - ଉଠିବା to get up
 ଉରସି (ursi) - ବାସି stale
 ଉରା (ura) - ମୋଟା fat
 ଉରା? (ura?) - କଦଳୀ plantain
 ଉରିଜ (urij) - ଅଲଗା, ଅନ୍ୟ different, another
 ଉରିଆଙ୍ଗ (uriaug) - ଧର୍ମ ମା god-mother
 ଉରିଆବାଗ (uriabag) - ଧର୍ମବାପା god-father
 ଉରୁଙ୍ଗ (urug) - ବାରିଶ bamboo
 ଉଲ୍‌ସେ (ulse) - ଚମକ startling
 ଉଲ୍‌ସେଇ- (ulsei-) - ଚମକିବା to startle
 ଉଲି (uli) - ପିଆଜ onion
 ଉସାଲ୍ (usal) - ଚମ, ଚମଡ଼ା skin, leather
 ଉସୁମ୍‌ଡା (usumḍa) - ଉଷ୍ମ ମ କରିବା to warm

◁ - e

ଏଜେ? (eje?) - ଗଣିବା to count
 ଏଜେଇ (ejei) - ହିସାବ calculation
 ଏଟାୟୁ- (etayu-) - ଡେଇଁବା to remember
 ଏଟୁ (etu) - ସ୍ମରଣ remembrance
 ଏଟୁର (etur) - କୁ to, towards
 ଏନମ୍ (enom) - ତୁ to you
 ଏନିଗ (enig) - ମତେ me
 ଏନୟୁ (emoy) - କାହାକୁ to whom
 ଏରମ୍ (erom) - ପରମ୍ବରା day after tomorrow
 ଏରେୟୁ- (ereyu-) - ଚାହିଁବା to peep

କ -k

କକ?ନା- (kaka?na-) - ବସିବା to sit

କକ?ନୁ-ଉରୁନୁ (kaka?nu-urnu) - ବସାଉଠି sit and stand

କଟ୍ (kot) - ଖଟ cot

କଟ୍ଟି? (kotji?) - ଖଟଦଣ୍ଡ beam of cot

କଠୁ (koru) - ଖଠୁ bangle

କଠକ (korki) - କୋଡ଼ spade

କଠେପାସ୍ତଲେୟୁ (kathapasleyu) - ବଦଳାଇବା turn aside

କଢ଼ି (kodli) - କଢ଼ି plantain

କଠୁନ (konun) - ବୋହୂ daughter-in-law

କନ୍ତର (kontor) - ସ୍ୱପ୍ନ interest

କଣ୍ଠର (kṅṅpar) - କଣ୍ଠଶୀ elbow

କବରୁ (kobar) - ଖବର message

କବରୁକାରୁ (kobarakar) - ଦୂତ messenger

କମଲ (kamol) - କମ୍ପଳ blanket

କମ୍ପଲ (kamola) - କମ୍ପଳ orange

କରତ୍ (korat) - କରତ saw

କରପୁର (karpur) - କର୍ପୂର camphor

କରମ୍ପଳା (ka:mangṛa) - କରମ୍ପଳ carambola

କରଲି (korli) - ଡାଲି bamboo tray

କୋଳି (koli) - କୋଳି berry

କୋଲିଆ (kolia) - କୋଲିଆ jackle

କିସ୍ (kṛs) - କିଲ୍ red

କସରାୟୁ (kasyayu) - ଗଡ଼ାବା to roll on the ground

କସରେନା (kasyreina) - ସ୍ୱସ୍ଥୁକା to crawl

କସଲି (koslī) - କାନ୍ଥ (ମାଛ, ପାତ) scale, slough

କସା (kasa) - କସୋର dove

କସା (kosa) - ବେଣୀ braid of hair

କସାକିରା (kasyakira) - ଶିଳ୍ପକୃତ caterpillar

କସିମ୍ (kasyim) - କସିମ୍ tortoise

କାଉ (kau) - କାଉ crow

କା?କି (ka?ki) - କାଞ୍ଚ sickle

କାକରୁ (kakaru) - କୁଷା, ଶୁଣ୍ଠା dew, cold

କାକରୁଡ଼ା (kakarṛḍa) - ଶୀତଳାକରା to make cool

କାକ୍ଷିପା (kaksipa) - କାଣ୍ଡ arm pit

କାଠି (kṛṇ) କାଠି glass

କାଜୁଲ୍ (kajul) - କଜ୍ଜଳ kajal

କାଟି (kaṭi) - କୁଣ୍ଡଳ, କେଟ୍ଟି knife

କାଟିକୂର୍ (kaṭikū'ur) - କୁଟିଆ ମୂଷା rat

କାର୍ମା (karṃa) - ସ୍ତ୍ରୀ wife

କାଠି (kaṭi) - କାଠି, twig

କାଠୁ (kaṭu) - କନ୍ୟା, ଅବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀ bride, unmarried girl

କାଣ୍ଡୁ (kāḍu'n) ଶେଷ vagina

କାଞ୍ଚକୋଳି (kaṅṅakoli) - କେଶର କୋଳି berry of a thorny-bush

କାଟି (kaṭi) - ପତଳିକା vegetable chopper

କୁକୁ (kuku?) - ମାଟିଆ, କାଠି earthen pot
 କୁକୁଜ (kukuja) - ଫଳ phelgm
 କୁନିମାଳ (kunikimāla) - ପାହାଚ ଦେବତା goddess
 of the hill
 କୁଟୁଗା (kutuga) - ଚାଠାଣ ଚଢ଼େଇ wood
 pecker
 କୁଟ (kuta) - ଝାଁ fire
 କୁଟପାଣି (kutapāṇi) - ଝାଁ ପାଣି fire & water
 କୁଟପମାର (kutapamar) - ଶାଳ sweet
 କୁଟପ୍ୟାସୀ (kutapāyāsī) - ଏକ ପ୍ରକାର ଝା
 specific fire wood tree
 କୁଟି (kuti) - ଦୋହ twenty
 କୁଟୁର (kutar) - ଡେଇ camel
 କୁଣ୍ଡ (kuṇḍa) - କାକୁଟି belching
 କୁଣ୍ଡା (kuṇḍā) - ଗାଡ଼ା, ପହାଚ hill, mountain
 କୁଣ୍ଡମ (kuṇḍam) - ଖାଦ୍ୟ paddy
 କୁଟି (kūṭi) - ଦଣ୍ଡ nail
 କୁନ୍ (kun-) - ଗାୟନ to sing
 କୁନ୍କୁନ (kunkun) - ଗୀତ song
 କୁନ୍କୁକାର (kunkunkar) - ଗାୟକ singer
 କୁନ୍ତୁଗୁଡ଼ା (kunturguḍā) - ଗଢ଼ା cage, trap
 କୁପାଲ (kupal) - ଆଳ metal plate
 କୁପୁଡ଼ି (kupūḍi) - କୁଳ hump
 କୁମୁଡ଼ା (kumūḍā) - କଣ୍ଠା pumpkin
 କୁମା (kuma) - ଝାଣ wheat flour

କୁମାର (kumar) - କୁମ୍ଭୀର potter
 କୁମ୍ଭୀର (kumbhira) - କୁମ୍ଭୀର crocodile
 କୁର (kur) - ଗୁଆ hoof
 କୁରାଣ (kuraṇ) - ବୋଧବା to put
 କୁରୁ (kurū) - କୋଳ lap
 କୁରମ (kuram) - ଗାମ୍ଭ, ଗାମ୍ଭା, ଗାମ୍ଭା path, road, way
 କୁରୁଲ (kuril) - ଶାଲୁକ snail
 କୁଲକୁଲୁ (kukululu) - କୁଲକୁଲୁ to shake
 କୁଲମ୍ (kulam) - ଶାସ୍ତ୍ର guest
 କୁଲମ୍-ଗାୟକ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ (kulam-gāyaka lakṣmī) - ଶାସ୍ତ୍ରୀ
 relatives
 କୁଳା (kula) - ଚାଉ tigror
 କୁଲ (kull) - ଦୈନିକ daily wage
 କୁଳା (kula) - କୁଳୁର dog
 କୁଲୁ (kūlu) - କୁଲୁ to coil
 କୋ (keta) - କୋଟା stupid
 କେ-କେ (ker-ker) - କେ-କେ sound
 produced by the bat
 କେଣ୍ଡି (kendi) - କେଣ୍ଡି tree branch
 କେସୁ (kesu) - କେସୁ shawl
 କୋଳ (kolat) - କୋଳ horse gram
 କେରା କୁଟୁର (kharaka kūṭur) - କେରା
 field rat
 କୋ (khasa) - କୋ owl
 କୋଶୁ (khaslayu) - କୋଶୁ loosen

ଖାଜା (khañja) - କରମ୍ପା pongamia glabra

ଖାମ୍ବୁ (khasra) - ଅପଶ୍ୟାବ ଦିrt

କ୍ଷେତୁଆ (kshētsua) - ଜିଆ, କେଶୁଆ earth worm

ଗ-ଘ

ଗ (gā) - ଗହମ wheat

ଗରୁଡ଼ (garuḍ) - ଗରୁଡ଼ milkman

ଗଞ୍ଜଗଞ୍ଜେୟୁ (gañjgañjeyu) - ଅଶ୍ୱତ୍ୱା treamble

ଗଞ୍ଜାନି (gañjāni) - ଗାଈଗୋଟୀ cow-herd

ଗଞ୍ଜି (gāñji) କଟକି, ଗଣ୍ଡାଢ଼ାବା wrist, make a knot

ଗଡ଼ (gāḍa) - ବେକ, ଗଳା neck, throat

ଗଡ଼ସିଆୟୁ (gāḍsiayū) - ଗଡ଼ଣା ମାଛ a kind of fish

ଗଢ଼ା? (gāḍā?) - ଧୋଇବା to wash

ଗଣ୍ଡ (gāṅḍa) - ଗଣ୍ଡି bell

ଗଘା (gāghā) - ଗଘା wall clock

ଗଣ୍ଡା (gāṅḍā) - ଗଣ୍ଡା rhinoceros

ଗଠଗୁଣି (gāṭhagūṇi) - ଗୁଣିକା made servant

ଗଠଲ (gāṭhala) - ଗୁଣିକା servant

ଗଡ଼ୁଟ (gāḍuṭ) - ଲୁଗା cloth, saree

ଗଡ଼ୁଟ ଅଣ୍ଟି (gāḍuṭaṅṭi) - ଲୁଗାଅଣ୍ଟି cloth's border

ଗଢ଼ (gāḍa) - ଗଢ଼ donkey

ଗଠିକର (gāṭhikara) - ଗଠିକର foul, smell

ଗଢ଼ (gāḍa) - ଗଢ଼ିକର to lie down

ଗନା- (gona-) - ଗହମ to tolerate

ଗବେଡ଼ାକିରା (gaberaḱira) - ଗବେଡ଼ା ଗୋଟ dung beetle

ଗମ୍ଭେ (gamte) - ସ୍ୱପ୍ନ dream

ଗମ୍ଭରା (gamra) - ଗାଠ shoulder

ଗମ୍ଭା (gamsa) - ଗୋଷ୍ଠିକ ଲୌଣ୍ଠିକ loin cloth, sanitary napkin

ଗରଜେଇ (garjei) - (ଗାଘ) ଗୁମ୍ଫା ଗୁମ୍ଫା hising of the snake

ଗରଣ୍ଡି (garāṅḍi) - ଗଣ୍ଡ ଗଣ୍ଡ କରବା (ମାଂସ) to chop

ଗରନ୍ (garān) - ଗ୍ରହଣ eclipse

ଗରବ (garab) - ଗର୍ବ pride

ଗରବଡ଼ା (garabḍā) - ଗର୍ବ କରବା to boast

ଗରମ୍ (garām) - ଗୋରବା to scrape

ଗରୁମ୍ (garūm) - ଗାଢ଼ିଆ another name of the tribe

ଗଲିଆ (golīā) - ଗଲିଆକି black drongo

ଗୟିଲ (gayil) - ଗୟିଲ bison

ଗାଆ - gaad) - ଗାଆ gum

ଗାଢ଼ିଆ (gāḍiā) - ଗୋଟିକା, ନାକ ପୁଁ ପୁଁ କରବା blow (nose)

ଗାଢ଼ିଆ (gāḍiā) - ଗାଢ଼ିଆ to eat (as rice)

ଗାଗା? (gāgā?) - ଗାଗା rice

ଗାଗୁଟ (gāgūṭ) - ଗାଗୁଟ body

ଗାଗି (gāgi) - ଗାଗି be able

ଗାଜୁଲ (gājul) - ଗାଜୁଲ bracelet

ଗାଡ଼ା? (gāḍā?) - ଗାଡ଼ା, ଗାଡ଼ା gruel, cold rice gruel

ଗଞ୍ଜାନ୍ (garan) - ନନ୍ଦପୁର nandpur	ଗିନାଲ୍ବା (ginalba) - ଗାମୁଛା towel
ଗାଡ଼େ (gare) - ଗୁଣିବା to strain	ଗିନାୟ (ginayo) - ଚାଲୁଣୀ sieve
ଗାଠୁ (gaṭnu) - ଚୁକ୍ଚୁଡ଼ା ହାଣିବା to slaughter	ଗିରିଗ୍-ଗିରିଗ୍ (giriḡ-giriḡ) - ଘଷୁରରଖ୍ grunt of the pig
ଗାନ୍ତାରୁନା (gantarna) - କୁଣ୍ଡେଇବା (କାନ) to clean (as ear)	ଗିଲସ୍ (gilas) - ଘାସ tumbler
ଗାୟ- (gay-) - ଖୋଲିବା to dig	ଗୁରୁ (guur) - ଗୁରୁ gur
ଗାୟୁ- (gayu-) - ଘଟକା, ବଦାରିବା to fry	ଗୁଁଉରୁ (guṽur) - ଗଲେ ripe
ଗାରମା? (garma?) - ଖୋବେଇ bamboo basket	ଗୁଁଉରୁ ଉଡ଼ା? (guṽur uṛa?) - ଗଲେ ଅମ୍ଳ ripe mango
ଗାରିୟା (gariya) - ଗର, କଳସ pitcher, water pot	ଗୁଁଉରୁ ଅଳା? (guṽur ola?) - ଗଲେ ଫଳ ripe leaf
ଗାରୁଗ୍-ଗାରୁଗ୍ (garug-garug) - ବାଦ ହେବାର roar of the tiger	ଗୁଁଉରୁଡ଼ା? (guṽurḍa?) - ପୁଲ pus
ଗାଲ୍ଗା (galga) - ଅଠ eight	ଗୁଜରାତି (gujraṭi) - ଗୁଜୁରାତି small cardamom
ଗାଲ୍ଗି (galgi) - ଠାଳ seven	ଗୁଡ଼ା (guḍa) - ଗୁଡ଼ା cage
ଗାଲ୍ବା (galba) - ନଅ nine	ଗୁରୀୟା (guriai) - ଘୁରାଇବା cause to turn round
ଗାଲ୍ (gali) - ଗାଲିଗି gills of fish	ଗୁଡ଼ି (guḍi) - ଗାବଳ crowbar
ଗାଁ- (gāṽ-) - ଦେଖିବା to see	ଗୁଡ଼ିକ (guṛik) - ଟିକେ, ଅଳ୍ପ little
ଗିଉ (giu) - ଘିଅ ghee	ଗୁଡ଼ିୟା (guṛiya) - to roll
ଗାଁଗାଁକୁ (gāṽgāṽnu) - ଦେଖାଦେଖି looking each other	ଗୁଁରୁ (gūrub) - ମୁଠା fist
ଗିଜେଇ (gijeṽ) - ଝିଝିଝି lizard	ଗୁଟର (gutur) - ଗୁଣ୍ଡେ ପୁଅ small boy
ଗିଡ଼ା? (giḍa?) - ପିଇବା to drink	ଗୁଟର ଅଞ୍ଜୁ (gutabaṛu) - ଗାଦବା ପୁଅ gadaba boy
ଗିଡ଼ା?ଗିଡ଼ି (giḍa?giḍi) - ପିଆଯିବା drinking etc.	ଗୁନା- (guna-) - କୁଣ୍ଡେଇବା
ଗିଦ୍ରି (gidri) - ଝଡ଼ାଳା ill temper	ଗୁନି (guni) - ଝିଅ girl, daughter
ଗିଦ୍ରିନା- (gidrina-) - ଝଡ଼ାଳା to get irritate	ଗୁନିଗୁଟର (gunigutar) - ଝିଅପିନ୍ଧି female child
ଗିନା (gina) - ଗାଞ୍ଜିଆ metal cup	

ଗୁଣ୍ଡମ୍ (gunḍam) - ଗମାଧି tomb
 ଗୁଫାୟୁ (ḡuphayu) - ଚରଣା graze
 ଗୁମ୍ ଗୁମ୍ (gumgum) - ଗାଲ cheek
 ଗୁମାଟ୍ (gumag) - ସ୍ପେଟ spirit
 ଗୁମାରୁ (gumar) - ଶାନ୍ତୁଡ଼ିବା winnow
 ଗୁରୁ- (gur-) - ପଶିବା to enter
 ଗୁରୁ-ଗୁରୁରୁ (gur-guur) - ଶାନ୍ତୁରୁମୁରୁବା coo of the
 ipgeon
 ଗୁରାଇ (guroi) - ଲଜ shame
 ଗୁରାମ୍ (guram) - ଗୁମ୍ ଗୁମ୍ବା to scratch
 ଗୁରାସିଂଗା (gurosiṅgi) - ମିମିକା ଲତା mimca plant
 ଗୁଲଟ୍- (gulog-) - ଡାକିବା to call
 ଗୁଲଟ୍- ଉଦରୁ (gulogudoru) - ପାଞ୍ଜେଟିବା to
 welcome
 ଗୁଲମ୍ (gulom) - ଜାଣିବା to know
 ଗୁଲ (guli) - ଗୁଲୀ pellet
 ଗୁସି? (gusi?) - ଗୁସ୍ତ ghost
 ଗୁସେୟନା (guseyna) - ଚାଲିବା to move
 ଗେଣ୍ଡୁ (genḍu) - ଗଣ୍ଡାଲୁ aluminium
 ଗେମୁ (gemu) - ଲାଗିବା be attached

କ୍ - J

କି? (ja-) - ଚାଲିବା to wipe
 କି?ଉ (ja?ou-) - ଚାଲିବା to sweet
 କାଇ (jail) - ଜେଲ jail
 କାକମକ (jokmaki) - ଚାଲିବା sparking stone

କାକି (jagki) - ଚାଲିବା ovula
 କାଠ (jagḡa) - କାଠ thigh
 କାଠ୍ ଗା (jagḡla) - ଚାଲିବା twin
 କାଟେଇ (jatei) - ଚାଲିବା to cheat
 କାଟ୍ କାଟ୍ (jcrjor) - ଚାଲିବା storm
 କାଠା (jara) - ଲାଗିବା to smear
 କାଟେୟୁ (jaryu) - ଚାଲିବା to joint
 କାଟରୁ? (jator?) - କାଳାକାଲ black mole
 କାନ୍ଦ (janda) - ଚାଲିବା broom stick
 କାଜା (jana) - ମାଜା maize
 କାଜି (jani) - କାଜି sponge gourd
 କାଜମ୍ (jonom) - କାଜା birth
 କାଜମ୍ ଗା (jonomḡa) - କାଜା କାଜିବା to give birth
 କାମା (jama) - ଚାଲିବା to earn
 କା?ରୁ (ja?ru) - ଚାଲିବା to bear
 କାଲ (jala) - ଚାଲିବା pond, tank
 କାଲସାସା (jolasāsa) - ଚାଲିବା bride price
 କା?ଆଉ- (ja?au-) - ଚାଲିବା to beg
 କା?ରୁ (ja?u) - ଚାଲିବା bone
 କାଜକିରୁମ (jagnikuram) - ଚାଲିବା fire pot,
 brazier
 କାଜକିରୁଗ୍ (jagkor kitugg) - ମାଟି ଦେବତା
 earth god
 କାଜ (jaj) - କାଜା ship
 କାଜା (jada) - କାଜା castor
 କାଜମେରୁଗା (jatimersa) - ଚାଲିବା black
 pepper

ଜାନ୍ତା (janta) - ବୋରଣ grinder
 ଜାମ୍‌କୋଲି (jamkoli) - ଜାମ୍‌କୋଲି black berry
 ଜାମ୍‌ମାଠି (jamāṭhi) - ଅଣ୍ଟାବନ୍ଧ knee bone
 ଜାଲ୍- (jal-) - ଚୁଟିବା to lick
 ଜାଲି (jali) - ମୟୂରପୁଚ୍ଛ peacock's plumage
 ଜି- (ji-) - ଘାଳିବା to pour of a liquid to
 the last drop
 ଜି? (ji?) - ଦାନ୍ତ teeth
 ଜିକ (jik) - ଗୋଡ଼ leg
 ଜିଗର (jigar) - ରାଗ anger
 ଜିଗରୁ (jigarru) - ରାଗିବା be angry
 ଜିଜା (jija) - ଭିକ୍ଷା begging
 ଜିଜିବୋନା (jijiboina) - ବୁଝି dragon fly
 ଜିଜାଲକ (jijalok) - ଭିକ୍ଷୁ beggar
 ଜିତେଇ (jitei) - ଜିତେଇ win
 ଜିମିଜିମି (jimijimi) - ଝିପିଝିପି (ବର୍ଷା) drizzling
 ଜିୟେଗ (jiyeg) - ଶୀତ winter, cold
 ଜିୟେଗୁରା (jiyegura) - ଶୀତଋତୁ winter
 ଜିୟୁ (jiyu) - ବାନ୍ଧିବା to bind, tie
 ଜୁଆ (jua) - ପଣା dice
 ଜୁଆଁଇ (juāi) - ଜୁଆଁଇ son in law
 ଜୁକିକି (juikiri) - ଫାଟିଲି match box
 ଜୁଜା? (juja?) - ଶୁଣିବା to sweep
 ଜୁରୁଗ (jurugg) - ଝୁରୁଗ cowpea
 ଜୁମ୍- (jum-) - ଖାଇବା (ଖଲ) to eat

ଜୁଲ୍- (jul) - ଚୁଡ଼ିବା to string
 ଜେଟ୍‌ଆତାରା (jetāṭara) - ଧ୍ରୁବତାରା polestar
 ଜେଟିଆ (jetia) - ବରଜେଟିଆ sparrow
 ଜେମିଲାଇ (jemilai) - ମାଛରଜା king fisher
 ଜେଲ୍- (jell-) - କହୁବା to speak
 ଗାଲିବା to sing
 ଜେଲ୍‌ଜେଲ୍ (jell jellu) - କୁହାକହୁ speaking
 mutually
 ଜୋଲ୍ (jol) - ଝୋଲ soup
 ଟ - †
 ଟଡ଼ି (ṭari) - ଓଠ lip
 ଟାକ୍ରି (ṭakri) - ଶତ୍ରୁ enemy
 ଟାମକ୍ (ṭamok) - ବଡ଼ଦାମା big drum
 ଟିକନା (ṭikna) - ଠିକଣା address
 ଟିକା (tika) - ଟିକା, ଟିପ tip
 ଟିକି (ṭigki) - ଟିକ
 ଟିଗ୍‌ଗି (ṭiggi) - ବଡ଼େଇ ଶିଫର hunting birds
 and small game
 ଟିପ୍‌ନି (ṭipni) - ଟିପ୍‌ନି small bamboo basket
 ଟିପି (ṭipei) - ଟିପି ଟିପି ଦ୍ରୋଣ ପଡ଼ିବା to drip
 ଟିଲୁକୂତୁର (ṭilukūtur) - ଟିଲୁକୂ ମୂଷା squirrel
 ଟୁର-ଟୁର (tuur-ṭur) - ଟୁର ଟୁର hoot of the
 owl
 ଟୁଟାଆ (ṭuṭaara) - ଟୁଟାଆ branchless tree
 ଟୁଣ୍ଡି (ṭundri) - ଟୁଣ୍ଡି a kind of kitchen
 vegetable
 ଟୁରା (tura) - ଟୁରା orphan boy

ଟୁରି (turi) - ଅନାଥ ଝିଅ orphan girl
 ଟୁଲିଆୟୁ (tuliyau) - ଅମଳ କେବା to harvest
 ଟୁଲିୟା (tuliya) - ଚଢ଼େଇବା to heap
 ଟେଙ୍ଗ (teṅg) - ଚୋରୀ staff
 ଟେଙ୍ଗିଆ (teṅgia) - ଭୁଞ୍ଜି axe
 ଟେଙ୍ଗିକା (teṅka) - ଏଣୁଆ chameleon
 ଟେଣ୍ଡା (teṅḍa) - ଟେଣ୍ଡା water lifting crane
 ଟେଲକାଇ (telkai) - ଚଳବା lean tilt
 ଟେସାୟ (tesay) - ଡୁଇବା collied
 ଠାକ୍ରାନିୟା (ṭhakraniyā) - ବସନ୍ତ ଋତୁ spring
 season

ଡ - ଡ

ଡାଓରା (ḍāora) - ଡେରିଆ talisman
 ଡାଗା (ḍāgga) - ଡେର thief
 ଡାଗାନୁ (ḍāgḡanu) - ଡେରିଆ steal
 ଡାଗ୍ଗୋରାନି (ḍāgḡorāni) - ଡେରିଆ red gram
 ଡାଫକା (ḍāḍka) - ଅସୁର demon
 ଡାଢ଼ (ḍāḍḍ) - ଡଣ୍ଡ punishment
 ଡାଢ଼ତା (ḍāḍḍtai) - ଡଣ୍ଡଦେବା to punish
 ଡାଢ଼ିଆ (ḍāḍḍiā) - ଡଣ୍ଡିଆ water snake
 ଡାମ୍ (ḍām-) - ଡେବା to finish
 ଡାମ୍ (ḍāḍmu) - ଡାମ୍ବାବା, ଡାମ୍ବାବା to bite
 ଡାଲ (ḍāla) - ଡାଲ drum
 ଡାଲି (ḍāli) - ଡାଲ swing

ଡାଲିୟୁଲକ୍ (ḍāli yunu lok) - ଡାଲି ଡାଲିବା ଡାଲି
 swinging man

ଡାଢ଼େଇ- (ḍāḍsei-) - ଡାଢ଼େଇବା possess by a
 spirit

ଡା- (ḍā-) - ଡାବା to do

ଡାଆର- (ḍāar-) - ଡାରିବା to listen

ଡା? (ḍā?) - ଡାଣି water

ଡା?ଉଆୟ- (ḍā?uay-) - ଡାରିବା to rain

ଡା?ଉଫା (ḍā?uḍā) - ଡାରିବା rainy season

ଡା?କାଉ (ḍā?kau) - ଡାରିବା coolgoose

ଡା?ରିଗମା? (ḍā?riḡmā?) - ଡାଢ଼ tear

ଡା?ରୁ (ḍā?ru) - ଡାରିଆ watery

ଡା?ରୁଢା (ḍā?ruḍā) - ଡାଢ଼ାବର marriage

ଡାଢ଼ାଢା (ḍāḍḍāḍā) - ଡାଢ଼ା weak

ଡାଢା (ḍāḍḍā) - ଡାଢ଼ିଆ ଡାଢ଼ିଆ frail matting of
 bamboo laths

ଡାଢା (ḍāḍḍā) - ଡାଢ଼ sugarcane

ଡାପ (ḍāpu) - ଡାପବା one sided drum

ଡାବୁ (ḍābu) - ଡାଢ଼ା money

ଡାବୁଢିରୁ (ḍābuḍiiru) - ଡାଢ଼ିଆ to spent

ଡାନ୍- (ḍān-) - ଡାରିବା to watch

ଡାମ୍- (ḍāḍm-) - ଡାଢ଼େଇବା to cover

ଡାମ୍ (ḍāḍmu) - ଡାଢ଼େଇବା cover, lid

ଡାସ୍ (ḍāy) - ଡାରିବା to climb

ଡାସ୍ (ḍāraḡ) - ଡାଢ଼ horn

ଡାରୁ (ḍāru) - ଡାଢ଼େଇବା manage

ଡାଆଲ୍ (ḍāal) - ଡାଢ଼ stem

ଘାଡ଼ (daw) - ଗାଁ village
 ଘାଡ଼କିତୁଗ୍ (dawkitug) - ଗ୍ରାମ ଦେବତା village
 god
 ଦିଇୟୁ- (diyu) - ଘାରିବା to finish
 ଦିଗ-ଡାଗ୍ (dig-dag)-ଡମ୍ ଡମ୍ (ବାଜା ଧ୍ବନ) sound
 of the drum
 ଦିଗଦିଗେ (digdige) - ଯେକଣେକି pushing
 each other
 ଦିଗୁ- (digu) - ଡେଲିବା to push
 ଦିଜା (dija) - ଅଖିତୋଳା eye ball
 ଦିଦା?ନା (dida?na) - ଚନ୍ଦ୍ରନା become wet
 ଦିଣ୍ଡା (dinda) - ଅବବାହୁତ bachelor
 ଦିମା- (dima-) - ଶୋଇବା to sleep
 ଦିସା (disa) - କଣ୍ଠ throat
 ଦୁଆୟ୍ (duay) - ଚେରୁ orange colour
 ଦୁଆଗ୍ (duag) - ସହଜ green
 ଦୁକନା- (dukuna-) - ରହବା to stay
 ଦୁକୁନୁ- (dukunu-) - ନଇଁବା to bend
 ଦୁଗାଇ- (dugai-) - ଯିଲେଇବା to go away
 ଦୁଗୁ- (dugu-) - ଲୋବା to leak
 ଦୁଗ୍ (dugk) - ଲମ୍ବା, ଡେଙ୍ଗା long, tall
 ଦୁଗ୍ କ୍ଲକ୍ (dugklok) - ଡେଙ୍ଗା ଲୋକ tall person
 ଦୁଗ୍ ବୁବୁ? (dugk bubu?) - ଲମ୍ବା ଘାଷ long snake
 ଦୁଣ୍ଡା (dunda) - କରକାଁ ଲଣ୍ଡା blossoms of
 plantain
 ଦୁଣ୍ଡି (dundi) - କଢ଼ bud

ଦୁପ୍- (dup-) - ଖୁମ୍ବିବା to peck
 ଦୁପୁରୁ (dupur) - ବଢ଼ିବା to grow
 ଦୁମ୍ବା (dumba) - ଢଳନ୍ତୁ naked
 ଦୁମାଗ୍ (dumag) - ଅଧେଇବା to surpass
 ଦୁଲା (dula) - ଗଡ଼ାଇବା roll on the ground
 ଦେନା (dena) - ବାଡ଼ୁ arm
 ଦେମ୍ସା (demsa) - ଦେମେସା ନାଚ a kind of
 dance
 ଦେରାଇ (derai) - ମାଣ୍ଡିଆ ragi
 ଦେରାଇକଲି (deraikoli) - ଖଟାକୋଳି a kind of
 sour berry
 ଦେରାଇବଗ୍ରି (deraiabagri) - ମାଣ୍ଡି ଅରୁନା ragu
 powder
 ଦେରାୟୁ (derayu) - ଡେରିବା to set a thing
 leaning against a wall etc
 ଦେୟୁଗ୍ (deyug) - ଶାଗ ଢ଼ଙ୍କବା to fry

ଡ - t

ଡା? (ta?) - ମାଟି mouth
 ଡାଟ୍ଲା (tatlā) - ଡନା stammerer
 ଡନ୍- (ton-) ଡିନ୍ଧବା to wear
 ଡନାନ୍ (tonan) - ଭଉଣୀ sister
 ଡା?ମୁ (ta?mu) ରଖିବା to keep
 ଡା?ରା (ta?ra) - ସ୍ୱପ୍ନା snore
 ଡାଲ୍- (toll-) - ବାନ୍ଧିବା to tie
 ଡାକ୍ତୁର (tagkur) - ଘୋଡ଼ା horse
 ଡାଗ୍ଲି (tagli) - ବଳଦ bullock

ତାଗ୍ (tagk) - ମାଣ୍ଡିଆ ଗୁଡ଼ gruels made of mixed rice and millet	ତାରୁପ୍ (tarup) - ସ୍ୱର୍ଗ heaven
ତାଗ୍ ସିରବା (tagsirba) - ଗାଳରେ ହାତ ଦେଇ ବସିବା to sit with very much afflicted	ତାରୁମ୍ (tarum) - ନେବ cloud
ତାଗ୍ ସି (tagksi) - ଡାହାଣ ହାତ right hand	ତାଲ୍ (tal) - ଗାଳ palm
ତାଗ୍ ଗୁରୁ (ta'guru) - ଘୋଡ଼ିବା (ଦର) to set fire	ତାଲ୍ (tal) - ତାଳ୍ palate
ତାଗ୍ ଟ (tagig) - ବାଜା drum	ତାୟ୍ - (tay-) - ଦେବା to give
ତାଗ୍ ଟ ବାଗ୍ (tagigkar) - ବାଦ୍ୟକାର drummer	ତାୟ୍ (tayū-) - ରୁଣିବା (ଲୁଗା) to weave
ତାଗ୍ ଡା (taṅḍau) - ମାଳିକା to clean, rinse	ତି- (ti-) - ଶ୍ରମ ବାଢ଼ିବା to serve
ତାନାରୁ- (tanaru) - ଝୁଲିବା to stumble	ତି- (ti?) - ଦାସ ବାହୁଡ଼ା to weed
ତାନୁ- (tanu-) - ଦଳାଇବା (ବାଜା) to beat	ତିକ୍ (tikuy) - ବାଳ hair
ତାପ୍ (tapri) - ଗାଳ clap	ତିଗ୍ - (tigu-) - ଶରମାଣିବା to shoot the arrow
ତାପ୍ ଟା (taprila) - ଗାଳମାଣିବା to clap	ତିଗ୍ - (tiggu-) - ମୁଣ୍ଡେଇବା to carry on head
ତାବଟ୍ (tabog) - ବାରିଶ bamboo	ତି (tit) - ସେଇଠି there
ତାବ୍ ଗୁ- (tabgu) - ଘୋଡ଼ିବା (ମଣିଷ) to burn	ତି (titi) - ଦାସ grass
ତାମ୍ ଡେ (tamure) - ଘଣ୍ଟିବା to grope	ତିତାଗ୍ (titag) - ରୋଷେଇ cooking
ତାମ୍ - (tamu-) - ଝୁଙ୍କିବା to sneeze	ତିତାଗ୍ - ରୁ (titagnu) - ରନ୍ଧିବା to cook
ତାମ୍ (tamba) - ତମ୍ବା copper	ତିନାଗ୍ ରୁ (tinagnu) - ଠିଆ ହେବା to stand
ତାରା (tara) - ତାର star	ତିନାଗା (tinaga) - ଛାଠ thatch straw
ତାରାଇଡା? (taraida?) - ବଜ୍ର lightning	ତିନାଗା (tinagga) - ଛତା umbrella
ତାରିଗ୍ - (tarig) - ମଦରନ୍ଧିବା to cook	ତିରେପ୍ (tirep) - ତରଳ ଲାଡ୍, spoon
ତାର୍ ବୁ (tarbu) - ଫୁଲ flower	ତିଲେଇ (tillei) - ରୁଢ଼ା o'd man
ତାର୍ ବୁ ମାଳ (tarbumala) - ଫୁଲମାଳ garland	ତିଲେଇ (tilleinu) - ରୁଢ଼ା ହେବା become old (man)
ତାର୍ ବୁ ସୁମୁ (tarbusumu) - (ଫୁଲ) ଦେଖାଇବା to put	ତୁଗାଇ (tugai) - କୋଣ୍ଡୁ where
	ତୁଡ଼ା (tūḍa) - ମୂତ୍ତ urine

ତୁତୁ?ଦୀକୃ (tutu?kārū) - ଯୌନସଂସର୍ଗ sexual intercourse	ଦଣ୍ଡି (daṇḍi) - ନୋଥ nose ring
ତୁପା?ନୁ (tupa?nu) - ଛେଚକ to crush	ଦନୀ (donia) - ଧନୀ coriander
ତୁମ (tuma) - ଚନ୍ଦୁ tent	ଦନା (dona-) - ଦେବା to take
ତୁମେଲି (tumeli) - ଚରୁଡ଼ wasp	ଦନାଇ- (donai-) ଆଣିବା to bring
ତୁର୍ଗି (turgi) - ଛଅ six	ଦପା (dapa) - ଦନା leaf cup
ତୁଲ୍ ସି (tulsi) - ତୁଲସୀ tulsi	ଦବା (daba) - ଧୋବା washerman
ତୁଲୁ- (tulu-) - ଘୋଡ଼କା to burry	ଦା- (da-) - ଧରିବା to hold
ତୁଲେଇ (tulei) - ତରୁ weighing balance	ଦାଁଦର (dādar) - ଖାନେଇ dā fishing basket
ତେଜୋ? (tejola?) - ତେଜସ cassia	ଦାଡ଼ (dari) - ଦନ୍ତା ଦାଡ଼ elephant having long teeth
ତେମି (temi) - ନୂଆ new	ଦାନଦାନ- (dantai-) - ଦାନ କରିବା to donate
ତେମିଗଡ଼ୁଟ୍ (temigotug) - ନୂଆ ଲୁଗା new cloth	ଦାନ୍ତୁକୁ (dantunu) - ଦାନ୍ତୁ ବସିବା to brush the teeth
ତେଲନି (telani) - ତାଣ୍ଡି, କରେଇ frying pan	ଦାମା (dama) - ସପା rope chain
ଥାପେଇ (thapai) - ଥାପିବା to fix	ଦାମନାବୁବୁ? (damnabubu?) - ଦାମଣା ସାପ rat snake
ଥାରା (tharla) - ପିଠା cake	ଦାରାଦାରି (daradari) - ଧରାଧରା holding each other
ଥାରାଦିୟୁଲକ (tharadiyulok) - ଗୁଡ଼ିଆ confectioner	ଦାରି (dari) - ବେଶ୍ୟା prostitute
ଥାୟ (thay) - ଥାଡ଼ wind pass through the anus	ଦାସରାକି (dasraki) - ଅଶ୍ୱିନମାସ month of aswin
ଥାୟୁ- (thāyu-) - ଘନେଇବା to doze	ଦାସଲିକି (dialiki) - କାର୍ତ୍ତିକ ମାସ month of kartik
ଥାଲୁ (thalu) - ବୁଝୁଡ଼ fog	ଦିସାରି (disari) - ପ୍ରଭାତ, ଘଡ଼େ priest
ଥନାଜ୍ଜେର (thinajjer) - ପିଢ଼ ladder	ଦୁକା- (duka-) - ଉଦ୍‌ବା, ଦିଆଇବା to ache, have pain
ଥୋଡ଼ି (thori) - ଚିରୁକ chin	ଦୁକେଇ- (dukai-) - ଚଢ଼ିବା to fan
	ଦୁଗୁଇ (dugui) - ଧୂଆଁଘେ tobacco

ଦ - d

ଦଇ (dai) - ଦହ curd

ଦକେଇ (lkei) - ଧକେଇବା to pant

ଦୁଦୁରା (dudura) - ଦୁଦୁରା thorn apple
 ଦୁନମ୍ (dunam) - ଗାଈ cow
 ଦୁନିଆ (dunia) - ଭୂମି front border of a
 cloth worn in twisting fashion
 ଦୁନିଆଇ (dunia) - ଶୁଭ୍ରା to tuck
 ଦୁନମ୍ପସି (dunamsisi) - ଗାଈମାଂସ beef
 ଦୁନପତ୍ତବୁ (dunupotibubu?) - ଲକ୍ଷ୍ମଣୀ ଶାସ
 tree snake

ଦୁମା (duma) - ଉଚ୍ଚ stout
 ଦୁର୍ଭୁମ୍ପ (durmus) - ଧୂଳି rammer
 ଦୁଲି (duli) - ଧୂଳି dust
 ଦେଉଲ୍ (deul) - ମନ୍ଦିର temple

ନ - n

ନରୁଦେୟ (nourayu) - ଗାଳଦେବା to scold
 ନକ (naki) - ବାସନା utensils
 ନାଞ (nao) - ନାମ name
 ନାଇ (nai) - କାହିଁକି, କ'ଣ ପାଇଁ why, what for
 ନାଇକୁ (naiku) - କିଛି ନୁହେଁ nothing
 ନାଇଟା (naita) - କ'ଣ what
 ନାକ୍ସେନା (naksena) - ଗ୍ରାମ gram
 ନାଗ୍ଗୁଲ୍ (naggul) - ଗାନଗୁଲ୍ ear ring
 ନାରିଆ (naria) - ନଡ଼ିଆ coconut
 ନାତିବୁବୁ (natibubug) - ନାତି grandson
 ନାତିଗୁନି (natiguni) - ନାତିଆଁ grand daughter

ନାପେଇ (napei) - ମାପିବା to measure
 ନାଲି (nali) - କନ୍ଦୁ gun
 ନାଲ୍ (nal) - ନାଲ drain
 ନାସ୍ (nas) - ନାଶ snuff
 ନିକ (niko) - ସହଜ easy
 ନିନି (nini) - ମାଉସୀ, ଶୁଭ୍ରା mother's sister,
 father's younger brother's wife
 ନେଉଲ୍ (neul) - ନେଉଲ mongoose

ପ - p

ପାଇନା (poina) - ଚାଲିବା to roam
 ପାକି (paki) - ପର feather
 ପାଗୁନି (pagunki) - ଫାଲଗୁନ ମାସ month of
 phalgun
 ପାଞ୍ଜି (pañgi) - ଲିଭିବା extinguish
 ପାଞ୍ଜ୍ରେନୁ (pañgrenu) - ପହୁଣିବା to swim
 ପାଞ୍ଜି (pañki) - ଚଣ୍ଡି corn
 ପାଞ୍ଜି (pañri) - ଭେଁ womb
 ପାଞ୍ଜିକୁ (pañriduku) - ଭୋଗିଣୀ pregnancy
 ପାଞ୍ଜି (pañji) - ଚିମିଟି fig
 ପାଞ୍ଜି (pañi) - ଚଢ଼େଇ bird
 ପାଞ୍ଜି (pañji) - ମାର୍ଗସିର ମାସ month of
 margsir
 ପାଞ୍ଜି (pañi) - ପଢ଼ି book
 ପାଞ୍ଜି (pañji) - କହୁଣୀ book etc.
 ପାଞ୍ଜି (pañji) - ପାଞ୍ଜି palm

ପଦମ ପାଉଁଶ (padomtarbu) - ପଦ୍ମଜଳ lotus
 ପନ୍ଦ- (pandi)-ପାଉଁଶ invent a false story
 ପନା (pana) - ପନ୍ଥା cow's udder
 ପରସେୟୁ (porseyu) - ପାଉଁଶିକା pat
 ପରୁଆ (porua) - ପାଉଁଶ pigeon
 ପଲି (poli) - ମହୁଢେଣା honey comb
 ପସାସୁଣ୍ଡେରି (poso?sunṭeri) - ଝିଲାଇ cricket
 ପାଠି (paiṭi) - କାମ work
 ପାଠିଡାରୁ (paiṭidaru) - କାମ କରିବା to work
 ପାଠିଲକ (paiṭilak) - ମଜୁରୀ day-labourer
 ପାଞ୍ଜୁ- (pagnu)-କାନ୍ଧେଇବା to carry on the
 shoulder
 ପାଞ୍ଜୁଲକ (pagnulok) - ଚାଲୁଆ porter
 ପାଜରା (pajra) - ବୃକ୍ଷ spring
 ପାଞ୍ଜରାକ (pājrajak) - ପତ୍ରର ହାଡ଼ rib
 ପାଜରପାତି (pajerpati)-ଉତ୍ସବ ସମୟରେ ଚାଳା ମାଡିବା
 toll collected during festivals
 ପାଟମାକ୍ରି (paṭmakri) - ବୁଢ଼ିପତା spider
 ପାଟସାଲ (paṭsala) - ବିଦ୍ୟାଳୟ school
 ପାଟିଆ (paṭia)-ଠୁଆ grain packed in bundles
 of straw
 ପାଠାଠାୟୁ (paṭaṭayu) - ଦୁଇଟି କରି ଭାଙ୍ଗିବା to cut
 into two piece
 ପାଠାନ୍ (paṭan) - ବାହାର outside
 ପାଠିଆ : paṭia) - ପତ୍ତଣ ground
 ପାଣ୍ଡୁରି (paṅdri) ଗୋଲାପିଆ white complexion
 girl

ପାଣ୍ଡୁରୁ (paṅdru) ଗୋଲାପିଆ white complexion
 boy
 ପାଣ୍ଡେଇ (paṅdei) - ଚପଲ chappal, shoe
 ପାଞ୍ଜି (paṅji) - ଚଳଣି sole of the foot
 ପାନ୍ (pan) - ପାନ betel
 ପାନ୍- (panu)- ସିଦ୍ଧିବା to sew
 ପାନ୍ତା (panta) - ପତ୍ରଜଳା leaf umbrella
 ପାନ୍ତା (pansa) - ପତ୍ର jackfruit
 ପାନ୍ତାକସା (pansakosa) - ପତ୍ର ଖୋଦା jackfruit
 pud
 ପାନ୍କାର (panukar) - ଦଳ tailer
 ପାପ (pap) - ପାପ sin
 ପାପୁର (papur) - ପୁରୁଣା old
 ପାବୁଲି-କୁବୁଲି (pabli kubli) - ଛୋଟ ଛୋଟ ମୁଣ୍ଡିଆ
 hillock
 ପାଲୁୟୁ- (paloyu)- ନୂଆ ଲତା put forth new
 plant
 ପାଲ (pala) - ଚଳ plant, seedling
 ପାଲୁୟୁ (palaguyu)-ଚଳାଇବା to transplant
 ପାସଲି- (paslei)- ଡେଇଁବା to turn over
 ପାସୟୁ- (pasoyu) - ପାହାନ୍ to think
 ପିକାସି (pikasi) - ଖୋଦ shovel
 ପିଟମ (pito m. - ଦଳିଆ ପିଢ଼ା ବେଲିଆ ପିଢ଼ା wooden
 pillow, rolling plate
 ପିଟମାରା (piṭomara)-ବେଲିଆ କାଠି rolling pin
 ପିଟାୟୁ (paṭaiayu) - ଭୁଲ କରିବା to commit
 a mistake
 ପିତ୍ (pit) - ପିତ୍ତ bile

ପିତଲ (pitol) - ପିତଲ brass
 ପି-ପି-ପି (pi-pi-pi) - ବର୍ଦ୍ଧଣୀ ଚାଳ flute tune
 ପିପଲ ଆବ? (pipolarā?) - ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଛେ pipal tree
 ପିପିଲ (pipilo) - ପ୍ରଜାପତି butter fly
 ପିମା?ନୁ- (pima?nu) - ଅକ୍ଷିବନ୍ଦ କରବା to close
 the eye
 ପିସ୍କେ- (piske-) - ଚୋପିବା to squeeze out
 ପିସାପ (pisap) - ଚୁକୁଚାକୁଆ chicken
 ପୁଇସ-ପୁଇସ (puisā-puisā) - ବଣିଗୁଳ chirp of
 the blackheaded munia
 ପୁଟା? (puṭa?) - ପେଟ, ପାଦଛଳା belly, stomach
 ପୁଟ୍ର (puṭra) - ଅକ୍ଷି ବି ମନିଷି ଚାଣୁଣ buffalo
 calf (he)
 ପୁଟୁକା (puṭuka) - ବୁଟୁକା bundle
 ପୁଠା (puṭa) - ଉଦ୍ୱାସ breathing
 ପୁତ୍ତା (putta) - ଚୋପିବା, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ doll, idol
 ପୁନୁଁ (punūi) - ପୂର୍ଣ୍ଣିମା full moon
 ପୁରୁ- (puri) - ବହୁବା to blow (as wind)
 ପୁରୁନୀରୁ (purnitarbu) - ପୁରୁନୀରୁ water lily
 ପୁରୁନୋଦା (purunodau) - ପୂର୍ଣ୍ଣିକରଣ to fill
 ପୁଲଜି? (pulaji?) - ଗୋବରୁ elephantiasis
 ପୁଲେଇ (pulei) - ଅକ୍ଷି tumor
 ପୁଲେୟୁ (puleyu) - ଫୁଲିବା to swell
 ପୁସାକି (pusaki) - ପୌଷମାସ month of pausa
 ପେଟିଆ (peṭia) - ପେଟିଆ basket with cover,
 box

ପେନୁ- (penu) - ଫୁଲିବା to blow with the
 mouth

ପେଲ (pelai) - ଧକାମାରିବା to push

ପୋଅର୍ (poaru) - ବାଳକ boy

ଫରୁ (phorbu) - ଫର festival

ଫରମାନ୍ଦା (phormandā) - make a rule

ଫାରିୟା (phariya) - ଫରୁଆ rump with leg

ଫେଣ୍ଡମ (phenḍom) - ଫାଣ୍ଡିଆ rice beer

ଫେନ (pheni) - ଫେନ hood

ଫେପୁଲ (phepul) - ବାଷ୍ପ vapour

କ - ବ

ବଞ୍ଚି (boṅṅra) - ବଞ୍ଚିରା hornet

ବଇର (boira) - ବାଲ deaf

ବଇରି (boiri) - ବାଲୁଣୀ deaf woman

ବଇରାଗି (boiragi) - ବନାମାଣୀ saint

ବଇସାକି (boisakki) - ବୈଶାଖ ମାସ month of
 baisakh

ବକ୍ (bok) - ବକ crane

ବକ୍ରା (bokra) - ଅକ୍ଷି ବି ବକ୍ରା, ବକ୍ରା male cat,
 wild cat

ବଗ୍ରି (bogri) - ମାଣ୍ଡିଆ ଚୂଳା ragi powder

ବଟ୍ ଚେଲ (bogtel) - ଅକ୍ଷି ବି ମନିଷି bull buffalo

ବଟ୍ ଗ୍ରାଆରୁ (bograaray) - ବାଲୋକ wood
 worm

ବଜି (boji) - ବେଳ feast

ବଜରସେନା (boṭrasena) - ବାଜର millet	ବବ୍ରି? (bobri?) - ପୂର୍ବକ ବନ୍ଧନା to fill
ବଜା (boṭa) - ଝିପ finger tip	ବମ୍ବଲ (bobli) - ନାଭି naval
ବଜାଆଙ୍ଗୁଳି (boṭaanguli) - ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଳି thumb	ବମ୍ବଲୟ (bomlay) - ଛାଡ଼ିବନ abandoning
ବଜାୟ (boṭay) - ବେତେକ father's elder brother's wife	ବମ୍ବୁ? (bomu?) - ଚାଳିବା to bark
ବଡ଼ (boṭ) - ବରଗଛ banyan tree	ବରକ (borko) - ଡାକ ଗାଢ଼ି fly
ବଡ଼ିକ (boṭli) - ବଡ଼ ସ୍ତ୍ରୀ elder wife	ବରଞ୍ଜି (boranji) - ଚିତା tatoo
ବଡ଼ିସି (boṭsi) - ବନ୍ଦୀକଡ଼ି angling rod	ବରଞ୍ଜା (borsoṭa) - ବାସ ନେସ୍ତ
ବଡ଼ିସିକା? (boṭsiuka?) - ବନ୍ଦୀ ବଣା anjling hook	ବରୁଣା (boruna) - ଯେତେବେଳା to sleep on the belly
ବଡ଼ି (boṭi) - ବନ୍ଧୁକିଣା blouse	ବଳ୍ତାୟୁ (boṭayū)-ବୁଝାମ ଦେବା to give order
ବଡ଼ିଦୁଗ୍ନା (boṭṭugna) - ବୁଝିଦେବା be silent	ବଲ୍ମତୋଡ଼ା (bolmotoda) - ମତେଇବା to instigate
ବଣ୍ଡକିକୁଇଲା (bonḍkikuilla) - ଯାଉ midwife	ବଲିଆତୁ (boliatuu) - ଧର୍ଷଣ rape
ବଣ୍ଡାକୁଇ (bonḍakui) - ବଣ୍ଡାବିଧି bonda girl	ବସ୍ (bas) - ଚର୍ଚ୍ଚି fat
ବତର୍କିକାପ (botarkikap) - ଝଡ଼ିଯୋଡ଼ି winged ant	ବସୁ? (basu?) - ଲୁଣ salt
ବତି (bati) - ଛତୁ mushroom	ବସୁ?ରୁ (basu?ru) - ଲୁଣିଆ salty
ବଦ୍ଧିକାବୁ (baddikaru) - ପଲକପୁଲ ବୁଟା butea frondoson	ବସୁଡ଼ା?ବୁବୁ? (basuḍa?bubu?) - ଡେକିଣା ଯୋଡ଼ି galley worm
ବନ୍ଦିତା (bonobḍa) - ବନ୍ଦ ବନ୍ଧନା to close	ବସୁ (boy) - ଏକ one
ବନ୍ଦା (banda) - ବନ୍ଧା mortgage	ବସୁତୋଡ଼ା (boytortay) - ଥରେ once
ବନ୍ଦାପ (bandap) - ଛେକିବା to pass watery stools	ବସୁ (boys) - ବୟସ age
ବନ୍ଦ-ବନ୍ଦ (bop-bop)-ବେ -ବେ (ବୁକୁରି ବୁକା) bark	ବାଇବା- (baibau-) - ଲେଖିବା to write
ବବ (boba) - ସାନ younger brother	ବାଇବାକାଡ଼ି (baibaukar) - ଲେଖନ pen
ବବଡ଼ା (bobra) - ଗାଢ଼ା toothless	ବାଇବାକାଡ଼ି (baibaukar) - ଚିତ୍ରକର painter
ବବଡ଼ି (bobri) - ଯାତେଇ toothless woman	ବାଇଗନ୍ (baiggon) - ବାଇଗନ୍ brinjal
	ବାଗ (bag) - ଦୁଇ two

ବାଗ୍‌ବା (bagka) - ଚାଳଣି forty
 ବାଗ୍‌କୁଫି (bagkufi) - ଚାଳଣି forty
 ବାଗ୍‌ତରାୟ (bagtortay) - ଦୁଇଥର twice
 ବାଗିଡ଼ି (bagiḍa) - ଅଳସୁଆ lazy
 ବାଗିନୁ- (baginu) - ଅଳସୁଆ ଭାବେ to feel lazy
 ବାଚି (bachi) - ବାଗୁଣ calf
 ବାଜାର (bajar) ବଜାର market
 ବାଞ୍ଜି (bāḅja) - ବନ୍ଧ୍ୟା barren woman
 ବାଞ୍ଜି (baḅji) - ଟିକା ticoma
 ବାଞ୍ଜୁ (baḅu) - ଭଉଣେ sister's husband
 ବାଞ୍ଜା (baḅa) - ଭଡା rent
 ବାଞ୍ଜାଲ (baḅai) - ବଢ଼େଇ carpenter
 ବାଞ୍ଜାୟୁ (baḅaḅayu) - ଭଡାଦେବା to let out
 on hire
 ବାଞ୍ଜି (baḅi) - ବେଞ୍ଚି banien
 ବାଞ୍ଜୁ (baḅu) - ବେଞ୍ଚାର vagabond
 ବାଞ୍ଜେଇ- (baḅḅei-) - ବାଞ୍ଜିବା, (ପଲ) to divide,
 distribute
 ବାଞ୍ଜୁରୁଣୁ ଅଗନ (baḅḅrunu agon) - ଗ୍ରହଣୀୟ
 adopted son
 ବାଞ୍ଜୁଲ (baḅlau) - ଅଶୀର୍ବାଦ କରିବା to bless
 ବାଞ୍ଜୁଲି- (baḅlei-) - ବଦଳେଇବା change,
 alter
 ବାଞ୍ଜପାନାକ (bandapanaki) - ଗ୍ରହଣମାସ
 july-august
 ବାନ୍- (ban-) - ଗଢ଼ିବା bring up

ବାନ୍- (banu-) - ଗଞ୍ଜିବା tame
 ବାନ୍ଧ (bania) - ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ atonement
 ବାନ୍ଜା (banja) - ଭଉଣେ nephew
 ବାନ୍ଜି (banji) - ଭଉଣି ନିଧି niece
 ବା? (ba?) ମୁଣ୍ଡ head
 ବା?ନ୍‌ମା (ba?nma) - ଭଲ white ant
 ବାନ୍‌ରୁ- (banaru-) - ଭୁଲିବା to forget
 ବାବେଇ- (babei-) - ଭାବିବା to think
 ବାର (bar) - ଆଉ, ଏବଂ and
 ବାର୍‌ବୁ (barbu) - ଅନ୍ୟ another
 ବାଲ୍‌ଞ୍ଜି (balḅji) - ବାଲୁ bucket
 ବାଲ୍‌ବାଲୁ (balbalu) - ଗରମ hot
 ବାଲ୍‌ବାଲୁଡ଼ା (balbaluḅa) - ଗରମ କରିବା to boil,
 heat
 ବାଲ୍‌ବାଲୁଡ଼ା? (balbaluḅa?) - ଗରମ ପାଣି hot
 water
 ବାସ୍ତା (basta) - ଅଣା sack
 ବାସ୍ନା (basna) - ସୁଗନ୍ଧ sweet flavour
 ବାସା (baya) - ଗାଲ mad
 ବାସ୍‌ଗି (biḅaḅgi) - ଆସନ୍ତାକାଲି tomorrow
 ବିଞ୍‌ମ (biḅom) - ଡୁଙ୍ଗା anthill
 ବିତି (biti) - ଅଳା tired
 ବିତିକାର (bitikar) - ଅଳାମାରିବା be exhausted
 ବିତୁରୁ (bituru) - ଚୋଷ spit
 ବିତୁରୁରାୟୁ (biturjorayu) - ଲୁଲ saliva
 ବିନ୍‌ନା (bindna) - ଚଢ଼ାଣ chisel

ବିରୁ (biru) - ପୂଜା worship	ବୁଦାରମ୍ (budarom) - ବୁଧବାର wednesday
ବିରୁଡ଼ା (biruḍa) - ପୂଜା କରିବା to worship	ବୁଦି (budi) - ପାଣିଶ ash
ବିଲ୍ (bil-) - ପାତଳ (ବିଲଣା) to spread	ବୁନଲ୍ (bunol) - କଫିଲ soft
ବିଲା (bila) - ବାମାଡ଼ା terminalia bellercia	ବୁନୁ- (bunu-) - ବୁଣିବା (ମଞ୍ଚି) to sow
ବିଜ୍ଞାତି (biglāti) - ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ rainbow	ବୁବ୍‌ଗା- (bubga-) - ଫଟକେବା, ଭଙ୍ଗିବା to split,
ବିସ (bis) - ବିଷ poison	break
ବିସାରୁପ (bisarup) - କଙ୍କଡ଼ା ବିରୁ scorpion	ବୁବଙ୍ଗ (bubang) - ଶିଶୁ child
ବିସନା (bisna) - ପତ୍ରା fan	ବୁବଙ୍ଗକୁଳା (bubangkula?) - ବାବୁଆ cub
ବିସମୁୟ (bismumui) - ଶିମ୍ପୁ ant	ବୁବଙ୍ଗଗୁତର (bubanggutor) - ଶିଳପୁଅ children
ବିସାସ (bisas) - ବିଶ୍ୱାସ trust, belief	ବୁବଙ୍ଗରା? (bubangra?) - ଡାକଡୁଆ baby
ବିସାସଡ଼ା (bisasḍa) - ବିଶ୍ୱାସ କରିବା to trust	elephant
ବିସିନି (bisini) - ବନ୍ଧୁଆ wallet	ବୁବୁ? (bubu?) - ଘାସ snake
ବୁଗାରୁ- (bugar-) - ଫୁଟିବା to bloom	ବୁବୁ?ବିଫମ୍ (bubu?biḥom) - ଘାସପୁଞ୍ଜା snake
ବୁଜେନୁ- (bujenu-) - ବୁଝିବା to understand	hole
ବୁଟକା (buṭka) - ଦେଢ଼ା dwarf	ବୁବୁ?ଦାରୁଲକ୍ (bubu?darulok) - ଘାସପୁଞ୍ଜା
ବୁଟକି (buṭki) - ଦେଢ଼ା dwarf girl	snake charmer
ବୁଟୁ-ବୁଟୁ (buṭu-buṭu) - ଉଚ୍ଚ ହେଣ୍ଡାଳ low	ବୁରବ (burab) - ଫୁରୁରୁ lungs
of the bull	ବୁରାସାବୁବୁ? (bursabubu?) - ଶିଂବାଳୁଆ caterpillar
ବୁଟା (buṭa) - ଗୁଳ୍ମ shrub	ବୁରୁରୁମ୍ (bursurum) - ଗୁରୁବାର thursday
ବୁଡ଼ୁ- (buḍug-) - ବୁଡ଼ିବା get drown	ବୁ?ଲ୍ (bu?l) - ଫଣା intoxication
ବୁଡ଼ (butug) - ଭୟ fear	ବୁ?ଲ୍‌ଲୁ (bu?lnu) - ଫଣାହେଳା get intoxicated
ବୁଡ଼େ- (butoge-) - ଭୟ be afraid of	ବୁଲୁ (bulu) - କଠା thigh
ବୁତୁ (butu) - ବେଦ hunger	ବେକେ? (beibe?) - ବାନ୍ତ vomiting
ବୁତୁଲକ୍ (butulok) - ଚଳିତ ଲୋକ poor man	ବେଜି (bejri) - ହଳଦି ବାଉଁଶ tomato
ବୁତୁଗ (butubag) - ବେକେଣେଣି hunger &	ବେଜୁଆନା (bejuaggna) - ନରୁଆ sexless
thirst	ବେଜୁନାନ୍ (bejorman) - ଅଧାର୍ଦ୍ଧ half way
	ବେଣ୍ଡି (benḍi) - ବେଣ୍ଡି ladies finger

ବେଦ (bed) - ମନ୍ତ୍ର hymn, spell
 ବେବାରୁ (bebar) - ବ୍ୟବସାୟ business
 ବେବାରୀୟା (bebariya) - ବ୍ୟବସାୟୀ businessman
 ବେୟୁ- (beyu-) - ବାନ୍ତକରିବା to vomit
 ବେଲ୍, (bəl) - ବେଲ bael

ମ୍ - m

ମଇର (moiri) - ମନ୍ତ୍ର trumpet
 ମଇଦର (moidor) - ଅଣ୍ଡା କେନ୍ଦର egg yolk
 ମୈଜ୍ (maj) - କେନ୍ଦା ମଞ୍ଜା inside stem of a
 plantain tree
 ମଞ୍ଜର (maṅra) - ମଞ୍ଜର pea
 ମଞ୍ଜୁଲୟ (maṅdloy) - ପାଞ୍ଚ five
 ମନାଇରୁ (monainu) - କାହାର whose
 ମଲ୍ଡାଉ (molḍau) - ମୂଲ୍ୟବା make bargain
 ମସ୍କେୟୁ (moskeyu) - ମକଟା to crush
 ମସ୍‌ରୀର (masrirog) - ମସୂର lentil
 ମୟ୍, (moy) - କିଏ who
 ମାକ୍‌ରିମାକର୍ (makrimakar) - ପାତମାଙ୍କୁ ape
 ମାଗାକ (magaki) - ମାସମାସ month of magh
 ମାଟ୍‌ତାନା- (magtana-) - ଓହ୍ଲେଇବା get down
 descend
 ମାଗ୍‌ଗୁରୟୁ (maggurayu) - ମାଗୁରମାକ୍ a kind of
 scaleless fish
 ମାଟ୍‌ଲୁରୁଗ୍ (maṭilurug) - କିରୋସିନ୍ kerosine
 ମାଞ୍ଜି (maṅgi) - ଅଣ୍ଡା knee

ମାଞ୍ଜିକୂଟା (maṅgiḱuṭa) ଅଣ୍ଡେଇବା kneel down
 ମାନ୍ଦ୍ରୁ ଥାର୍ଲା (maṅdru tharla) - ମନ୍ତ୍ର ପିଠା
 a kind of cake
 ଧାନେ- (mane-) - ମାନବା to obey
 ମାନ୍ଦା (manda) - ବଳ, ଗୋ herd
 ମା? (ma?) - ଆଖି eye
 ମା?ଖରୁଟା (ma?khorṭa) - ଆଖି ଲୋରଡ଼ eye
 socket
 ମା?ପଟା (ma?paṭa) - ଆଖି ପତା eye lash
 ମା?ପୁତ୍ଲା (ma?putla) ଆଖିପୁଟା eye ball
 ମା?ଲିଲରେ (ma?lilare) - ଆଖି ମାରିବା to beckon
 with the eye
 ମାମା (mama) - ମାମୁଁ mother's brother
 ମାର୍‌ରା (marra) - ସ୍ୱାମୀ husband
 ମାଲ (mal) - ଦେବେ father's elder brother
 ମାଲି (mali) - ମାଳ, ହାର chain, necklace
 ମିଆଙ୍ଗ୍ (miag) - ରକ୍ତ blood
 ମିକା? (mika?) - ଚୋଡ଼ିଏ twenty
 ମିଜେଇ (mijei) - ଦଳବା crush, rab
 ମିଟ୍ (mit) - ସଙ୍ଗାତ friend by oath
 ମିତା? (mita?) - ଅଜ୍ଞ today
 ମିଡ୍ରୟୁ (midrayu) - ହରଣ defeat
 ମିମେ? (mime?) - କଞ୍ଚା raw, unripe
 ମିମେ?ମେରସା (mime?mersa) - କଞ୍ଚାଲଙ୍କା
 green chilly
 ମିଲେଇ- (milei) - ପାଲବା to get

ମିଷ୍ଟି (misri) - ମିଷ୍ଟି sugar candy	ମେସ୍ (mes) - ମେସ୍ moustache
ମୁଇ ମୁଇ (mui mui) - ମୁଇ a kind of sweet	ମୋନା (mona) - ମୁଣା, ଅଳ bag
ମୁ? (mu?) - ନାଭ ନose	ଫ୍ - y
ମୁ?ଡାଣ୍ଡା (mu?daṅḍa) - ନାଭ ଦଣ୍ଡା bridge of the nose	ୟ- (ya-) - ଯିବା to go away
ମୁ?ଲୁପ (mu?lup) - ନାଭଦଣ୍ଡା nostrill	ୟୁ- (yu-) - ଖଣିବା to pull
ମୁକମ୍ (mukom) - ମୁଖ face	ୟାଗ (yag) - ତିନି three
ମୁକ୍ତାଡ଼ି (mukḷaḍi) - ଝାଡ଼ି parched paddy	ୟୁ? (yuu?) - ନିଆଁ to take out
ମୁକୁ? (muku?) - ଚୂଳି hearth	ୟେ- (ye-) - ଚାଲିବା to run
ମୁଗ୍ନା (mugna) - ଘଣ୍ଟାଦଣ୍ଡି drum stick	ୟେ?କି (yeye?ki) - ସୂର୍ଯ୍ୟ sun
ମୁଗ୍ଲପ (mugḷop) - ଚଣା sweet potato	ୟେ?କି (yeye?ki) - ଶ୍ରୀଷ୍ଟି summer season
ମୁଜୁର (mūjur) - ମୁଜୁର peacock	ୟେ?କି ଗରଜ (yeye?ki goron) - ସୂର୍ଯ୍ୟଗ୍ରହ solar eclipse
ମୁଟେ? (muṭe?) - ମୁଟାଶି nasal muous	ୟେନୁକ (yenulok) - ଚାକିର sorcerer
ମୁଟା (muṭa) - ଡାକ୍ତରୀ hammer	ର - r
ମୁତା (muta) - ଗଳ jug	ରକନି (rokni) - ଚୋରଣା grater
ମୁମା?ନା- (muma?na) - ଗାଧେଇବା to bathe	ରଗ୍ (rog) - ଚକ ଚାକ black gram
ମୁରଲେୟୁ (murleyu) - ମରୁଳିବା wither	ରଗ (rog) - ରୋଗ disease
ମୁଲଗ୍ଟି (mulagṭi) - ମଝି ଅଙ୍ଗୁଳି middle finger	ରଗାଇ (rogai) - ରୋଗୀ patient
ମେଗ୍ନା- (megna-) - ବଢ଼ିବା to live	ରଗ୍ରାୟ (rograi) - ରଗ୍ରାୟ to rub, massage
ମେଜେଇ (mejei) - ଏଡ଼ିବା avoid	ରଗ୍ (rog) - ରଙ୍ଗ, ଅଳା colour, lac-dye
ମେଣ୍ଡକା (meṅḍka) - ବେଙ୍ଗ frog	ରଗ୍ ବାଇ (rogbaiso) - ରଙ୍ଗାଲ paint
ମେରେମା? (merema?) - ଚେର squint eyed	ରଗ୍ ବୁ? (robu?ru) - ଗଢ଼େଇ be rotten
ମେରସା (mersa) - ଲଜାମଣ୍ଡା chilly	ରମ୍ (rom) - ରମ୍ ହାୟର on body, fur
ମେଲାନିତାୟୁ (melanitayu) - ଦୁଇଦିନ ଦେବା to give reward	ରସ (ros) - ରସ juice
	ରାଇବାରୀ (raibari) - ବାଣୀ ସମୟରେ ବରଣ ବଦଳା ଦେବା ବର bride price

ବାବଦାଡ଼ିଆ (raibarā) - ବରପକ୍ଷର ମଧ୍ୟମି negoti-
 tors deputed by the groom's party
 ବା? (ra?) - ହାତୀ elephant
 ବାଟେ- (rage-) - ଗୁରୁଣିକା to crawl
 ବାଜାଆଡ଼ନ୍ (rajaagon) - ବାଜାପୁଅ prince
 ବାଜାକଡ଼ନ୍ (rajakardon) - ବାଜାବିଧି princess
 ବାଣି (rañdi) - ବଧବା widow
 ବାଣୋଲ (rañdola) - ବସନ୍ତବିଧି widower
 ବା?ନୁ- (ra?nu) - ଦୁଧିକା to milk (as cow)
 ବାଦ୍‌ଗା (rabga) - ପାଖରେ near
 ବାମ୍‌ଜା? (ramja?) - ଅଳ custard apple
 ବାମି (rami) - ବଣି, ଶାଘ black headed maina,
 myna
 ବାସ- (ray) - ବୁଣେଇବା (ମୁଣ୍ଡ) to comb
 ବାଟେ (rige) - ମିଠା sweet
 ବା? (ri?) - ବୁଣିବା, to pound
 ବା?ଡ଼ା (ri?da) - ସତାକରିବା to wash
 ବାଡ଼ା (ri?ag) - ମଶାଣି funeral ground
 ବାଜାଇ (rinai) - ପାଳିଆ comb
 ବାଜାଟ୍ (rinag) - ବୁଲି ଉପର ବସ୍ତୁ wooden plat-
 form over the hearth for keeping things
 ବା?ନୁ- (rinu-) - ବାଟିବା to grind
 ବାସଟ୍ (risag) - ଶିଳା grinding stone
 ବୁ? (ru?) - ଖୋଲିବା to open
 ବୁଆୟ, (ruay) - ନଖ finger nail
 ବୁଟ୍ (rugk) - ବାରିକ rice

ବୁଣେଇ (ruñdei) - ବୁଣିହେବା assemble
 ବୁବା? (rubā?) - ଅଳାଡ଼ିବା to pour
 ବୁମାଟ୍ (rumag) - ବଲେଇ cat
 ବେଟ୍- (reg-) - ଥୋଇବା to keep
 ବେଟେୟୁ- (renteyu) - ବୋଲିବା smear
 ବେଡ଼ି (refi) - ଗୋଲି heel
 ବେମାଇ (remai) - ଡୁଗୁଲେଇବା coax

ଲ - I

ଲାଢ଼ (lauṭa) - ଲାଣ୍ଡ lantern
 ଲାଢ଼ି (lauṭi) - ଲହରୀ wave
 ଲା?ଡ଼- (la?u-) - ଖୋଲିବା to dig
 ଲାମ୍- (lam-) - କାମୁଡ଼ିବା to bite
 ଲାମ୍‌ୟୁ (lambayū) - ଲମ୍ବେଇବା to stretch,
 extend
 ଲାଠୁ (lorug) - ଲାଠି lac
 ଲାସୁନ୍ (losun) - ରସୁଣ garlic
 ଲା? (la?) - ସେଡ଼ିବା extract the juice
 ଲାଆ (laau) - ବାଡ଼େଇବା to beat
 ଲାଇ (lai) - ପେନ rice gruel
 ଲାଉ (lau) - ଲାଉ gourd
 ଲାକାଜା? (lakajā?) - ପିକ୍‌କା guava
 ଲାକି (laki) - ତା'ପରେ after that
 ଲାକି? (laki?) - ବାଲି sand
 ଲା?ଗ (la?g) - ଲାଙ୍ଗ tongue

ଲଗୁନ (lagun) - ଓଜନ weight
 ଲଗେଇନା (lageina) - ଲଢ଼ିବା fight
 ଲଢ଼ୁ (laru) - ଝୋ sweet
 ଲଣ୍ଡି ଜାଟାକ (lanḍijāṭaki) - ଜ୍ୟେଷ୍ଠମାସ may-june
 ଲତ୍ ଲତ୍ (lat lau) - ଲତ ମ:ଶବା to kick
 ଲଦି (ladi) - କାଦୁଅ mud
 ଲଦେନା (ladena) - ଲଦବା to load
 ଲଦଲମ୍ତାମ୍ (ladilamtom) - ସଜ୍ଜିତ ହେବା
 densified
 ଲନୁଲକ୍ (lanulok) - ତେଲି oilman
 ଲବ୍ (lab) - ଲଭ profit
 ଲବ୍ ଲକ୍ (labik) - କ୍ଷୟ loss
 ଲମ୍- (lam-) - ଖୋଜିବା to seek
 ଲମ୍- (lamu-) - ଲଞ୍ଜେଇବା to creep
 ଲମ୍ପ- (lamp-) - ଗୁଡ଼େଇବା to roll (as thread)
 ଲି? (li?) - ସୁଖ happiness
 ଲିଉ- (liui-) - ବଞ୍ଚେଇବା to bent
 ଲିଗାରୁ (ligarru) - ଉନ୍ନତ୍ତବା - destroy, waste
 ଲିଡ଼ା- (liḍa-) - ହସିବା to laugh
 ଲିନା- (liṅna-) - ମାଡ଼ିବା to anoint
 ଲିମ (lim) - ନିମ neem
 ଲିମ୍ବୁ (limbu) - ଲେମ୍ବୁ lemon
 ଲିଲିଲିଲି (lila?lili) - ମତ୍ତମର beating each
 other
 ଲୁପ୍ପ- (luup-) - ଚିଲିବା to swallow
 ଲୁଆ? (lua?) - ବଢ଼ୁଡ଼ି rope

ଲୁ? (lu?) - କାନ ear
 ଲୁ?ଆଲୁଙ୍ଗ୍ (lu?alug) - କାନମୂଳ eardrum
 ଲୁ?ଆଲେ (lu?ale) - କାନ ମୋଡ଼ିବା to twist the
 ear
 ଲୁଗ୍ ଗୁ, (lugguy) - ଲିଙ୍ଗ (ପ) penis
 ଲୁକ୍ ଲ (luṅki) - ହେଉଡ଼ି hiccup
 ଲୁପ୍ (lup) - ବଡ଼ big, elder
 ଲୁପ୍ ଆଉଙ୍ଗ୍ (lupaug) - ବଡ଼ ମାଉସୀ mother's
 elder sister
 ଲୁପ୍ ଆବାଙ୍ଗ୍ (lup abag) - ବଡ଼ଭାଗା father's
 elder brother
 ଲୁପ୍ନୁ (lupnu) - ବଢ଼ିବା to grow
 ଲୁପ୍ ସାକ୍ (lupsak) - ବଡ଼ ଭାଇ elder-brother
 ଲୁପ୍ ସୁଜା (lupsuja) - ଡାକ୍ତରୀ packing needle
 ଲୁଲୁ (lulu) - ପ୍ରଲ shadow
 ଲେ? (le?) - ଭଲ, ସୁନ୍ଦର good, beautiful
 ଲେ?ଇକ୍ (le?ik) - ଅସୁନ୍ଦର ugly
 ଲେ?କବରୁ (le?kobor) - ଭଲ ଖବର good news
 ଲେ?ଗି? (le?gi?) - ନିରୀକ୍ଷିବା to observe
 carefully
 ଲେ?ଡ଼ାରୁ (le?ḍaru) - ଭଲ ମୁଦ୍ରିବା appreciate
 ଲେ?ରେଟ୍ ଗୁ (le?regu) - ସଂରକ୍ଷା to save
 ଲେଟ୍ ଗ (legoi) - ଶାଗ spinach
 ଲେଟ୍ ଟୁ (legtu) - ପତଳା lean person
 ଲେଦା- (leda-) - ଗୁଡ଼ିବା (କାଦୁଅ) to throw (mud)
 ଲେଦାଲେଦ (ledaledi) - ଉତ୍ତମର throwing each
 other

ଲେପ୍‌ହେଇ (lep̄h̄ei) - ଲେଟିବା roll on the
ground

ଲେପ୍‌ହେଇ (lep̄h̄sei) - ଚେଷ୍ଟା effort

ଲେପ୍‌ହେଇଡ଼ା (lep̄h̄seiḍa) - ଚେଷ୍ଟା କରିବା to try

ସ୍ - s

ସଇନା- (soina-) - ଶିଖିବା, ଯଦିବା to learn,
to read

ସଇସୁପକାକା?ନା (soisupkoka?na) - ଅଣ୍ଟାରେ
ହାତଦେଇ ବସିବା to sit with folded knees

ସଉତା (souta) - ସ୍ତ୍ରୀକୁଣ୍ଡା cowwife

ସକଟେଇ (sokt̄ei) - ଚକଟିବା mix with the hand

ସକରୁ (sokor) - ଚକ wheel

ସକା (soka) - କାମା shirt

ସକ୍ (soyok) - ଶଙ୍ଖ conch

ସକ୍‌ଡ଼ି (soyokḍi) - ଅଢ଼ିଠା offal

ସକ୍ (soyog) - ସାଥୀ friend

ସକା (soḍa) - ଛେଟା lame

ସକାସକା (soḍasḍa) - ଛେଟେଇବା limp

ସକ୍ (soy) - ଘଡ଼ି beard

ସକ୍ (soy) - ଶସ୍ତ୍ର bull

ସକ୍‌ୟୁ (soreyu) - ଛଦିବା to tie

ସକ୍ (soṇḍa) - ଶୁଣ୍ଠା trunk of elephant

ସକ୍ (soḍ) - ଭକ୍ତ, ଶପଥ, ବିଶ୍ୱାସ oath, belief

ସକ୍‌ଲକ୍ (soḍlok) - ବିଶ୍ୱାସୀ ଲୋକ faithful man

ସକ୍‌ଡ଼ା (soḍḍa) - ଶପଥ କରିବା to promise

ସକ୍‌ମୁଦ୍ (soḍmud) - ସମୁଦ୍ର sea

ସକ୍‌ପା (soḍpa) - ଫଳା fruit's skin

ସକ୍‌ମି (soḍmi) - ସମ୍ପର୍କ a relative

ସକ୍‌ପାଟାରୁ (soḍpatarbu) - ଚମ୍ପାକ ଫ୍ଲୋର
flower

ସକ୍‌ରା (soḍrai) - ଛୋଟକଣ୍ଠ small pitcher

ସକ୍‌ଗି (soḍgi) - ଶାଳ sal

ସକ୍‌ତେ (soḍte) - ସବୁ all

ସକ୍‌ବର (soḍbot) - ସଫଟ soft drink

ସକ୍‌ (soḍa) - ଶର arrow

ସକ୍‌ସୁ (soḍsu) - ସୋଣେଇ mustard

ସକ୍‌ଲୁ (soḍlonu) - ଲୁଚିବା to hide

ସକ୍‌ସନ (soḍson) - ଅଣ୍ଡକୋଷ testicle

ସାଇ (sai) - ଖିରସର cream

ସାଇଫା (sauḍa) - ଥଣ୍ଡାମଞ୍ଜିରୀ dried mango juice

ସାଆ? (saa?) - ଚୋରା to tear

ସାଆ?ୟୁ (saa?yu) - ଚୋରିବା to pinch

ସାଇଜ (saijo) - ସାହାଯ୍ୟ help

ସାଇଜକା (saijoḍa) - ସାହାଯ୍ୟ କରିବା to help

ସାଇସାଇ (saisai) - ଚାଲିବା to stir

ସାଉ-ସାଉ (sau-sau) - ସାପର ଚୁଲୁର
hissing of
snake

ସାଉକାର (saukar) - ଚାଲିବା, ଧନୀ ଲୋକ creditor,
richman

ସାଏବକୂ (saebokui) - ସାହେବାଣୀ foreign
lady

ସାକ୍ (sak) - ସାନ ଭାଇ younger brother	ସାମୁଡ଼ା (samḍa) - ଛମୁଣ୍ଡିଆ covered pavilion awning made of branches
ସାକ୍‌ଡା଼ି-ସାକ୍‌ଡା଼ି (sakḍaḍi-sakḍaḍi) - ଡାକ ଡାକ (ଡୋକ ଶବ୍ଦ) sound of the drum	ସାମା (sama) - ଭାଷା language
ସାକ୍‌ଲିୟା (sakiya) - ସକାଳ morning	ସାମାଜେଲ୍ (samajell) - କଥା କହିବା to speak
ସାଗ୍‌ସାଗ୍ (sagsag) - ହଳଦି, ହଳଦିଆ turmeric, yellow	ସାମୁ (samu) - ଭଙ୍ଗେଇବା to split
ସାଗାଇ (sagai) - ଦୂର far, distant	ସାମାତାୟୁ (samatayu) - ଖବର ଦେବା to give message
ସାଂଗୁଟ୍ (saḡotug) - ଟେ ଲୁଗା torn cloth	ସାର୍କୁମୁଡ଼ା (sarkumḍa)-ଖାଣି ନିଖାରୁ white gourd
ସାଜ୍ (saj) - ବାହାଡ଼ା beleric morobalan	ସାର୍କୋଲି (sarkoli) - ଖୁରବୋଳା a kind of berry
ସାଜେ (saje) - ତିଆରି to make	ସାର୍‌ମାନିକ୍ (sarmanik) - ଅଜଣତେ unknown
ସାଜା଼ୁ (sajaḗu) - ସଜାଡ଼ିବା to repair	ସାର୍‌ଲୟ (sarlay) - କାକୁଡ଼ cucumber
ସା଼ି (sāri) - ଥଣ୍ଡା beak	ସାରିଆନା (sariana)-ଦୁଇଅଣା twenty five paisa
ସାଣ୍ଡାଲ୍ (sandāl) - ତନ୍ତ weaver	ସାଲା (sala)-ସାନେଲୀ wife's younger brother
ସାତ୍ରା (satra) - ଶୁଣ୍ଠି fathers in law	ସାଲା? (sala?-) ପଚାରୁବା to ask
ସାତ୍ରେଗ୍ (satreg)-ଏକ ପ୍ରକାର ବଣାହୁଡ଼ା a kind of thorny bush	ସାଲ୍‌ତା (salta) - କଳତା wick
ସାନ- (san-) - ଚାଲିଯିବା to drive away cattle	ସାଲ୍‌ପଗ୍ (salpog) - ସକ୍‌ସି caryota urens
ସାନଲି (sanli) - ସାନ ସ୍ତ୍ରୀ ପତି ସ୍ତ୍ରୀ younger wife	ସାଲ୍‌ପା଼ି (salpaḗi) - ବମ୍ବଳର ଦୁଇପାଖ both sides of the forehead
ସାପଡ଼ (sapar) - ଘୁସୁଡ଼ା slap	ସାଲି (sali) - ଶାଳୀ wife's younger sister
ସାପଡ଼ା (saparlau) - ଘୁସୁଡ଼ା ମାରିବା to give a slap	ସାସୁ (sasu) - ଦେଉଣୀଶ୍ରୀ, ବଡ଼ ନନ୍ଦିନୀ wife's elder sister, husband's elder sister
ସାପ୍‌ଲେୟୁ (sapleyu) - ଖାବୁଲେଇବା to chew	ସିଂ (siḥ) - ସିଂହ lion
ସାପେ- (sape-) - ଘୁସିବା to press	ସିଂହା (siḥi) - ହାତ hand, arm
ସାବ୍‌ଲାଇଡ଼ା? (sablaiḍa?) - ବଜ୍ରବଜ୍ର thunder	ସିଉ଼ା (siuḗa) - ଚୂଡ଼ା thatched rice
ସାମକୋଲି (samkoli) - ଶୁକ୍ଳ wart	ସିକ୍‌ରିଙ୍ଗ୍ (sikriḡ) - ଫିନ୍ସ bean
ସାମ୍‌ସାମ୍ (samsam) - ଡ଼ର riddle	ସିକ୍‌ନାୟ (siknaya) - ତେଲେଇବା to make smooth
	ସିଗ୍‌ଡ଼ା (sigḗa) - ଡେଣ୍ଡୁ shrimp

ସିଙ୍ଗଲ (siggle) - ନଇଁ ନଇଁ ଚାଲିବା to walk in a bending posture	ସିଲ (sila?) - ମଣିଷ mat
ସିଟକା (sitka) - ସିଟକା cricket	ସିଲେଇ- (silei-) - ଚଉଳିକା to melt
ସିଟିଆଲ (sitjola) - ଟି letter	ସିଲି (sili) - ସିଟି whistle
ସିଟର (sitor) - ଏକ ପ୍ରକାର ଚଢ଼ା a kind of tree	ସିଲିପେରୁ (sisli peru) - ସିଟି ମାଂସ to whistle
ସିଟା? (sita?) - ଚୁଟିବା to break	ସିସି (sisi) - ମାଂସ meat, flesh
ସିନ୍ଦୂର (sindur) - ସିନ୍ଦୂର vermilion	ସୁ- (su) - ଚୋଡ଼ିବା to pierce
ସିନ୍ଦି (sindi) - ତାଳ palm	ସୁଆ (sua) - ଶୁଆ parrot
ସିନା (sina) - ଦାଗ, ଚନ୍ଦ୍ର mark spot	ସୁଇ- (sui) - ବେହୁବା poke
ସିନାରମ୍ (sinarom) - ଶନିବାର saturday	ସୁଇମା? (suima?) - କଣ୍ଠା (ଆଖି) blind of one eye
ସିନିଆଗ୍ଟି (siniagti) - କାଣିଆଙ୍ଗୁଳି little finger	ସୁଇର (suur) - ଖିଜାବ hunting
ସିନେରସି? (sinersi?) - ବାମହାତ left arm	ସୁଇରୁଡ଼ା (suurda) - ଖିଜାବ କରବା hunt
ସିନ୍ତା (sinta) - ଚିନ୍ତା thought	ସୁଇରୁଲକ୍ (suurlok) - ଖିଜାବ hunter
ସିନ୍ତାଡ଼ା (sintada) - ଚିନ୍ତା କରବା to think	ସୁକରାନ୍ (sukran) - ଶୁକ୍ରବାର friday
ସିପ୍ରା (sipra) - ଲେହେଇ mucus of the eye	ସୁକୁଆ (sukua) - ଶୁଖୁଆ dried fish
ସିପନା (sipna) - ମୁଣ୍ଡବଣା hair pin	ସୁଗେରୁ (suger) - ଶାଞ୍ଜ ଗୋଡ଼
ସିମ୍ଟା (simta) - ଚପୁଟା forceps	ସୁଗ୍ନା- (sugna-) - ପଡ଼ିବା (ଉପରୁ) fall from the top
ସିମ୍ବା (simba) - ପଖାଳ boiled rice moistened with water	ସୁଗ୍ଘେ (suggei) - ଶୁଙ୍ଘିବା to smell
ସିମା (sima) - ଟିନ tin	ସୁଜା (suja) - ଚୁକ୍ତ needle
ସିର (sir) - ନାଡ଼ pulse	ସୁଜାକାନ୍ମୁନ (sujanmun) - ବରୁ ହୋଗ
ସିରା (sira) - ଚାଲ ink	ସୁଜୁପ୍ (sujup) - ପକେଟି ଲିଫ୍ ଟାପ
ସିରାଡ଼ାବୁ (siradabu) - ଖୁଲୁଣପଇସା loose coins	ସୁଟର (sutor) - ମଳଦ୍ୱାର anus
ସିରେଇ (sirei) - ଚୁରୁମ୍ବା mole	ସୁଟ୍ରାୟୁ (sutrayu) - ମତାଲିକା cause to agree
ସିଲ (sil) - ପଥର stone	ସୁଟ୍ରେୟୁ (sutreyu) - ମତାବା to agree
	ସୁଟ୍ଟୁ (su?nu) - ପହଞ୍ଚିବା to reach

ସୁନୋ (suno) - ରୂନ slaked lime	ସୁସ୍ (suy-) - ଭୁଷିବା to stab
ସୁମର (sumor) - ମିଶ୍ରଣ deer	ସେ? (se?) - ବାଛବା to sort out
ସୁମରେୟୁ (sumreyu) - ପ୍ରାର୍ଥନା prayer	ସେ?ଇ (se?i) - ଖରଡ଼ବା to fry
ସୁମା (suma) - ଚୁମ୍ବା kiss	ସେଏଲ୍ (seel) - ଦମ୍ଭାଁ ବର୍ତ୍ତା double faced lance
ସୁମାଉ (sumau) - ଚୁମ୍ବିବା to kiss	ସେଟ୍ (set) - ସେଠାରେ this side
ସୁମାବେତମ୍ (sumabetom) - ଚୁମ୍ବିବା mutually kissing	ସେନ୍ (sen) - ଏପାଖ that side
ସୁରକେଇ (surkei) - ଝରେଇବା to cry, sob	ସେନା (sena) - ଚଣା, ବାଦାମ, gram, ground nuts
ସୁରଗୁନି (surguni) - ଚରୁଗୁଣୀ witch	ସେମୁ (semu) - କାଠ କାଟିବା, ଢେଲି ହାଣ୍ଡିବା to cut, slaught
ସୁରଡ଼େଇ (surdei) - ହାସୁରବା sip liquid food with a smacking sound	ସେୟୁଙ୍ଗୁ ଆର୍ଡ଼ାପ୍ (seyugnu awap) - ଭଜା fried spinach
ସୁରୁ (suru) - ପୁଣି, ଆଉଥରେ again, once more	ସେର୍ (ser) - ଚେର root
ସୁରୁଜେ (suruje) - ଏମିତି thus, like this	ସେରୱାଲି (serwali) - ଚଣ୍ଡୁ centiped
ସୁରେୟୁ (sureyu) - ଖୋଷିବା suck	ସୋମାରମ୍ (somarom) - ସୋମବାର monday
ସୁଲ୍ ବୁଲେଇ (sulbulei) - ଚଂପିବା treamble	
ସୁସ୍ରା (susra)-ବଡ଼ଣା, ଦେଉଣୁର wife's elder brother, husband's elder brother	

(ଶବ୍ଦକୋଷ)

(ଖ) ଓଡ଼ିଆ - ପାରେଳା - ଇଂରାଜୀ

ଶାରୀରର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶ

ଶରୀର - ଗାଗଡ଼ (gagor) - body	ଉପି - ଉପି (upi) - dandruff
ଅଗ୍ରା - ଅଡ଼ିଆ (adīa) - waist	କପାଳ - କାପାଲ୍ (kapal) - forehead
ଅନ୍ତ୍ର - ପୁଟା? (puṭa?) - intestine	କପାଳର ଦୁଇପାଖ - ଦାଲ୍ ପାଡ଼ (salpari) - both side of the forehead
ଅଶ୍ରୁ - ତା?ରିଗମା? (da?rigma?) - tear	କୋଶା - କୋଶା (kosa) - chignon, plait
ତୋ - ଖେଡ଼ (torī) - lip	କାନ - କୁ? (lu?) - ear
ଆଙ୍ଗୁଳ - ଆଙ୍ଗୁଟି (agṭi) - finger	କାନମୂଳ - କୁ?ଆଲୁଗ୍ (lu?alug) - eardrum
ବୁଡ଼ାଆଙ୍ଗୁଳ - ବନ୍ଧା?ଆଙ୍ଗୁଟି (boṭa?agṭi) - thumb	କାନମଇଳା - ଅସଗ୍ (asaglu?) - ear wax
ମଧ୍ୟମା - ମୂଲ୍ ଆଙ୍ଗୁଟି (mulagṭi) - middle finger	କଟକି - ଗିଟି (gṭi) - wrist
କଳିଙ୍ଗ - ସିନିଆଙ୍ଗୁଟି (siniagṭi) - little finger	କାଖ - କାକ୍ଷିପା (kaksipa) - armpit
ଆଙ୍ଗୁଳର ଅଗ୍ର - ବନ୍ଧା (boṭa) - finger tip	କାନ୍ଧ - ଗମ୍ରା (gomra) - shoulder
ଅଶ୍ରୁକୋଷ - ସୋସନ (sason) - testicle	କଣ୍ଠରୀ - କିଣ୍ଠ (kṅpor) - elbow
ଆଖି - ମା? (ma?) - eye	କୂଳ - କୁବଡ଼ (kubṛi) - hunch
ଆଖିତୋଳା - ଡିଜା (dīja) - eye ball	କଣ୍ଠ - ଦିସା (disa) - throat
ଆଖିପତା - ମା?ପତା (mapota) - eye lash	କୋଳ - କୁ?ନୁ (ku?nu) - lap
ଆଖିପିତୁଳା - ମା?ପୁତୁଳା (ma?putla) - pupil of the eye	ଗର୍ଭ - ପତ୍ରି (paṭri) - conception
ଆଖିବୋରଡ଼ - ମା?କରୁଟା (ma?korṭa) - eye socket	ଗାଳ - ଗୁମ୍‌ଗୁମ୍ (gumgum) - chick
ଆଖିମଇଳା - ସିପ୍ରା (sipra) - mucus of the eye	ଗଳା - ଗଡ଼ (gṛag) - neck
ଆଖି କଳ - କାଜୁଲ୍ (kajul) - collyrium	ଗଣ୍ଠି - ଗଣ୍ଠି (gaṅṭi) - joint
ଆଣ୍ଠ - ମାଈ (māi) - knee	ଗୋଡ଼ - ଜକ୍ (jīk) - leg
ଆଣ୍ଠବଳ - କା?ମାଈ (ja?māi) - knee bone	ଗୋଲଠି - ରେଫି (reṫi) - heel
ଆରୁ - ପୁଲେଇ (pulei) - tumour	ଘଣ୍ଟିକା - ଘଣ୍ଟି (jagki) - ovulla
	ଘନ - ଉସାଲ୍ (usal) - skin, leather
	ଚିନ୍ - ତଡ଼ (torī) - chin

କନ୍ଦା - ମୁଣ୍ଡ (muṅḍra) - bald head	ପାକପୁଣ୍ଡା - ପୁଠା (puṭa) - stomach
କବ୍ - କାବ (kabra) - white patch on body	ପାଟି - ଠାଁ (tā?) - mouth
କ୍ରୁତ - ବୁକ୍ (buk) - chest	ପାପୁଲ - ପଦମ୍ (pādam) - palm
କ୍ଷେପ - ବିତୁର (bitur) - spit	ପାଟଲବାଳ - ଗୁଁରୁକୃଷ୍ଣ (guṛtikuy) - grey hair
କଫ - ବୁଲ୍ (bulu) - thigh	ପିତ୍ତ - କିଟାଗ୍ (kitag) - buttocks
କଣ୍ଠ - କାକ୍ (kaṅk) - tongue	ପିଠି - ଅଡୁମ୍ (aḍum) - back
କଣ୍ଠ - ଜେଟିଆ (jetia) - tuft of hair	ପିତ୍ତ - ପିତ୍ତ (pit) - bile
କାଢ଼ା - ଆସଗ୍ (asog) - stool	ପୁସ - ଗୁଁରୁଡ଼ା (guṛḍa?) - pus
କାଳ - କୁଟ୍ଟମାର୍ (kuṭṭmar) - sweat	ପୁସ୍ପୁସ୍ପୁ - ବୁରପ୍ (burap) - lungs
କାହାଣ ହାତ - ଡାକ୍ସି (tagksi?) - right hand	ବାଳ - ଡିକୃଷ୍ଣ (tikuy) - hair
କଲପା - ପାଦ୍ଜି (padji) - sole of the foot	ବାମ ହାତ - ସିନେରୁସି (sinersi?) - left hand
କଳପେଟ - ଆସୁପୁଠା (asuṣpuṭa) - abdomen	ବାଡ଼ୁ - ଡେନା (dena) - arm
କଳକେରୁ - କଜ (jot?) - black mole	କଣ୍ଠି - ପଟ୍ଟା (paṭka) - corn
କାନ୍ତ - ଜି (ji?) - teeth	କରୁକ୍ - ସାମକଲି (samkoli) - wart
କାଢ଼ି - ସର୍ (sar) - beard	ମଳ - ଆସଗ୍ (asog) - feces
କାଳ - ମୁ (mu?) - nose	ମୂତ - ତୁଁଡ଼ା (tūṛa) - urine
କାକଦଣ୍ଡା - ମୁଁଡ଼ାଣ୍ଡା (muṛḍaṅḍa) - bridle of the nose	ମଳଦ୍ୱାର - ସୁତର୍ (sutar) - anus
କାକଦଣ୍ଡା - ମୁଁଲୁପ୍ (muṛlup) - nostrill	ମୂତ୍ରଦ୍ୱାର - ତୁଁଡ଼ା (tūṛa) - urethra
କାଳ - ସିର (sir) - pulse	ମାଂସ - ସିସି (sisi) - meat, flesh
କଳ - ବିତୁର କରାୟୁ (bitur jorayu) - saliva	ମୁଖ - ମୁକମ୍ (mukom) - face
କଳ - ରୁଆୟୁ (ruay?) - finger nail	ମୁଠା - ଗୁଁଡ଼ୁ (gūṛub) - grip
କାଲ - ବମ୍ଲି (bomli) - naval	ମେରୁଦଣ୍ଡ - ଆଡ଼ିଆଜା (aḍiaja?) - backbone
କଣ - ମେସ (mes) - moustach	ରକ୍ତ - ମିଆଁଗ୍ (miāg) - blood
କାଶ୍ମାସ - ପୁଁଡ଼ା (pūṛa) - breathing	ଲିଙ୍ଗ - ଲୁଗ୍ଗୁୟ, ସୋସୋ (lugguy, soso) - penis
ପଟ୍ଟ - ପିଠାଜା (pājaja?) - rib	ଘୋଡ଼ - କାଁଡ଼ୁ (kāṛu?) - vagina

ରମ୍ଭ - ରମ୍ଭ (rom) - hair on body
 ସିଦାଣି - ମୁଟେ? (muṭe?) - nasal mucus
 ଗ୍ରନ - ଅଡୁ?ପ (aṛu?p) - breast
 ଗ୍ରନାଣ - ଅଡୁ?ପଡ଼ିଟି (aṛu?pḍiṭi) - nipple
 ହାତ - ସି?ଇ (si?i) - hand
 ହାଡ଼ - ଜା? (ja?) - bone

ମଣିଷର ବିଭିନ୍ନ ଅବସ୍ଥା

ଅନ୍ଧ - କାଁନା (kāna) - blind
 ଅନାଥ - ଟୁରା (tura) - orphan
 ଅଭିବାହରୀ - କାଡୁ (kaṛu) - unmarried girl
 ଅସୁସ୍ଥ - ଅସୁ (asu) - sick
 ଅସୁନ୍ଦର - ଲେ?ଇକ (le?ik) - ugly
 ଭଣା - ସୁଇମା? (suima?) - blind in one eye
 ଭାଲ - ବଇରା (boira) - deaf
 ଇଶୋର - ଇଗେର (igger) - young boy
 ଇଶୋଣୀ - କାଡୁ (kaṛu) - young girl
 ଟଟା - ଡଟା (totla) - stammerer
 ଡଟ - ଡଟା (totli) - stammerer girl
 ଡଟାବନ୍ଧା - ଡଟାବନ୍ଧୁ (ḍoṭṛiḍuku) - pregnancy
 ଡ଼େ଼଼ା - ବୁଟ୍ଟା (buṭṭa) - dwarf
 ଡ଼େ଼଼ା - ବୁଟ୍ଟି (buṭṭi) - dwarf girl
 ଗୋବରା - ପୁଲଜି? (pulaḷji?) - elephantiasis
 ଗୁଣ୍ଡା - ଟଟା (ṣoṭa) - lame
 ଚେର - ମେରେ ମା? (mere ma?) - squint eyed

ଡେଗା - ଡେଗା (ḍegga) - tall
 ଦୁବଳ - ଲେ?ଇକ (le?ik) - weak
 ନରୁଣ୍ଡ - ବେଜୁଆଗ୍ନା (bejuaggna) - sexless
 ପତଳା - ଲେଟ୍? (legṭu) - thin
 ପାଗଳ - ବାୟା (baya) - mad
 ପାକୁଆ - ବବ୍ରା (bobra) - toothless
 ପାଲୋଇ - ବବ୍ରା (bobra) - toothless woman
 ବାଲୁକା - ଗୁନି (guni) - girl
 ବାମନ - କୁଜା (kuja) - dwarf
 ବଧିବା - ଗଣ୍ଡି (raṅḍi) - widow
 ବୋତା - ଅରଗୁଲମ୍ (argulom) - stupid
 ବୁଢ଼ା - ଡଟେ (tille) - oldman
 ବୁଢ଼ୀ - କୁଲିଆ (kuilla) - old woman
 ବୁଢ଼ୀ - କାଡୁ (kaṛu) - marriageable girl
 ଶିଶୁ - ବୁବୁଗ (bubog) - child
 ଉଚ୍ଚ - ଉର୍ରା (urra) - stout
 ସୁନ୍ଦର - ଲେ? (le?) - beautiful

ପରିବାର ଓ ପାରିବାରିକ ସଂପର୍କ

ଅଣ୍ଡି ବୁଢ଼ିଲ - ଅଡୁଡୁ (aṛutor) - male child
 ଅଣନାନ୍ଦ - ପୁନିଆକ (punisak) - great grand
 ଅନା - ଦାଦା (dada) - mother's father
 ଅଭି - ଅଭିଟ୍ (abig) - mother's mother
 ଅଭିଟ୍ଟି - ଅତା (ata) - husband's mother's
 mother
 କେକେ - କିକି?, ଅସୁ? ଅବା (kiki?, asu?aba) -
 father's younger brother
 କନ୍ୟା - କାଡୁ (kaṛu) - daughter

ଶୁଣୁ-ଆସୁ?ଆସୁଟ୍, ନିନି (asu?aug, nini)-father's younger brother's wife	ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର - ବାଣ୍ଡରୁନୁ ଆଗନ (bandrunu agan) - adopted son
ଶୁଣୁ-ତାଣ୍ଡର - ଆଟିଗ (atig) - husband's father's younger brother	ପୂର୍ବପୁରୁଷ - ଆମାଟ୍-ନୁଲକ୍ (amagnulok)-ancestor
ସବନୋଦିଆ - ଆସୁଟ୍-ନୁଆର୍ (asugjuaṛ) - adopted son-in-law	ସୁରୁଷ - ଇଜେର, ବର (igger, boro) - bride- groom
ଜୁଆର୍ - ନୁଆର୍ (juaṛ) - son-in-law	ବାପା - ଆବା (aba) - father
ନାବନପୁତ୍ରାନ - ଇବ୍-କାବୁବଟ୍ (ubkabubog) - illegitimate child	ବଡ଼ବାପା - ଲୁପ୍-ଆୟାଟ୍ (lupayag) - father's elder brother
ନେନେକାପା - ଆନିସାକ୍ (anisak) - father's father	ବଡ଼ଭଉଳ - ଆକାନ୍ (akan) - elder brother's wife
ନେନେମା' - ଆକାଟ୍ (akag) - father's mother	ବଡ଼ମାଉସୀ - ଲୁପ୍-ଆୟାଟ୍ (lupaug) - mother's elder sister
ଝିଅ - ଗୁନି (guni) - daughter	ବଡ଼ ନଣନ୍ - ସାସୁ (sasu) - husband's elder sister
ଝିଅସିଲ - ଗୁନିଟର (gunitor) - female child	ବଡ଼ଶିଳା - ସୁସ୍ରା (susra) - wife's elder brother
ଦଦେଇ - ମାଲ, ଲୁପ୍-ଆୟାଟ୍ (mal, lupay g) - father's elder brother	ବନ୍ଧ୍ୟା - ବାଞ୍ଜ (bāṅc) - barren woman
ଦେଠେଇ - ବଡ଼ାସୁ, ଲୁପ୍-ଆୟାଟ୍ (bōḍay, lupaug) - father's elder brother's wife	ବମାତା - ନାଗ୍ରି (nagri) - step mother
ଧର୍ମବାପା - ଉରିଆୟାଟ୍, କିକି (uriayag, kiki)-god father	ଭାଇ - ସାକ୍ (sak) - brother
ଧର୍ମମାତା - ଉରିଆୟାଟ୍, ନିନି (uriaug, nini) - god mother	ଭଉଣୀ - ତନାନ୍ (tonan) - sister
ଧାର - ବଣ୍ଡକ୍ କୁଲିଲା (baṅḍki kuilla)-mid wife	ଭଞ୍ଜା - ବାନ୍ଜା (banja) - nephew
ନାତ - ନାତବୁଗଟ୍ (nati bubog) - grand son	ଭଞ୍ଜିନୀ - ବାନ୍ଜକ୍ (banj) - neice
ନାତୁଣୀ - ନାତଗୁନି (natiguni)-grand daughter	ଜାତି - କୁଟୁମ୍ (kuṭum) - lineage
ପରିବାର - କୁଟୁମ୍ (kuṭum) - family	କିଶୋର - ବାଟୁ (baṭu) - sister's husband
ପୁଅ - ଆଜୁ (aju) - son	ମାତା - ଆୟା, ଅୟା (au, aya) - mother
	ମାଉଁ - ମାମା (mama) - mother's brother

ମାଝି - ଆତା (ata) - mother's brother's wife	ଗୁରୁ - ଅଭ୍ୟାସକାରୀ (absolok) - teacher
ଯାଆଁଳା - ଜଙ୍ଗାଳ (jogga) - twin	ଗରୁଡ଼ - ଗରୁଡ଼ (gaur) - milkman
ଶାଳା (ସାଳ) - ସାଲ (sala) - wife's younger brother	ସରଣୀ - କାର୍ମା (karma) wife
ଶାତ୍ରୁ - ସାତ୍ରୁ (satra) - father-in-law	ତଣା - ଅଲେକ୍‌ଲକ୍ (orellok) - ploughman
ଶାଶୁ - ଆତିଟ୍ (atig) - mother-in-law	ଗୁରୁ - ଗତି (gati) - servant
ବନ୍ଧନ - ବୁବଗ୍‌ଗୁଟର (buboggutur) - children	ଗୁରୁକିଦାର - ଜାଗୁଆଳ (jagual) watchman
ସରୁଗୁଣୀ - ସରୁଗା (souta) - cowife	ଗୁରୁ - ଡଙ୍ଗାକାର (daggakar) - thief
ସାନ ନନ୍ଦ - ନନ୍ଦ (nand) - husband's younger brother	ଶେଷକ - ବାୟ୍‌ବାୟ୍‌କାର (baybaykar)-painter
ସାନ ଭଉଳ - କନ୍ଦୁ (kandun) - younger brother's wife	ତନ୍ତା - ସାଣ୍ଡାଲ (sandhal) - weaver
ସୁମୀ - ମାରୁ (marra) - husband	ତାଣି - ଯେ?ନୁଲକ୍ (ye?nulok) - sorcerer
ସ୍ତ୍ରୀ - କାର୍ମା (karma) - wife	ପାଳ - ପା?ନୁ ଲକ୍ (pa?nu lok) - tailor
ସାଙ୍ଗ (ସୁଅ) - ଆଗମ୍ (agom) - boy friend	କଲପତ - ସର୍କାର (sorkar)-leader of a party
ସାଙ୍ଗ (ସିଅ) - ଆୟ୍ (ajoy) - girl friend	ପୁର - କବରୁକାର (kabor kar) - messenger
	ଧନୀ - ସାଉକାର (saukar) - richman
	ନବୋଧ - କାବା (kaba) - stupid
	ନାବକ - ଆପା?ନୁ ଲକ୍ (apa?nulok) - boatman
	ପୁରୋହିତ - ଦିସାରି (disari) - priest
	ପ୍ରଧାନ - ଲୁପ୍‌ଲକ୍ (luplok) - village chief, headman
	ପେଟୁ - ଅବୁ ଗା?ଭଲକ୍ (abuga?ulok) - glutton
	ପୋଲକ - ଗତିଗୁଣି (gotiguni) - madeservant
	ପଦାକାର - ତାଟିକାର (tariakar) - drummer
	ବେଦାର - ବାଡୁ? (badu?) - vegabond
	ବେସାସ - ଅଟ୍‌ଲକ୍ (otulok) - businessman, trador
	ବେଶ୍ୟା - ଦାରି, ସାନି (dari, sani) - prostitute

ବିଭିନ୍ନ ପଦକା ଓ ବୃତ୍ତି

ଅକ୍ଷୟକାର - ଅକ୍ଷୟକାର (akshaykar) - actor, dancer
ଅତିଥି - କୁଲମକାର (kulomkar) - guest
ଅଜ୍ଞାନ - ସାର୍ମାନିକ (sarmanik) - unknown
ବକାଶ - ସାଉକାର (saukar) creditor, richman
କନେଷ୍ଟବଲ - ଜାମାନ୍ (jamān) - constable, a police man
କାନ୍ତକାର - କୁନ୍ତୁଲକ୍ (kunkunlok) - singer
କେଶ - ଦିସାରି (disari) - priest

ଭିକ୍ଷୁ - ଜିଜା଼ୁଲକ୍ (jija?ulok) - beggar
 ଗୁରୁଆ - ପାଗୁଲକ୍ (pagulok) - porter
 ମନୁଷ୍ୟ - ପାଇଟିଲକ୍ (pai?ilok) - servant
 ମାତାଳ - ବୁଲୁକ୍ କାର୍ (buulkar) - drunkard
 ମାଲକ - ସାଉକାର୍ (saukar) - richman
 ରାଜପୁତ୍ର - ରାଜାଗଣ୍ (rajaagon) - prince
 ରାଜକନ୍ୟା - ରାଜାକନ୍ୟା (rajakoṇ) - princess
 ଅସୁର - ଅସୁର (asur) - demon
 ଶତ୍ରୁ - ଶତ୍ରୁ (ṣakri) - enemy
 ଶିକାରୀ - ସୁରୁଲକ୍ (suurlok) - hunter
 ସର୍ଦାର - ସର୍ଦାର୍ (sordar) - village head
 ସନ୍ଥାସୀ - ବୋରାଗି (boiragi) - saint
 ହଳାୟ - ଅରେଲକ୍ (orellok) - ploughman

ବିଭିନ୍ନ ଜାତି

ବାଘୁଆ - ଆଗାଲ୍, ଚାଉ ଲକ୍ (agal ḍau lok) -
 wood cutter
 କୁମାର - କୁମାର୍ (kumar) - potter
 କାମାର - କାମାର୍ (kamar) - blacksmith
 କଂସାର - କଂସାର୍ (kṣar) - brazier
 ବେଢ଼ଟ - ଆୟୁଡାରୁଲକ୍ (ayudarulok) - fisher-
 man
 ବେବା - ବୁବୁ଼ଦାରୁ ଲକ୍ (bubu?daru lok) -
 snake charmer
 ବୁଢ଼ିଆ - ତାରିୟୁଲକ୍ (tariḍiyulok) -
 confectioner

ତେଲ - ଲା଼ୁଲକ୍ (la?nulok) - oilman
 ଘୋଡା - ଦବା (doba) - washerman
 ଦଣ୍ଡିଆ - ସୁନାର୍ (sunari) - goldsmith
 ଦେଲ - ଆନାଜାକ୍ (anagajiukar) -
 carpenter
 ଉଣା - ଆମାରୁ ଲକ୍ (amarulok) - barber
 ଶୁଣି - ଆଲି ଚାଉ କାର୍ (ali ḍau kar) - wineseller

କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ଧର୍ମ

କିତୁଗ୍ - କିତୁଗ୍ (kitugg) - god
 କଳଦେବତା - ଚାକିତୁଗ୍ (ḍa?kitugg) - rain god
 ଦେବୀ - ଉଢ଼ି (uḍḍi) - goddess
 ଅମୃତ - ଅମୃତ (omrut) - nectar
 ଦୀପ - ଉଢ଼ମକ୍ (uḍḍomku) - lamp
 ଧୂପ - ଦୁପ୍ନି (dupni) - incense
 ଧର୍ମ - ଲେ଼ନଡାରୁ (le?nḍaru) - virtue
 ନରକ - ଆସଗ୍ (asogkuḍ) - hell
 ପ୍ରତିମା - ପୁତ୍ଲା (putla) - idol
 ପୂଜା - ବିରୁ (biru) worship
 ପ୍ରାର୍ଥନା - ସୁମ୍ରେୟୁ (sumreyu) - prayer
 ପାପ - ପାପ୍ (pap) - sin
 ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ - ବାନ୍ଧା (bania) - atonement
 ବିଶ୍ୱାସ - ସତ (sat) - faith
 ବିସର୍ଜନ - ବମ୍ଲେ (bomlaye) - abandoning
 ବଳ - ସେମୁ (semu) - victim

ଭଜା - ଜଜା? (jija?) - alms	ତଳା - ତାନୁଲ୍ (tanul) - threshing floor
ମନ୍ଦିର - ଦେଉଳ୍ (deul) - temple	ଡେଲି - ଡେଲି (deli) - post
ଦମାଧି - ଗୁଣ୍ଡମ୍ (gundom) - tomb	ଖିଲ - କୁଟିଆ (kuṭia) - bolt
ଦମାଧିସ୍ଥଳ - ଗଣାଟ୍, (riṅag) - funeral ground	ଖିଡ଼ିକା - କିଟ୍‌କି (kiṭki) - window
ସ୍ୱର୍ଗ - ଟୋରୁପ୍ (tarup) - heaven	ଗୁମାଲ - ସାଲ୍, (sal) - cowshed
	ସରକଟାଣ - ଆକ (aki) - floor
	ଗୁଲ - ଆଗାଟ୍, (alag) - reed covering of a thatched house
	ବନ୍ଦାଠ - ଦୁଆଲ୍, ବନ୍ଦ୍, (dual bond) - door frame
	ବନ୍ଦାବ - ପିଣ୍ଡୋଲ, ପିଣ୍ଡା (piṅḍoli, piṅḍa) raised platform
	ଛତା - ତିନାଗା (tinagga) - umbrella
	ଝାଟିମାଟି - ଲବ୍‌ଅଡ୍‌ଜା (loba'ḍja) - mud and wattle
	ଟାକଲ୍ - ତାକଲ୍ (tail) - roofing tile
	ତମ୍ବୁ - ତୁମ୍ (tumo) - tent
	ଦୁଆର - ପାଠା (paṛa) - door
	ଧନାଗାର - ଉଣ୍ଡୁଲ୍, (uṅḍul) granary
	ପରିସ୍ରାବାର - ତୁଣ୍ଡାସୁଗ୍, (tuṅḍasug) - urinal
	ପାଲଖାନା - ଆସୁଗ୍, (asugsug) - latrin
	ପାଟଳ - ପାଟ୍‌ଗ୍ (paṅḍri) - gate
	ବେଶ୍ୟାଳୟ - ସାନି ଆସୁଗ୍, (sani asug) - brothel
	ବାରଣ୍ଡା - ପିଣ୍ଡୋଲ (piṅḍoli) - varandah
	ମଦ ଦୋକାନ - ଆଲିଦୁକାନ୍ (alidukan) - wineshop
	ମଞ୍ଚା - ସାମ୍ରା (samra) - covered pavilion awaning made of branches
	ଟୋକାସୁଗ୍ - ତିନାଗା, ଆସୁଗ୍, (tiṅagasug) - kitchen
	ଚୁକି ଉପରକଣ୍ଠ - ରିନାଗ୍, (rinag) - platform for keeping things on
ଗୁହ ଓ ତାର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶ	
ଅଗଣା - ଆଲୁଗ୍, ସୁଗ୍, (alugsug) - courtyard	
ଅନ୍ତରୁର - ବାକ୍ରାସୁଗ୍, (bakrasug) - inner room	
ଅତିସ୍ - ଆପିସ୍, (apis) - office	
ଅଗ୍‌ଖାଲା - ତାଗ୍‌କୂସାଲ୍, (tagkursal) stable	
ଅନାର - କାଡୁ? (kaṛu?) - granary	
ଅଲଗ୍ - ଗିନାଟ୍, (ginag) - soot	
ଅଲଆ - କାସ୍‌କୂ କୂଆର (kasra kuar) - dirt	
ଏକ ମହଲ - ବୟ୍‌ସୁଗ୍, (boysug) - one storied house	
ଶୁଭ - ବାଲିଗ୍, ସୁଗ୍, (baligsug) - roof	
ଉପର ମହଲ - ଆଲିଗ୍, ସୁଗ୍, (aligsug) - up storey	
ଓଳ - ନିଉଆଲ୍, (niual) - eve of a roof	
କୁଡୁଆସୁଗ୍ - କୁଡୁଆ ଅସୁଗ୍, (kupia asug) - cottage	
କାଠସର - ଆଗାଲ୍, ଆସୁଗ୍, (agal asug) - wooden house	
କୂମାରଖାନା - କୁମାର୍ ସାଲ୍, (kumar sal) - potter's workshop	
କାନ୍ଥ - କନ୍ଥା (konti) - wall	
କବାଟ - ଆନାଗା (anaga) - door	
କାଠପୁଞ୍ଜ - ତିନାଗ୍, ଜେ?ନ୍, (tiṅag-je?n) - wooden ladder	

ଗୃହସାମଗ୍ରୀ

ଅଖା - ବାସ୍ତା (basta) - sack	ଖାନେଇ - ଦାଁଦର (dādor) - a fishing basket
ଅଲୁଗୁଣୀ - ଅଲୁଗୁଣା (alguna) - hanging cloth rack	ଖୁର - କାନୁଗ (kanug) - rajor
ଅଲମାଗ - ପେଟିଆ (peṭia) - almira	ଗଡୁ - ମୁତା (muta) - water jug
ଇଟା - ଇଟା (iṭa) - brick	ଗଣ୍ଡୁଆ - ସାଟ୍ଟି (saṭṭi) - bamboo basket
ଉଦ୍ଦେଲ-କାଉଁର କୁମ୍ (jagni kuṛom) - fire pot	ଗିଲସ - ଗିଲସ (gilas) - tumbler
ଢୁଲ - ଦୁଲମ, ପାଟିଆ (dulam, paṭia) - grain packed in bundles of straw	ଘଣ୍ଟି - ଘଣ୍ଟ (gṛaṅṭ) - bell
ଲାଦୁଆ - ଲାଦ (ladi) - mud	ଘଣ୍ଟା - ଘଣ୍ଟା, ଘଣ୍ଟ (uas, gṛaṅṭi) - wrist watch
ଲାଠ - ଆଗାଲ (agal) - wood	ସିମ୍ଟା - ସିମ୍ଟା (simṭa) - forceps
ଝାଞ୍ଜା - ଝାଞ୍ଜା (uba?) - thorn	ସୁମୁତ - ଅସୁ?ତିରେପ (asu?tīrep) - spoon
ତେଲେଇ - ତେଲେଇ (telani) - frying pan	ତୁଲୁ - ମୁକୁ? (muku?) - hearth
ତରତରୁଇ - ତିରେପ (tīrep) - ladle	ତଳ - ଜାନ୍ତା (janta) - mill stone
ତଳସ - କୁ?କୁ (ku?ku) - pitcher	ତଟେଇ - ସିଲା? (sila?) - bamboo mat
କାଟି - କାଟି (katri) - scissors	ଗୁଲୁଣୀ - ଗିନାୟ (ginay) - sieve
କଣ୍ଠେଇ - ପୁତ୍ଲା (putla) - doll	ଇତ - ଆଗାଟ (alag) - thatch straw
କୁସ୍ତା - ଟେଗିଆ (teggia) - axe	କୁସ - କାଟି (kaṭi) - knife
କୋଡି - କୋଡି (koṛki) - spade	କଲା - କଲା (lasa) - lac
କୁଲ - ଅସେର (oyer) - winnowing fan	ଜାଲ - ଜାଲ (jal) - net
କୋରଣା - ରକ୍ନି (roṅni) - scraper	କୂଅଲ - ଆଡ଼ଗଇ (aṛgaṅi) - yoke
କାଚ - କାଚ (kāc) - glass	ଝୁଡ଼ି - ସାଟ୍ଟି (saṭṭi) - bamboo basket
କଟ - କଟ (kot) - cot	ଟିପିନି - ଟିପିନି (ṭipni) - small bamboo basket
କଟପୁଆ - କଟ୍ଟି? (kotṭi?) - base of cot	ଟୋକେଇ (ମାଛରଖା) - ଗାର୍ମା? (garma?) - fish basket
କପଡ଼ - ପିକାସି (pikasi) - shovel	ଟୋକା - ଟେଗ (teg) - staff
	ଟେକ - ଅଡୁ (aḍu) - small earthen pot
	କୋଲି - କୋଲି (korli) - bamboo tray
	ଗୋଲ - ମୁତା (muta) - jug

ଦାନ୍ତୁଣି - ଦାମୁ (da?mu) - cover	ବନ୍ଧୁଆ - ବେସିନି (besini) - wallet
ତୁଲୁ - ତୁଲେଇ (tulei) - weighing balance	ଲଣ୍ଠନ - ଲାଉତ (lauto) - lantern
ପିଠମ - ପିଠମ୍ (piṭom) - pillow	ବଳତା - ସାଲ୍ତା (salta) - wick
ଗିନା - ଗିନା (gina) - metal pot	ବନ୍ଦା ଛଡ଼ - ବଡ଼ସି (bora?si) - angling rod
ସେଣ୍ଡା - ସେଲ୍ (sel) spear	ବନ୍ଦା ବଣା - ବଡ଼ସି ଉଦା? (bora?siuba?) - angling hook
ଟେଣ୍ଡା - ଟେଣ୍ଡା (teṇḍa) - water lifting crane	ବନ୍ଧୁନ - ନାଲି (nali) - gun
ମୋନା (mona) - bag	ବାଲଟି - ବାଲ୍ତ (balti) - bucket
କପାଳ - କୁପାଲ୍ (kupal) - metal plate	ବିଲୁ - ବିଲୁ (bilu) - bed
ଅଳୁକା - ଅସୁ?କୁପାଲ୍ (asu?kupal) - small metal plate	ବାସନ - ନକି (naki) - utensils
ରୁଆ - ରୁଆ? (lua?) - iron	ବାଡ଼ି - ଆରା (ara) - garden
କାଠି - କାଠିକି (ka?ki) - sickle	ବେଲଣା ପିଠା - ପିଠମ୍ (piṭom) - rolling plate
ଜୁଇକାରି - ଜୁଇକାରି (juikari) - match box	ବେଲଣା କାଠି - ପିଠମ୍ ଆରା (piṭom ara) - rolling pin
ନାଉଡ଼ୁମ୍ - ଆସୁଙ୍ଗୁ (a?uṅ) - bowl made from gourd	ବୋତଲ - କାସ୍ (ka?as) - bottle
ବିନ୍ଦନା - ବିନ୍ଦନା (bindna) - chisel	ବେଲେଇ - ସୁରୁକି (surki) - small bombooo pot
ଦାମା - ଦାମା (dama) - ropechain	ମସିଣା - ସିଲା? (sila?) - mat
କାଟି - କାଟି (kati) - vegetable chopper	ମସାଲ - ଅଲ (ala) - flambeau
ବିସନା - ବିସନା (bisna) - fan	ମାଠିଆ - କୁକୁ? (kuku?) - pitcher
ରୀନା - ରୀନା (rinai) - hair comb	ମୁଠା - କୁନ୍ତୁରୁ ଗୁଡ଼ା (kunturguḍa) - cage, trap
ଗୁଠା - ଗୁଠା (guṭa) - cage	ଇର୍ତୁବ - ଇର୍ତୁବ୍ (irtub) - plough
ପୁଟା - ପୁଟା (puṭka) - boundle	ଉମାଲ - ଉମାଲ୍ (umal) - iron
ପାଣ୍ଡ - ପାଣ୍ଡ (pand) - trap	ଉମାଲ୍ ପିଠି - ଉମାଲ୍ ପେଟିଆ (umal peṭia) - iron chest
ତାରୁସୋରା - ତାରୁସୋରା (tarbusora) - garland	ଗୋଟୁ - ଗୋଟୁ (gotug) - cloth
	ରିସାଗ୍ରେଗ୍ - ରିସାଗ୍ରେଗ୍ (risagreg) - grinding stone

ଶିଳପୁଆ-ବଦ୍‌ରୁରେଟ୍, (bodrureg)-pestle stone

ସକା - ଅନୁଟ୍, (onug) - hanging rope shelf

ହାଣ୍ଡି - କୁକୁ? (kuku?) - earthen pot

ତୁକା - ଅଡଲ (odol) tobacco.

ହେମଦଣ୍ଡା - ଇନ୍ଦ୍ରି (indri) - iron mortar

ହାତୁଡ଼ି - ମୁଝା (muḥa) - hammer

ଖାଦ୍ୟ ଓ ପାନୀୟ

ଅଖା - କୁମା?ପ୍ (kuma?p) - wheat flour

ଅଣ୍ଡା - ଆରି? (ari?) - egg

ଅଣ୍ଡାକେଶର - ମଇଦର (moidor) - yolk

ଅଣ୍ଡା ନାଲ - ଆରି? ଅସେଲ (ari? asel)-egg white

ଅଣ୍ଡା ଖୋଲଣା - ଆରି?କେଇ (ari?kai) - egg shell

ଅଫିମ - ଆପୁ (apu) - opium

ଆରୁର - ଆଡାଟ୍ (arag) - pickle

ଅକାଣ୍ଡିଆ ଚାଉଳ - ଅପ୍‌ୟୁରୁଙ୍ଗ୍, (apoyrugk) -
uncleaned rice

ଅରୁଆଚାଉଳ - ଅଲୁଆରୁଙ୍ଗ୍, (oluarugk) - unboiled
rice

ଅସିନୁ ଚାଉଳ - ଅସିନୁରୁଙ୍ଗ୍, (asinrugk) - par
boiled rice

କାଡ଼ା - ଡାଡ଼ା (daḍi) - parched paddy

କାପାସ - ବୁତୁ (butu) - fasting

କେ - କେଲପ୍, (unlop) - sweet potato

କଣ୍ଡା - ଅନା?ପ୍, (ana?p) - rice bran

କୋ - ଲାଡୁ (laḍu) - a kind of sweet

କୋ - ମୁକ୍‌କାଡ଼ାଡ଼ି (muklaḍaḍi) - parched
paddy mix with sugar

ଗୁରୁ - ଗୁରୁ (gur) - gur

ଗିଅ - ଗିଉ (giu) - ghee

ଗୋଲଦହ - ଦଇ (dai) - curd

ବର୍ଦି - ବସ୍, (bos) - fat

ବୁଡ଼ା - ସିଉଡ଼ା (siura) - thatched rice

ରୁକ୍ - ରୁଙ୍ଗ୍, (rugk) - rice

କିରା - କିରା (kirsa) - cheese

ଜୋଲ - ଜୋଲ୍, (jol)- soup

ଟାଲ - ଟାଲ (togo) - split peas

କରକାଣ୍ଡ - ଆବ୍‌ବୁ (awab) - curry

ଗୋସ୍‌ଗା - ଗାଡ଼ା? (gaḍa?) - rice water

ଦୁଧ - ଅଡୁପ୍, (arup) - milk, breast

ଧୁଆଁ ପତ୍ର - ଦୁଗ୍‌ଗୁଇ (duggui) - tobacco

ନାସ - ନାସ୍, (nas) - snuff

ସିମ୍‌ବା - ସିମ୍‌ବା (simba) - rice water

ପାଣି - ଡା? (da?) - water

ପିକା - ଅଡଲ (odol) - tobacco

ପିଠା - ଡାଲ୍‌ଲ (taḷa) - cake

ଗେଲ - ଗାଡ଼ା? (gaḍa?) - rice gruel

ବାସି - ଉରସି (ursi) - stale

ଭଜା - ସେୟୁଗ୍‌ନୁଆଠ୍, (seyugnuawo) - fried
vegetables

ଶକ - ଗାଗା? (gaga?) - cooked rice
 ବୋଜ - ବୋଜ (boji) - feast
 ମଣ୍ଡାପିଠା - ମାଣ୍ଡୁରୁ (maṅḍuru) - a kind of cake
 ମଦ - ଆଲି (ali) - wine
 ମଡୁ - ଉଣ୍ଡୁର (uṅḍro) - honey
 ମାଛ - ଆୟୁ? (ayu?) - fish
 ମାଂସ - ସିସି (sisi) - meat, flesh
 ମିଠା - ରିଗେ (rige) - sweet
 ମିଷ୍ଟି - ମିଷ୍ଟି (misri) - sugar candy
 ଲୁଣ - ବସୁ (bosu) - salt
 ସର - ସାଇ (sai) - cream of the milk
 ସଫଟ - ସରବଟ (sorbət) - soft drink

ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ

କୋଲଟ - କୋଲଡ (kolot) - horse gram
 ଗହମ - ଗି (gī) - wheat
 ଗଣା - ସେନା (sena) - gram
 କଡ଼ା - ଜାଡା (jaḍa) - castor
 ଧାନ - କୁଣ୍ଡେମ୍ (kuṅḍem) - paddy
 ଖଇ - ରଗ (rag) - black gram
 ବାଜରା - ବଟ୍ଟରାସନା (baṭṭrasana) - millet
 ବୁଟ - ନାକସେନା (naksena) - gram
 ଗାଦାମ - ସେରସେନା (sersena) - ground nut
 ମା - ଜନା (jana) - maize
 ମସୁର - ମସୁରଗ (masurag) - lentil

ମାଣ୍ଡିଆ - ଡେରାଇ (ḍerai) - ragi
 ରାସି - ଆଲ୍‌ସି (alsi) - til
 ଶାମ - ଲେଗଇ (legoi) - spinach
 ସୋରସ - ସରସୁ (sorsu) - mustard
 ହରଡ଼ - ବଡ଼ଇ (baḍoi) - tur
 ଦାନ୍ତୁଲି - ଡାଗ୍‌ଗରାନି (daḡḡrani) - hill gram

ପାନପତ୍ରିକା

ଅଦା - ଆଦା (ada) - ginger
 ଆଳୁ - ଆଲୁ (alu) - potato
 ଭଲ - ଲୁକୁ?ବ (luku?b) - arum
 କଣ୍ଠା - କୁମ୍‌ଡା (kumḍa) - pumpkin
 କଲାରା - କାର୍ଲା (karla) - bitter gourd
 କଦଳୀ - ଉରା? (ura?) - plantain
 କେମ୍‌ଲ - ଉନଲପ୍ (unlop) - sweet potato
 ଡ୍ରମ୍ - ମୁଗ୍‌ନା (mūḡna) - drum stick
 ଜନି - ଜନ (joni) - sponge gourd
 ପଞ୍ଚା - ପାନସା (pansa) - jackfruit
 ପଞ୍ଚା ମଞ୍ଚି - କୋସା (kosa) - jackfruit pud
 ପିଆଜ - ଉଲି (uli) - onion
 ପୋଟଳ - ଟୁଣ୍ଡୁରି (tuṅḍuri) - a kind of kitchen
 vegetable
 ରସୁଣ - ଲସୁନ (losun) - garlic
 ବାରିଗଣ - ରେଗ୍‌ନା (reggna) - brinjal
 ବିଜି - ବିଜି (bejri) - tomato
 ବେଣ୍ଡି - ବେଣ୍ଡି (beṅḍi) - lady's finger

ମୂଳା - ମୂଳ (mula) - radish

ମଞ୍ଜା - ମୈଜ୍ (māñj) - inside stem of a
plantain tree

ମଟର - ମଟ୍ଟର (moṭṭro) - pea

ସାଣି କଖାରୁ - ସାର କୁମ୍ଭା (sar kumḍa) - white
gourd

ଲକ୍ଷ୍ମୀମଣି - ମେରୁସା (mersa) - chilly

ସିମ୍ଭ - ସିକ୍ଠିକ୍ (sikṭig) - bean

ବିଭିନ୍ନ ଫଳ

ଅମୃତଭଣ୍ଡା - ଅମରୁ (amrut) - papaya

ଆମ୍ବ - ଭଡ଼ା? (ura?) - mango

ଆଣ୍ଡ - ଡାଣ୍ଡା (daṇḍa) - sugar cane

କମଳା - କମ୍ପା (komḷa) - orange

କରୁମଙ୍ଗା - କରୁମଙ୍ଗା (kormogga) - carambola

କାରୁଡ଼ି - ସାରାୟ (sarlay) - cucumber

କୋଳି - କଲି (koli) - berry

କିନ୍ଦି - ସିନ୍ଦି (sindi) - date palm

କାମ୍ - ଜାମ୍ (jam) - black berry

କୂର୍ମୁଙ୍ଗ - କୂର୍ମୁଙ୍ଗ (kūrmuṅg) - cowpea

କିମ୍ପି - ପଡ଼ି (pōpi) - fig

ତାଳ - ଚାଲ (tal) - palm

ତିନିନି - ତିନିନି (tin tin) - tamrind

କୋଷ୍ଠି - କୋଷ୍ଠି (nāṣṭi) - coconut

ସିକ୍ଠି - ଲକାଜିପ୍ (lakajōp) - guava

ଲିମ୍ବୁ - ଲିମ୍ବୁ (limbu) - lemon

ଲକ୍ଷ୍ମୀମଞ୍ଜା - ଅଲୟ (aloy) - cashew apple

ବିଭିନ୍ନ ଫୁଲ

ତୁଲ - ତାରୁ? (tarbu?) - flower

କଡ଼ - ଡୁଣ୍ଡି (ḍuṇḍi) - bud

କର୍ମି - ପୁରୁକ ତାରୁ? (purni tarbu?) - water
lily

ଚମ୍ପା - ସମ୍ପା (sompā) - champak flower

ଟିକୋମା - ବାଟି (baṭi) - ticoma

ଦୁଦ୍ରା - ଦୁଦ୍ରା (dudra) - thorn apple

ପଲୀଶ - ବଡ଼କାରୁ? (bodlitarbu?) -
buteafrondoson

ପଦ୍ମ - ପଦମ୍ (pōdam) - lotus

ପାଖୁଡ଼ା - ଅରସା (orsa) - petal

ସୂର୍ଯ୍ୟକିରୀ - ସେସେ?କ ତାରୁ? (yeye?kitarbu) -
sun flower

ଉପନିସ - ଉପନ (upan) - indian balsam

ବିଭିନ୍ନ ଗଛ

ରାଜ - ଆରା? (ara?) - tree

ଅପିପାଳୀ - ପିପାଳୀ? (pipolara?) - pipal tree

ଅକ୍ଠା - ଅକ୍ (oṭk) - akplant

ଆଁଳା - ଆଁଳା (awola) - amla

କପା - କାପା (kapa) - cotton

କୋଷ୍ଠି - ଉବା? (uba?) - thorn

କାଠି - କାଠି (kaṭi) - twig

ବୁଟା - ବୁଟା (buṭa) - shrub

ବାସ - କିଟି? (kite?) - grass

ଅଗାଧ - ଅଗାଧ (alag) - straw

ଛତୁ - ବଡ଼ (boti) - mushroom	ଚେନପତ୍ର - ଚେନପତ୍ର (tejola?) - cassia
ତୁଳସୀ - ତୁଳସୀ (tulsi) - holybasil	ଧନସ୍ୟା - ଦାନସ୍ୟା (dania) - coriander
ନିମ - ନିମ୍ (lim) - neem	ପାନ - ପାନ (pan) - betel
ବର - ବର (bor) - banyan tree	ବାହାଡ଼ା - ବାହ (saj) - beleric myrobalan
ବେଲ - ବେଲ (bel) - bael	ହଳଦୀ - ହାଡ଼ ହାଡ଼ (sagsag) - turmeric
ଘନନା - ମୁଟ୍ଟ ନା (mugna) - drumstick	ହଳଡ଼ା - ଅରୁଡ଼ା (orda) - black myrobalan fruit
ଧୂଆଁଗଛ - ଟୁଟାଆରୀ (tuṭaara?) - branchless tree	
ବଗିଚା - ଅଜାନ, ଅଜା (oran, ora) - kitchen garden	ଘୋଷାକପଣ
ଲତା - ଲତା (lata) - creeper	ଓଡ଼ଣା - ଅଡ଼ ନା (orna) - veil
ଚେର - ସେର (ser) - root	ମୈଳ - ସୋକା (soka) - shirt
ଶାଳ - ସରଗି (sorgi) - sal	ବଠଉ - ଆଜାଲ, ପାଣ୍ଡେଇ (agal paṇḍei) - wooden sandle
କେନ୍ଦି ଶାଖା - କେନ୍ଦି (kendi) - tree branch	କମ୍ପଲ - କମଲ (komol) - blanket
କରକ ଲେଉଟି - ଆରୀଆଲ (ara?sali) - bark of the tree	କସ୍ତୁରୀ - ବାଡ଼ି (bari) - blouse
ଓଡ଼ଲ - ସେର (ser) - aerial root	କୂସ - ଦୁନିଆ (dunia) - front border of a cloth
	କୋଷିନ - ଗମ୍ଭା (gomsa) - loin cloth, sanitary napkin
ବିଭିନ୍ନ ମସଲା	ଗାମୁଛା - ଗିନାଲବା (ginalba) - towel
ଅକୋଲ - ଅକୋଲ (olaico) - cadamom	ବେଟି - ବାଡ଼ି (bari) - banien
କାଲଜିଲା - କାଲଜିଲା (kaljila) - black cumin seed	କେସୁ - କେସୁ (kesu) - bed-sheet
କର୍ପୁର - କରପୁର (karpur) - camphor	ଚଟି - ପାଣ୍ଡେଇ (paṇḍei) - chappal
କୋଇର - କୋଇର (koira) - mimosa catachu	ଛତା - ଡନାଗା (tinagga) - umbrella
ଗୁଜ୍ରାତି - ଗୁଜ୍ରାତି (gujrati) - small cadamon	ଛୁଇଁ - ଚୁଇଁ (suja) - needle
ଜାତିମେରା - ଜାତିମେରା (jatimersa) - black pepper	ଛୁଟାଲୁଆ - ସା?ଗୋଟୁ (sa?gotug) - torn cloth
	କପା - କାପା (kapa) - cotton
	ଧଡ଼ - ଗୋଟୁ ଅଣ୍ଟି (gotugonṭi) - cloth's border

ଅଲଙ୍କାର ଓ ଗହଣା

ଅଦୀମୂଳା - ଅଡ଼ିଆକୁରୁ (adiakur) - waist chain
ଅଲକା - ରଙ୍ଗ (rang) - lac-dye
ବଙ୍କାଏ, ବୁଢ଼ - ଗାଜୁଲ୍ (gajul) - bangle
କାନଦମ୍ବଳ - ନାଗଲ୍ (naggul) - ear ring
କାଠୁ - କାଠୁ (kaṭu) - bracelet
ଗୋଡ଼ଝରୁ - ଜିକାଠୁ (jiṭkaṭu) - anklet
ଚେର - ମାଲି (mali) - necklace
ନୋସ - ଦଣ୍ଡି (daṇḍi) - nose ring
ବାଦୁ - ତାଡ଼ (tar) - armband
ମୁଦ - ଅନ୍ସି (onsi) - finger ring
ମୁଣ୍ଡକଣା - ସିପନା (sipna) - hair pin
ମାଲ - ମାଲି (mali) - bead necklace
ଡେବିଶ୍ୟା - ଦଗ୍ରା (dogra) - talisman

ବିଭିନ୍ନ ପଶୁ

ଓଟ - କୁରୁରୁ (kurur) - camel
ଓଧ - କାଲିସା (kalisa) - otter
ଅଣ୍ଡିରାକପଡ଼ି - ବକଡ଼ା (bokṛa) - male cat
କୁକୁର - କୁସ? (kusa?) - dog
କୁଠ - ଅଙ୍ଗୁରୁସ? (augkusa?) - bitch
କୋଳିଆକା - କୋଲିଆ (kolia) - jackle
କୂରୁ - କୂରୁ (kur) - hoof
ଗଧ - ଗଠ (goda) - donkey

ଉୟଲ - ଗୟିଲ୍ (gayil) - bison
ଗଣ୍ଡା - ଗଣ୍ଡା (gonḍa) - rhinoceraus
ଗୁଣ୍ଡୁମୁଣ୍ଡା - ଟିଲୁକୁରୁ (ṭilukūtur) - squirrel
କାନ୍ମୁଣ୍ଡ - କାନ୍ମୁଣ୍ଡ (kanmun) - pig
କୋଡ଼ା - କାକୁରୁ (tagkur) - horse
କୋଡ଼ୀ - ଅଣ୍ଡାକାକୁରୁ (aṅtagkur) - mare
କାପ - କୁଲା? (kula?) - tiger
କୁରୁମୁଣ୍ଡା - ସିରେଇ (sirei) - mole
କଡ଼ମୁଣ୍ଡା - କାରୁକା (karka) - mouse
କାଟିକାମୁଣ୍ଡା - କାଟିକିରୁ (kaṭikūtur) - rat
କାଚୁରା - ବାଚୁରା (bachura) - calf
କିନମେ - କିନମେ (kinme) - goat
କିକା - କିକା?କୟ (kiba?koy) - porcupine
କୋଲୁଆ - କୋଲୁ (unlu) - hare
କୋରାଣ୍ଡା - ଦାଡ଼ି (dārī) - elephant having big and long tusks
କୋରୁଲ - କୋରୁଲ୍ (neul) - mongoose
କୋରା - କୋରା (pana) - cow's udder
କୋରୁ - କୋରୁ (tagli) - bullock
କୋରୁ (ବୁ) - ଅସାଇମାକୋରୁ (asaimakor) - baboon
କୋରାମାକୋରୁ - ମାକୋରୁ (makṛi) - ape
କୋରୁ - କୋରାମାକୋରୁ (surakanmun) - hog
କୋରୁ - କୋରୁ (rumag) - cat
କୋରୁ - କୋରୁ (kolia) - fox

ବିକିପିଟି - ଗିଜେଲ (gijej) - lizard
 ଦମଣା - ଦାମ୍ନା (damna) - rat snake
 ଧଣ୍ଡ - ଡଣ୍ଡିଆ (ḍoṅḍiā) - water snake
 କଣ୍ଡ - ସେଲ୍‌ୱାଲି (selwali) - centiped
 ପେନା - ପେନି (peni) - hocd
 ବିଷ - ବିସ୍ (bis) - poison
 ବେଙ୍ଗ-ମେଣ୍ଡକା (meṅḍka)-frog
 ସାପକାଠ - କୋସ୍ଲି (kosli) - snake scale

କୀଟ ପତଙ୍ଗ

ଚାନ୍ଦ - ବା?ନ୍ମା (ba?nma) - white ant
 ଚୁକ୍‌ଣୀ - ଆଜି (agi) - louse
 କେଳି - ଜଳ ବଇଳା (jijiboina) - dragon fly
 କୀଟ - କିଫା (kīṛa) - worm
 ଗୋବରା ଯୋକ-ଉଦେଫା (gobera) - muck worm
 କିରୀଟକୀୟା ଯୋକ - କିରୀଟ, କିରୀଟ (kirigkitop) -
 glow worm
 ବିଡ଼ିପାକ-କାଟୁ କିରୀଟ (botor kitop) - winged
 ant
 ବିଜାଣା - ପଦ୍ମସୁଖିଣି (poda?suṅṭeri) - cricket
 ଗିଫିକା - ଗିଫିକା (giṭka) - grass hopper
 ଟିକ - ଟିକି (ṭigki) - tick
 ଚାଣି - ବରକ (barka) - gnat
 ଚୋରୁଣୀ ଯୋକ - ବସୁଡା?ବୁବୁ? (bosuḍa?bubu?) -
 galley worm
 ନିଟ - ଆରି (ari) - nit
 ପିପିଲ - ପିପିଲ (pipilo) - butterfly
 ବିଷ୍ମୁଇ - ବିଷ୍ମୁଇ (bismumui) - ant
 ବସା - ବସା?ସା? (borsaḍa?) - nest

ଚୁକ୍‌ଣୀ - ପାଟ୍‌ମାକଡ଼ି (paṭmakṛ) - spider
 ଚୁକ୍‌ଣି - ଚୁକ୍‌ଣି (tumeli) - wasp
 ମଣା - ଗୁରୁସୁ? (gursu?) - mosquito
 ମଝୁମାଝୁ - ଉଠୁରାୟ (uṅṭroaray) - bee
 ମାଝୁ - ଆରୟ (aray) - fly
 ଦା?ବାଳୁଆ-ଚୁକ୍‌ଣି ଚୁକ୍‌ଣି? (bursabubu?) - caterpillar

ଜଳଚର ପ୍ରାଣୀ

କୋସିମ - କୋସିମ୍ (kosim) - turtoise
 କରାପା - ଆରୁପ୍ (arup) - crab
 କୁମ୍ବିର - କୁମ୍ବିର (kumbir) - crocodile
 କୋକ - ଇଲି (ili) - leech
 କାୟିଲ - କାୟିଲ୍ (kayil) - snail
 କୋକ - ସକ୍ (sogk) - conch
 ମାୟ - ଆୟୁ? (ayu?) - fish
 କୋରୁଣି - କାରାଣ୍ଡି (karaṅḍi) - a kind of tiny
 fresh water fish
 ଗୋସାୟୁ - ଗୋସାୟୁ? (gorsaiyu?) - a kind of
 fish
 ଶିମ୍ପା - ସିଗ୍ରା (sigra) - shrimp
 ଶୁଖିଆ - ସୁକୁଆ (sukua) - dried fish
 ମାଲକାଠ - କୋସ୍ଲି (kosli) - fish's scale

ଜଳ, ସ୍ତୁଳ ଓ ଆକାଶ

ଜଳ ଲହରୀ - ଲହରୀ (louṛi) - wave
 ସରଣା - ପାଜରା (paajra) - spring
 ସମୁଦ୍ର - ସମୁଦ୍ (somud) - sea

ନାଲ - ନାଲ୍ (nal) - canal
 ନଇ - କଣ୍ଠା (kinḍa) - river
 ଯୋଜଣ - ଜଳ (jola) - pond
 କୂ - କୁଁ (kū) - well
 ପଡ଼ା - ପାଡ଼ା (paṛā) - ground, field
 ଧୂଳ - ଦୂଳ (duli) - dust
 ପଟ - କୁଣ୍ଡା (kuṇḍa) - hill, mountain
 ଗୁମ୍ଫା - ବିଡ଼ମ୍ (biṛom) - cave
 ଗ୍ରାମ - ଡାଉ (ḍaw) - village

ସୌର ମଣ୍ଡଳ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରମାନ୍ଦାରୀ

ଅନ୍ଧାର - ଉଗ୍ର (ugra) - darkness
 ଅସର - ଦର୍ଜା (darḥa) - shower of rain
 ଆକାଶ - ଚାନ୍ଦ୍ରପ (tarrup) - sky
 ଆଲୋକ - ଉଜଲ୍ (ujal) - light
 ବନ୍ଧୁଧନୁ - ବିଜ୍ଞାନି (biglaṭi) - rainbow
 କାକର - କାକରୁ (kakor) - dew
 କୁଡ଼ୁଡ଼ - ତାଲୁ (talū) - fog
 କୁଅପଥର - ଅଣଲତା (arilḍa?) - hail stone
 ଗ୍ରହଣ - ଗରନ୍ (goron) - lunar eclipse
 ବିଜ୍ଞାନ - ସାବ୍‌ଲାଇଡ଼ା (sablaiḍa?) - lightening
 ଚନ୍ଦ୍ର - ଆଗାୟା (aggaita) - moon
 ଚନ୍ଦ୍ରକରଣ-ଆଗାୟା (aggaitata)-moon light
 ଛାୟା - ଲୁଲୁ (lulu) - shadow
 ଚଢ଼ - ଜର୍ଜର୍ (jorjor) - storm
 କାକର - କାକରୁ (kakor) - dew

ଧୁବତାର - ଲେଜା ତାରା (leḥia tara)-pole stare
 ପୂର୍ଣ୍ଣା - ପୂର୍ଣ୍ଣ (purti) - world
 ପବନ - ଫିବୁର (fibur) - wind
 ବାମ୍ଫ - ଫେପୁଲ୍ (phepul) - steam
 ମେଘ - ତାରୁମ୍ (tarum) - cloud
 ସୂର୍ଯ୍ୟ - ସେୟେକି (yeye?ki) - sun
 ସୂର୍ଯ୍ୟ ଗରଣ - ସେୟେକି ଗରଣ (yeye?ki goron) -
 solar eclipse

ବାର, ମାସ, ତିଥି

ରବି - ଆୟୁ ଚାରମ୍ (aytarom) - sunday
 ସୋମ - ସୋମାରମ୍ (somarom) - monday
 ମଙ୍ଗଳ - ଆଗାରମ୍ (aggarom) - tuesday
 ବୁଧ - ବୁଦାରମ୍ (budarom) - wednesday
 ଗୁରୁ - ବୁରୁରମ୍ (bursuram) - thursday
 ଶୁକ୍ର - ସୁକ୍ରାନ (sukran) - friday
 ଶନି - ସିନାରମ୍ (sinarom) - saturday
 ମାସ - କି (ki) - month
 ବୈଶାଖ - ବଇଶାକ୍‌କି (boisakki) - month of
 baisakh
 ଜ୍ୟେଷ୍ଠ - ଲଣ୍ଡିଜାକି (lanḍijataki) - month of
 jesta
 ଅସାଢ଼ - ଅସାଢ଼କି (asaṛki) - month of asar
 ଶ୍ରାବଣ - ବନ୍ଦାପାନାକି (bandapanaki) - month
 of srabana
 ଅସ୍ବିନ - ଦାସରାକି (dasraki) - month of aswin

କାର୍ତ୍ତିକ - ଦ୍ଵାଦଶ (dialiki) - month of kartik

ମାର୍ଗଶୀର - ପୈଠକ (pōdki) - month of margsir

ପୌଷ - ପୁସାକ (pusaki) - month of pausa

ମାଘ - ମାଗାକ (magaki) - month of magh

ଫାଲ୍‌ଗୁନ - ପଗୁନକ (pogunki) - month of
phalgun

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା - ପୁନୁଇ (punui) - full moon

ଅମାବାସ୍ୟା - ଉଆସ (ūas) - new moon

ଋତୁ - ଉଫା (uṛa) - season

ଶ୍ରୀଷ୍ଠ - ସ୍ଵେସ୍ଵେଠିଫା (yeyeṭuṛa) - summer
season

ବର୍ଷା - ଡାଠିଫା (ḍaṭuṛa) - rainy season

ଶୀତ - ଜିଏଜ୍ ଉଫା (jiegūṛa) - winter season

ବସନ୍ତ - ଠାକ୍ରାନିଫା (ṭhakraniṛa) - spring
season

ବର୍ଷ - ଅନୁମ୍ (annum) - year

ତେଲ

ତେଲ - ଲରୁଟ୍ (lorug) - oil

କରୁସିକ - ମାଟିଲରୁଟ୍ (maṭilorug) - kerosine

ଚନ୍ଦନ - ଚନ୍ଦନ (condon) sandlewood

ଜଫା - ଜାଫାଲରୁଟ୍ (jaḍalorug) - castor oil

ନଡ଼ିଆ - ନାଡ଼ିଆଲରୁଟ୍ (naṛialorug) - coconut
oil

ଭାଲମ - ସେନା ଲରୁଟ୍ (senalorug) - ground
nut oil

ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗ

ରଙ୍ଗ - ରଟ୍ (rog) - colour

କଳା - ଆସାସ୍ (asay) - black

ନାଲ - କିସ୍ (kīs) - red

ସବୁଜ - ଡୁଆଟ୍ (duag) - green

ଧଳା - ଆସେଲ୍ (asel) - white

ହଳଦିଆ - ସାଟ୍‌ସାଟ୍ (saṅsaṅ) - yellow

ମୁଦ୍ରା, ଓଜନ

ଓଜନ - ଲାଗୁନ୍ (lagun) - weight

ଟଙ୍କା - ଡାବୁ, ଟାଙ୍ଗା (ḍabu, ṭaṅga) - money

ବେନା ପଲ୍‌ସା - ସିରାଢାବୁ (siralaḍabu) - change
coin

ଶିକ୍ଷାସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ

କଲମ - ବାଉବାଉକାଫ୍ (baibaukaṛ) - pen

କାଳ - ସିରା (sira) - ink

ଗଳ୍ପ - ଡିନିଗାମ୍ (tinigam) - story

କର - କାଫ୍ (kaṛ) - chalk

ପଢ଼ାଳୟ - ପାଟ୍‌ସାଲ (paṭsala) - school

ଦଣ୍ଡ - ଡ଼ଠ୍ (ḍoṇḍ) - punishment

ଜେଲ୍ - ଜୋଲ୍ (jail) - jail

ପାସି - ପାସି (pasi) - execusion, hanging

ଗାଳ - ରିମୁ (rimu) - scolding

ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ

ବ୍ୟବସାୟ - ବେବାର (bebar) - business,
trade
 ବ୍ୟବସାୟୀ - ବେବାରୀୟା (bebariya) - trader
 ଲାଭ - ଲାବ୍ (lab) - profit
 କ୍ଷତି - ଲାବ୍ କ୍ଷତି (labik) - loss
 ହିସାବ - ଏକ୍ସେଜ (ejej) - calculation
 ସୂତ୍ର - କନ୍ତର (kontor) - interest
 ହାଟ ଆଡ଼ୁର (aṭun) - market
 ବଜାର - ବାଜାର (bajar) - bazar
 ମଜୁରୀ - କୁଲି (kuli) - wage

ତାଳ ବିଭାଗ

ତାଳପତ୍ର - ପୋଷ୍ଟାପିସ୍ (postapapis) - post
office
 ଠିକଣା - ଟିକ୍ନା (tikna) - address
 ଚିଠି - ଚିଠିଆଲ (ciṭiāla) - letter

ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ

କୃଷା - ଉମାଲ (umal) - iron
 ସୁନା - ସୁନା (suna) gold
 ରୂପା - ରୂପା (rupa) - silver
 ବାଦା - ବାଦା (kṛs) - bell metal
 ପିତଳ - ପିତଳ (pitol) - brass
 ଟିଲ - ସିମା (sima) - til
 ଗଣ୍ଡୁ - ଗଣ୍ଡୁ (geṇḍu) - aluminium

ଦଣ୍ଡା - ନକି (noki) - zinc
 ତମ୍ବା - ତାମ୍ବା (tamba) - copper
 କୋଇଲା - ଇଗ୍ରା (igra) - charcoal
 ପଥର - ଅରେଜ୍ (areg) - stone
 ଚୂନ ପଥର-ସୁନା ଆଡ଼ରେଜ୍ (suna areg)-lime stone
 ଝଙ୍କମକି - ଜକମକି (jokmaki) - sparkle stone
 ସିନ୍ଦୂର - ସିନ୍ଦୂର (sindur) - vermilion
 କାଚ - ଗାଜୁଲ୍ (gajul) - glass
 ବାଲି - ଲା଼କି (laṽki) - sand

ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଓ ହାତହଣ୍ଡିଆର

କୃଷା - କାଟି (kaṭi) - knife
 କୁଣ୍ଡ - ସୁଜା (suja) - needle
 କାଟିର - କାଟିର (katri) - scissors
 କଣ୍ଠା - କୁ଼ଟି (kūṭi) - nail
 କୃଷାକଣ୍ଠା - ଉମାଲ୍ କୁ଼ଟି (umal kūṭi)-iron nail
 ଦାଆ - କାକି (kaki) - sickle
 ହାତୁଡ଼ି - ମୁଟ୍ଟା (muṭṭa) - hammer
 ଧୁମ୍ବୁସ୍ - ଦୁରମୁସ୍ (durmus) - rammer
 ଗାବଳ - ଗୁଫି (guṫi) - crowbar
 କରତ - କରତ (korot) - saw
 ଖାମ୍ବୁସ୍ - ଲୁପ୍ସୁଜା (!upsuja) - packing needle

ଖେଳ ଓ ଖେଳସାମଗ୍ରୀ

ଖେଳ - ଅଣ୍ଡିନୁ (aṇḍinu) - game
 ଖେଳାଳୀ - ଅଣ୍ଡିରେଡ଼ (aṇḍireṇi) - player

ବଳ - ମାମା (manda) - group
 ଉଠି - ଇରୁ (irru) - jumping
 ଚୁକୋଳ - ସଲୋନୁ (solonu) - hide and seek
 ଜୁଆ - ଜୁଆ (jua) - gambling

ସର୍ବନାମ

ମୁଁ - ମିଟ୍ (mig) - I
 ଆମେ - ବିଲେଟ୍ (bileg) - we (pl)
 ଆମେମାନେ - (ବିଲେଟ୍ ଡିଗିନ୍) bilegḍigin) -
 we (pl)
 ମୋ ବୁଝା - ମିଟ୍ ନୁ ଲାଗି (mignulagi) - my self
 ମୋର - ମିଟ୍ ନୁ (mignu) - mine
 ଆମମାନଙ୍କୁ - ବିଲେଟ୍ ଡିଗିନ୍ (bilegḍigin) - to us
 ମତେ - ଏନିଗ୍ (enig) - to me
 ଆମମାନଙ୍କର - ବିଲେଟ୍ ନୁ (bilegnu) - ours
 ତୁ - ମାଟ୍ / ମାଇଟ୍ (mag/maig) - you (sg.)
 ତୁମେମାନେ - ମାଇଟ୍ ଡିଗିନ୍ (maigḍigin)-you (pl)
 ତମେ - ଏନମ୍ (enam) - to you
 ତମକୁ - ଏନବେଟ୍ (enbeg) - to you (pl)
 ତୋର - ମାଗ୍ ନୁ (magnu) - yours
 ତୁମମାନଙ୍କର - ମାଇଟ୍ ଡିଗିନ୍ (maigḍiginu) -
 yours (pl)
 ସେ - ନ? (no?) - he/she (sg)
 ସେମାନେ - ନ?ଗି (no?gi) - they (pl)
 ତାକୁ - ଏନ? (en?) - to him/her
 ତାର - ନ?ନୁ (no?nu) - his,her
 ତାଙ୍କର - ନ?ଗି (no?gi) - his/her (pl)

ଏହା - ଇଡି (igḍi) - this
 ଏମାନେ - ନ?ଗି (no?gi) - all these
 ତାହା, ସେଇ - ଅଡି (ari) - that
 ସେସବୁ - ଅଡିନୋଗି (arinoḍgi) - these
 କିଏ - ମୟ୍ (moy) - who
 କାହାକୁ - ଏମୟ୍ (emoy) - to whom
 କେଉଁମାନେ - ମୟ୍ ଡିଗିନ୍ (moyḍigin) - who (pl)
 କୋଉମାନଙ୍କୁ - ଏମୟ୍ ଗି ଏଗୁଗି (emoygietur) -
 to whom (pl)
 କାହାର - ମନାୟ୍ ନୁ (monainu) - whose
 କ'ଣ - ନାୟ୍ (naḍ) - what
 କୋଉଟା - ନାୟ୍ ଡି (naḍḍi) - which one
 କେମିତି - ଅମ୍ନାୟ୍ (amnay) - how
 ମୁଁ ନିଜେ - ମିଗ୍ ନେ (migne) I .. myself
 ତୁମେ ନିଜେ - ମାଗ୍ ନେ (magne)-you... yourself
 ଆମେମାନେନିଜେ - ବିଲେଗ୍ ନେ (bilegne)-we...ourselves
 ସେ ନିଜେ - ନ?ନେ (no?ne) - he ... himself
 ଯିଏ - ଉଗାୟ୍ (uggay) - which
 ଯୋଉଟା - ଉଗାୟ୍ ଡି (uggaiḍi) - which one
 ଯେ କେହି - ଉଗାୟ୍ ଡିନୁ (uggaiḍinun) -
 whose ever, anybody

ବିଶେଷଣ

ଅଳ୍ପ (ଅଳ୍ପ ପାଣି) - ଇଡିକନ୍ଦା? (idikonḍa?) -
 a little water
 ଉଚ୍ଚ (ଉଚ୍ଚ ପର୍ବତ) - ଡୁଗ୍ କୁଣ୍ଡା (dug kunḍa) -
 high mountain

ଢାରି (ଢାରି କୂ) - ଅସାର କୁଁ (asar kū) - deep well	ଘାନ (ଘାନ ପୁଅ) - ଅସୁଆଟନ୍ (asuʔagon) - younger son
ଢରମ (ଢରମ ପାଣି) - ବାଲବାଲଡ଼ା? (balbaɽa?) - hot water	ଢି ମୁଁ
ଢହା (ଢହା ଫଳ) - ମିନେକʔଅ (mimeʔaʔa) - green fruit	ଅକାଡ଼ିବା - ରୁବା (rubax) - to pour
ଢୁଗୁ (ଢୁଗୁ) - ଗୁଡ଼ଗୁଦେନ ଗୁଡ଼ୁଡ଼ୁ (gudguden kuʔaʔa) - burning fire	ଅକଳିବା - ଅକଟାୟ (akʔaya) - to stay
ପୁରୁଣା (ପୁରୁଣା କୁଣା) - ପାପୁର ଗୁଡ଼ୁଡ଼ୁ (papur gʔaʔaʔa)- old cloth	ଅଡ଼ାଲିବା - ସାମଡ଼େଇ (tamʔei) - to grope
ପାଣେ (ପାଣେ ଫଳ) - ଗୁʔର କʔଅ (guʔr kʔaʔa) - ripe fruit	ଅଉଜିବା - ଅଉଜାୟୁ (aujayu) - to lean
ନୂଆ (ନୂଆ କୁଣା) - ତେମି ଗୁଡ଼ୁଡ଼ୁ (temi gʔaʔaʔa) - new cloth	ଅଇଟିବା - ଅଇଟୁ - (alay-) - to melt
ବଡ଼ (ବଡ଼ ପୁଅ) - ଲୁପ ଆଟନ୍ (lup aʔon) - elder son	ଅଗେଇବା - ଡୁମାଟୁ - (ɽumax-) - to go ahead
ମିଠା (ମିଠା ଆମ୍ବ) - ଋଟେ ଉଡ଼ା? (rige urax) - sweet mango	ଅଡ଼େଇବା - ଅଟା - (axa-) - to drive
ଲମ୍ବା (ଲମ୍ବା ବାଳ) - ଡୁଗୁ ଡିକୁୟୁ (ɽugk tikuy) - long hair	ଅଣିବା - ଡନାୟୁ - (donay-) - to bring
ଲମ୍ବା (ଲମ୍ବା ପାପ) - ଡୁଗୁ ବୁବୁ? (ɽugk bubu?) - long snake	ଆଣିବା - ଆଣି - (ãt-) - to set tightly
ଲକ (ଲକ ଖବର) - ଲେʔ କବର (leʔ kobor) - good news	ଆଛୁ ଡିବା - ଗୁନା - (gunna-) - to scratch
ଲକ (ଲକ ଲୋକ) - ଅସାର ଲକ (asar lok) - bad person	ଆସିବା - ଉଆୟୁ - (uay-) - to come
ମୋଟା (ମୋଟା ଚାଉଳ) - ଜାଗଡ଼େଇ ଚୁଟୁ (jagdeirugk) coarse rice	ଉକାଳିବା - ବେୟୁ - (beyu-) - to vomit
ମୋଟା (ମୋଟା ଲୋକ) - ଉରାଲକ (uralok) - fat man	ଉଖାରିବା - ଗୁʔ - (guʔ-) - to hoe
	ଉଟାଳିବା - ରୁବାʔ - (rubax?) - to clear out
	ଉଠିବା - ଉରନା - (urna-) - to get up
	ଉଠାଇବା - ଅବୁରୁ - (abur-) - cause to get up
	ଉଡ଼ିବା - ଉଡ଼େଇ - (urɽei-) - to fly
	ଉଡ଼ାଇବା - ଉଡ଼ାୟୁ - (uraxayu-) - cause to fly
	ଉଷୁମ କରବା - ଉଷୁମଡ଼ା (usumɽa) - to warm
	ଉଢେଇବା - ପାମୁ (samu-) - to split
	ଉଜୁଡ଼ିବା - ଲିଗାରୁ - (ligarru-) - destroyed
	ଉଢାଇବା - ଲୁʔୁ (luʔnu-) to lift

ରୁଗୁରବା - ମାଟ୍‌ତାଉ- (magtau-) - to come out
(as milk)

ଉପାଡ଼ିବା - ଯୁଗୁ- (yagu-) to uproot

ଏଡ଼ିବା - ମେଡେଇ- (medei-) - to avoid

ଓକାଲିବା - ଅକଟାଇ- (aktai-) - to check

ଠିଲେଇବା - ଜାଠି- (jaṭhi-) - to sweep

ଠଲଟିବା - ପାସଲେୟୁ- (pasleyu-) - to turn over

ଠୁଲିବା - ମାଟ୍‌ତାଲ- (magtana-) - to get
down, descend

ପଞ୍ଚିବା - ପାଲୟୁ- (paloyu-) - putforth new
plant

ପସୁଡ଼ିବା - ଉନୁ- (unu-) - to throw

କେଡେଇବା - କେଡେପାସଲେୟୁ- (keṭepasleyu-) -
to turn a side

କେମେଇବା - ଜମା (jama) - to earn

କରଡ଼ିବା - ଆରାଘାନୁ- (araṅganu-) - to saw

କଣିବା - ଡା- (da-) - to do

କଣିବା - ଅରୁ- (aru-) - to cultivate

କହୁବା - ଜେଲ୍- (jell-) - to speak

କର୍ମିବା - ସୁଲ୍‌ବୁଲେଇ- (sulbulei-) - to treamble

କଣିବା - ନାପେଇ- (napei-) - to measure

କାଟିବା (କାଠ) - ସେମୁ- (semu-) - to cut

କାଟିବା (ଧାନ) - ଆୟୁ (ayu) - to reap

କାଟିବା (ମାଂସ) - ଗାଠୁ (gaṭnu) - to chop

କାଢ଼ିବା - ଯୁରୁ- (yuru-) - to take out

କାନେଇବା - ଆଲୁ- (alu-) - to overhear

କାନ୍ଦିବା - ଇଠି- (iṭhi-) - to cry

କାନ୍ଧେଇବା - ପାଗ- (pag-) - to carry on the
shoulder

କାମୁଡ଼ିବା - ଲମ୍- (lam-) - to bite

କାଶିବା - କୁଠୁ- (kuṭu) - to cough

କାଣ୍ଡିବା - ଆପଇ- (apoi-) - to husk

କଣିବା - ଆକୃୟି- (akuyi-) - to buy

କୁସୁବା - କୁଠେଇ- (kūsei-) - to tuck

କୁସୁବା - ଆଜାଠା- (ajaṭna-) - to tramp

କୋଢ଼ିବା - ଲାଠା- (laṭa-) - to dig

କେଷୁବା - ସୁଇ- (sui-) - to poke

କୋଶିବା - ଗାଠମ୍- (gaṭrom-) - to scrape

କଣିବା - ପାଠିଡ଼ା (paṭiḍa-) - to do

କେଡ଼ିବା - ସେ- (se-) - to fry

କସିବା - କୋସ୍‌ରେୟୁ- (kosreyu) to slip

ଖାଇବା (ଖଇ) - ଗାଆ (gaṭa-) - to eat (as rice)

ଖାଇବା (ଫଳ) - ଜୁମ୍- (jum-) - to eat (as fruit)

ଖୁଆଇବା - ଆବଜୁମ୍- (abjum-) - cause to eat

ଖୁଣିବା - ଡୁପ୍- (dup-) - to peck

ଖେଇବା - କିଜା- (kija-) - to make face

ଖୁଣିବା - ସେଏ (seṭe-) - to find fault with

ଖୁଣିବା - ସୁମ୍‌ନା- (sumna-) - to put

ଖେଳିବା - ଆଣ୍ଡି- (aṅḍi-) - to play

ଖୋଜିବା - ଲମ୍- (lam-) - to seek, find

ଖୋଳବା - ଗାସ୍ - (gay-) - to dig
 ଖୋଲିବା - ରୁ? - (ru?) - to open
 ଖୋଷିବା - କୁରୁସେ? (kurse?) - to put
 ଗାୟବା - କୁନ୍ - (kun-) - to sing
 ଗାଧୋଇବା - ମୁମା?ନା - (mūma?na-) - to bathe
 ଗଡ଼ାଇବା-ଡ଼ାଇ- (ḍula-) - to roll on the ground
 ଗଢ଼ିବା - ସାଜେ - (saje-) - to make
 ଗଣିବା - ଏଜେ? - (eje?) - to count
 ଖଣ୍ଡିବା - ଗିଟି - (gṛiti-) - to tie
 ଗଢ଼େଇବା - ଟୁଲିଆ - (ṭuliya-) - to heap
 ଗନ୍ଧେଇବା - ଗନ୍ଧକର (gṛṇḍkor) - to odour
 ଗରଜିବା (ବାଦ) - ଗରଜେ - (gorje-) - to roar
 ଗରଜିବା (ମେଘ) - ଗୁଢ଼୍ଘୁଡ଼େଇ (guṛḡuṛḡei) -
 thunder
 ଗଲିବା - ଡୁଗୁ - (dugu-) - to leak
 ଗଲେଇବା - ଅବଡୁଗୁ (abdugu) - cause to leak
 ଗାଳିବା - ଜି - (ji-) - to pour of a liquid to
 the last drop
 ଗିଲିବା - ଲୁପ୍ - (luup-) - to swallow
 ଗୁଡ଼େଇବା (ସୂତା) - ଗୁଢ଼ିଆ (guriya) - to roll
 ଗୁଡ଼େଇବା (ଲୁଗାପଟା) - ଲମ୍ପ - (lamp-) - to fold
 ଗୁଢ଼ିବା - ଜୁଲ - (jul-) - to string
 ଗୁରୁଣ୍ଡିବା - ରାଜେ - (rage-) to crawl
 ଗୋଲେଇବା - ଅଲାଇ - (alai) - to stir
 ଗାଡ଼ିବା - ସାନ୍ - (san-) - to drive out
 ଘଟିବା - ଡା - (ḍa-) - to happen

ଦୁମାଇବା - ତାୟୁଗ୍ନା - (tāyugna-) - to doze
 ଦୂରିବା - ପଇନା - (paina-) - to turn round
 ଦୃଷ୍ଟିବା - କସ୍ରେଇନା (kosreina) - to crawl
 ଦୁଆ - ଗୁସେୟନା (guseyna) - to move
 ଦୋଡ଼େଇବା - ଡା?ମ୍ - (ḍa?m) - to cover
 ଚଢ଼ିବା - ଡା?ସ୍ - (ḍa?y) - to climb
 ଚାବିବା - ଲମ୍ - (lom-) - to bite
 ଚେଇଁବା - ଗି?ଗି?ୟୁନି (gi?gi?yuni) - to awake
 ଚକଣାଇବା - ସିକ୍ନାୟ - (siknay) - to make
 smooth
 ଚପିବା - ପିସକେ (piske) - to press
 ଛନ୍ଦିବା - ଜଞ୍ଜେୟୁ (jṛḡeyu) - to tie
 ଛପିବା - ଘଲନା (solaṇa) - to hide
 ଛପେଇବା - ଅବଘଲ (absola) - cause to hide
 ଗୁଡ଼ିବା - ରେଜ୍ - (reg-) - to throw, adandone
 ଗୁଣିବା - ଗାଢ଼େ - (gare-) - to strain
 ଟୁକିବା - ତାମ୍ - (tamu-) - to sneeze
 ଡୁଟିକିବା - ଉପ୍ପେଇ - (uprei-) - to splash up
 ଡୁଣିବା - ସିତା? (sita?) - to break
 ଡୁର୍ଦିବା - ଅଲାମ୍ - (alam-) - to touch
 ଢେଡ଼ିବା - ତୁପା? - (tupa?) - to pound
 ଢେଟେଇବା - ସଞ୍ଜା ସଞ୍ଜା (soṛṛa soṛṛa) - to limp
 ନଦିବା - ଡାନ - (ḍan-) - to watch
 ଜାଣିବା - ଗୁଲମ୍ - (gulom-) - to know
 ଜାଳିବା - ଅବ୍ଜେ (abge) - to set fire
 ଜିତିବା - ଜିଟେଇ (jitei) - to win

ଚଳେଇବା - ଗାଢ଼ିଆ (gaṛā) - to tease	ଟହଇବା - ସେନସେଟ୍ (senseset) - to roam
ସୁଖିବା - ସାଦେ- (sake-) - to taste	ଟାଣିବା - ଯୁଟ୍ (yog-) - to pull, drag
ସୁପିବା - ସାପେ- (sape-) - to press	ଟାଙ୍ଗିବା - ଅପ୍ସା- (apsa-) - to hang
ସୁଲିବା - ଅଡ଼- (ori-) - to walk	ଟିପିବା - ବାୟୁ, ବାୟୁ (baybayu) - to write
ସୁଖିବା - ଗି- (gi-) - to see, look at	ଟିପିବା (ଟିପରେ) - ଟିକା (ṭika) - to give thumb impression
ଟେକେଇବା - ଗିଡ଼ରିନା (gidrina) - to tease	ଟୁଙ୍ଗାରିବା - ଲୟାର୍ (layar) - to nod
ଟେକିବା - ସାଆ? (saa?) - to tear	ଟେକିବା - ଲୁ? (lu?) - to lift
ଟଣ୍ଡିବା - ସାମା? (sama?) - to know, recognise	ଠକିବା - ଜଟେଇ (jotei) - to cheat
ଟପ୍ପିବା - ପିସ୍କେଇ (piskei) - to squeeze out	ଠେକିବା - ଠିଙ୍ଗା (ṭingsa) - to push
ଟୁଟିବା - ରି? (ri?) - to pound	ଠଉରାଇବା - ଅନମାନଡ଼ା (anmanḍa) - to guess
ଠେକିବା - ଦୁନିଆ- (duniya-) - to fold	ଠାରିବା - ମା?ଲା? (ma?la?) - to beckon
ଠେକିବା - ସକ୍ଟେଇ (sockṭei) - to mix with the hands	ଠେପିବା - ଡେରାୟୁ (derayu) - to prop
ଠମକିବା - ଉଲ୍‌ସେଇନା (ulseina) - to startle	ଠକାଇବା - ଅବ୍‌ଗୁଲ୍‌ଗ୍ (abgulog) - cause to call
ଠମକାଇବା - ଅବ୍‌ଭୁଲ୍‌ସେଇନା (abulseina) - cause to startle	ଠରବା - ବୁଟ୍‌ଗ୍‌ନା (butgna) - be afraid of
ଠରବା - ଗୁ?ପାୟୁ (gu?payu) - to graze	ଠୁଙ୍ଗିବା - ଏରେୟୁ (ereyu) - to peep
ଠଷିବା - ଅରୁ- (oru-) - to cultivate	ଠଲିବା - ଟେଲ୍‌କାଇ (ṭelkai) - to lean
ଠଡ଼ିବା - ବାସନା (basna) - odour	ଠାଲିବା - ଅବ୍‌ଟେଲ୍‌କାଇ (abṭelkai) - to pour
ଠୁଟିବା - ଜାଲ୍- (jal-) - to lick	ଠାଙ୍ଗିବା - ଡାମୁ? (damu?) - to cover
ଠାଡ଼ିବା - ଜୁଜା? (juja?) - to clean	ଠୁକିବା - ଡେସାୟୁ (tesayu) - to collid
ଠୁଣ୍ଡିବା - ଡାନାନା (tanana) - to stumble	ଠୁକାଇବା - ଅବ୍‌ଡେସାୟୁ (abtesayu) - cause to collid
ଠୁଲିବା - ଅଲାଇ (olai) - to hang	ଠୁଲେଇବା - ଡାୟୁରୁ (ṭāyuru) - to doze
ଠିପିବା - ଅମାଟ୍ (amag) - to surpass	ଠୁଲିବା - ଡୁଲେଇ (tulei) - to weigh
ଠଳିବା - ଅଭିଆ? (abiya?) - topple down	ଠବାଇବା - ବାଲ୍‌ବାଲୁ (balbalu) - to heat, boil
	ଠରକିବା - ବୁଟ୍‌ଗ୍‌ଗ୍ (butogge) - to fear

ପାଉଁଶ - ଥାୟ - (thay-) - to pass wind	ବହୁକା - ଦୁକେଇ (dukei) - to fan
ପାତଳା - ବାଲୁ - (bil-) - to spread	ବିଗିଡ଼ିବା - ଜିଗାରୁ (jigaru) - get angry
ପାରିବା - ଗାନୀ - (gani?) - be able	ଭୁବିବା - ଭୁଜେନୁ (bujenu) - to understand
ପାଳିବା - ବାନ୍ - (ban-) - to bring	ଭୁଡ଼ିବା - ଭୁଡ଼ୁଗୁ (buhugnu) - get drown
ପାସୋରିବା - ବାନାନା (banana) - to forget	ଭୁଡ଼େଇବା - ଅବୁଡ଼ୁଗୁ (abbuhugnu) - cause to drown
ପିଇବା - ଗିଡ଼ା (gida?) - to drink	ଭୁଣିବା (ଲୁଣା) - ତାୟୁ - (tayū-) - to weave
ମଝିବା - ସକ୍ଷେ (sokṣe) - to mix with the hand	ଭୁଣିବା (ବୁଣ) - ବୁନୁ (banu) - to sow
ପୁଜିବା - ବୁଡ଼ା (biruḍa-) - to worship	ବେଡ଼ିବା - ଅଡ଼ାବୁନେ (oṛabune) - to surround
ପୋଛିବା - ଜା - (ja?) - to wipe	ବୋଲିବା - ରେନ୍ତେୟୁ (renteyu) - to smear
ପେଟେଇବା - ବରୁନା (boruna) - to sleep on the belly	ବୋଲିବା - କୁନ୍ - (kun-) - to sing
ପେଡ଼ିବା - ଲା (la?) -	ବୋହୁବା - ପାଗୁ - (pagu-) - to carry
ପେଲିବା - ଡିଗୁ - (digu) - to push	ଭୁଜିବା - ବା - (ba?) - to close
ପୋଡ଼ିବା (ମା) - ବା?ଲୁ (ba?lu-) - to heat in fire	ବେଇବା - ଜନମ୍‌ଡା (janomda) - to give birth
ପୋଡ଼ିବା (ସର, କା) - ତା?ଗୁରୁ (ta?guru-) - to set fire	ବୋବେଇବା - ବମୁ (bomu) to cry (of animal)
ପୋଡ଼ିବା - ତୁଲୁ - (tulu-) - to bury	ଭଙ୍ଗିବା - ଗାନୁ (ganu) - to break
ପଟାଇବା - ବୁଗା - (bubga-) - to crack	ଭଜିବା - ଗାୟୁ (gagu) - to fry
ଫିଙ୍ଗିବା - ଉନୁ (unu) - to throw	ଫୁଙ୍ଗିବା - ପେ?ନୁ (pe?nu) - to blow with mouth
ଫିଙ୍ଗାଇବା - ଅବଡ଼ୁ (abḍolu) - cause to open	ଫୁଟାଇବା (ଅବୁଡ଼ି) - ଅବଟେନୁ (abṭenu) - to snap the finger
ଫିଟିବା - ଡଲୁ (ḍolu) - to open	ଫୁଲିବା - ପୁଲେୟୁ (pu'eyu) - to swell
ବାନ୍ଧିବା - ଜିୟୁ (jiyu) - to bind, tie	ଫଳିବା - ଜା?ରୁ - (ja?ru) - to bear
ବେକିବା - ଉଗୁ - (ugu-) - to sell	ଫାନ୍ଦିବା - ପନ୍ଦି (pondi) - to think
	ଫାନ୍ସିବା - ଅପୁଗ୍ (apug) - to inflate
	ଫୋପାଡ଼ିବା - ଉଡ଼ - (uḍ-) - to throw

ଡୋଡ଼ିବା - ସୁ- (su-) - to pierce through	ଲଟକିବା - ଅଲ୍‌ଜେଇ (oljei) - cling to
ବକାବା - ଉବ୍‌ବେୟୁ (ubreyu-) - to surplus	ଲଢ଼ିବା - ଲାଜେଇନା (lageina) - to fight
କୋଇବା - ଲିଉ (liui) - to bend	ଲଦବା - ଲାଦେନା (ladena) - to load
ବଦାବବା - ଗୟୁ (gayu) - to add oil and spices to the curry	ଲସିବା - ଜଡ଼ା (joda) - to smear
ବହୁବା - ମେଗ୍‌ନା (megna) - to live	ଲସିବା - ପଞ୍ଜି (pangi) - be extinguish
ବକାଇବା - ତାନୁ- (tanu) - to beat (as drum)	ଲୁଚିବା - ସୋଲି (solol) - to hide
ବଢ଼ିବା - ଡୁପୁରୁ (dupur) - to grow	ଲେଖିବା - ବାବାୟୁ (baibayu) - to write
ବଥାଇବା - ଦୁକାରୁ (dukaru) - to ache	ଲେଟିବା - ଲେପ୍‌ଟେଇ (lep̄tei) - to roll on the ground
ବଧୁବା (ବାଡ଼ିଲେ) - ଇଲୟୁ (ilayu) - to bite	ଲୋଡ଼ିବା - ଲାମ୍- (lam-) - to seek
ବଧୁବା (ବଢ଼ିଆର) - ସୁୟା (suya) - to kill	ଲଜିବା - ଡିଡ଼ା?ରୁ (dida?ru) - get drench
ବିକିବା - ଡିଗ୍‌ଗା- (tigga-) - to shoot the arrow	ଲୁକିବା - ବା?ମୁ (ba?mu) - to bark
ସୋଗାଡ଼ିବା - ସାଜାଡ଼ା (sajara) - to arrange	ଲୁଚେଇବା - ଜା?ୟୁ (ja?eyu) - to cheat
ସୋଡ଼ିବା - ଜା?େ (jare) - to joint	ଲୁସିବା - ସୁୟ- (suy-) - to stab
ରଖିବା - ତା?ମୁ (ta?mu) - to keep	ମଉକିବା - ମୁରୁଲେୟୁ (murleyu) - to wither
ରଙ୍ଗାଇବା - ରଙ୍ଗ୍‌ବାଇସ (rogbaiso) - to paint	ମକଟିବା - ମସ୍‌କେୟୁ (moskeyu) - to crush
ରଡ଼ିବା - ଅଉଲି (auli) - to scream	ମତେଇବା - ବଲ୍‌ମତଡ଼ାଉ (bolmotodaui) - to instigate
ରହୁବା - ଡୁକ୍‌ନା- (dukna-) - to stay	ମରବା - କି? (ki?) - to die
ରାଗିବା - ଜିଗାର୍- (jigar-) - be angry	ମାସିବା - ଲି?ନା (li?na) - to anoint
ରାନ୍ଧିବା - ଡିଟାଗ୍‌ନା- (titagna-) - to cook	ମାଜିବା - ତାନ୍‌ଡ଼ାଉ (tan?daui) - to rinse
ରାଗି?ିବା - ଗୁରମ୍- (gorum) - to scratch	ମାନ୍ଧିବା - ମାନେ (mane) - to obey
ରୁଚିବା - ଲେ?ଡ଼ାରୁ (le?daru) - be tasteful	ମାରିବା (କଟକେ) - ଲା? (la?) - to kill
ରୁକିବା - ଦୁକୁ?ନ୍ (duku?n) - to bend	ମିଶିବା - କାଲୁ (kalu) - to mix
	ମିଶେଇବା - ଅବ୍‌କାଲୁ (abkalu) - cause to mix

ମିଳେଇବା (ତରଳକା) - ସିଲେଇ (silai) - to melt
 ମୁଠାଇବା - ଗୁଣ୍ଡମୁ (gunḍumu) - to grip
 ମୁଣ୍ଡାଇବା - ଡଙ୍ଗୁ (tiḡgu) - to carry on head
 ମୋଡ଼ିବା - ଆଲ୍ଫେ (alḥe) - to twist
 ମୁଢ଼ିବା - କିରୋମାର (kiromaro) - to fight
 ସିଖିବା - ସଇ (sai-) - to learn
 ସିଖାଇବା - ଅବ୍ ସଇ- (absai) - cause to learn
 ଶୁଖାଇବା - ଅବ୍ ଶାବ୍- (absar) - cause to dry
 ଶୁଖିବା - ଆସାର (asar) - to dry
 ଶୁଙ୍ଘିବା - ସୁଗେଇ (suggei) - to smell
 ଶୁଦ୍ଧିବା - ସୁଜେ (sujē) - repay a debt
 ଶୁଣିବା - ଡାଆର୍ (ḍaar-) - to hear
 ଶୋଇବା (କଦରେ) - ଡିମାର୍ (ḍimar-) - to sleep
 ଶୋଇବା (ରହୁପକ ହେବା) - ଗନ୍- (gon-) - to lie
 down
 ଶୋଷିବା - ସୁପ୍ରେୟୁ (supreyu) - to suck
 ସଦେଇବା - ସୁର୍କେଇ (surkei) - to sob
 ସଜୁଇବା - ସେ?ଇ (se?i) - to fry
 ସଞ୍ଚିବା - ଲେ?ରେଟ୍ (le?regu) - to save
 ସମ୍ଭାବନା - ଗାଟ୍ (gagi) - to be able
 ସରିବା - ଡି?ଇର୍ (ḍi?ir-) - to finish
 ସହ୍ୟବା - ଗନା (guna) - to tolerate
 ସାଂଗ୍ରହଣ - ଇୟ୍ (iu?) - to collect
 ଥାପିବା - ଆ?ନ୍ (pa?nu) - to stich

ଥିରିବା - ଅସିନ୍- (asin-) - to boil
 ଥିରେଇବା - ଅବ୍ ସିନ୍- (absin-) - cause to boil
 ଥିରାଇବା - ରିଡା? (riḍa?) - to wash
 ଥିରାଇବା - କିର୍କିରେୟୁ (kirkireyu) - to scream
 ଥିରାଇବା - ଅବ୍ ବାନାରୁ (abbanaru) - cause to
 loose
 ଥିରାଇବା - ବାନାରୁ (banaru) - to loose
 ଥିରାଇବା - ଆରେଇ (arei) - cause to defeat
 ଥିରିବା - ଲିଡା- (liḍa-) - to laugh
 ଥିରିବା - ଆସଗ୍ ନୁ (asognu) - passing of stool
 ଥାଣ୍ଡିବା - ସେମୁ- (semu-) to slaughter
 ଥିରାଇବା - ଇୟାନା (iyana) - to shake
 ଡାସୁଣିବା - ସୁରୁଡେଇ (surḍei) - to sip liquid
 food with a smacking sound
 ଡିଲେଇବା - ଆବ୍ ଇୟା?ୟ୍ (abiya?u) - cause to
 shake
 ହେଜିବା - ଏଟାୟୁ (etayu) - to realize
 ହୁକୁକିବା - କ୍ଷୋୟୁ (khoslayu) - be slackened
 ଅନାହାରରେ ରହିବା - ବୁତୁନେକ୍ତୁ (butunektu) -
 to be in without food
 ଅବଦେଶ କରିବା - ଅକ୍ ଟାୟ (akṭai) - to check
 ଅନୁସ୍ଥାପିତ ରହିବା - ଆର୍ ଡିମାନୁ (arḍimanu) - to awake
 ଅନୁମାନ କରିବା - ଅନ୍ ମାନ୍ ଡା (anmanḍa) -
 to guess
 ଅମଳ କରିବା - ଟୁଲିୟୁ (ṭuliyau) - to harvest

ଅମତ୍ସ ବନ୍ଧବା - ଗୁଲଗୁ (gulugu) - to invite
 ଆରମ୍ଭ କରିବା - ଆରମ୍ଭଦାରୁ (aramdaru)-to begin
 ଓଲଟି ପଡ଼ିବା - ଅଲଟେଇନୁ (olfeinu) - to turn
 over
 କଷ୍ଟ ପାଇବା - କସ୍ତୁ ବାମୁନୁ (kosṭubamunu) -
 feel distress
 ଶବ୍ଦରଦେବା - ସାମାଜାୟୁ (samataiyu) - to give
 message
 ଚଣ୍ଡଣ କରିବା - ଇଡିଗିଡି (idigidi) - to chop
 ଶରଣ ଯିବା - କସ୍ରେୟୁ (kosreyu) - to slip
 ଶିଅର କରିବା - ଅମାରୁ (amaru) - to shave
 ଗର୍ବ କରିବା - ଗରବଡ଼ା (garobḍa) - to boast
 ଗପ କରିବା - ଜେଲ୍ ଜେଲ୍ ନୁ (jell jellnu) - to
 gossip
 ଗାଳିଦେବା - ନରୁରେୟୁ (nourēyu) - to scold
 ଗେଲି କରିବା - ସୁମାବେତମ୍ (sumabetom)-to kiss
 ଗୋଲମାଲ କରିବା - ଅଉଲି ଗଉଲି (auligouli) - to
 make trouble
 ଘାସ କାଟିବା - ଡିୟୁ (tiyu) - to mow the grass
 ସ୍ୱପ୍ନ ହି ମାଗିବା - ତରୁ (toru) - to snore
 ଚିନ୍ତା କରିବା - ଏତାୟୁ (etayu) - to think
 ଚୁମ୍ବନ କରିବା - ସୁମାୟ (sumayu) - to kiss
 ଚୋରିକରିବା - ଡୋଗାନ୍ (ḍogganu) - to thief
 ଛେପ ପକେଇବା - ବିତୁର (bitur) - to spit
 ଜନ୍ମଦେବା - ଜନମ୍ଡା (janomda) - to give birth

ଡଳିଭୋଇବା - ପାଲଗୁ? (palagu?) - to trans-
 plant
 ଡାଳମାରିବା - ଡାପ୍ପିଲ? (tapṛila?) - to clap
 ଅନାମାରିବା - ବିଡକାର୍ (bitikar) - be exhausted
 ଅଣ୍ଟା କରିବା - କାକରଡ଼ା (kakarḍa) - to make
 cool
 ଅନଦେବା - ଅଡ଼ୁ ପମ୍ପାଟ୍ (arupmumag) -
 to suckle a child at one's breast
 ଦଣ୍ଡଦେବା - ଡଣ୍ଡତା (ḍanḍtai) - to punish
 ଦୟାକରିବା - ଲେ?ଡ଼ା (le?ḍa) - to show favour
 ଦାନ କରିବା - ଦାନ୍ତାଲ (dantai) - to donate
 ଦଣ୍ଡନକହେବା - ଅବ୍ଜିନୁ (abjinu) - make
 obeisance
 ଦାନ୍ତୁବସିବା - ଦାନ୍ତୁ (dantonu) - to brush
 the tooth
 ଦୁଃଖକରିବା - ସିନ୍ତାଡ଼ା (sintaḍa) - to sorrow
 ଧକାମାରିବା - ପେଲି (pelai) - to push
 ଧାରଦେବା - ଉଦାର୍ତାୟୁ (udartay) - to give loan
 ନିୟମ କରିବା - ପଫମାନ୍ତା (phormanḍa) -
 to rule
 ପତନ କରିବା - ମିଲେ?ନା (mile?na) - to choose
 ପୂରିଣ କରିବା - ବବ୍ରିୟୁ (bobriyu)- to fill
 ପୁରସ୍କାରଦେବା - ମେଲନିତାୟୁ (melanitayu) -
 to give reward
 ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା - ସୁମରେଇ (sumreu) - to pray

ବନ୍ଧା ପତାକା - ବାନ୍ଧା (banda) - pledge	ଲୁଚିଯିବା - ପଞ୍ଚିରୁ (pangiru) - be extinguish
ବଦଳ କରିବା-ବାଦଲ୍ୟୁ (badlayu)-to exchange	ଶପଥ କରିବା - ଶତ୍ଠା (sotḍa) - to take oath
ବନ୍ଦ କରିବା - ବନ୍ଦବୁଡ଼ା (bonabḍa) - to close	ସତା କରିବା - ଶିଠା (riṭḍa) - to wash
ବାନ୍ତ କରିବା - ବେୟୁ (beyu) - to vomit	ଫିଟି ମାରିବା - ସିସିପେରୁ (sisliperu)-to whistle
ବୁଡ଼ିଯିବା - ବୁଡ଼ୁ (budug) - get drown	ହାଲ ମାରିବା - ଅଗ୍ଗପୁଡ଼ା (aggupḍa) - to yawn
ଭଡ଼ାଦେବା - ବାଡ଼ା (bara) to rent	ତୁରୁମଦେବା - ବଲ୍ତାୟୁ (boltayu) - to order

